THE BOOK WAS DRENCHED

UNIVERSAL
LIBRARY
OU_206218
UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—552—7-7-66—10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T922.94 V45?3 Accession No. 5558

Author [illegible]

Title [illegible]

This book should be returned on or before the date last marked below.

భారతయువజనులారా!

శ్రీ వివేకానందస్వామి

అనువాదకులు :
కీ॥ శే॥ శ్రీ తత్త్వానందస్వామి

మదరాసు శ్రీరామకృష్ణమఠాధ్యక్షునిచే ప్రకటింపబడిన

సర్వస్వామ్యసంకలితము

మొదటి కూర్పు

"భారతయువజనులారా!"

ప్రపంచమునకు భారతదేశమిచ్చిన సందేశము*

నేను చేసిన యీ అల్పకార్యము నాలో స్వతస్సిద్ధముగనున్న శక్తివలన జరిగినదికాదు. ఈ నా ప్రియతమమును పరమపవిత్రమును అగు మాతృభూమినుండి వెడలి పాశ్చాత్యదేశములందు నన్ను సదా అనుగమించుచు వచ్చిన ప్రోత్సాహమును, అభిమానమును, ఆశీస్సులును, కారణముగా జరిగినదే! ఈ పర్యటనవలన కొంత మంచిపనియే జరిగినది, నిజమే. కాని, దానివలన నాకే ముఖ్యముగా ఉపకారము జరిగినదని చెప్పవలయును. ఏలయనగా ఇదివఱకు బహుశః నాకు నైజముగు చిత్తోద్రేకమువలన కలిగిన అభిమానము ఇప్పుడు నిశ్చితాభిప్రాయముయొక్క స్థిరత్వమును, ప్రత్యక్షానుభవమువలని పటుత్వమును, బలమును పడసినది.

గౌరవనీయుడగు ఈ అధ్యక్షుడు తెలిపినటులే—ప్రతి హైందవుడును తలంచుతీరుననే—ఈ దేశము కర్మక్షేత్రమును,

---

* కొలంబోలోని ఉపన్యాసము.

పుణ్యభూమియు నని పూర్వమునుండి నేనును తలంచుచుంటిని. ఈ నాడు ఇచ్చట నిలిచి ఆమాట యెంతయు సత్యమేయని యథార్థమగు నిశ్చితాభిప్రాయముతో చాటుచున్నాను. ధన్య పుణ్యభూమియని పిలువబడుటకు అర్హతగల దేశమేదైన భూలోకమున గలదేని; కర్మపరిపాకముం గూర్చుకొనుటకై సకలజీవులును చేరవలసిన స్థలమేదైన భూతలమునగలదేని; భగవత్సాన్నిధ్యమును పొందుటకై యాత్రలుసాగించుచు, ఆ పరమపదమును బొందుసమయమున, ప్రతిజీవాత్మయు విధిగా చేరవలసిన తావు పుడమిని ఎచ్చటనైన నుండునేని; మానవసంఘము సాధుశీలమును ఔదార్యమును పవిత్రతను శాంతిజీవనమును అలవఱచుకొనుటలో పరమోన్నత పథమును అందికొనజాలెడి దివ్యక్షేత్ర మెచ్చటనైన కలదేని: అది మన భారతదేశమే! అంతేకాదు. అన్నిటికంటెను దివ్యదృష్టిని ఆధ్యాత్మసిద్ధిని ప్రసాదించు పుణ్యతీర్థము ఈ భారతదేశమే అనక తప్పదు. ఇట అత్యంతపురాణకాలమునుండి మహామతకర్తలు బయలుదేఱి యున్నారు. పెక్కుతడవలు వారీ భూలోకమునెల్ల వినిర్మలములును శాశ్వతములు నగు ఆధ్యాత్మిక ధర్మప్రవాహజలములతోనింపి పవిత్రీభూతము చేసియున్నారు. తూర్పు పడమర ఉత్తరము దక్షిణము నలుదిశల నంతట, పుడమిని ముంచివేసిన వేదాంతసాగర తరంగరాశి ఈ దేశమునుండియే వెలువడినది. భౌతికమును అనీశ్వరమును అగు నేటి ప్రాపంచికనాగరికతను మరల ఈశ్వరోన్ముఖము గావింపనున్న ఆధ్యాత్మిక మహాప్రవాహము ఇక్కడనుండియే ఉద్భవము కావలసియున్నది! ఇతర

దేశములందు వేలకొలది మానవహృదయములను కాల్చి నాశనము చేయుచున్న నాస్తికవాద భీకరజ్వాలలను చల్లార్ప వలసిన జీవజలనిధి ఇచ్చోటనే కలదు. మిత్రులారా! నామాట నమ్ముడు. ఇది జరిగితీరును.

ఇదంతయు నేను స్పష్టముగ గ్రహించియున్నాను. మీలో వివిధజాతిచరిత్రల పఠించినవారుకూడ ఈ విషయము గ్రహించియే యుందురు. ఈ ఉపకారమునకై లోకము మనమాతృభూమికి మిక్కిలిగ ఋణపడి యున్నది. వేలు వేలుగ ఒక్కొక్క దేశమును తీసికొని విచారించునెడల లోకము ఈ క్షమామయుడగు హైందవునెడల ఋణపడి యున్నంతగా మఱేజాతికిని ఋణపడి యుండలేదు. హైందవునిలోని యీ మెత్తదనము ఆతని అప్రయోజకత్వముగా కొన్నిసమయములందు హేళనచేయబడుటయు కలదు. కాని యెందేని హేళనయందును మహాద్భుతసత్యము గర్భితమై యుండునేని అది దేవుని ముద్దులబిడ్డడగు ఈతనిని 'అప్రయోజక హిందువు' అనుటయందే యున్నది. ప్రపంచమందలి యితరభాగములందును నాగరికతలు వెలసినవి. ప్రాచీనకాలమందే కాక, ఆధునికకాలమందు సైతము, శక్తిమంతములగు గొప్పగొప్ప జాతులయందు మహాద్భుతభావములు వెలువడి యున్నవి. నాడును నేడును కూడ అద్భుతభావరాశి ఒక జాతినుండి మఱొకజాతికి ప్రసరించియే యున్నది. పురాతనకాలములందును, ఈ దినములందును కూడ పరదేశముల పైకి దాడులు వెడలు బలవంతములగు జాతులు మహాధర్మములయొక్కయు దివ్యమహిమలయొక్కయు అంకురములను

దూరప్రదేశములందు నాటుచు వచ్చినమాటసత్యమే. కాని ప్రియమిత్రులారా! నాపలుకులు గుర్తుపెట్టుకొనుడు. ఆ ప్రచారము సర్వమును రణభేరుల ఘోషతోడను, యుద్ధభటవ్యూహముల అట్టహాసముల తోడను సాగినది. ఒక్కొక్క ధర్మభావము నెత్తుటివెల్లువలలో మునిగి తేలుచు వెడలినది. ప్రతిదివ్యసంకల్పమును లక్షలకొలది సోదరుల రక్తప్రవాహముల మీద తేలియాడుచు నడచినది. ప్రతి మహావాక్యమును వెంబడించి కోట్లకొలంది ప్రజల ఆర్తనాదములును, పసిబిడ్డల ఏడ్పులును, వితంతువుల కన్నీటివెల్లువలును చెలరేగవలసి వచ్చెను. దాదాపుగా ఇతరజాతుల ధర్మప్రచారమంతయు ఇట్లేయున్నది. కాని భారతభూమియే యుగయుగములనుండి శాంతిమయ జీవనమును సాగించుచున్నది. గ్రీకుదేశము తలయెత్తకపూర్వమే, రోమునగరము ఊహాక్షేత్రమున పొడచూపకమునుపే, నేటియూరపు జాతుల పూర్వపురుషులు ఒడలెల్ల పచ్చల పొడిపించుకొని అడవుల తిరుగాడుచుండిన కాలముననే, ఈ భారతదేశము నుండి ధర్మప్రచారములు సాగినవి. అంతకు పూర్వమునుండి, —అనగా చారిత్రక గ్రంథయోచనయే లేనికాలమునుండి— దుర్జ్ఞేయ ప్రాచీనాంధకారములోనికి పురాణగాథలు తొంగిచూడ సాహసింపజాలని కాలమునుండి — నేటివఱకును, దివ్యభావపరంపర లెన్నియో ఈ దేశమునుండి ప్రచారమై వెడలియున్నవి. కాని ఆ ప్రతిపలుకునకును ముందు శాంతియు, వెనుక దీవనయు, సహచరులుగా ప్రవర్తిల్లినవి.

ప్రపంచమందలి అన్నిజాతులలోను, మనము మాత్రమే ఎన్నడును పరులమీదికి దాడివెడలి యెఱుగము! అట్టి మహాభాగ్యము తాల్చుటంజేసియే మనము సజీవులమై యున్నాము.

గ్రీసుదేశపు పటాలములదాడివలన పుడమి వడకి పోయిన కాలముకలదు. ఆ పురాతనగ్రీకుల సామ్రాజ్యము— అట్టివీరభూమి—నేడు నామరూపములులేకుండ తుడిచిపెట్టు కొని పోయినది. తుదకు—దానింగూర్చి చెప్పుకొనుటకు నేటికొక పిట్టకథకూడ మిగులలేదు. లోకమున కొంచెము పచ్చపచ్చగనున్న ప్రాంతముపై నెల్ల రోమనుపతాకము ఎగిరిన కాలముకలదు. చతుస్సముద్రపర్యంతము వారు తమ "కబంధహస్తములు" చాచిరి. వారి అధికారదుర్మదాంధత మానవజాతిశిరముపై తాండవమాడినది. రోమునామము వినినమాత్రాన పుడమి గజగజలాడినది. కాని ఇప్పుడో! ఒకప్పుడు రాజప్రాసాదములతో కళకళలాడిన క్యాపిటోలీన్ పర్వతమిప్పుడు జాడయెఱుంగరాక పాడుపడియున్నది. వారి సీజరుబిరుదాంకిత ప్రభువులు రాజ్యమేలినచోటుల సాలెపురుగులు బూజుపెట్టి గూడులల్లుచున్నవి. ఇటులనే, తళుక్కుమనిమెఱసి చనిన ఇతరవిఖ్యాతజాతులును కొన్ని కలవు. కాని, ఏదోకొన్నాళ్ళపాటు విజయగర్వముతో ఒడలు తెలియక మిడిసిపడి—నీటిపైని చెఱలాడు చిన్నిఅలలతీరున— అవియన్నియు మటుమాయమై పోయినవి. ఆ జాతు లీ రీతిగ నరలోకమున తమజాడలను మాత్రము చూచాయగా నిలుపుకొని చనినవి. కాని మనమో, సజీవులమైయున్నాము.

మనువు మఱల ఈనాడు దిగివచ్చెనేని ఆతడు వెఱగుపడి క్రొత్త ప్రదేశమునకు వచ్చినట్టుల ఎంచబోడు. వేలకొలంది సంవత్సరములు జిజ్ఞాసచేసి కూర్చిన ఆ శాసనములే ఈ నాడును ఉన్నవి. తరతరములనుండి ఆచారముగ వచ్చిన వివేక ఫలములుగా, అనేకశతాబ్దముల అనుభవసారమును తమలో జీర్ణించుకొని, నిత్యములై సనాతనములై చూపట్టు ఆ సిద్ధాంతములే నేటికిని గోచరించును. దినములుగడచిన కొలదిని ప్రతిబంధములు దెబ్బమీదదెబ్బ తీసినకొలదిని అన్నియు ఒకే ఉద్దేశ్యమును నెరవేర్చినటుల, అనగా ఆ ఆచారమర్యాదలనే పటుతరములుగను సుస్థిరములుగను ఒనర్చినటుల తోచుచున్నది. దీనికంతకును కేంద్రమేదియో, సమస్తరక్తనాళములకును మూలమగు హృదయమేదియో, మనజాతీయజీవితమునకు మూలకందమేదియో, కనుగొనుట ఈ దేశముననే సాధ్యమగునని స్వానుభవముచేత చెప్పు చున్నాను ; నామాటనమ్ముడు.

ప్రపంచమున ఇతరజాతులవారికి మతము అనేక జీవన వ్యాపృత్తులలో ఒకానొకటిగా నున్నది. వారికి రాజకీయము లున్నవి. సాంఘికసౌభాగ్యములున్నవి. ఐశ్వర్యము సమ కూర్చి పెట్టగలిగినవన్నియు నున్నవి. అధికారముచే సాధించు కొనగలవి కూడ అన్నియు నున్నవి. ఇక ఇంద్రియ భోగము లకు కొదువలేదు. ఈ వివిధజీవనవ్యాపృత్తుల లోలతచే చొక్కిన తమ ఇంద్రియములకు ఇంకను కొంత ఉద్రేకము గొలుపజాలున దేదేని కలదాయను దేవులాటలమధ్య బహుశః మతము అనునదియు ఒకస్వల్పాంశమై యుండ నోపును.

కాని ఇక్కడ హిందూదేశమున నన్నునో మతము విశిష్టమగు ఏకైకపురుషార్థమై పఱగుచున్నది. చైనా-జపాను యుద్ధము సంఘటిల్లినదని మీలో ఎవరైన ఎఱుంగుదురా? ఎఱిగినవా రున్నను ఏకొలదిమందియో యుందురు. పాశ్చాత్యఖండము లందు సంఘమును పరివర్తనము గావింపజూచు భయంకర రాజకీయప్రచారములును సాంఘికోద్యమములును పెక్కులు కలవు. అవి మీలో ఎంతమందికి తెలియును? 'బహు కొలది' మందికే తెలిసియుండును. అయినను అమెరికాలో సర్వమత పరిషత్తు ఒకటి జరిగెననియు, అక్కడికి ఒక హిందూసన్న్యా సిని పంపిరనియు, ఇచ్చటి కూలివానికి సయితము తెలిసిపోవుట గాంచి నేను వింతపడితిని. మనసహజవాసనలు ఎటుల నడచునో, మన జాతీయ జీవనగతి ఎటులున్నదో, ఇందువలన గుర్తింపవచ్చును. ప్రాచ్యఖండవాసుల అజ్ఞానమును గూర్చి జాలి చెందు లోకసంచారులు——అందును ముఖ్యముగా విదేశీయులు —— వ్రాసిన పుస్తకములను నేను చదువుచుండెడివాడను. ఒక దృష్టితో చూచిన వారి వ్రాతలు కొంతవఱకు సత్యములేయైనను వేఱొక దృష్టితో తిలకించిన అవి వట్టి అసత్యములని నాకు తోచినది. ఇంగ్లాండులోగాని, అమెరికాలోగాని, ఫ్రాన్సులోగాని, జర్మనీలోగాని మామూలు రైతును పిలిచి 'నీవు ఏపార్టీవాడవు?' అని అడిగినతోడనే తనది రాడికల్ పార్టీ అనియో లేక కన్సర్వేటివ్ పార్టీ అనియో తెలిపి, తాను ఆ పార్టీవారికే 'వోటు' నిచ్చెదననియు చెప్పివేయును. అమెరికాలోని రైతు తాను రిపబ్లికన్ పార్టీ, డెమోక్రాటిక్ పార్టీలలో దేనికిచెందినది వక్కాణించును. వెండివ్యాపారపు

సమస్య మొదలైన హానిని గురించికూడ కొంత వివరించి చెప్పగలుగును. కాని వాని మతమేదో అడిగిచూడుము. తాను చర్చికి పోవుదుననియు, ఏదోసంప్రదాయమునకు చెందినవాడననియు మాత్రము చెప్పును. వానికి తెలిసిన దంతయు అంతే. అంతేచాలునని ఆతడు తలంచును.

ఇక మనరైతును పిలిచి "నీకు రాజకీయము లేమైన తెలియునా?" అని అడుగుము. అతడు "రాజకీయములా? అవేమిటిబాబూ" అని తిరిగి మనలనే అడుగును. వానికి సామ్యవాదమేమిటో తెలియదు. పెట్టుబడికిని పరిశ్రమకును గల సంబంధము తెలియదు. అతడు అటువంటి విషయములను గురించి తనజన్మలో ఎన్నడు వినియుండడు. అతడు పొట్ట కూటికై చెమటోడ్చి కష్టించుటమాత్ర మెఱుగును. అయి నను 'నీమతమే'మని వానినడుగుము. అతడు "బాబూ, ఇదిగో ఇటు చూడు; దానిని నా ముఖముమీదనే ముద్రవేసి యుంచినాను" అని చూపును. మతవిషయమును గురించి ఆతడు ఒకటి రెండు ధర్మవాక్యములనుకూడ చెప్పగలడు. ఇది నా అనుభవవిషయము. మనజాతీయ జీవనము ఆ తీరున నడచుచున్నది. మనకు కర్మసిద్ధాంతముపై గాఢమగు విశ్వాసముకలదు. మానవుల చిత్తవృత్తులను పరికింపుడు. ఎవనితీరు వానిది. అట్లే ఎవని ఆత్మపరిణతిమార్గము వానిది. అనంతమగు పూర్వజన్మపరంపర వలనను పురాకృతకర్మ విశేషమువలనను మానవుని ప్రస్తుతజీవితవైఖరి నిర్ణయింపబడి యుండును. ప్రతివాడును తన పురాభవఫలమును తలదాల్చి ఈ లోకములోనికి వచ్చుననియు, అనంతములగు తన పూర్వ

జన్మలు ఇప్పటిజన్మకు మూలమనియు, ఈ జన్మను తాను వినియోగించుకొను విధము ననుసరించియే రాబోవుజన్మ నిర్ణయింపబడుననియు ప్రతిహిందువు తలంచును. ఈ రీతిగా ఈ ప్రపంచమున పుట్టెడి ప్రతిమానవుడును నిర్వహింపవలసిన ధర్మమును, జీవితమున అనుసరింపవలసిన నిర్ణీత మార్గమును ఉండును. ఈ సూత్రము వ్యక్తులవిషయమున ఎటుల సత్యమో జాతివిషయమునను అంతే. ప్రతిజాతికిని ఒక విభిన్న జీవన వైఖరి, ఒక ప్రత్యేకజీవనోపపత్తి, ప్రపంచజీవనమున అది నిర్వహింపవలసిన ఒక విశిష్టకర్తవ్యము కలదు. ప్రతిజాతియు దాని జీవనఫలితార్థమును అనుభవించును. అది తన నిర్ణీత కర్మను నిర్వహించితీరవలెను. రాజకీయోద్ధతిగాని సైనిక బలోన్నతిగాని సాధించుట మన జాతికి నైజధర్మముకాదు. ఎన్నడును అది అట్లుచేసి యెఱుగదు. నామాటను మనస్సున పెట్టుకొనుడు. అట్టిది మనకెన్నడును నైజము కాబోదు. ఐనను వేఱొకకర్తవ్యము మనపాలిట నున్నది. మనలోని ఆధ్యాత్మికశక్తి నంతను చక్కగా సంఘటితపఱచి సంరక్షించి, పోషించి, భారతజాతిని ఒక ఆధ్యాత్మికమహాశక్తిస్వరూప ముగ తీర్చి దిద్దవలసియున్నది. అట్టి దుర్వారమహాశక్తి, పరిస్థితులు అనుకూలముగా నున్నప్పుడెల్ల ప్రపంచమును ముంచెత్తివేయవలయును. పరిషియనులో, గ్రీకులో, రోమనులో, అరబ్బులో, ఆంగ్లులో, ఎవరైననుసరే, తమ సేనలతో దాడివెడలి ప్రపంచమును జయించి వివిధజాతు లను ఏకము చేయుదురు గాక, హైందవుల వేదాంతము, ఆధ్యాత్మిక విద్య, అప్పుడీ నూతనావకాశమును పురస్క-

రించుకొని ప్రపంచజాతుల రక్తనాళములలోనికి ప్రవేశించును. సమష్టిమానవజాతి అభ్యున్నతికై భారతీయుని శాంతిమయ ధీశక్తి తనవంతు తాను సమర్పణము చేయవలసి యున్నది. హిందూదేశము ప్రపంచమునకు ఒసగనున్న కానుక ఈ ఆధ్యాత్మిక తేజమే!

ఈతీరున పూర్వము ఒక్కొకజాతి మహోద్ధతముగా విజృంభించి ప్రపంచమందలి వివిధజాతులను ఏకముచేయుచు వచ్చెను. సహజముగా ఏకాంతవాసము నిచ్ఛగించు భారత దేశమునకు ఆయాసందర్భములందెల్ల, ఇతర జాతులతోడి సంసర్గము కలిగెను. అయినను ఈ భారతజాతి మరల ఇతర ప్రపంచజాతులనుండి విడివడి, ఏకాంతములోనికి పోవుచుండుటే పెక్కుమాఱులు జరిగినది. కాని భారతీయులకు ఇతర జాతులతోడి సంసర్గము కల్గినప్పుడుమాత్రము తత్ఫలితార్థముగ భారతీయుల ఆధ్యాత్మికధర్మప్రవాహములు ప్రపంచమంతటను వ్యాపించుచు వచ్చినవి. వేదములకు పురాతనమగు పారశీకభాషానువాద మొకటి కలదు. అది అంత నిర్దుష్టమైనది కాదు. దానినే మరల నొక పరాసు యువకుడు లాటినుభాషలోనికి అనువదించినాడు. జర్మనీదేశపు మహాతత్త్వవేత్తలలో నొకడగు 'షోపెన్హారు' దానిని ఈ శతాబ్దారంభకాలమున (అనగా క్రీస్తుశకము 1800 సం॥ ప్రాంతమున) చదివి "ఉపనిషత్తుల అధ్యయనమువంటి ఉదాత్తవిద్య, ఆత్మవికాసమునుకలిగించు వ్యావృత్తి ఈ లోకమున మఱియొకటిలేదు. అది నాజీవితమున చిత్తశాంతిని ప్రసాదించినది. నా మరణకాలమునందును అయ్యది నిరవధిక

మఱు శాంతినే ప్రసాదింపగలదు'' అని నుడివెను. అంతే కాదు. "పూర్వపు గ్రీకుల విజ్ఞానపునరుద్ధరణమహోద్యమమునకన్న శతాధికముగ విశాలమై శక్తిమంతమై మానవుని మానసికవ్యాపారమును పూర్తిగా మార్చివైచు అత్యద్భుత పరిణామములను ప్రపంచము చూడనున్నది'' అని ఆ జర్మను తత్త్వవేత్త జోస్యముకూడ చెప్పియున్నాడు. ఈనాడు వాని జోస్యము ఫలించుచున్నది. నెమ్మదినెమ్మదిగ నిరంతరము వ్యాప్తినొందుచున్న హైందవతత్త్వము వలన, ప్రపంచము యొక్క జీవకళయందును, గమనమునందును, ఆచారములందును, సారస్వతమునందును ఎంతటి మహాపరివర్తనము జరుగుచున్నదో, యోచనాపరులైన ప్రపంచచారిత్ర పరిశీలకులకును, కండ్లు తెఱచి ఆయా పాశ్చాత్యజాతులవారి మనస్సులలో జరుగు సంచలనమును పరికించువారికిని, తెలియ వచ్చును. నే నిదివఱకే సూచించినటుల ఇంకొక విశేషము కూడ గలదు. మనమెన్నడును అగ్నిని ప్రయోగించియు, ఖడ్గమును ఝుళిపించియు, ధర్మప్రచారము చేసియుండలేదు. భారతదేశము ప్రపంచమునకు ఒసగిన ఈ వరప్రసాదమును వర్ణించుటకు ఆంగ్లభాషలో ఏదేని శబ్దము ఉన్నయెడల, భారతవాఙ్మయము మానవ జాతియందు కల్పించిన పరివర్తనమును తెలుపుటకు ఆంగ్లభాషలో అనువగు పదము కలదేని, అది 'ఫాసినేషన్' (సమ్మోహనము) అనునదే. దీని అర్థము ఆకస్మికముగా నీపైని ఏదేని వచ్చిపడి భ్రాంతుని చేయుట అని కాదు. నీకు తెలియరాకుండ మెల్లమెల్లగా నిన్ను ఆకర్షించివేయుట అనిదాని కర్థము. చాలమందికి

మొట్టమొదట భారతీయుల భావములన్నను, భారతీయుల మర్యాదలన్నను, భారతీయుల ఆచారములన్నను, భారతీయుల వేదాంతమన్నను, భారతీయుల వాఙ్మయమన్నను, వెగటుగ నేయుండును. కాని వారు ఓపికపట్టి మన గ్రంథములను చదువవలయును; మనభావములకు మూలాధారము లగు మహాసూత్రముల పరిచయము చేసికొనవలెను; అప్పుడు నూటికి తొంబదితొమ్మిదిమందిమీద ఈ సమ్మోహనము చక్కగ పారును. ఇంక ఫలితార్థమో, పారవశ్యమే. వేగు జామున కంటికి కానరాకుండ చెవికి వినరాకుండ వర్షించి, తెల్లవారుసరికి మెలమెల్లగా రోదసినెల్ల ఆవరించు కోమల తుషారమువలె, పరమశాంతమును, నిరాడంబరమును, సహనశీలమును, అధ్యాత్మపరాయణమును అగు భారతజాతి ప్రపంచప్రజల మనోలోకముపై తన ప్రభావమును ప్రసరింప జేసినది.

చరిత్రయందు లోగడజరిగినదే మరలమరల జరుగనున్నది. ఈనాటి ఆధునికశాస్త్రమువలన గాఢములును, సుస్థిరములును అనుకొనిన పురాతనవిశ్వాసములు పూర్తిగ హతమై పోవుచున్నవి. మానవజాతియంతయు లోంగి మన్ననచేసితీరవలయునని ఆశించిన సాంప్రదాయక గౌరవాధిక్యములు నలినలిగా చితుకకొట్టబడి గాలిలో కానరాకుండ ఎగిరిపోవుచున్నవి. ఈనాటి ప్రాచీనవస్తుపరిశోధన లనెడు పెద్దసమ్మెటపోటులకు తాళజాలక పురాతనాచార విశ్వాసములు గాజుముక్కలవలె పొడిపొడియైపోవుచున్నవి. మతము పాశ్చాత్యదేశములందు పామరులచేతులలో చిక్కికొని

పోయినది. పండితులు మతసంబంధమగు ప్రతిదానిని చీదరించుకొనుచున్నారు. ఇట్టిపట్టున భారతీయుల వేదాంతము నందలి ఆధ్యాత్మికమహాశయములు భారతహృదయము ముందునకు సాగివచ్చుచున్నవి. అత్యున్నతవేదాంతధర్మములు సామాన్య భారతప్రజలకు నిత్యానుష్ఠానమర్యాదలు. ఈసర్వమును ఒకే పదార్థమనెడు అద్వైతమార్గము, వేదాంతముబోధించు నిర్గుణతత్త్వభావము, నరుని ఆత్మ అనశ్వరమనెడు అద్భుతసిద్ధాంతము, జీవయాత్ర తెగిపోక సర్వకాలము సాగివచ్చు మహాప్రస్థానమనెడు తలంపు, ఈజగము అనంతమనెడు విశ్వాసము, నేటి ప్రపంచమును గొప్ప ఆపదనుండి రక్షింపబూనినవి. ఈ ప్రపంచము ఒక మురికికూపమనియు, కాలమనునదే నిన్ననో మొన్ననో ప్రారంభమైనదనియు ప్రాచీన విదేశసంప్రదాయులు భావన చేసిరి. మన గ్రంథములలో—అసలు మన గ్రంథములలో మాత్రమే—అనంతమై పరగు దేశ, కాల, నిమిత్త భావన కాన్పించుచున్నది. మన గ్రంథములలోమాత్రమే నరునిఆత్మ యొక్క అఖండవిభూతి మతాన్వేషణకెల్ల పరమగమ్యమని ప్రకటితమగుచున్నది. ఆధునికకాలమున—పరిణామసిద్ధాంతము, అక్షయశక్తిసిద్ధాంతము మున్నగునవి బయలుదేఱి, నానావిధతుచ్ఛదేవతారాధనలను రూపుమాపుచున్న ఈ సమయమున—నరుని ఆత్మాన్వేషణఫలమును, భగవంతుని అద్భుతవాణియునగు వేదాంతము బోధించు ఉదాత్తమహితములును, ఉదారపావనములును అగు దివ్యభావములుగాక మఱెయ్యది ప్రాజ్ఞులకు సంసేవ్యమై నిలువగలదు ?

ఇక్కడ నేనొక విషయమును వివరించి చెప్పవలసి యున్నది. అన్యజాతుల పరివర్తనమునకు హేతుభూతమగు 'మన మతము' అనినప్పుడు, మన హైందవమతమునకు పునాదులగు మూలసిద్ధాంతములనియే నా అభిప్రాయము. అనేకశతాబ్దములుగా, సంఘావసరములను పురస్కరించుకొని ఈ మతమునందు వచ్చి చేరిన ఆచారములకును, ఇతర స్వల్పవిషయములకును, మతముయొక్క మూలసూత్రములతో పాటు అర్థస్థానమిచ్చి గౌరవింపజాలము. అది న్యాయ్యమేగదా! మన గ్రంథములందు రెండువిధములగు ధర్మములు ప్రతిపాదింపబడియున్నవి. వాని విభేదముకూడ స్పష్టీకరింపబడియున్నది. అందొక విధమగునవి సనాతనములు; అవి నరుని గుణముల ననుసరించియు, ఆత్మలక్షణముల ననుసరించియు, జీవపరమాత్మల సంబంధము ననుసరించియు, భగవంతుని లక్షణముల ననుసరించియు, జీవుని పరమగమ్యము ననుసరించియు నిర్మింపబడినవి. సృష్టిక్రమము, సృష్టియొక్క ఆద్యంతరహితత్వము (అనగా శూన్యమునుండి ఈ ప్రపంచము సృజింపబడలేదనియు, నిరాకారనిర్గుణ బ్రహ్మమునుండి ఆవిష్కరింపబడినదనియు చెప్పెడుసిద్ధాంతము) మున్నగునవి ఈ మొదటిరకపు ధర్మములలో చేరును. ఇవి ప్రకృతిలోని సనాతనధర్మములపైని ఆధారపడి నిర్మింపబడిన శాశ్వతసూత్రములు. ఇక రెండవ వర్గమునకు చెందినవి అనుదిన జీవయాత్రను గూర్చిన సాధారణసూత్రములు. అవి పురాణములకు, స్మృతులకు సంబంధించినవి కావు. వీనికి మొదటిరకపు సిద్ధాంతములతో సంబంధములేదు. మన

జాతియందుకూడ ఇవి ఆయాకాలములందు మారుచు వచ్చినవి. ఒక యుగపుటాచారములు మఱొక యుగము నందు లేవు. యుగములు గతించుచున్నకొలది, అవి ఇంకను మారుచుండును. మహాఋషులు పుట్టి క్రొత్త పరిస్థితులకు అనుకూలములగు ఆచారమర్యాదలు నెలకొలిపి మనలను నడుపుచుందురు.

జీవుడు, బ్రహ్మము, జగత్తు: వీనినిగూర్చి అద్భుతములును, అనంతములును, ఉదాత్తములును, ఉదారములునగు ధర్మసూత్రములను ఈ పవిత్రభారతదేశము రచించినది. "నా దేవుడు సత్యము; నీ దేవుడు వట్టిబూటకము. కాదం దువా, రమ్ము, సవాలుచేయుచున్నాను. కత్తిదూసి నిల బడుము. నీవో నేనో ఒక్కరే మిగులవలెను" అనుచు ఆయా కులదేవతలపైని దురభిమానము పూని దెబ్బలాటలకు దిగుట హిందూదేశమున లేదు. తుచ్ఛదేవతలకై తగవులాడ వలయునను ఉద్రేకము ప్రబలనిది ఈ ఒక్కదేశమునందే. మానవుని పరాప్రకృతిమీద ఆధారపడి రూపొందిన ఈ మహాధర్మసిద్ధాంతములు, విశ్వమానవశ్రేయమునకు వెయ్యేండ్లనాడెట్లు ఉపయోగపడెనో, నేడును అట్లే ఉప యోగపడుచున్నవి. నేడేకాదు, ఈ పుడమి నిలుచునంత కాలమును అవి అటులనే యుండగలవు. కర్మసిద్ధాంతము పాటింపబడునంతకాలము, మనము వ్యష్టిజీవులమై పుట్టుచు స్వశక్తిపైని ఆధారపడి మన తరణోపాయమును మనము చూచుకొనుచుండునంత కాలము, అవి చెక్కుచెదరక అటులనే నిలిచియుండును.

అన్నిటిని మించి భారతదేశము లోకమునకు ముఖ్యముగా ప్రసాదింపవలసినది ఇది: ఆయాజాతుల మతముల యొక్క ఉత్పత్తి వృద్ధిపరిణామములను కనుపెట్టి చూచిన యెడల, ప్రతిశాఖకును మొట్టమొదట ఒక్కొక్క దేవత యుండునని తెలియవచ్చును. అంత శాఖలు ఒకదానితో నొకటి మైత్రినెఱపునెడల, ఈ దేవతలందఱును ఒక్క సామాన్య జాతీయ నామముతో వ్యవహరింపబడుదురు. ఉదాహరణగ బాబిలోనియనుల దేవతల పేరులను చూడుడు. బాబిలోనియను జాతివారు వేర్వేఱు ఉపజాతులుగ అనగా వేర్వేఱు శాఖలుగా విడివడియున్నను, వారి దేవతలకు "బాల్" అను సామాన్యజాతీయనామము వాడబడుచుండెడిది. యూదియా జాతిలోని ఉపజాతులవారి దేవతలకును "మోలోక్" అను సామాన్యనామముండెడిది. ఇట్లుండ ఆ ఉపజాతులలో ఏదో ఒకటి తక్కినవానిపై ఆధిపత్యమును సాధించి, తమ రాజే అందఱికిని రారాజని చాటును. అంతట సహజముగా తమ దేవుడే తక్కిన ఉపజాతుల దేవుడనియు వాదనచేయును. 'బాల్—మెరొడాక్' అత్యధిక మహిమోన్నతుడనియు, తక్కిన దేవతలందఱును వానికంటె తక్కువవారనియు బాబిలోనియనులలో ఒకశాఖవారు చెప్పుదురు. అన్ని "మోలోకు"లలోను 'మోలోక్ యూవా' అత్యధికుడని యూదులలో ఒక తెగవారు వాదింతురు. ఈ వివాదములను యుద్ధముచేసి తేల్చుకొందురు. ఇట్టి తగవులు పూర్వమిచ్చటను ఉండెడివే. ఇచ్చటకూడ దేవతలు పోటీపడి, అధిక్యతకొఱకు పోరాటములు సాగించియుండిరి. కాని ఈ

దేశపు అదృష్టమువలనను, ప్రపంచపు అదృష్టమువలనను, ఈ రణగుణధ్వనినుండియే—ఈ గందరగోళమునుండియే—"ఏకం సత్ విప్రా బహుధావదన్తి" (ఉండునది ఒక్కడే. వానిని ప్రాజ్ఞులు అనేక నామములతో పిలుతురు) అను దివ్యవాణి వెలువడినది. 'శివుడు విష్ణునికంటె ఘనుడు' అనుట గాదు; 'విష్ణువే మహా ఘనుడు, శివుడు కొఱగానివాడు' అనుటయు కాదు. ఉన్నది ఒక్కడే దేవుడు. వానిని శివుడనుడు, విష్ణుడనుడు, లేక లక్ష పేరులు పెట్టి పిలుచుకొనుడు. పేరులు భిన్నములుగ నుండుగాక, ఉన్నది ఒక్క దేవుడే. భారత దేశ చరిత్రయొక్క పర్యవసానమంతయు ఈ రెండుముక్కలలో ఇమిడియున్నది. చరిత్రయంతయు ఈ ఒక్క ప్రధానసూత్రమునే, అద్భుతశక్తితో—గంభీరభాషతో—కథనము చేయుచున్నది. దేశమంతటను ఈ కథనము సాగినది. ఫలితార్థమేమి? ఈ భావము భారతీయుల రక్తనాళములలో ప్రవహించు ప్రతి నెత్తుటిబొట్టునందును నిండినది; వారి ప్రతి రక్తకణమునందును జీర్ణించిపోయినది; వారి జీవితములో కలిసిపోయినది; వారి స్వరూపోపాధియందేకమై యిమిడిపోయినది. అందువలన, ఈ దేశము సహనమునకు పెట్టినపేరై వివిధమతములను వివిధజాతులను ఆహ్వానించి, కౌగిట గదించి తన హృదయమునకు హత్తుకొనినది.

ఒకదానికొకటి కేవలము భిన్నముగ గోచరించు అనేక జాతులు, అనేక మతములు, పరస్పరసౌహార్దముతో భారతదేశమున కలిసిమెలిసి జీవింపగల్గుట ఎట్లు సాధ్యమయ్యెనో ఇందువలన తెలియగలదు. 'నీవు ద్వైతివి

కావచ్చును; నేను అద్వైతిని కావచ్చును; నీవు దేవుని నిత్యసేవకుడవని విశ్వసింపవచ్చును, నేను భగవంతునితో అభిన్నుడనని వాకొనవచ్చును. అయినను ఇరువురము ఉత్తమ హిందువులమే'. ఇదెట్లు సాధ్యము? ''ఏకంసత్-విప్రా బహుధావదన్తి'' (ఉండు దైవము ఒక్కడే. వానిని ఋషులు బహునామములతో పేర్కొందురు) అను వేదవాక్యమును పఠించిన తెలియును. భారతీయసోదరులారా! అన్నిటికన్న ముఖ్యముగ ఈ దివ్యభావమునే మనము లోకమునకు ఉపదేశింప వలసియున్నది. ఇతర దేశములలో మహావిద్యాధికులు సైతము ముఖములు చిట్లించుకొని మనమతము వట్టి ''బొమ్మలకొలువు'' అని వెక్కసముగా మాటాడుచుందురు. నేనది కాంచియున్నాను. కాని తమ తలలలో ఎంతటి మూఢభావము పేరుకొనియున్నదో వారు తెలిసికొనుటే లేదు. ప్రతితావునను ఇట్లే యున్నది : స్వమతదురభిమానము! క్షుద్రసంకుచితభావన!! కటా! తనకుగల ఐహికభాగ్యమే, జన్మమెత్తినందులకు మానవుడు సాధింపదగిన యోగ్యవస్తువట! డబ్బును దుడ్డును పూజించు అతని వ్యర్థజీవనమే ఉత్తమ జీవనమట! వానికున్న సంపదయే గడింపదగిన సంపదయట! ఇంక నేదైనను కొఱగానిదే! అత డేదేని ఒక పిచ్చి మట్టి బొమ్మనుచేసెనా, లేక ఒకయంత్రమును నిర్మించెనా, మహోత్తమ సంపదలను మించి అదియే మిగుల గణనీయమగుచున్నది!! ఎంతచదువున్నను, ఎంతవిద్యయున్నను, ప్రపంచ మంతటను ఇదేస్థితి కాన్పించుచున్నది. కాని సత్యమగు విద్య యింకను తలసూపలేదు; నాగరికతయందుమా, సత్య

మగు నాగరికత ఇంకను ప్రారంభము కావలసియేయున్నది. మానవజాతిలో వేయింటికి తొమ్మిదివందల తొంబదితొమ్మిది మంది, యీనాటికిని పశువులుగనే యున్నారు. ధర్మములను మనము పుస్తకములందు చదువవచ్చును. సహనమునుగూర్చి మతబోధలందు వినియుండవచ్చును. కాని లోకమునందు ఈ ధర్మముగాని సహనముగాని తరచుగా కానవచ్చుటలేదు. ఈ విషయములో నా అనుభవము చెప్పుచున్నాను: నూటికి తొంబదితొమ్మండ్రు దానిని తలపెట్టనైన తలపెట్టరు. నేను వెళ్లివచ్చిన ప్రతిదేశమునందును, మతముపేర ఇంకను ఘోరహింసలు జరుగుచునే యున్నవి. క్రొత్తవిషయముల నేర్చుకొనుటకు, పురాతనపు తాతలనాటి ఆక్షేపణలనే ఇప్పటికిని వారు తెలుపుచున్నారు. అన్యమతములయెడ సహనము, పారలౌకిక చింతనముపై ఆసక్తి అంతో యింతో ఈ ప్రపంచములోనికెల్ల మన ఆర్యభూమియందే కనుపట్టును. ఇంకెక్కడను లేదు. మహమ్మదీయుల కొఱకును, క్రైస్తవుల కొఱకును హైందవులు ప్రార్థనాలయములు కట్టుట ఇక్కడనే; మఱెచ్చటను కానరాదు. మీరు ఇతరదేశములకు పోయి, మహమ్మదీయులను గాని, మరే యితరమతస్థులను గాని మీకొక దేవాలయమును కట్టిపెట్టుడని కోరిచూడుడు. సాయముచేయుట అటుంచి వారు మీకున్న దేవళములతోసహా మిమ్ము సైతము మ్రింగివేయజూతురు. కాబట్టి హిందూదేశము వలన ప్రపంచము నేడు నేర్చుకొనవలసిన గొప్ప గుణపాఠము కేవలము సహనభావమే కాదు, సానుభూతికూడ. మహిమ్నస్తోత్రములోని ఈ

భావమును గమనింపుడు. "ఆ యా పర్వతములనుండి బయలు దేఱి నదులన్నియు తిన్నగనో వంకరగనో పోయి పోయి తుదకు సముద్రముననే కలియు రీతి, శంభో! తమ తమ సంస్కారముల ననుసరించి నరులు అవలంబించు సాధనలు భిన్నభిన్నములుగా కాన్పించినను, వక్రముగనో నిర్వక్రము గనో సాగి సాగి, తుదకు నిన్నే ప్రాపించును." వేర్వేఱు త్రోవల నడచినను, అందఱును నీ మార్గముననే యున్నారు. కొందఱు కొంచెము చుట్టు తిరిగిపోవుదురు. మఱికొందఱు సూటిగా పరువెత్తుదురు. కాని తుదకు ఎల్లరును ఒక్క సదాశివుని దాపునకే చేరుదురు. ఆ దేవదేవుని నీవు లింగము నందు దర్శించుటకేగాక, సర్వత్ర చూడజాలినప్పుడే—అప్పుడు మాత్రమే—నీ ఈశ్వరభక్తి ధన్యము కాగలదు! శ్రీహరిని ఎల్లతావులందు ఎల్లరియందును చూడజాలిన వాడే హరిభక్తుడు! అతడే నిజమగు ఋషి!! నీవు సత్యముగ శివభక్తుడ వైనయెడల, ప్రతిదానియందును, ప్రతివాని యందును, నీకు శివుడు ప్రత్యక్షమై గోచరింపవలయును. నామములు రూపములు ఎట్టివైనను సరియే, సమస్తపూజ లును శివునికే చెల్లునని నీవు గ్రహింపవలయును. 'కాబా' వైపు తిరిగి చేయు నమాజులును, క్రైస్తవచర్చిలోని మోక రింపులును, బౌద్ధాలయమందలి ప్రణతులును, శివుని గురించియే. వారికి ఆ మాట తెలియవచ్చును, తెలియక పోవచ్చును; వారికా భావము ఉండవచ్చును, ఉండక పోవచ్చును. ఏ రూపముపెట్టి, ఏ నామముచెప్పి, అర్పణ చేసినను ఆ పువ్వులన్నియు ఈశ్వరుని పాదములకు అంకిత

మైనవే. ఏలయందువా? ఆయనయే సర్వేశ్వరుఁడు, ఆయనయే పరమాత్మ. నీకంటెను నాకంటెను బాగుగ, ఈ లోకమునకు ఏది అవసరమో ఆయన ఎఱుంగును. భిన్నత్వమెల్ల అంతరించిపోవుట అసంభవము. అది ఉండియే తీరవలెను. నానాత్వములేనిది అసలు బ్రతుకే లేదు. ఈ సంఘర్షణమే, ఈ భిన్నభిన్నభావనయే, సమగ్రవిజ్ఞానమునకును, సమస్త సంచలనమునకును, సర్వశ్రేయమునకును దారి జూపుచున్నది. పరస్పర విరుద్ధములగు భిన్నభావనలు ఉండియే తీరవలెను. కాని భిన్నత్వమున్నంత మాత్రాన మనము ఒకరినొకరము ద్వేషించుకొనవలసినపనిలేదు. ఈ ఏకైకసత్యమును మనమందఱమును మఱల గ్రహింపవలయును. ఈ మహాధర్మము ఇక్కడనే—మన మాతృదేశమునందు మాత్రమే—అనుష్ఠింపబడి ప్రచారము గాంచినది. అది ఇంకొకసారి ఈ భారతదేశమునుండియే ప్రపంచమునకెల్ల ప్రసారముకావలసి యున్నది. ఈ మహాకార్యమును చేయగలిగినది ఒక్క భారతదేశమే. ఆ ధర్మరహస్యము మన వేదములయందున్నది, మన వాఙ్మయమందున్నది, మన జాతీయ జీవితమునందెల్ల నిండియున్నది. ఇక్కడనే—ఇక్కడమాత్రమే—అది అనుదినమును ఆచరింపబడుచుండుట! కండ్లు తెఱచి చూచు ప్రతివానికిని ఈ విషయము రుజువుకాగలదు. కావున లోకమునకు మనము మతధర్మములను బోధింపవలసియున్నది. మనము బోధింపవలసినవి ఇంతకన్న మించిన ఉత్తమధర్మములుకూడ కలవు. కాని అవి విద్యావంతులకు మాత్రమే అక్కఱకు వచ్చును.

పురుషుడుగాని, స్త్రీగాని, పసిబిడ్డగాని, చదువు వచ్చినను చదువు రాకున్నను, జాతివర్ణసంప్రదాయ భేదములు లేక, సౌజన్యము, నమ్రత, ఓరిమి, సహనము, సానుభూతి, సోదర భావము మున్నగు ధర్మములు మాత్రము ప్రతివారును నేర్చుకొనవచ్చును. "తత్త్వజ్ఞులు నిన్ను అనేక నామములతో సంబోధింతురు గాక! కాని నీవు ఒక్కరుడవే!"

భారతదేశమింకను అజరామరమై యుండుటకు కారణము*

ఇక తెల్లవారుదనుకొన్న రాత్రి మెలమెల్లగా గడచి చనుచున్నట్లున్నది. భరింపరాని తీవ్రవేదన ఎట్లో ఉపశమించుచున్నట్లు తోచుచున్నది. ఇంతకుముందు శవముగ గోచరించిన ఆకృతి నిద్రనుండి మేల్కొనబోవుతీరున, సజీవము వోలె, కానిపించుచున్నది. అదిగో వినుడు, ఏదోశబ్దము విన వచ్చుచున్నది. చరిత్రగాని, పురాణగాథలుగాని గతకాలపు ఆ అంధకారములోనికి తొంగిచూడనైన సాహసింప జాలనంత దూరాననుండివచ్చు ఆ నాదము, ఎక్కడనుండియో కాదు, ఇక్కడనుండియే, భారత దేశమునుండియే, మన మాతృ భూమినుండియే వెలువడి, అఖండజ్ఞానశీతగిరియొక్క కర్మ భక్తి జ్ఞానశిఖరములందు మాఱుమ్రోగుచు మనకడకు వచ్చు చున్నది. ప్రశాంతమై, సుదృఢమై, విస్పష్టస్వరకలితమై, దినములు గడచినకొలది పెరిగి పెరిగి వినవచ్చుచున్నది. అల్లదే చూడుడు; అప్పుడే ఆ నిద్రిత మేలుకొనుచున్నది. మంచు కొండనుండి వెలువడు పిల్లగాడుపులీల అది వట్టి పోయిన కండరములలోనికిని, ఎండిపోయిన యెముకలలోనికిని, జీవము పోయుచున్నది! నిద్దురమత్తు తేటిపోవుచున్నది! అమ్మ మేలుకొనుచున్నది; మనదేశమాత దీర్ఘనిద్రనుండి మేల్కాంచుచున్నది. గ్రుడ్డివారు మాత్రము చూడజాలరు;

---

* రామనాథపురము(రామ్నాడు)లో.

కుత్సితమతులు చూడనొల్లరు. అయిననేమి ? ఇంక నామెను ఎవరును ఆపజాలరు! ఇంక నామె నిద్రపోదు. ఇక నామెను అన్యులెవ్వరు నిరోధింపనోపరు. అదిగో, ఆ అఖండశక్తి స్వరూపిణి దిగ్గునలేచి నిలబడుచున్నది!!

రాజా, రామనాడు వాస్తవ్యులారా! మీరు నన్ను ఇంత ఆదరణతోడను ప్రేమతోడను సన్మానించి నందుకు ఇవే నా వందనములు! నోటితో పలుకు భాషకంటె హృదయము హృదయముతో ముచ్చటించుట మిన్నయగును గావున మీకింత ఔదార్యమును ప్రేమయు కలిగినవి. ఆత్మ ఆత్మతో నిశ్శబ్దముగ మాటాడగలదు; అయినను ఆ భాష సుస్పష్టమైనదే. నా అంతఃకరణమందు నేను దానిని గ్రహించుచున్నాను. రామనాడు రాజా! నా మాట నమ్ముడు. పాశ్చాత్యదేశములలో మన మతమును గురించి గాని, మన మాతృదేశమును గురించిగాని అల్పప్రజ్ఞుడనగు నావలన ఏమేని ఉపకారము జరిగినదేని; — మన యిండ్ల దాపుననే మనకు తెలియరాక లోతుగ పూడ్చిపెట్టబడి తర తరములుగ పడియున్న అమూల్య రత్నరాసులవైపు భారతీయులదృష్టిని మరల్పయత్నించు నా ప్రయత్నము ఏమాత్రమేని సఫలమైనదేని; — దాపున నీరుగలదని యెఱుంగక గ్రుడ్డివారై దప్పిచేత చచ్చుటకంటెను, ఎక్కడికోపోయి మురికిగోతుల నీరు త్రాగుటకంటెను, తమగృహముల ప్రక్కనే నిరంతరము ప్రవహించుచున్న స్వచ్ఛజలధారల చెంతకేగి తృప్తిదీఱ గ్రోలుడని వారికిత్రోవజూపజాలితినేని; — భారతదేశమున ప్రతి విషయమునందును మతమే, మత

మొక్కటియే, ప్రాణాధారమనియు అది నష్టమైనచో, రాజకీయ తంత్రములెన్ని చేజిక్కినను, సంఘసంస్కరణము లెన్ని సాగినను, ప్రతి భారతీయుని నెత్తిమీద కుబేరసంపదలు వచ్చి ఒరిగిపడిననుకూడ, భారతమాతకు మరణము తప్పదని తెలిపి మన సోదరులను కార్యోన్ముఖుల చేయుటలో ఏమేని ఫలితము కాన్పించెనేని;—భారత దేశమే కాక ఇట్టికృషి జరిగిన ప్రతి ఇతర దేశముకూడ, ఓ రామనాడు రాజా! మీ యెడ కృతజ్ఞత చూపవలసియుండును. ఏలయనగా ఇట్టిసంకల్పమును మొదట నాకు కలిగించినది మీరే; ఆ పనియందు నిరంతరము ఉత్సాహము పురికొలిపినదియు మీరలే; ఏమి జరుగనున్నదో దివ్యదృష్టితో మీరు గ్రహించినట్లుగా నాచేయిపట్టుకొని, ఎల్లెడల అండగా నిలిచి, నన్ను నిరంతరము ప్రోత్సహించుచు వచ్చితిరి. కావున నా విజయమును గుతించిన ఆనందోత్సవము జరుపుటలో మీరు మొదటి వారగుట ఉచితమే. నేను భారత దేశమునకు మరలి వచ్చునపుడు మొట్టమొదటగా మీ సంస్థానపుపొలిమేరలపై అడుగిడుటయు సమంజసమే.

ఇప్పుడు గొప్ప గొప్ప కార్యములు జరుగవలసి యున్నవి. విచిత్రశక్తులు పనిచేయవలసి యున్నవి. మీరు ఇదివఱకే తెల్పియున్నటుల, ఇతర దేశీయులకు మనము చాల విషయములను నేర్పవలసియున్నాము. పారమార్థికతకును, వేదాంతమునకును, సంఘనీతికిని, సాధుత్వమునకును, ప్రియవర్తనమునకును, ప్రేమకును ఇదియే మాతృభూమి. అవి నేడును సజీవములై యున్నవి. ఈ విషయములలో ప్రపంచము

లోని అన్ని దేశములలోను భారతదేశము ప్రధాన మనియు, మొదట నిలువదగినదనియు, ధీరుడనై నిలిచి సాహసముతో పలుకుటకు నా ప్రపంచానుభవము అర్హత నొసంగుచున్నది. ఈ చిన్న సంఘటనమును గమనింపుడు. గడచిన నాలుగైదు సంవత్సరములలో గొప్ప రాజకీయ సంస్కరణములు జరిగినవి. ఆయా దేశములందు ఇప్పుడున్న వ్యవస్థలను పూర్తిగా తలక్రిందులు చేయుటకు పూనుకొని, కొంతకొంతగా ఫలమును సాధించుచు, పాశ్చాత్య ప్రపంచ మందంతటను మహోద్యమములు పని చేయుచున్నవి. వానిని గురించి ఏమేని విని యున్నారేమో, మన సోదరులను అడుగుడు; వానిని గురించి ఒక్కమాట యైనను వీరు విని యుండరు. ఐనను షికాగో నగరమున ఒక మహామతసభ జరిగెననియు, ఆ మహాసభకు భారతదేశమునుండి ఒకసన్న్యాసి వెళ్లెననియు, అక్కడ మిగుల ఆదరింపబడెననియు, అప్పటినుండి పాశ్చాత్యదేశములలో ప్రచారము సాగుచున్నదనియు, ఇచ్చటి నిరుపేదయు ఎఱుంగును. మనసామాన్యప్రజలు మూఢులనియు, వారికి విద్యయందు అభిలాష లేదనియు, ఏ విషయమేని తెలిసికొన నిచ్ఛగింపరనియు, చెప్పగా వినుచు వచ్చితిని. ఒకానొకప్పుడు ఈ అభిప్రాయము నాకును కలిగియుండెను. కాని, గొప్ప గొప్ప ఊహాకల్పనలకన్నను, ప్రపంచసంచారులు, కువిమర్శకులు వ్రాసిన పుస్తకరాసులకన్నను, స్వానుభవము మహోత్తమ గురువని పిదప గ్రహించితిని. భారతీయులు మూఢులు కారనియు, మందబుద్ధులు కారనియు, ఏ ఇతరజాతికిని తీసిపోని జ్ఞానసముపార్జనాసక్తి కలవారే యనియు, నా అనుభవము

నాకు తెలుపుచున్నది. కాని ప్రతిజాతికిని నిర్వహింపవలసిన కర్తవ్యమొకటికలదు. ప్రతిజాతికిని స్వభావసిద్ధముగా పుట్టువుతో వచ్చినవ్యక్తిత్వమును, ప్రత్యేకలక్షణములును ఉండును. ఈ నానాజాతిరాగసమ్మేళనమున ప్రతిజాతియు ఒక్కొక విశిష్ట స్వరము. ఆ విశిష్టతయే దానిప్రాణము; దానికి ఆయువుపట్టు. అది ఆ జాతికి వెన్నెముకవంటిది. ఆ జాతి జీవసారమునకు అదియే మూలాధారము, ఉత్పత్తిస్థానము. ఇచ్చట మనపుణ్యభూమికి మతమే ఆయువుపట్టు, జీవనాధారము. ఇతరులు రాజకీయముల గుఱించి ప్రసంగింతురు గాక; వర్తకమువలన తమకువచ్చి పడు ధనరాసులను లెక్కించుకొని మురియుదురుగాక; వ్యాపారమూలమున తమకు చేకూరిన అధికారవ్యాప్తినిగూర్చి గర్వింతురు గాక; ఐహిక స్వాతంత్ర్యసంపదను గుఱించి ప్రగల్భములు పలుకుదురుగాక. కాని ఇవి భారతీయునికి అర్థముకావు. అర్థము చేసికొనుటకును అతడు ప్రయత్నింపడు. వేదాంతము, మతము, భగవంతుడు, జీవుడు, బ్రహ్మము, మోక్షము మున్నగువానినిగూర్చి పరీక్షించినచో ఇతరదేశములందు తత్త్వవిదులని పేరుగాంచిన చాలమందికన్న మనదేశము లోని మామూలు సేద్యగానికికూడ ఎక్కువ తెలిసియుండును. ఇది యథార్థము. ఆర్యులారా, మనము ప్రపంచమునకు కొంత బోధింపవలసి యున్నామని చెప్పియుంటిని. ఈ కారణము చేతనే, ఈ ఈశ్వరేచ్ఛవలననే, మన జాతికి శతాబ్దములకొలది మహోపద్రవములు తటస్థించినను, దాదాపు వేయి సంవత్సరములుగా విదేశీయుల పరిపాలన

క్రింద పడియున్నను, పరదేశీయులు మనలను ఎంతగా అణగ ద్రొక్కుచున్నను, ఈ మనజాతి ఇంకను సజీవముగ నిలిచి యున్నది! దీనికి చావులేదు, ఇది అమరము. ఇది భగవంతుని యెడ ప్రపత్తిగలిగి మతధర్మమునకును అధ్యాత్మజ్ఞానమునకును కాణాచియై యుండుటే ఇందుకు కారణము.

పాశ్చాత్యజాతులును ఇతరజాతులును కూడ, ఇప్పుడు మితిమీరిన రాజ్యాధికార వాంఛల తోడను, సాంఘిక కుతంత్రములతోడను, విసిగి వేసారి, సగము చచ్చి, అధోగతిని పడియున్నారు. వారికి ప్రాణముపోసి నూతనోజ్జీవము కల్పింప గల మహాశక్తి —— ప్రపంచమంతటను వెల్లువలై ప్రవహింప వలసిన మతధర్మముల, సత్యాత్మతత్త్వముల మూలశక్తి, ఇక్కడనే కలదు. భారతదేశ వాతావరణమెల్ల నిండి హోరున పైకెగయుచున్న యీ అనురూపవిరూప నానావిధశబ్ద ఘోషలనుండి, ఒక్క పలుకు —— పరమోత్కృష్టమును, ప్రస్ఫుటమును, పరిపూర్ణమునై వినవచ్చుచున్నది. అది "త్యాగము" అను శబ్దము. "త్యాగము చేయుడు!" భారత దేశపు మతధర్మము లన్నిటికిని ఇది మూలమంత్రము. ఈ ప్రపంచము మూడునాళ్లముచ్చట. ఈ ప్రస్తుతజన్మ క్షణ భంగురము. ఆవల —— ఈ బూటకపు ప్రపంచమును దాటి దూరముగా —— అఖండబ్రహ్మము వెలుంగుచున్నది. దానిని వెదకుదముగాక. ఈ విశాల జగమును సయితము చిన్న బురదగుంటగా భావించునట్టి సాహసులగు వీరులును, మనీషావంతులగు ఋషిప్రవరులును, ఈ ఖండమున తేజరిల్లిరి. వీరు ఈ విశ్వమునుదాటి ఆవల చాలదూరము పోయియుండిరి.

అనంతమగు కాలము సైతము వారికి లెక్కలేదయ్యెను. కాలమును దాటి, కాలపరిమితులను అతిక్రమించి, వారు చాలదూరముపోయిరి. ఆకాశము వారికి లెక్కలేదయ్యె; దానినిదాటియు వారు పోజూచిరి. ఈ వికారమయప్రపంచమును దాటి ఇటులపోవుటయే మతధర్మసూక్ష్మము. ఈ అతీతభావనయే — సర్వమును అతిక్రమించిపోవు ఈ పూనికయే — ప్రకృతి ముఖమును కప్పిపెట్టిన ముసుగును బదాబదలుగా చించివైచి, ఏ మైనను సరియే, ఏమివాటిల్లనున్నను సరియే, ఆ పరమందున్నదాని జాడను కనుగొని తీరవలయునను దీక్షయే — ఈ జాతికి విశిష్ట లక్షణము. ఇది మన పరమధర్మము. కాని ఒక దేశములోని ప్రజలందఱును నిండు త్యాగము పూనజాలరనుటయు సత్యమే. అయినను త్యాగముపూనువారికి ఉత్సాహముగొలుప దలచితిరేని, అటుల చేయుటకు మార్గముకలదు. రాజకీయములగుఱించి, సంఘపునరుద్ధారణమును గుఱించి, మీరు చేయు ప్రసంగములు, ధనార్జనమునకును వాణిజ్యమునకును ఉపకరించు మీ బోధలు—ఇట్టి వన్నియును, బాతువీపుమీద పోసిన నీటివలె అప్పుడప్పుడే జారిపోవును. కావున మీరు ప్రపంచమునకు బోధింపవలసి యున్నది ఈ త్యాగతత్త్వమే. మనమును ఏమేని నేర్చుకొనవలసి యుండునా? ఈ ప్రపంచమునుండి మనము ఏమైన గ్రహింపవలసియున్నదా? బహుశః ఒకింత భౌతిక శాస్త్రజ్ఞానము, నిర్మాణకౌశలము, ప్రకృతిశక్తులను వశముచేసికొని ప్రయోగములను చేయు విధానమును, స్వల్పాధారములనుండి ఘనతర ఫలమునుపొందగల యుక్తిని,

మనము కొంచెము నేర్చుకొనవలసియుండును! సరే, దీనిని కొంతవఱకు పాశ్చాత్యులనుండి నేర్చుకొందము. అంతియే గాని, ఈ భారత దేశమునకువచ్చి, 'తినుట, త్రాగుట, వినోదములతో కాలము గడపుటమాత్రమే' పురుషార్థముగా బోధింప నెంచువాడు, ఈ జడప్రపంచమును పరమదైవత ముగ రూపింప జూచువాడు — అట్టివా డెవడైనను మోస గాడే! ఈ పుణ్యభూమియందు వానికి తావులేదు. వానినుండి అటువంటి దానిని నేర్చుకొనుటకు భారతీయుని మనస్సొప్పదు. పాశ్చాత్యనాగరికతలోని మెఱుపులు, తళుకులు కన్నుల నెంత జిగేలుమనిపించుచున్నను, దాని అధికార ప్రాబల్యము ఎంత విశాలమైనను, అది సర్వము నిష్ఫలమే అని ఈ వేదికపై నిలిచి మోమోటములేక వారికి తెలుపుచున్నాను. అది అంతయును బూటకములో బూటకము. భగవంతుడొక్కడే సత్యము; ఆత్మఒక్కటియే నిత్యము; అధ్యాత్మమే శాశ్వతము; దానిపట్టు వీడకుడు!

కేవలపరమార్థధర్మమును అవలంబించుట కింకను పక్వదశకు వచ్చియుండనివారు మనలో అనేకులు కలరు. మన అవసరములకు తగినట్లు కొంచెము సంస్కరించుచో, పాశ్చాత్యుల భౌతికశాస్త్రవాదము అట్టివారికి కొంచెము ఉపయోగపడునేమో! ఒక పొరపాటు ప్రతి దేశమునందును, ప్రతి సంఘమునందును కనబడుచున్నది. ఆవిషయము బాగుగా తెలిసిన భారతదేశమునందు సైతము ఆ పొరపాటే జరుగుట మిక్కిలి శోచనీయము. ప్రస్తుతము అర్హత గడించి యుండని ప్రజలకు బలాత్కారముగ అత్యుత్తమ పార

మార్థికధర్మములను ఉపదేశించుట ఇటీవల ఆచారమై పోయినది. నామార్గము మీ మార్గము కాకపోవచ్చును. సన్న్యాసము భారతజీవితమునకు పరమ ధర్మమని మీకందఱకును తెలిసియే యున్నది. ప్రతివానికిని మనశాస్త్రములు "త్యాగమును" విధించుచున్నవి. ఈ ప్రాపంచిక భోగములను అనుభవించిన ప్రతి హిందువును, తన జీవితాంత్య భాగమున వైరాగ్యము పూనితీరవలయును. అటుల చేయని వాడు హిందువే కాడు. తాను హిందువునని చెప్పుకొనుటకు వానికి అర్హత లేదు. ఈప్రపంచభోగముల బూటకమును అనుభవపూర్వకముగా తెలిసికొనిన పిమ్మట, వానిని త్యాగముచేయుట పరమాదర్శమని మన మెఱుఁగుదుము. ఈజడప్రపంచము, లోన డొల్లయనియు, దానిలోపల ఉండునది బూడిదయేయనియు గ్రహించి విడిచివేసి, వెనుకకు మరలవలయును. మనస్సు ఇంద్రియముల వెంటబడి సుడులు తిరుగుచు వెలుపలికి పోవుచున్నది. ఆమనస్సు అంతర్ముఖము కావలెను. ప్రవృత్తి ఆగిపోవలయును, నివృత్తి ఆరంభము కావలయును; అదియే ధర్మము. కాని ఈ ఆదర్శమున కొంతఅనుభవము కలిగిన పిమ్మటమాత్రమే గ్రాహ్యము కాగల వైరాగ్యధర్మమును పసివానికి నేర్పలేము. పసివాడు ఆవేశపరవశుడై జన్మించుచున్నాడు. వాని జీవితమంతయు వాని ఇంద్రియములలో నుండును. వాని జీవితమంతయు ఒక ఇంద్రియభోగరాశి. అటులనే ప్రతి సంఘమునందును పసివారినిబోలు పురుషులుందురు. వారికి కొంత అనుభవము కావలసియుండును. కొంత భోగమును అనుభవించిన పిమ్మ

టనే, వారు దానిని బూటకమని గ్రహింపజాలుదురు. అప్పుడు వారికి వైరాగ్యమబ్బును. అటువంటివారికి తగినంత అవకాశము నీయవలెనని మనశాస్త్రములు చెప్పుచునే యున్నవి. కాని ఇటీవల, దురదృష్టవశమున, సన్న్యాసి ఏధర్మములచే కట్టుపడియుండునో, ఆ ధర్మములచేతనే ప్రతివాదును కట్టుపడి ఉండవలయునను వాదన బయలుదేఱినది. అదిచాల పొరపాటు, ఈ పొరపాటే లేనియెడల, మన దేశములో ఎల్లెడల గోచరించు దారిద్ర్యమును, దైన్యమును చాలవఱకు తగ్గియుండెడివి. అతితీక్ష్ణమైన ఆధ్యాత్మికనైతికధర్మములు పేదవానిజీవితమును అన్నివైపుల క్రమ్ముకొనియున్నవి. వీని వలన ఆ దరిద్రునకు ప్రయోజనము లేదు. అట్టిబంధములను తొలగించివేయుడు. పాపమా దరిద్రుని ఒకింత సుఖమును అనుభవింపనిండు. అప్పుడతడు, తనంతట తానే ఉత్తీర్ణుడగును. ఆ పిమ్మట వైరాగ్యము దానంతట నదియే వచ్చును. బహుశః ఈ విషయములో పాశ్చాత్యులనుండి మనము కొంత నేర్చుకొనవలెను. కాని ఇట్టి విషయములు నేర్చుకొనుటలో జాగ్రత్త చాల అవసరము. పాశ్చాత్య భావములను అలవఱచుకొనినవారిలో కొందఱి ఆదర్శములు దాదాపు భ్రష్టమై యుండుటను చూచుచున్నానని తెలుపుటకు మిక్కిలి విచారపడుచున్నాను. భారతదేశమున మన మార్గమునందే మనల్ను నలిపివేయు రెండు పెద్ద తిరుగలిరాళ్ళున్నవి: తాతలనాటి పూర్వాచార పరాయణత ఒక తిరుగలిరాయి; ఈనాటి యూరపు నాగరికత మఱియొక తిరుగలిరాయి. వీని రెంటిమధ్య పడి ప్రజలు నలుగు

చున్నారు. నామట్టుకు నేను పూర్వాచార పరాయణతకే ఒప్పుకొందును. యూరపువారి పద్ధతినిమాత్రము ఒప్పుకొనజాలను. ఏల యందురా, పూర్వాచారము ననుసరించువాడు తెలివితక్కువవాడుగ నుండవచ్చును; మోటువాడుగ నుండవచ్చును; కాని వానియందు పురుషలక్షణ ముండును. వానికి భక్తి కలదు; వానికి బలము కలదు; అతడు తన కాళ్లపై తాను నిలుచును (అనగా స్వతంత్రుడు). ఇక యూరపియను పద్ధతిని అవలంబించువాడో చంచలుడు అస్వతంత్రుడు, గాఢపరిజ్ఞానశూన్యుడు. అతడు ఎక్కడ పట్టిన అక్కడ, తన చేతికందినభావములను ప్రోగుచేసికొని వికట స్వరూపియైయుండును. ఈ భావములను అతడు జీర్ణము చేసికొనడు. అవి వానిలో ఇముడవు; వాని చందమునకు సరిపడవు. అతడు తనకాళ్లపై తాను నిలబడలేడు. వానితల గిఱ గిఱ తిరిగి పోవుచుండును. వానికర్మలకు సంకల్పశక్తి ఎక్కడిది? ఆంగ్లదేశీయులు దయచూచి వీపుతట్టిన వానికి చాలును. యూరపియనుల మెప్పుకోసమై ఏవో కొన్ని సాంఘికదురాచారములను నోటికివచ్చినట్లెల్ల తిట్టి తన సంఘ సంస్కరణాభిమానమును ప్రదర్శించుకొనును. అతడు మన ఆచారములలో కొన్నింటిని చెడ్డవనుట, కేవలము, యూరపి యనులు అటుల చెప్పుచున్నారు గనుకనే! అతడిచ్చు సమాధానమును ఇంతే! నాకిట్టివి గిట్టవు. నీ స్వశక్తిపైని ఆధారపడి నిలిచి చచ్చినను మేలే. ప్రపంచములో పాపమేదేని ఉన్న యెడల అది దౌర్బల్యమే. సర్వవిధములగు దౌర్బల్యములను తొలగించుకొనుడు; దుర్బలత పాపము. దుర్బలతయే

మృత్యువు. ఈ దుర్బల చంచలాత్ములను మానవులనుట యే తప్పు. సరే, వారినేమని పిలువవలయును? మీరే ఊహించు కొనుడు. కాని, పూర్వాచార పరాయణులో, పట్టుదల గలవారు; పురుషులు, ఉత్తమాదర్శ పురుషులు ఎల్లప్పుడును ఉందురు. అట్టి ఒకరిని మీకిప్పుడు చూపుదును. ఇరుగో, వారు మీ రామనాథరాజాగారే. వీరిని మించిన శ్రద్ధా వంతుడగు హిందువును ఈ దేశమున ఎల్లెడల వెదకినను మీరు కాంచబోరు. పూర్వపశ్చిమ దేశముల వ్యవహార ముల రెంటిని సంపూర్ణముగ తెలిసికొనుటలో గాని, ప్రతి జాతి నుండియు శ్రేష్ఠమగు విషయములను అవకాశమున్నంత వఱకును స్వీకరించుటలో గాని, ఈ దేశమున ఇంకేరాజై నను మీ రాజును మించజాలడు. అట్టిరాజు మీకు లభించి యున్నాడు. "ఉత్కృష్టజ్ఞానమును పూర్ణశ్రద్ధతో కనిష్ఠ జాతినుండియైనను స్వీకరింపుము. మోక్షమార్గము పంచముని వలన లభింపనున్నను, వానికి శుశ్రూషలుచేసి తెలిసి కొనుము. కన్య రత్నసమానయైనచో అంత్యజాతిలోని హీన కుటుంబములోనున్నను ఆమెను పెండ్లి చేసికొనుము". అస మాన మహనీయమూర్తియు ఉత్తమధర్మస్మృతికర్తయునగు మనువుయొక్క శాసన మీతీరుననున్నది. ఇది సత్యము. మీ కాళ్లపైని మీరు నిలువుడు. మీకు అలవియగుదానిని జీర్ణించుకొనుడు. ప్రతిజాతి నుండియు జ్ఞానమును స్వీక రింపుడు. మీకు శ్రేయము కూర్చుదానిని పరిగ్రహింపుడు; అయినను మనము హిందువులము గనుక సర్వమును మన జాతీయధర్మములకు లోబడియే జరుగవలసియుండును. ప్రతి

నరునకును ఒక జీవితపరమార్థము కలదు. అది వాని అనంత పూర్వకర్మ ఫలితార్థము. మీలో ప్రతివాడును అత్యద్భుతమగు పిత్రార్జిత సంపదతో పుట్టియున్నాడు. అది మీ భవ్య జాతీయజీవనముయొక్క అఖండ పూర్వార్జిత కర్మ ఫలమే. లక్షలకొలది మీ పితరులు మీ ప్రతికార్యమును కనుపెట్టి చూచుచున్నారనుకొని జాగరూకులై మెలగుడు. ప్రతి హిందూబాలుడును పుట్టునప్పుడు తనతోడ తెచ్చుకొను నిర్ణీతకర్తవ్యమెద్ది? బ్రాహ్మణ జన్మనుగురించి మనువు ఏమని ధీరముగా ప్రతిజ్ఞ చేసెనో మీరు చదివియుండలేదా? బ్రాహ్మణజన్మ "ధర్మమను ధనాగారముయొక్క రక్షణ కొఱకు" అని ఆయన వ్రాసియున్నాడు. ఆ మాట ఈపుణ్య భూమియందు జన్మించు బ్రాహ్మణునికే గాక, ప్రతివానికిని జీవితపురుషార్థమని నేను చెప్పుచున్నాను. "ధర్మమను ధనాగారముయొక్క రక్షణకొఱకు" అను మాటలను గుర్తు పెట్టుకొనుడు. మనజీవితమందలి యే యితర సమస్యయైనను, ఈ ఏకైక సూత్రమునకు లోబడియుండవలసినదే! సంగీతము నందు లయకలుపుకొను సూత్రము కూడ ఇటువంటిదే. రాజకీయాధికారము ప్రధాన జీవితధర్మముగాగల ఒక జాతి యుండవచ్చును. ఆ ముఖ్య జీవితధర్మమునకు, వారి మతమును, వారి సర్వమును లోబడి నడువవలసినదే. అధ్యాత్మ జ్ఞానమును వైరాగ్యమును ప్రధానజీవనధర్మముగా గలిగి, 'ఈ ప్రపంచమంతయు బూటకము; మూన్నాళ్ళ ముచ్చట' అనెడు ధర్మసూత్రముపై నడచుచున్న మఱొకజాతి ఇక్కడ నున్నది! సర్వమును—ప్రకృతిశాస్త్రములుగాని, కళలుగాని,

భోగములుగాని, అధికారములుగాని, సంపదలుగాని, పేరుగాని, ప్రతిష్ఠలుగాని—ఆ ఒక్క ధర్మమునకు లోబడి పోవలసినవే. భారతీయుని శీలముయొక్క రహస్యమిది. ప్రతి హిందూశిశువునకును నైజమైన ఈ ఒక్క ప్రధాన ధర్మమునకు అనగా — పారమార్థికతకు, జాతి పవిత్రతకు — అతని సర్వస్వము లోబడవలసినదే. యూరపియనులవలన అతడు గ్రహించిన ప్రకృతిశాస్త్రవిజ్ఞానమేకాక తనకలిమి, పదవి, ప్రఖ్యాతి, సర్వమును దానికి లోబడి తీఱవలెను. అదియే వాని జాతీయజీవనమునకు కీలకము! ఆధ్యాత్మికతయనెడు జాతీయజీవనస్రవంతిని తన సర్వస్వముగ పెట్టుకొనిన పూర్వాచారపరాయణుడు ఒకపక్షమునను, ఆధ్యాత్మికతయనెడు జీవనసూత్రమును జాఱవిడిచి పాశ్చాత్త్యులనుండి బిచ్చముగా గొనిన కృత్రిమభావములను అమూల్యముగానెంచి మనస్సున పాదుకొల్పినవా డింకొకపక్షమునను కలరు. వీరిద్దఱిలో పూర్వాచారపరుడగు మొదటివానినే ఇక్కడనున్న ప్రతివాడును అభిమానించు ననుటలో నాకు సంశయము లేదు. ఏలయన వానియందు మనము విశ్వాస ముంచదగును. జాతిధర్మము అను పట్టుకొమ్మ వానికికలదు. కావున, అతడు సజీవుడై నిలువగలడు. కాని ఆ రెండవ పురుషునకో మరణమే గతి! ఒకని ఆయువుపట్టు చలింపనంతవఱకు, వాని జీవచేష్ట సురక్షితముగా నున్నంతవఱకు, ఇతరములగు ఇంద్రియచేష్టలకు హానికలిగినను, ప్రమాదములేక ఆ వ్యక్తి బ్రతికియుండగలుగును. వ్యక్తి జీవనవిధముననే, మన జాతీయ జీవనధర్మము సురక్షితముగా నుండువఱకు మనజాతిని నాశ

నముచేయగల దేదియు నుండదు. కాని నా మాటలను గుర్తుపెట్టుకొనుడు : అధ్యాత్మధర్మమును జారవిడిచితిరేని, దానిని ఆవలత్రోసివేసి పాశ్చాత్యుల ప్రాపంచిక నాగరికత వెంటబడితిరేని, దాని ఫలితార్థముగా, మూడుతరములలో మీ జాతి వినాశమునెందును. మీజాతీయభవనపు పునాదులు పెళ్ళగిలి మీ జాతి సర్వనాశము చెందును.

కావున స్నేహితులారా! దీనిని తప్పించుకొనుటకు మార్గము ఒక్కటే కలదు. ఈ అధ్యాత్మధర్మమును మనము గట్టిగాపట్టుకొని యుండవలెను. మన ప్రాచీనులు మనకు కరుణించి ఒసగిన అమూల్య వరప్రసాదమిదియే! ఏ దేశమందైనను, మహాచక్రవర్తులు సైతము తమకు గోత్ర పురుషులుగా, రాజులనుగాని, కొండకోటలలో నివసించు నిస్సహాయులగు మార్గస్థులను దోచుకొనుచు వచ్చిన దొంగ దొరలనుగాని పేర్కొనక, దిగంబరులై అడవులలో వాసము చేయుచువచ్చిన సాధువులను పేర్కొనుటను మీ రెన్నడైనను వినియున్నారా? అటువంటి భూమియొక్క పేరును మీరు ఎన్నడైన ఆలకించితిరా? ఆ దివ్యభూమి ఇదియే సుడీ! ఇతర దేశములలో గొప్పమతగురువులు ఎవడో ఒక రాజు తమ గోత్రపురుషుడని రుజువుచేయ ప్రయత్నింతురు. కాని ఇక్కడన్ననో, మహారాజులు సైతము ఎవడో యొక పురాణ ఋషిని తమ గోత్రపురుషునిగా చెప్పుకొందురు. కాబట్టి మీకు అధ్యాత్మధర్మమునందు నమ్మకమున్నను లేకపోయినను, జాతీయజీవనముకొఱకైనను మీరు అధ్యాత్మధర్మమును చేపట్టి దాని ననుసరింపవలసియున్నది. ఆ పిదప రెండవచేతిని

చాచి ఇతర జాతులనుండి మీకు దొరకుదానినెల్ల సంపాదించుకొనుడు. కాని ఆ సర్వమును మీ యేకైక జాతీయ ధర్మమునకు లోబడునట్లు చేయవలసియే యుండును! ఆ మార్గమున అద్భుతముగా, మహిమాఢ్యముగా, భావి భారతభూమి ప్రకాశింపనున్నది. ఆ దివ్యప్రకాశచిహ్నములు ఇపుడే కన్పించుచున్నవని నా నమ్మకము. అది ప్రాచీన భారతముకంటె ఉజ్జ్వలమై ప్రకాశించును. పూర్వపుఋషు లందఱికంటె గొప్పవారగు ఋషులు పుట్టనున్నారు. మీ పితృదేవతలు సంతృప్తులగుటయే గాక, తమతమ లోకములనుండి తొంగిచూచుచు, తమ సంతానము మహాతేజోవంతులును, మహాపురుషులును నగుటకు వా రెంతయు సగర్వముగా ఆనందింతురని నా నిశ్చయము.

కాబట్టి మన మందఱమును శ్రమపడి పనిచేయుదుము గాక. ఇది నిద్దురపోవుటకు సమయము కాదు. భావి భారతోదయము మన చేతలపై నాధారపడియుండును. ఆ తల్లి సంసిద్ధముగా వేచియున్నది. ఆమె కొంచెముగా కునుకుచున్న నేమి? లెండు! మేల్కొంచుడు!! అదిగో ఆ సనాతన ధర్మసింహాసనమున నవయౌవనముతో పూర్వముకంటె దేదీప్యమానముగ వెలుంగుచు మన దేశమాత ఆసీనయై యున్నది! కన్నువిచ్చి చూడుడు. ఆ భగవత్ స్వరూపము మన మాతృదేశములోవలె ఇంత ప్రస్ఫుటముగా మఱి యెచ్చటను ప్రకాశించియుండలేదు. మఱెచ్చోటను ప్రజలు భగవంతుని ఇట్టి రూపముతో భావనచేసి యెఱుగరు. ఒకవేళ నా ధీరోక్తులను విని మీరు అబ్బురపడవచ్చును. మనకుగల భగవద్భావనకు

సమమగునట్టి భావనను ఇతరుల మతగ్రంథములలో ఎందేని చూపుడు. వారికి కలది గోత్రదేవతలు మాత్రమే. యూదుల దేవుడు, అరబ్బులదేవుడు, ఈ కులదేవతగనో ఆ కులదేవత గనో ఉన్నారు. పైగా ఒకరి కులదేవత తక్కినవారి కుల దేవతలతో సదా పోరుసలుపుచుండును. కాని మనతండ్రియై, మన తల్లియై, మన మిత్రమై, మన సఖులకు సఖుడై, మన ఆత్మలకు పరమాత్మయై పరగు మనదేవుడు సర్వశుభంకర మూర్తి! అపార కరుణాస్వరూపి! ఇట్టి భగవద్భావన ఇక్కడనే — ఈ భారతదేశమునమాత్రమే — చూపట్టును. శైవులకు శివుడును, వైష్ణవులకు విష్ణువును, కర్మపరాయణు లకు కర్మదేవతయు, బౌద్ధులకు బుద్ధుడును, జైనులకు జినుడును, క్రైస్తవులకు యూదులకు యెహోవాయును, ప్రతి సంప్రదాయమునకు ఆ సాంప్రదాయక దేవతయు, వేదాంతు లకు బ్రహ్మమునై యొప్పు ఆ సర్వేశ్వరుడు, ఈ దేశమునందు మాత్రమే పూర్ణతేజముతో సాక్షాత్కరించును. ఆ సర్వ వ్యాపి మనలను ఆశీర్వదించుగాక! మనకు అండయై నిల్చు గాక! మనకు బలమును ప్రసాదించుగాక! ఈ దివ్యభావమును ఆచరణలో పెట్టగల సాహసమును మనకొసంగుగాక! మనము వినినదియు, మనము చదివినదియు, మనలో సంస్కారరూపమున వెలయుగాక! అది మనకు సత్యమై యొప్పుగాక! మనము పరస్పర సాహాయ్యము చేసికొనుటకు అది శక్తిరూపిణియై చెలగుగాక!! మనము ఒకరిని గుఱించి ఒకరము అసూయాపరులము కాకుందుముగాక!!!

వేదాంతప్రచారము

"కొలదిపాటి ధర్మాచరణమునయితము గొప్ప ఫలము నొసంగును" అను గీతావచనములోని సత్యత్వము నా జీవితమునందు అనుదినము నాకు గోచరమగుచునే యున్నది. నేను నిర్వహించిన కార్యము నిజముగా గణన లోనికి రాదగినంతటిదికాదు. కాన, కొలంబో మొదలు ఈ నగరమువఱకు, అడుగడుగున, నా కొసంగబడిన స్వాగత సత్కారములందు చూపట్టు ఆ దయ, ఆ ప్రేమ, ఇంత గొప్పగానుండునని నేను ఎన్నడును ఊహించియుండలేదు. ఐనను ఈ యాదరము హిందువులమగు మనకు సంప్రదాయానుగుణముగనే యున్నది. మనజాతికిది సహజమే. ఏల యందురా, చూడుడు! మనది హిందూజాతి; మన ఆయువుపట్టు, మన జీవనిధి, ఇంతేల మన ఆత్మయే 'మత ధర్మము'గా భాసించుచున్నది. ప్రాచ్యజాతుల మధ్యను, పాశ్చాత్యజాతుల మధ్యను, పర్యటించుచు ప్రపంచ మెట్లున్నదో నేను కొంచెము చూచియున్నాను. ఒక్కొక్క మహాధర్మము ఒక్కొక్క జాతియొక్క వెన్నెముకగా కనబడుచున్నది. కొందఱికి రాజనీతి, కొందఱికి సంఘశిక్షణము, కొందఱికి బుద్ధి పరిశ్రమ — ఇట్లే వారి వారి జాతీయభావముల ననుసరించి ప్రాణభూతములగు జాతి

---

* కుంభకోణములో

లక్షణము లేర్పడుచున్నవి. మన యీ మాతృభూమికి 'మతమే' మూలాధారము; మతమే వెన్నెముక. మతమనెడు పెనుశిలమీద మన జాతీయజీవితసౌధము నిర్మింపబడి యున్నది. చెన్నపురి ప్రజలు ప్రేమతో నాకు అమెరికాకు పంపిన అభినందన పత్రమునకు నేనిడిన ప్రత్యుత్తరములో, 'హిందూదేశములోని యొక పేదరైతునకు, పాశ్చాత్య ప్రపంచములోని పెక్కుమంది విద్యాధికుల కంటె, ఉత్తమ మగు మతసంస్కారము కలదు' అను సత్యమును సూచించి యుంటిని. ఈనాడు నామాటలు నిస్సందేహముగా సత్యము లని నాకు రుజువగుచున్నది. మన జనసామాన్యమునకు ప్రపంచజ్ఞానము తక్కువనియు, దానిని సంపాదించుకొన వలయునను కోరికయే వారికి లేకున్నదనియు, పూర్వ మొకప్పుడు నేను అసంతృప్తి పొందుచుండెడి వాడను. ఇప్పుడు నాకు దానిరహస్యము తెలియవచ్చినది. వారికి ఏ విషయములందు అభిమానముకలదో ఆ విషయములు తెలిసికొనుటకు ఇతరదేశప్రజలకన్న ఎక్కువ ఔత్సుక్య మును వారు ప్రదర్శింతురు. యూరపులో జరుగుచున్న గొప్ప గొప్ప రాజకీయపరివర్తనములను గూర్చి గాని, యూరపియనుసంఘములో జరుగు ఉద్యమాభివృద్ధులను గురించిగాని, మనపల్లెటూరి వారిని అడుగుడు. వారి కేమియు తెలిసియుండదు; తెలిసికొనవలయు ననెడు అపేక్షయునుండదు! కాని హిందూదేశముతో ఏ ప్రమేయము లేకుండ, ఎక్కడోయున్న సింహళద్వీపము నందలి పల్లెటూరి అమాయక ప్రజలుకూడ—అక్కడ పొలములో పనిపాటులు

చేయు కూలివాండ్రుసైతము — అమెరికాలో ఒక మత మహాసభ జరిగెననియు, ఒకహిందూసన్న్యాసి అక్కడకు వెళ్లెననియు, వానికి కొంతజయము చేకూరెననియు అప్పుడే తెలిసికొని యుండిరి.

కాబట్టి మన అభిరుచి ఎందున్నదో ఆ విషయములు తెలిసికొనుటకు ఇతరజాతులతో సమముగ మనవారును చొరవచూపుచునే యున్నారు. హిందూదేశములో ప్రజలకు రుచించు విషయము 'మతము' ఒక్కటే. ఒకజాతియొక్క అభిరుచియంతయు మతాదర్శములందుండుట మంచిదా, లేక రాజకీయాదర్శములందుండుట మంచిదా, అని నే నిప్పుడు తర్కింపబోవుటలేదు. మంచికో చెడ్డకో మన అభిరుచులు మతములో లగ్నమైయున్నవి. మీరు దానినిప్పుడు మార్పలేరు; దానిని నాశనముచేసి దానికి మారుగా ఇంకొకదానిని తెచ్చిపెట్టనుకూడ లేరు. బాగుగాపెరిగిన ఒక పెద్దచెట్టును ఒక చోటునుండి తీసి, వేఱొకచోట నాటి, వెంటనే వేరూను నట్లు చేయుట సాధ్యముకాదు. మతధర్మప్రవాహము వేలకు వేలు సంవత్సరములనుండి హిందూదేశమున పారుచున్నది; మంచికో చెడ్డకో భారతవాతావరణము అనేకశతాబ్దముల నుండి మతాదర్శములతోనిండి మెఱయుచున్నది. మంచికో చెడ్డకో మనము మతాదర్శములలో పుట్టి అందులోనే పెరిగి యున్నాము. అది మన రక్తములోనికి ఇంకిపోయినది. ప్రతి నాళములోని జీవకణములందును, అది చొరబాఱినది. అది మనశరీరముతో సారూప్యముపొందినది. అది మనప్రాణ

ములకే ఆయువుపట్టైనది. తాను మలచుకొన్న మార్గము వెంబడి యుగయుగములుగా ప్రవహించుచున్న ఈ మత వాహినిని పూడ్చివేయక దానిని విడనాడుట సాధ్యమా? ఒకవేళ అట్లు పూడ్చివేసినను, దాని దుష్ఫలితములను అనుభవింపకుందురా? గంగాప్రవాహము వెనుకకు మరలి, హిమగిరి శిఖరములకు ఎగబ్రాకిపోయి, నూతనమార్గమును అవలంబింప వలయునని మీరు వాంఛించుచున్నారా? అదియే సంభవమైనను, ఈ భారతమాత తనకు సహజమైన అధ్యాత్మజీవనమార్గమునుండి తొలగి, ఇంక ఏదో క్రొత్త మార్గమును—రాజకీయాదిమార్గాంతరమును—త్రొక్కుట మాత్రము అసంభవము. ఎవనికివాడు తనకు సుకరమైన ధర్మమేదో దానిని మాత్రమే చేపట్టును. భారతదేశమునకు అధ్యాత్మమార్గమే సుగమమార్గముగా కన్పించుచున్నది. మత మార్గమును అనుసరించి నడచుటే హిందూదేశ జీవన విధానము.

ఇక ఇతర దేశములందో మతమనునది అనేక 'జీవితావసరములలో' ఒకటి. నాకలవాటైన ఒక చిన్ని దృష్టాంతమును తెలిపెదను. "ఒక దొరసాని భవంతిలో చాల వస్తువులున్నవి. భవంతులలో జపాను కూజాను అందముగా అమర్చుకొనుట ఒక 'ఫ్యాషను'. అదిలేకున్న అందమునకు కొఱత కావున ఒక జపానుకూజా కొనవలెనని దొరసాని మోజుపడినది. ఆ దొరకును, ఆ దొరసానికిని, ఇట్టిమోజులు చాల కలవు. వానిలో ఇంచుక మతావలంబనము ఒకటి".

కావున వా రొకించుక మతమునుకూడ చేపట్టుదురు. వారికి ఈలోకమే పరమగమ్యము. ఆ గమ్యము చేరుటకు సహకారులైననే దేవుడును, మతమును! వారికి 'దేవు'డనగా ఈ ప్రపంచమును తమకొఱకు పరిశుభ్రము చేసి, అమర్చిపెట్టు ఒక పరిచారకుడు. వారు దేవునకొసగు విలువ అంతగానే కనబడుచున్నది. ఎవరు సుజ్ఞానులుగా నుండవలయునో అట్టి వారి పెదవులనుండి — పోనీ సుజ్ఞానులమని నటనచేయు పెద్దలనోటినుండి — ఒకటి రెండు శతాబ్దములుగా హిందూ మతధర్మమును ఖండించుచు వెలువడుచున్న ఆక్షేపములు ఎట్టివో మీ రెఱుగుదురుగదా! మన మతము ఐహిక సుఖ జీవనమునకు అనుకూలింపదట! అది మనబడిలో బంగారపు రాసులు కుమ్మరింపదట! ఇతర జాతులను దోచుకొనుటకు అది మనకు తోడ్పడదట! దుర్బలుర నెత్తినెక్కి, వారి నణగద్రొక్కు వీరులనుగా మనలను తయారు చేయదట! దీనుల జీవరక్తములను గ్రసియించువిద్యను మనకది నేర్పదట! నిజమే, మనమతము అటుల చేయదు. జాతులను దోచుకొని, ధ్వంసముచేసి, రూపుమాపుచు, భూమి అదరిపడి దద్దరిల్ల అన్యదేశములపైకి దాడివెడలు సమరయోధులను మనమతము సిద్ధము చేయదట! కావున 'ఈ మతములో పస ఏమున్నది? అది మీ తిరుగళ్లకు కక్కు కొట్టిపెట్టదు. మీ కండరములకు బలమెక్కింపదు, అట్టి మత మెందులకు?' అని వారు ప్రశ్నించుచున్నారు.

వారి ఆక్షేపణలే మన మతముయొక్క యోగ్యతను రుజువుచేయుటకు ఆధారములని వారు తెలిసికొనలేకున్నారు.

మన మతము ఈ ప్రపంచ భోగములకొఱకై ప్రాకులాడదు. 'మూడునాళ్ల ముచ్చట యగు ఈ క్షుద్రభోగమయప్రపంచమును మన సర్వస్వముగా భావింపరాదు. అదొక ఘనమగు గమ్యార్థముగా నుండతగదు' అని బోధించుచున్నది గనుకనే, ఈ మనమతమును సత్యమనుచున్నాము! ఏ నాలుగడుగుల వ్యాప్తియో గల ఈ చిన్నివసుధాచక్రము, మన మతదృష్టికి హద్దులుపెట్టజాలదు. మన గమ్యార్థము చాల దూరముగా నున్నది. ఇంద్రియములనుదాటి, ఆకాశమును అతిక్రమించి, కాలమునకు అతీతముగా పోయి, తుదకు మన గమ్యమును చేరినపుడు, ఈ ప్రపంచము ఇసుమంతయు దృష్టిగోచరముకాదు. అచ్చట సర్వాతీతమై పరగు ఆత్మవిభూతిమహాసాగరమున ఈ బ్రహ్మాండమే ఒక చిన్నచుక్కయై గోచరించును! "బ్రహ్మ సత్యము, జగత్తు మిథ్య; మీ యైశ్వర్యమంతయు బుగ్గి, మీ బలమంతయు క్షుద్రము, ఈ జన్మయే దుఃఖము" అని మనమతము తెలుపును; కాబట్టియే అది సత్యమైనది! వైరాగ్యమును ఉపదేశించి, యుగయుగముల నాటి దివ్యజ్ఞానమును గఱపును గావుననే, మన మతమును సత్యమనుట! మన ప్రాచీనులు సాధించిన అధ్యాత్మపరిణతికి, ప్రజ్ఞానరాశికి, వారసులమగు మనతో పోల్చిచూచిన, ఇతర జాతులు నిన్న మొన్నటి పసిబిడ్డలు! వారిని చూచి "ఓ బిడ్డలారా! మీరు ఇంద్రియదాసులుగ నున్నారు. ఇంద్రియభోగములు అశాశ్వతములు, ఆత్మవినాశకరములు. అవి యొసగు మూడునాళ్ల ముచ్చట తుదిని మిమ్ము భ్రష్టులను చేయును. దానిని విడిచివేయుడు; ఇంద్రియలోలురు కాకుడు;

ప్రపంచమును పరిత్యజింపుడు" అని హైందవమతాదర్శము ఎలుగెత్తి చాటుచున్నది. పరమార్థమును చేరుత్రోవ వైరాగ్యమే గాని, భోగము కాజాలదు. కాబట్టి మనదే సత్యమతము.

జాతితరువాత జాతిగా, ఈ ప్రపంచనాటకరంగము మీదికి వచ్చి, కొలదినిమిషములు తమ విధిప్రకారము చక్కగనే నాట్యముచేసి, తుదకు రూపుమాసి చనుచున్నవి. మహాకాలసముద్రమున చిన్నఅలను సయితము తమ జాడచూపుటకై నిలుపజాలక, అవి మృతిచెందుచున్నవి. అట్టియెడ, ఇదిగో, మనము నిత్యజీవులమో యనునట్లు, సజీవులమై మెలగుచుండుట ఒక చిత్రవిషయముగాదా! "అందఱును పడిపోగా, అర్హతములు మిగులుదురు" అనెడు నూతనసిద్ధాంతములగూర్చి వారు ఏమేమో పలుకుదురు. మాంసకండరముల బలమే అర్హతములనొనర్చి నిత్యజీవము నొసంగునని వారి యభిప్రాయము! వారి యభిప్రాయమే సత్యమగునేని యోధాగ్రేసరవిఖ్యాతిగన్న ప్రాచీన జాతులలో ఒక్కటేనియు ఈనాడు సజీవమై వైభవోపేతమై యుండవలసినదిగదా; ఒక్క అన్యజాతినిగాని, ఉపజాతిని గాని, ఎన్నడును జయించియెఱుగని, దుర్బల భారతజాతి ఈనాడు నిర్జీవమై పోయియుండవలసినదిగదా. కాని మన మిప్పటికిని ముప్పదికోట్లమందిమి కలము! (ఒక ఆంగ్లయువతి నన్ను చూచి — "మీ హిందువులు ఏమి ఘనకార్యము చేయగలిగిరి? ఒక చిన్న ఉపజాతినైనను జయించియుండలేదే!" అని ప్రశ్నించినది.) అదిపోనిండు, మన జాతి బల

మంతయు ఉడిగి, సర్వాంగవాతముతో ఊరకపడియున్నదని చెప్పుట సత్యముకాదు; ఎంతమాత్రమును కాదు. మన యందు కావలసినంత చైతన్యము కలదు ; కాలము పండి, ఆవశ్యకత కలిగినప్పుడు అది ప్రళయసముద్రమువలె పొంగి, పొరలి, జగమును ముంచివేయుచున్నది!

అతిప్రాచీనకాలము నుండికూడ, ఈ సత్యమును మనము ప్రకటించుచునే యున్నాము. నరుడు ఎంత ఎక్కువ సంపదను కూర్చుకొనగలడు అను సమస్యను పాశ్చాత్య ప్రపంచము పరిష్కరింపజూచుచుండ, ఇక్కడ భారతదేశమున నరుడు ఎంత స్వల్పముతో జీవింప గలడు అను సమస్యను పరిష్కరింపజూచు చున్నాము. ఈ పోరాటముతో శతాబ్దములు గడవవలసినదే; ఈ విభేదము సదానిలిచి ఉండునదే. 'ఆత్మనిగ్రహ సాధన పూని మితభోగులగువారు తుదకు జయశీలురై జీవింతురు. సుఖాభిలాషులై భోగముల గుడుచువారు, తాత్కాలికముగా ఎంత జవసత్త్వములు గలవారుగా పైకి చూపట్టినను, చివరకు నశింపవలసినవారే యగుదురు! వారి వంశములు త్వరలోనే అంతరించును' అని చరిత్ర గుణపాఠము నేర్పు చున్నది. వ్యక్తిజీవితమునందును, సంఘజీవితమునందును గూడ, ప్రాపంచిక భోగములపై రోతగలుగు సమయములు వచ్చుచునేయుండును. అట్టి భోగ విముఖత ఇపుడు పాశ్చాత్య ప్రపంచమున వ్యాప్తిచెందుచున్నట్లు కాన్పించుచున్నది. అక్కడను జిజ్ఞాసువు లున్నారు; వాడను మహనీయులే. అధికారమునకు, ఐశ్వర్యమునకు ఆశపడి పరుగులిడుట వ్యర్థపు

పనులలో వ్యర్థపుపనియని వారును కనుగొనుచున్నారు. అట్టి బుద్ధిశాలురలో చాలమంది—స్త్రీలును పురుషులునుకూడ—పోటీలన్నను, పోరాటములన్నను, వ్యాపారనాగరికత తెచ్చిపెట్టు ద్వేషములన్నను, వెగటుచెందుచున్నారు. వానిని తొలగించుకొను ఉపాయమును అన్వేషించుచున్నారు. యూరపునందలి అనర్థములన్నిటిని తొలగించుటకు రాజకీయ సాంఘిక పరివర్తనములే ఉపకరించునని, వానినే పట్టుకొని ప్రాకులాడువారలును గలరు. అయినను, ఉత్తమాలోచనాపరులు ఇతరమార్గములకై వెదకులాడుచునే యున్నారు. ప్రజలను రాజకీయముగను, సాంఘికముగను ఎన్నిరీతుల క్రిందు మీదులుచేసినను, అనర్థములెన్నడును తొలగజాలవని వీరు గ్రహించిరి. హృదయముమాఱి యోగ్యతరమైననే గాని, జీవితానర్థదశలు తొలగవు. ఎంత బలాత్కరించినను, ఎంతటి రాజకీయాధికారము చెలాయించినను, ఎన్ని క్రూర శాసనములు చేసినను, జాతిపరిస్థితి చక్కబడజాలదు. ఆధ్యాత్మికచింతనము, నైతిక శిక్షణము మాత్రమే జాతిని సన్మార్గమునబెట్టి సంస్కరింపగలుగును. అందువలన, ఈ పాశ్చాత్యజాతులవారు ఏదేని క్రొత్తభావవైఖరిగాని, ఏదేని నూతన తత్త్వమార్గముగాని దొరకునాయని ఆతురపడుచున్నారు. వారవలంబించుచున్న క్రైస్తవమతము చాల వఱకు శుభప్రదమును మహిమాన్వితమును అయినదే. కాని దానిని వారు తిన్నగా అర్థముచేసికొనుటలేదు. ఇంతవఱకు వారు. అర్థముచేసికొనగల్గిన విధమునుబట్టి, ఆ మతము అసమర్థమైనదని తేలినది. పాశ్చాత్యులలో జిజ్ఞాసువులగు

బుద్ధిమంతులు ఏ నూతనభావస్ఫురణమునకై పరితపించు చున్నారో, ఆధ్యాత్మిక క్షుత్పిపాసలను తీర్పగల ఏ ఆహార పానీయములకొఱకు ఆరాటపడుచున్నారో, అవి యెల్ల మన ప్రాచీనతత్త్వశాస్త్రమునందు, ముఖ్యముగా వేదాంత సిద్ధాంతమునందు, లభించుచున్నవి. ఇట్లగుటలో ఆశ్చర్య మేమియు లేదు.

లోకములో ప్రతిమతమునకును నానా విధములగు చిత్రవిచిత్ర ప్రభావములు కలవని ప్రచారము చేయుట నేను ఎఱుగుదును. క్రైస్తవమతము ఒక్కటి మాత్రమే విశ్వశరణ్యమైనదని నా స్నేహితుడు డాక్టర్ బారోస్ (Barrows) చాటిచెప్పుట మొన్నమొన్ననే అందఱు వినియే యున్నారుగదా! ఈ విషయమును కొంచెము విమర్శన దృష్టితో విచారించినమీదట వేదాంతమతము మాత్రమే విశ్వజనీనమతముగా వెలయగలదనియు, ఇంక ఏ ఇతరమత మునకును అట్టి యోగ్యతలేదనియు, నాకు దృఢముగా తోచినది. దానికి కారణములు ఏవియో మీకు తెల్పెదను. ఒక్క మన మతముతప్ప, ప్రపంచములోని గొప్ప మతము లించుమించుగా అన్నియు, తన్మతస్థాపనాచార్యుల జీవిత ములతో అవినాభావసంబంధము కలిగియున్నవి. వారి మత సిద్ధాంతములు, మతోపదేశములు, మతబోధలు, నీతిశాస్త్ర ములు : అన్నియు వారి మతస్థాపకుని జీవితమును ఆధా రము చేసికొని నిర్మింపబడినవే! ఆ పురుషునిబట్టియే అవి ఆమోదము పడయుచున్నవి; ఆ మహాత్మునివలననే అవి మహిమాఢ్యము లగుచున్నవి; ఆ ప్రముఖుని ఆధారము

చేసికొనియే అవి ప్రమాణములగుచున్నవి. ఈ విధముగా ఆయా మతస్థాపకులు చారిత్రకపురుషులు అను భావమే పునాదిగా అనేక మతమహాభవనములు నిర్మింపబడుట చూడ, నాకు నిజముగా ఆశ్చర్యమగుచున్నది. మత కర్తల జీవితవృత్తాంతములందు, దాదాపు సగభాగముకూడ ఈ కాలములో నమ్మెడువారుండరు; తక్కిన సగమును సందేహముతో జూతురు. ఆధునికపరిశోధనలవలన, అట్టి వారి జీవితోదంతములుకొన్ని చారిత్రకసత్యములు కావని సులభముగా రుజువుచేయవచ్చును. ఆ దెబ్బతో వారి "చారిత్రకసత్యము" లెల్ల పుక్కిటిపురాణములై, వారి రాతి పునాదులెల్ల వట్టి యిసుకతిప్పలై, వారు కట్టుకొన్న భవన మంతయు బదాబదలై నేలకూలును. ఇక మరల ఎన్నడును పూర్వస్థితికి రాజాలదు.

మన మతమొక్కటితప్ప, ప్రపంచములోని ప్రతి మతమును అట్టి ఒకానొక చారిత్రక పురుషునిపై ఆధారపడి పైకివచ్చినదే! ఇక మనదో, ధర్మసూత్రములపై ఆధార పడియున్నది. వేదములను తానుసృష్టించితినని చెప్పుకోగల స్త్రీగాని, పురుషుడుగాని లేదు. '<u>వేదములు</u>' అనగా <u>సనాతన ధర్మముల జ్ఞానరాశి</u>. ఋషులు ఆ ధర్మములను కాంచిరి. అప్పు డప్పుడు ఈ ఋషులనామములు—నామములు మాత్రమే— పేర్కొనబడుట కలదు. వారు ఎవరో, ఎటువంటివారో కూడ మనకు తెలియదు. చాలమంది ఋషులవిషయములో, వారి తండ్రులు ఎవరైనది తెలియవచ్చుట లేదు. ఏ ఋషి యొక్కయు జన్మదినముగాని, జన్మస్థానముగాని తెలియనే

తెలియదు. ఈ ఋషులకు తమ పేరు ప్రతిష్ఠల గొడవయే పట్టలేదు. వారు ధర్మబోధనుమాత్రము చేసిపోయిరి. తాము బోధించిన ధర్మములకు తామే నిదర్శనములుగ నుండుటకు తమచేత నైనంతవఱకు ప్రయత్నించిరి. మన భగవంతుడు నిర్గుణుడయ్యును సగుణుడుగాకూడ నుండు తీరున, మన మతముకూడ మిక్కిలి అపౌరుషేయమైనదయ్యును (అనగా పురుషులపైగాక ధర్మములపై ఆధారపడినదయ్యును) పురుష ప్రచారమునకుగూడ అపారమగు అవకాశము నిచ్చుచున్నది. ఎట్లన, ఇన్ని యవతారములను, ఇందఱు ప్రవక్తలను ఋషులను మనకొసంగియు, ఇంకను అట్టివారి ఆగమనముకొఱకు నిరీక్షించుచుండు మత మింకొకటి కలదా? అవతారములు అనంతములనియు, మీరు కోరినంతమంది వచ్చుటకు ఇంకను అవకాశమున్న దనియు, భాగవతము చెప్పుచున్నది. కావున మన మతచరిత్రయందు పేర్కొనబడిన మహాపురుషులలో, అవతారములలో, ప్రవక్తలలో, ఎంతమంది చరిత్ర పరిశోధనవలన నిజమగు వ్యక్తులు కారని రుజువైనప్పటికిని, మన మతమునకు ఇసుమంతయు హానియుండదు. అది ధర్మములపై ఆధారపడినదే కాని, వ్యక్తులపై ఆధారపడినది కాకపోవుటచేత సర్వకాలము సుస్థిరమై నిలువగలదు. ప్రపంచ ప్రజలందఱును ఏ ఒక్క పురుషునో అనుసరించునట్లు కృషిసలుపుట కేవలము వ్యర్థము. వారినందఱిని సనాతనములును, విశ్వజనీనములును, అగు ధర్మముల ననుసరించునట్లు చేయుట సైతము దుస్సాధమే. కాని, ఎప్పటికైనను లోకజనులలో నెక్కువభాగమును

ఒక్క భావవైఖరికి తేగలుగుచో, అది ధర్మసూత్ర మూల మున కాగలదుగాని, పురుషులమూలమున కాజాలదు. ఐనను మన మతమునందు వ్యక్తుల పలుకుబడికిని అధికారమునకును చాల అవకాశముకలదని యిప్పటికే చెప్పితిని! ఈ మహాత్ము లలోనుండి మన ఇచ్ఛానుసారము ఏర్చి తీసికొను నవకాశము కలిగించు 'ఇష్టదైవము' అనెడు అత్యద్భుత సిద్ధాంతము ఒకటి కలదు. నీకు గురువుగా, నీకు పూజార్హుడుగా ఈ ప్రవక్తలలోనుండిగాని, ఉపదేశకులలోనుండిగాని, ఎవరినైనను నీ యిష్టము చొప్పున ఏర్చుకొనవచ్చును. నీవు ఏర్చుకొనిన వ్యక్తియే ప్రవక్తలలో అగ్రగణ్యుడనియు, అవతారములలో పరమపూజ్యుడనియు భావనచేయు నవకాశము కూడ నీకున్నది. దానివలన ఏ హానియు లేదు. కాని దీనికంతకును వెనుక మూలాధారముగా, సనాతన సత్యధర్మసిద్ధాంతము లను నిలుపుకొనవలసి యుండును. ఇక్కడ ఒక విచిత్ర విషయము గమనార్హము. మన వేదధర్మములకు నిదర్శ నములుగా నున్నంతవఱకే మన అవతారములను మనము ప్రమాణములుగా పాటించుచున్నాము. మన సనాతన వైదికమతధర్మములను ఉపదేశించిన ఉత్తమ గురుడును, భారతదేశమున బుట్టిన వేదాంతవ్యాఖ్యాతలలో ప్రథమ గణ్యుడును అగుటచేతనే శ్రీకృష్ణుని మహిమ ఇంతగా ప్రకాశించుచున్నది.

వేదాంతము అత్యధికముగా ప్రపంచదృష్టిని ఆకర్షించు టకు రెండవ కారణము ఇది : బాహ్యప్రకృతి పరిశీలనకు పూనిన ఆధునికశాస్త్రములు ఇంతవఱకు కనిపట్టిన విషయ

ములకు, ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతములకు, మన వేదాంత సూత్రములెల్ల అనుగుణముగా నున్నవి. ఇది అద్భుతావహమగు విషయము. ప్రపంచమందలి ఏ మతశాస్త్రమునందును ఆధ్యాత్మిక, భౌతిక సిద్ధాంతములకు ఇట్టి సామరస్యము కాన్పింపదు. అస్పష్టమగు ప్రాచీనకాలములో ఆకారమునందును, అనుభూతియందును, చిత్తాకర్షణయందును, అక్కసెల్లెండ్రవలె నున్న రెండు భావనాసంప్రదాయములు బయలుదేఱి రెండు భిన్నమార్గములను అవలంబించినవి. అందొకటి ప్రాచీన హైందవసంప్రదాయము; రెండవది ప్రాచీన గ్రీకుసంప్రదాయము. ఇందు మొదటిది ఆంతర ప్రపంచమును పరిశోధించుటతో ప్రారంభమైనది. రెండవది బాహ్యప్రపంచపరిశోధనతో ప్రారంభమైనది. అయినను, రెండును సర్వాతీతమగు ఒక్కపరమార్థమునే వెదక బయలు వెడలెను. వీనికి వాటిలిన వివిధ దశాంతరముల చరిత్రను పరిశీలించుచు పోయిన, ఈ రెండు భావవాహినులును, ఆ పరమగమ్యమునుగూర్చి, ఒక్కవిధమగు శ్రుతిలోనే గానము చేసినట్లు మనకు విదితమగును. నూతన భౌతిక శాస్త్ర సిద్ధాంతములు హిందువుల వేదాంతమతసిద్ధాంతములతో మాత్రమే సామరస్యము నందగలవని స్పష్టముగా కాన్పించుచున్నది. పాశ్చాత్యుల భౌతికవాదము తన ప్రత్యేకతను తాను నిలుపుకొనుచునే వేదాంత ధర్మసిద్ధాంతములను అంగీకరించుటవలన, పరమార్థమును చేరగలుగునని నిస్సందేహముగా చెప్పవచ్చును. ఈ నవీనశాస్త్రసిద్ధాంతములను యుగయుగాంతరములకు పూర్వమే మన వేదాంతులు

దర్శించియుండిరని మనకును____మనకననేల, కన్నులు తెఱచి సత్యమును చూడగోరువారికెల్లరకును, తెలియవచ్చుచున్నది. కాని భాషలో ఈ రెంటికిని భేదము కలదు. నవీనశాస్త్రము లందు ఆ సిద్ధాంతములు జడప్రకృతిపరముగా చెప్పబడి యుండ, వేదాంతమునం దవి అధ్యాత్మపరముగా ప్రతిపాదింప బడియున్నవి. వేదాంతము పాశ్చాత్య జిజ్ఞాసువులను ఆకర్షించుటకు మఱియొక హేతువుకూడ కలదు. అది దాని యద్భుత తార్కికదృష్టి. వేదాంతమునందలి సిద్ధాంతములు ఎంతయో యుక్తియుక్తముగానున్నవని కొందఱు పాశ్చాత్య భౌతికశాస్త్ర పండితులు నాతో స్వయముగా చెప్పియున్నారు. వారిలో నొకరు, భోజనము చేయుటకుగాని తన పరిశోధ నాలయమును విడిచి వెలుపలికి పోవుటకుగాని, సరిగా తీఱిక చిక్కనివారు, వేదాంతమును గుఱించిన నా ఉపన్యాసము లను వినుటకై గంటలకొలదికాలము నిలువబడి యుండెడి వారు. దీనికి కారణము నా ఉపన్యాసములు సమంజసముగా నుండి, ఈ యుగజనుల మహాశయములతోను, నేటి విజ్ఞాన శాస్త్ర పరిశోధనాఫలితములతోను చక్కగా సమన్వయ పడుచుండుటయని ఆయన నాకు చెప్పినాడు.

ఇక వివిధమతములను శాస్త్రీయముగా పరిశీలించుట వలన తేలిన సిద్ధాంతములను రెంటిని మీకు ముఖ్యముగా తెలుపగోరుచున్నాను. ఒకటి, మతములన్నియు విశ్వాశరణ్యా ములే అను భావమునకును, రెండవది, సమస్త వస్తువులును ఏకపదార్థవికారములే అను భావమునకును సంబంధించినవి. బాబిలోనుల, యూదుల చరిత్రలు పరిశీలించినచో వారి

మతమునకు సంబంధించిన ఒక విషయము మనకు గోచరించును. ఈ బాబిలోనుజాతియు, యూదియూజాతియు, ఒక్కొక్కటి పెక్కు ఉపజాతులుగా విడిపోయి యున్నవి. ప్రతి ఉపజాతికిని ఒక ప్రత్యేక దేవత గలదు. ఈ చిన్న చిన్న ఉపజాతి దేవతలకు సామాన్యముగా ఒక్క జాతీయ నామమునే వాడుట కలదు. బాబిలోనుజాతీయుల దేవతలను 'బాలులు (Baals)' అందురు. వీనిలో 'మెరోడాక్ బాల్' ప్రధానదైవము. కాలక్రమమున ఈ పెక్కు ఉపజాతులలో ఒకటి ఇతర ఉపజాతులను జయించి తనలో ఇముడ్చుకొనును. తత్ఫలముగా ఈ జయశాలిని యగు ఉపజాతి దేవత తక్కిన ఉపజాతి దేవతలందఱిమీాదను అధికారిణి యగును. బాబిలోను జాతి సగర్వముగా తమలో కలదని చెప్పుకొనుచున్న ఏకేశ్వరారాధన ఈ తీరుగానే యేర్పడినది. యూదుల దేవతలకు 'మోలోక్' అను సామాన్యనామము గలదు. వీరిలో 'ఇస్రాయేల్ (Israel)' అనబడు ఉపజాతికి చెందిన 'మోలోక్' నకు 'మోలోక్ యహ్వా (Moloch Yahva)' లేక 'మోలోక్ యవా (Moloch Yava)' అనిపేరు. కాలక్రమమున ఇస్రాయేల్ అను ఉపజాతి తక్కిన ఉపజాతులను జయించి, వారి 'మోలోకు' లను నాశనముచేసి, తమ 'మోలోక్' ను అన్నిటిలో శ్రేష్ఠతమమని ప్రకటించిరి. మతముపేరిట గావింపబడిన ఈ యుద్ధములవలన, ఎంతటి రక్తపాతము, ఎంతటి పరహింస, ఎంతటి ఘోరదౌర్జన్యము సంఘటిల్లెనో మీారు సులభముగా ఊహించుకొనవచ్చును. ఆ పిమ్మట కొంతకాలమునకు "మోలోక్ యహ్వా" యొక్క

ఆధిపత్యమును నాశముచేయవలయునని బాబిలోన్ జాతివారు ప్రయత్నించిరి. కాని విజయము నొందజాలక పోయిరి.

మతవిషయములలో ఆధిక్యముకొఱకు, ఇట్టి ఉపజాతి పోరాటములు హిందూదేశపు సరిహద్దులలో కూడ జరిగి యుండునని నాకు తోచుచున్నది. ఇక్కడకూడ, ఆర్యుల లోని ఆయా ఉపజాతులవారు తమతమ దేవతలను శ్రేష్ఠులుగా ప్రకటించుకొఱకై తమలోతాము యుద్ధములు చేసి యుందురు. కాని, హిందువులచరిత్ర యూదులచరిత్రవంటిది కాక వేఱొక రూపమొందవలసియుండెను. సమస్త దేశములందును భారతదేశము ఒక్కటే శాంతిభూమియును, అధ్యాత్మ క్షేత్రమునునై భావికాలమున ప్రకాశింప నుండుటచే, ఆ ఉపజాతుల పోరాటములును, వారి దేవతల యుద్ధములును, చిరకాలము సాగియుండలేదు. ఇంతవఱకు ఈ పుడమిపై జన్మించిన మహర్షి శ్రేష్ఠులలో శ్రేష్ఠుడు—ఆ అతి ప్రాచీన కాలమునందే, చరిత్రకు తెలియని ఆ అజ్ఞాతయుగముననే, యుగయుగములుగా వచ్చుచున్న సంప్రదాయములునైతము ఊరక తొంగిచూచుటకేని సాహసింపని ఆ తమోమయ కాలారంభముననే— ఈ కర్మభూమిపై ప్రభవించి "ఏకం సద్విప్రా బహుధా వదన్తి" (ఉన్నదొక్కటే, దానినే జ్ఞానులు అనేకవిధములుగా పేర్కొనుచున్నారు) అని ప్రవచించి యున్నాడు. మానవముఖమునుండి ఇంతవఱకు బహిర్గతమైన వాక్యములలో ఇంత ఉదాత్తమైనది మఱి యొకటిలేదు. మన హైందవజాతీయ జీవితమునకు ఈ సత్యమే మూలాధారముగా నిలిచియున్నది. మన జాతీయజీవితము

నందు అనేక శతాబ్దములుగా 'ఏకం సద్విప్రా బహుధా వదన్తి' అనెడు మహాభావము పరంపరాగతమై వచ్చుచున్నది. అది విస్ఫురణము గాంచుచు మన జాతీయ జీవితమునంతను ఆవరించినది; మనరక్తములో ఇంకిపోయినది; మనతో సారూప్యముపొందినది. ఆ మహాసత్యము మన ప్రతిరక్తనాళములోను ప్రవహించుచు, ప్రియముగోలుపుచున్నది. అందువలననే మనదేశము మతసహనమునకు పట్టుగొమ్మయై లోకవిఖ్యాతి నార్జించినది. మన మతమును ఖండించి నాశముచేయుటకు వచ్చియున్న అన్యమతములకు మసీదులను, చర్చిలను నిర్మించియిచ్చినది ఇక్కడనే, ఈ దేశముననే! లోకము మననుండి నేర్చుకొనుటకు నిరీక్షించుచున్న మహాధర్మసూత్రము ఇదియే. అబ్బ! దేశాంతరములందెంతటి అసహనమున్నదో మీకు తెలియదు!! ఈ మత ద్వేషము కారణముగా నా అసువులను పరదేశముల పాలు చేయవలసి వచ్చునని నా కనేక పర్యాయములు తోచినది. మతముపేరిట సోదరుని వధించుట వారికి అత్యల్పవిషయము. ఈనాడు వారొకవేళ ఇట్టి నరహత్యలకు తలపడకున్నను, రేపు పాశ్చాత్యనాగరికతా కేంద్రమగు మహాపట్టణపు నడివీథులందే వారా పనిచేయవచ్చును. పాశ్చాత్యదేశములలో ఎవ్వడైనను తమదేశమంగీకరించిన మతమునకు విరుద్ధముగా ఒక్కమాట పలికెనా, మహాభయంకరమగు బహిష్కారాయుధము వానినెత్తిమీద పడినదన్నమాటే! వారు మన కులాచారములను విమర్శించుచు ధారాళముగా, చొరవగా, వానిని ఖండింతురు. కాని పాశ్చాత్యదేశములందలి మహా

పండితాగ్రేసరులు సయితము ప్రజాభిప్రాయమునకు భీతిల్లి మతవిషయములలో "ఇదిమాత్రమే నిజముగా సత్యము" అని తమకు స్ఫురించియు, ఆ స్ఫురణలో శతాంశమైనను బయటబెట్టుటకు సాహసింపక వట్టి పిఱికిపందలవలె పడియుందురు. నా వలె ఆ దేశములకుపోయి కొంతకాలము నివసించుచో మీకును ఈ విషయము తేటతెల్లమగును.

కాబట్టి లోకవ్యాప్తముగా మతసహనధర్మము ప్రతిష్ఠింపబడవలెనని ప్రపంచము ఆరాటపడుచున్నది. అది నాగరికతకే ఒక మహావరప్రసాదము! ఈ భావమును గౌరవింపని నాగరికత చాలకాలము నిలువజాలదు. మూర్ఖావేశము, రక్తపాతము, దౌర్జన్యము ఆగిపోకున్నచో, ఏ నాగరికతగాని అభివృద్ధినందదు. మనయెడ ఇతరులు ఔదార్యమును జూపగోరుదుమేని, ఇతరుల మతవిశ్వాసములయెడల ఔదార్యము, దాక్షిణ్యము ముందు మనము చూపవలయును. ఇంతేకాదు ; ఇతరుల మతవిశ్వాసములును, భావములును ఎంతభిన్నముగా నున్నను వారియెడల సహనము చూపుటే గాక, ప్రత్యక్షముగా హృదయపూర్వక సహకారమును సయితము ఒసంగవలయునని ప్రపంచప్రజలెల్ల గ్రహింతురు గాక. భారతదేశములో మనము చేయుచున్నది సరిగా అదియే. ఇక్కడ, ఈ భారతదేశములోనే, క్రైస్తవులకు చర్చిలను, మహమ్మదీయులకు మసీదులను కట్టిపెట్టినాము ; ఇంకను కట్టిపెట్టుచున్నాము. మనము చేయవలసినదదియే. వారెంతగా ద్వేషించినను, ఎంతగా దౌర్జన్యము చూపినను, ఎంతక్రూరులై వర్తించినను, ఎంతగా ద్రోహముచేసినను,

ఎంతగా నిర్బంధించినను, ఎంతటి దూషణవాక్యములు పల్కినను, మనముమాత్రము ప్రేమచేతనే వారిని జయింప వలయును. తక్కిన వన్నియు జారిపోయినను, ప్రేమమాత్రము తుదివఱకును నిలిచి యుండును; ద్వేషము నిలువజాలదు. సాధువర్తనమే చిరకాలము జీవించి, ఫలప్రదమగుటకు తగిన సత్త్వము కలది; దౌర్జన్యమునకును, హింసకును అట్టి శక్తి లేదు. ఈ సత్యమును ప్రపంచమునకు మనము రుజువుచేసి చూపువఱకును క్రైస్తవులకు చర్చీలను, మహమ్మదీయులకు మసీదులును, కట్టిపెట్టుచునేయుందుముగాక!

ఆధ్యాత్మికదృష్టితో జూచిన ఈ జగమంతయు ఏక పదార్థవికారమే యనెడు సనాతనదివ్యభావమే ప్రపంచము మననుండి నేర్చుకొనవలసిన రెండవభావము. ఉన్నతజాతుల కన్న నిమ్నజాతులవారును, సభ్యజనులకన్న సామాన్య జనులును, చదువరులకన్న చదువురానివారును, బలశాలుర కన్న బలహీనులును, ప్రపంచమునందెల్లెడల దీనిని ఎక్కు వగా కోరుచున్నారు. పాశ్చాత్త్యుల నూతన శాస్త్ర పరి శోధనలు స్థూలసాధనల ద్వారా విశ్వమంతయు ఒక్కటిగా, అఖండముగానున్నదని రుజువుచేయుచున్నట్లు మదరాసు విశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రులకు, విద్యార్థులకు, నే నీనాడు చెప్పనక్కఱలేదు గదా. స్థూలదృష్టితో మాటాడినచో, మీరును, నేనును, ఈ సూర్యచంద్రనక్షత్రములును జడ ద్రవ్యమనెడు ఒకానొక అఖండ సముద్రమధ్యమున చిన్ని చిన్ని తరంగములవలె నున్నారమనియే చెప్పవలెను. ఇట్లే 'శరీరము', 'మనసు' అనునవి సైతము ఆ సమష్టిమహా

సముద్రమునందలి చిన్నతరంగములకు పెట్టినపేళ్లు మాత్రమే అని భారతీయుల వేదాంతశాస్త్రము పెక్కుయుగములకు పూర్వమే రుజువుచేసి యున్నది. ఈ వేదాంతము ఇంకొక అడుగు ముందుకు పోయి, ఏకమై చూపట్టు ఈ విశ్వమంతటికి వెనుక, అద్వితీయమై, సర్వాధారమై, సత్యాత్మ వెలయుచున్నదని ప్రకటించినది. ఈ జగమంతటను పర్వి ఒక్క పరమాత్మయే కలదు. "ఏకమే వాద్వితీయం". ఈ విశ్వమంతయు సత్యమగు తాత్త్వికదృష్టిలో అభిన్నమే యనెడు మహాభావము, ఈ దేశమునగూడ అనేకులను భీతిల జేయుచున్నది! ఈ నాడు సైతము దీనిని ఆమోదించువారికన్న, నిరాకరించువారే హెచ్చుమంది కలరు. ఐనప్పటికిని, ప్రపంచము ఈ దివ్యభావముకొఱకే పరితపించిపోవుచున్నది; భారతదేశమున నోరులేని ప్రజలు తమ్ము ఉద్ధరించునని దీనిపై ఆశాదృష్టులు ప్రసరించుచున్నారు. ఈ సిద్ధాంతమును దైనందినజీవితమున ఆచరణలో పెట్టుకున్నచో ఈ దేశమును పునరుద్ధరించుటకు మఱియొకమార్గము లేదు.

తార్కికశీలురగు పాశ్చాత్యులు తమ తత్త్వసిద్ధాంతములును, నీతిసూత్రములును ఎంతవఱకు తర్కసహములుగా, యుక్తియుక్తములుగా నున్నవో కనుగొనుటకు ఇప్పుడు గట్టిగా పూనుకొనుచున్నారు. ఒక పురుషుడు ఎంతటి ఘనుడైనను, ఎంతటి మహాత్ముడైనను, వాని ఒక్కని ఆమోదము పడసిన మాత్రాన నీతిశాస్త్రమునకు పరమ ప్రామాణ్యము కలుగబోదని మీకందఱకు తెలిసియేయున్నది. నీతిసూత్రములకు ఏ ఒక్కని ప్రమాణముగా చూపిన

మాత్రాన, ప్రపంచమునందలి ఉత్తమజిజ్ఞాసువు లెవ్వరును అంగీకరింపజాలరు. తమ నీతిసూత్రములకును, ధర్మశాస్త్రములకును ప్రామాణ్యమును సమకూర్చుటకు మానవుని అంగీకారముకన్న గొప్పదేదో ఇంకొకటి ఉండితీరవలెనని వారు కోరుదురు. నీతిశాస్త్రమునకు ప్రమాణముగా ఏదేని సనాతనధర్మసూత్రము కావలెనని వారు అభిలషింతురు. సరే; నీలోను, నాలోను, అందరిలోను, ఆత్మలోను, జీవుని లోను, నిండియున్న ఆ అఖండబ్రహ్మమునకన్న సర్వోత్తమ ప్రమాణ మింకేముండును? ఆత్మయొక్క అఖండాద్వితీయత్వమే సమస్త నీతిధర్మములకును, శాశ్వతాధారమయి వెలయుచున్నది. మీరును నేనును సోదరులమని మాత్రమే భావన చేయుట చాలదు. మీరును నేనును వేఱుగాక నిజమునకు 'ఒక్కరమే' అని తెలిసికొనవలయును. హిందూ తత్త్వశాస్త్రము ఇట్లే పలుకుచున్నది. ఈ అద్వైతభావమే సమస్తనీతులకును, సర్వపారమార్థిక సిద్ధాంతములకును పునాది. పరతంత్రమై కృశించిపోవుచున్న యీ భారత దేశమేకాక యూరపుఖండము సయితము, ఈ నాడు అద్వైతమును కోరుకొనుచున్నది. ఈ దివ్యసూత్రము బాగుగా ప్రస్ఫుటముగాకున్నను, ఇంగ్లాండు, జర్మనీ, ఫ్రాన్సు, అమెరికాలలో తలయెత్తుచున్న నూతన రాజకీయ సాంఘికోద్యమములకు మూలకారణమై యున్నది. మిత్రులారా! నా వాక్కులను గమనింపుడు! స్వాతంత్ర్యము కొఱకును, సర్వమానవ విముక్తికొఱకును, మానవజాతి యొనర్చు తీవ్రప్రయత్నములను వివరించు వాఙ్మయమునందంతటను,

భారతీయ వేదాంతాదర్శములు ప్రస్ఫుటములై గోచరించుచుండును. కొందఱు గ్రంథకర్తల విషయములో, వారి అంతర్వ్యప్రేరణమునకు ఆధారమేమో వారికి తెలియకున్నది. మఱికొందఱు తామేదో అపూర్వకల్పనము చేసినట్లు నటింపజూచుచున్నారు. కాని ఆ మూలాధారమును ప్రకటించి, దానికి తమకృతజ్ఞతను తెలుపుకొనిన ఉచితజ్ఞులు కొలదిగా లేకపోలేదు.

అమెరికాలో ఉన్నప్పుడు నేను అద్వైతమునే అత్యధికముగను, ద్వైతమును అత్యల్పముగను బోధించుచుంటి ననెడు ఆక్షేపణను ఒకతఱి వింటిని. పూజాసంసేవనా పరములగు ద్వైతభక్తి సిద్ధాంతములందు ఎంతటిమహిమ గలదో, ఎంతటి భక్తిరాసులుగలవో, ఎటువంటి అఖండ పారవశ్యమునుగూర్చు దివ్యానంద విభూతులుగలవో అనుభవమునుబట్టి నే నెఱుగుదును. కాని అట్టి ఆనందములోనైనను బాష్పములు విడుచుటకు మనకిది తరుణముకాదు. ఇదివఱకే కావలసినంత కన్నీరు కార్చియున్నాము. మెత్తదనముచూపుటకు మనకింక అవకాశములేదు. మనము దూదిపింజలవలె మెత్తబడి ప్రాణములు సైతము కోల్పోవువఱకు, ఈ మెత్తదనము మనలను వెంటాడివచ్చినది. మన దేశమున కిప్పుడు కావలసినవి అప్రతిహతమగు ఇనుప కండరములు, ఉక్కునరములు, వజ్రసంకల్పము!. మహా సముద్రాంతర్భాగమున అట్టడుగునకు మునుగవలసివచ్చినను, ముఖాముఖని మరణముతో పోరాడవలసి వచ్చినను, ఏ రీతినైనను జగద్రహస్యముల నెల్ల భేదింపగల దృఢసంక

ల్పము! మనకిప్పుడు కావలసిన దదియే. అద్వైతాదర్శమును, అనగా సర్వమును ఏకమనెడు భావమును, అర్థముచేసికొని అనుభవమునకు తెచ్చుకొనుటద్వారా అభేద్యములగు దైహిక మానసికశక్తులను సాధించుటయే మనకిప్పుడు కర్తవ్యము. విశ్వాసము! విశ్వాసము! ఆత్మవిశ్వాసము! ఈశ్వరునందు విశ్వాసము!! ఈ విశ్వాసమే ఔన్నత్యమునకు కీలకము!! పురాణోక్తములగు ముప్పదిమూడుకోట్ల దేవతలందును, అప్పుడప్పుడు విదేశీయులువచ్చి మీ యెదుట నిలబెట్టిన లెక్కలేని చిల్లరదేవతలన్నింటియందును మీరు విశ్వాసముంచినను, మీయందు మీకు విశ్వాసము లేని యెడల, అనగా మీకు ఆత్మవిశ్వాసము సున్నయైనచో, ఇప్పుడేకాదు ఎప్పటికిని మీకు ముక్తిలేదు, లేదు, లేదు. మీలోమీకు గాఢవిశ్వాసము కుదురవలెను. ఆత్మవిశ్వాసముతో రొమ్మువిరిచి నిలబడవలెను. అదే మనకిప్పుడు కావలసినది. మనము ఇద్దఱమా ముగ్గురమా, ముప్పది మూడుకోట్ల ప్రజలముగదా! ఏ పదుగురు పరదేశీయులో గడచిన వేయిసంవత్సరములుగా దౌర్జన్యముతో, రాక్షసత్వముతో, మనలను కాలరాచి మనపై ప్రభుత్వము చెలాయించుట ఎట్లు సంభవించినది? వారికి ఆత్మవిశ్వాస మున్నది, మనకు లేదు. ఇదియే కారణము! పాశ్చాత్యదేశములందు నేను కనుగొన్న విషయమొకటికలదు: నరుడు పతితుడై, నిరాశోపహతుడై పరమపాపియైపోయెనని క్రైస్తవమత బోధకులు ఎంత ప్రచారము గావించుచున్నను యూరపులోను, అమెరికాలోను, వారి జాతీయ హృదయాంతరాళము

నందు మాత్రము ఆత్మవిశ్వాసముయొక్క మహాద్భుతశక్తి సుప్రతిష్ఠితమై యున్నది. ఇంగ్లండులో ఒక చిన్ని పనివాడు కూడ "నేను ఇంగ్లీషువాడను, నేనేమైనను చేయగలను" అని మీతో సగర్వముగా చెప్పును. అమెరికాలో, యూరపులో, ఎక్కడైనను ఇంతే. వారికి ఆ ఆత్మవిశ్వాసము, ధైర్యసాహసములు ఉగ్గుపాలతో వచ్చును. ఇక్కడ మన బాలురో, క్రొత్తవారితో అసలు నోరువిప్పి మాటాడగలరా? లేదు లేదు. పోనీ, బాలురసంగతి అటుండనిండు; మన పెద్దలు సైతము అట్లు పలుకగలరా? మనకు ఆత్మవిశ్వాసము పూర్తిగా లోపించినది. దానిని పునరుజ్జీవింప జేయవలెను. అట్లు చేయగలిగినది అద్వైతసిద్ధాంతమొక్కటే. మానవుల హృదయములను మేల్కొలిపి, వారి ఆత్మప్రభావమును వారికి తెలుపవలెనన్నచో, వేదాంతములోని అద్వైతపక్షమును వారికి బోధించుట ముఖ్యావశ్యకము. ఆ కారణము చేతనే నే నీ అద్వైతబోధకు గడంగితిని. నేను పాక్షిక దృష్టితో అటుల చేయుటలేదు. విశ్వజనీనములును, సర్వజనాంగీకార్యములునగు ఉద్దేశములను ఆధారము చేసికొనియే నాబోధలను సాగించుచున్నాను.

ద్వైతికిగాని, విశిష్టాద్వైతికిగాని ఆక్షేపణయుండని సమాధాన మార్గము కనుగొనుట సులభమే. భగవంతుని దివ్యాంశము సమస్త వస్తువులందును వ్యాపించియుండుననెడు సిద్ధాంతమును అంగీకరింపని సంప్రదాయము ఒక్కటేనియు భారతదేశమున కానరాదు. ప్రతివేదాంత సంప్రదాయమును పవిత్రత, పరిపూర్ణత, సత్యము, జీవాత్మయందు

పూర్తిగాకలవని ఒప్పుకొనుచున్నది. కొందఱి అభిప్రాయము ననుసరించి ఈపరిపూర్ణత ఒక్కొక్కప్పుడు 'సంకోచము' పొందుచు, ఇంకొకప్పుడు తిరిగి 'వికాసము' పొందుచు నుండును; కాని అది సర్వదా ఉండియేయున్నది. అద్వైత మతానుసారము, అది సంకోచమునుగాని వికాసమునుగాని పొందుటే లేదు. కాని మరల మరల వ్యక్తమగుచు అవ్యక్త మగుచు నుండును. ఎట్లున్నను పర్యవసానమున ఒక్కటే. ఒక విధముగా చెప్పుట మఱియొక విధముగా చెప్పుటకంటె తర్కసమ్మతముగా నుండవచ్చును. కాని పర్యవసానమున రెండుసిద్ధాంతములును దాదాపుగా ఒకటియే యగును. ఈ ఒక్క కేంద్రభావమే ప్రపంచమునకు ఆవశ్యకముగా ఉన్నది. ఇతర దేశములన్నింటికన్నను మన మాతృభూమియందు దీని ఆవశ్యకత ఎక్కువగా కనబడుచున్నది.

మిత్రులారా! ఇప్పుడు మీకు అప్రియముగా తోచు కొన్ని యథార్థవిషయములను చెప్పవలసి యున్నది. మన దరిద్రసోదరులలో నెవడేని ఒక ఆంగ్లేయునిచే అవమానింప బడినప్పుడుగాని, హత్యచేయబడినప్పుడుగాని దేశమెల్ల ఎట్లు గగ్గోలు పెట్టునో వార్తాపత్రికలలో నేను చదువుచుందును. నేను చదువుదును, దుఃఖింతును. ఆ మఱుక్షణమే, దీని కంతకును బాధ్యులెవరు అను ప్రశ్న నామనస్సునకు తట్టును. వేదాంతి నగుటచేత ఆప్రశ్నను నాకునేను వేసికొనకతప్పదు. హిందువు అంతర్దృష్టిగలవాడు. అతడు సర్వవిషయములను తనలోనే, తన ద్వారానే, సాక్షిదృష్టితో చూడనెంచును. కాబట్టి బాధ్యులెవరు అని నన్ను నేను ప్రశ్నించుకొందును.

'ఆంగ్లేయులు కారు' అను సమాధానమే ప్రతిసారియు అంతర్వాణి చెప్పుచుండును! నిజము ; వారు బాధ్యులు కారు! మన దౌర్భాగ్యమున కంతకు, మన పతనమున కంతకు, బాధ్యత మనదే. సర్వమునకు మనమే బాధ్యులము. మన పూర్వులలో ఉత్తమకులీనులు ఇతరసామాన్యజనులను కాల ద్రొక్కి నేలరాచినారు; వారిని దిక్కులేని వారినిగా చేసినారు. ఈ హింసలవలన ఆ నిర్భాగ్యులు తాము మానవ జీవులమను మాటయే దాదాపుగా మఱచిరి. ఇట్లు అనేక శతాబ్దములకాలము, గతిలేక, వారు కట్టెలు కొట్టియు, నీళ్లు మోసియు, చెప్పులు కుట్టియు, కూలినాలి చేసికొనియు ఎట్లో బ్రతుకులు కొనసాగించిరి. తాము సేవకులుగా, బానిసలుగా జన్మించితిమని భావించి వారట్లే దుర్భర దారిద్ర్యమును, అవమానమును భరించుచు కాలము వెళ్లబుచ్చిరి. ఈకాలపు విద్యాధికతను గూర్చి మనమేదో గొప్పగా చెప్పుకొనుచున్నాము. కాని, యీ దౌర్భాగ్యజీవులపై దాక్షిణ్యమువహించి ఎవ్వడేని వారి నుద్ధరింప యత్నించుచున్నప్పుడైనను, ఈ విద్యాధికులు ముందుకువచ్చి అట్టివారితో సహకరింపరు. ఇంతయే కాదు. ఈ దీనజనులను ఇంకను ఎక్కువగా హింసించి పీడించుకొఱకు, పాశ్చాత్యుల "వంశపరంపరా సిద్ధాంతము"ను, అట్టివే మఱికొన్ని అసంబద్ధసూత్రములను ప్రోవుచేసి నానావిధ పశువాదములను, రాక్షస తర్కములను సలుపుచుండుట నేను కనుగొనుచున్నాను. అమెరికాలోని మతమహాసభకు ఒక యువకుడు, నీగ్రోజాతివాడు—సాక్షాత్తు ఆఫ్రికా నీగ్రోజాతివాడు—ఇతరులతో

కలసి వచ్చియుండెను. అతడొక దివ్యోపన్యాసముకూడ చేసినాడు. ఎట్లో నాకా యువకునియందు అభిమానము గలిగినది. అప్పుడప్పుడు వానితో మాటాడెడివాడను. కాని అతడెవరో నేను తెలిసికొనలేకపోయినాను. కాని, ఇంగ్లాండులో ఒకదినమున కొందఱు అమెరికనులను కలిసికొంటిని. వారు నాతో చెప్పినదిది: ఆ పిల్లవాడు ఆఫ్రికామధ్యభాగమున నివసించు ఒక నీగ్రోజాతి నాయకుని కొడుకు. ఒక దినము వేఱొక నాయకుడు ఈ పిల్లవాని తండ్రిపై ఆగ్రహముపూని వానిని వధించెను. వానినేకాదు, తల్లినిగూడ నఱికివేసెను. శత్రువులు, వారి కళేబరములను వండుకొని తినిరి. విరోధి నాయకుడు ఈ పిల్లవానినికూడ చంపివేయవలయుననియు, వండి తినవలయుననియు ఉత్తరువుచేసినాడట. కాని ఈ పిల్లవాడు ఎట్లో తప్పించుకొని పాఱిపోయినాడు. అనేకకష్టములు పడి, వందలకొలది మైళ్లు ప్రయాణముచేసి, సముద్రతీరము చేరినాడు. ఒక అమెరికా ఓడవారు వీనిని తమనౌకలో నెక్కించుకొని, అమెరికాకు తీసికొని వచ్చిరి. ఆ చక్కని ఉపన్యాసము చేసినది ఈ పిల్లవాడే! అది తెలిసిన పిమ్మట, మీ వంశపరంపరా సిద్ధాంతమునుగూర్చి నేనేమి అభిప్రాయ పడవలసియుండునో విచారింపుడు!

ఓ బ్రాహ్మణులారా! బ్రాహ్మణుడు పారంపర్య ధర్మముచేతనే మాలవానికంటె హెచ్చు బుద్ధివైభవము కలవాడై యుండు నెడల, బ్రాహ్మణుని చదువుకొఱకు ఇక డబ్బు ఖర్చుచేయవలదు. దానినంతను మాలవారి కొఱకే ఖర్చుచేయుడు. ఆ దుర్బలులకే దానముచేయుడు. అది

వారికే కదా అవసరము. బ్రాహ్మణుడు బుద్ధికుశలతకల వాడుగనే పుట్టునెడల, ఆతడు ఇతరుల సాహాయ్యములేకుండ తనంతట తానే విద్యను ఆర్జించుకొనగలడు. ఇతరులు బుద్ధి కుశలత లేనివారైనయెడల, వారి విద్యాశిక్షణకై తగు ఉపాధ్యాయులను ఏర్పాటుచేయుడు. నాకు తెలిసినంతమట్టుకు ఇది న్యాయముగను సహేతుకముగను కాన్పించుచున్నది. ఈ దీనజనులు, ఈ పీడితసోదరులు, ఈ ఆజన్మదరిద్రులు తమ యథార్థతత్త్వమును తెలిసికొనవలసియున్నది. బలవంతులకు బలహీనులకు అండయై, ఉత్తములకు నీచులకు ఆధారమై, ప్రతి వానియందును ఒక్క అఖండాత్మయే ప్రకాశించుచున్నది. యోగులును మహర్షులును అగుటకు తగిన అనంతావకాశ మును, అఖండశక్తియు, అందఱియందును కలవు. ప్రతి స్త్రీ యును, ప్రతిపురుషుడును, ప్రతిబాలికయును, ప్రతిబాలు డును, జాతిభేదములేక, జన్మభేదములేక, సుబలదుర్బల తారతమ్య విచారణలేక, విశ్వమానవకోటియంతయు దీనిని ఆలకించి యోచనచేయునుగాక. "ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్యవరాన్నిబోధత!" 'లెండు, మేల్కాంచుడు, పరమా ర్థము చేరువఱకు ఆగకుడు' అని ప్రతిజీవికిని చాటిచెప్పుదుము గాక! "లెండు! మేల్కొనుడు! దుర్బలతనుండి, సమ్మో హమునుండి తెప్పఱిల్లుడు." నిజముగా ఎవడును దుర్బలుడు కాడు! ఆత్మ అఖండము; సర్వశక్తిమంతము; సర్వజ్ఞము. లేచినిలబడుడు! మీ స్వస్వరూపమును ప్రకటింపుడు! మీలోనున్న బ్రహ్మమును ప్రకాశింపజేయుడు! వానిని నిర్లక్ష్యము చేయకుడు! మితిమీఱిన సోమరితనము, మితి

మీాఱిన దౌర్బల్యము, మితిమీాఱిన మోహజాలము, శని దేవతలవలె మన నెత్తిపై నెక్కి చిందులు ద్రొక్కుచున్నవి. ఓహో! నవభారతపుత్రులారా! మీా సమ్మోహమును విదిల్చి వేసికొనుడు. దానికి వలయుమార్గము మీా శాస్త్రములందే కలదు. మీా సత్యస్వరూపమును మీారు తెలిసికొనుడు. ప్రతి వానికిని వానిస్వస్వరూపము బోధింపుడు. నిద్రలో పడియున్న జీవుని ఎలుగెత్తి పిలువుడు. ఓహో! ఆతడెటుల మేల్కొనునో మీారేచూడగలరు. ఆ సుప్తజీవి మేల్కాంచి, స్వస్వరూపజ్ఞానముతో కార్యపరుడగునప్పుడు ఆతనికి శక్తివచ్చును; తేజము వచ్చును; శుభము గలుగును; పవిత్రతయువచ్చును. ఉత్కృష్టమగునదెల్ల అతనిని వరించును. ఆహా! గీతలోనాకు అత్యంత ప్రియమైన శ్లోకములు రెండు కలవు. అవి శ్రీకృష్ణ భగవానుని ప్రబోధమునకు సారమై, ముఖ్యపర్యవసానమైనట్లు నాకు స్పష్టముగా గోచరించుచున్నవి:

శ్లో॥ సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరం।
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి॥

శ్లో॥ సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థిత మీాశ్వరం।
న హినస్త్యాత్మనాత్మానం తతో యాతి పరాంగతిం॥

(XIII-౨౭, ౨౮)

అనగా సకలభూతములందును సమముగా నిలుచు పరమేశ్వరుని, అశాశ్వతపదార్థములందుగల శాశ్వతబ్రహ్మమును, చూచువాడే సత్యముగా "తెలిసినవాడు". సర్వత్ర

సమభావముతో నుండు పరమేశ్వరుని చూచువాడు, ఆత్మను ఆత్మచేత హింసింపడు గాన, అతడు పరమగతిని, అనగా మోక్షమును పొందుచున్నాడు.

ఈ విధముగా చూచిన యెడల, ఇక్కడనేగాక దేశ దేశాంతరములందుసైతము ధార్మికపునరుజ్జీవనోద్యమము సాగించు నవకాశము వేదాంతమునకు కలదని స్పష్టమగు చున్నది. పరమేశ్వరుడు సర్వత్ర సమముగా వ్యాపించి యున్నాడు. నేడీ యద్భుతభావమును మానవజాత్యుద్ధరణ మునకై ఇచ్చటను, ఇతరదేశములందును ప్రచారము గావింపవలసియున్నది. మన శాస్త్రములు చెప్పినటుల ఎచ్చటెచ్చట కీడుగలదో, ఎచ్చటెచ్చట జ్ఞానము కొఱవడి నదో, ఎచ్చటెచ్చట అజ్ఞానము ప్రబలినదో, అదియెల్ల భేదభావముననుసరించి కలుగుచున్నదనియు, ఎచ్చటెచ్చట మేలు కలదో అదియెల్ల సమత్వమునందును, సర్వభూతముల ఏకత్వమునందును, అభిన్నత్వమునందును గల విశ్వాసము వలన చేకూరుచున్నదనియు, అనుభవపూర్వకముగా నేను తెలిసికొంటిని. ఇదియే వేదాంతము బోధించు పరమా దర్శము. ఆదర్శమును గ్రహించుట ఒక విషయము; దానిని అనుదినజీవితమునందు సర్వత్ర అనుష్ఠించుట వేఱొక విషయము. ఆదర్శమును చూపుట చాలమంచిదే. కాని, దానిని సాధించుటకు ఆచరణయోగ్యమగు మార్గమేది ?

అనేక శతాబ్దములనుండి మనప్రజల మనస్సులలో ప్రధానముగా కాన్పించుచున్న క్లిష్టమును, బాధాకరమును,

అగు కులభేద సమస్యయు, సంఘసంస్కరణ సమస్యయు, మనలను ఈ సందర్భమున ఎదుర్కొనుచున్నవి. నేను మర్మము విడచి చెప్పుచున్నాను. నేను కులవిధ్వంసకుడను కాను; కేవల సంఘసంస్కర్తను కాను. మీ కులభేదములతో కాని, మీ సంఘసంస్కారముతో కాని ప్రత్యక్ష సంబంధము నాకేమియు లేదు. మీరు మీ కిష్టమైన కులమున నుండుడు. అంతమాత్రాన మీరు వేఱొక వ్యక్తినిగాని కులమునుగాని ద్వేషించుటకు కారణము లేదు. ప్రేమను— ప్రేమను మాత్రమే—నేను బోధింతును. విశ్వాత్మయొక్క అభిన్నత్వమును సర్వవ్యాపకత్వమును ప్రతిపాదించు వేదాంత సత్యము నాధారము చేసికొని నా ప్రబోధమును సాగింతును. దాదాపు నూఱుసంవత్సరములనుండి మన దేశము సంఘసంస్కర్తలతోను, నానావిధ సంఘసంస్కరణ తీర్మానములతోడను, ఉఱ్ఱూతలూగిపోవుచున్నది. ఈ సంస్కర్తలయందు నామట్టుకు నాకు దోషములు కాన్పించుట లేదు. వారిలో చాలమంది యోగ్యులే; మంచి ఉద్దేశములు గలవారే. కొన్ని విషయములలో వారిలక్ష్యములుకూడ చాల మాననీయములే. కాని ఈ నూఱుసంవత్సరముల సంఘసంస్కరణ ప్రచారము ఈ దేశమందెక్కడను ప్రశంసనీయముగ సుస్థిర గణనీయఫలితార్థమును సాధించియుండ లేదు. ఉపన్యాస వేదికలమీద వేనవేలుగా ప్రసంగములు చేసినారు. హైందవ జాతిని, హైందవనాగరికతను దుయ్యబట్టి, వానితలపై ఖండన గ్రంథముల నెన్నియో కురిపించినారు. ఐనను చెప్పుకొనదగినంతగా కార్యరూపము తాల్చిన ఫలితార్థమేదియు లేదు.

దీనికి కారణ మెక్కడనున్నది? ఆ కారణము కనుగొనుట అంత కష్టముకాదు. ఖండనోద్రేకమునందే ఆ కారణము కలదు. నేనిదివఱకు చెప్పినటుల ఒక మహాజాతిగాచరిత్ర ప్రసిద్ధులమైన మనము మన శీలమును ఆత్మధర్మమును సురక్షితముగా నుంచుకొనుటకు, మున్ముందుగా ప్రయత్నింప వలయును. ఇతర జాతులవల్లన మనము నేర్చుకొనదగినవి చాలవిషయములు కలవనియు, అన్యులనుండి మన మనేక పాఠములు నేర్వవలయుననియు, నే నంగీకరింతును. కాని మన నవీన సంఘసంస్కరణ విధానములు పాశ్చాత్యపద్ధతులకు, కార్యోపాయములకు, చాలవఱకు గ్రుడ్డి అనుకరణములుగానే సాగుచున్నవి. అందువలననే ఇటీవలి సంస్కరణోద్యమములు ఫలశూన్యములగుట తటస్థించినది.

ఇంకొక విషయమును కలదు. కేవలఖండనము ఎప్పుడుగాని శ్రేయోపాదకముకాదు. మన సంఘములో దోషములు కలవని పసిపిల్లవానికికూడ తెలియును. సరే. దోషములు ఏ సంఘమున లేవు? లోకములో నేను కలసి మెలసి తిరిగి కనుగొనిన ఆయా జాతులను ఉపజాతులను సరిపోల్చిచూడగా, మొత్తముమీద మనదేశప్రజలే మిక్కిలి నీతిపరులనియు, అత్యంత భక్తిపరాయణులనియు, మన సంస్థలే—వాని యేర్పాటునుబట్టి చూచినను, వాని గమ్యార్థమునుబట్టి చూచినను — మానవజాతి అభ్యుదయమునకు బాగుగా తోడ్పడుననియు నేను నిర్ధారణ చేసికొంటినని అస్మద్దేశీయులారా, ఈ తరుణమున మీకు చాటి చెప్పుచున్నాను. కాబట్టి మనసంఘమునం దెట్టి పునర్నిర్మాణమును

నేను కోరుటలేదు. వృద్ధి, వికాసము, జాతీయవిధానముల ననుసరించు పురోగమనము, నా ఆదర్శమైయున్నది. నా దేశముయొక్క పూర్వచరిత్రను తడవి చూచునప్పుడు, మానవబుద్ధివికాసమునకు ఇంతగా తోడ్పడిన దేశము ఈ ప్రపంచములో వేఱొకటి నాకు కానవచ్చుటలేదు. కాబట్టి నా జాతిని దూషించుటకు నాకు నోరాడదు. నేను మన వారితో 'మీరుచేసినది బాగున్నది; ఇంకను బాగుగా వర్తించుటకు ప్రయత్నింపుడు' అనియే చెప్పుదును. ఈ దేశములో పూర్వకాలమున మహాకార్యము లెన్నియో చేయబడినవి; ఇంకను ఘనతరకార్యములు చేయుటకు వ్యవధియు అవకాశమునుగూడ కలవు. మనము ఎట్లును కదలక నిలిచియుండజాలమని మీ రెఱుగుదురు కదా! మన మట్లు కదలకుండ నిలిచియుంటిమేని, మనకు మరణమే సంభవించును. మనము ముందునకు సాగిపోవలయును; లేదేని వెనుకకైనను పోవలయును. అభివృద్ధిని పొంద వలయును; లేదా క్షీణింపవలయును. మన పూర్వులు మునుపు మహాకార్యములను చేసియున్నారు; అయినను మన మింకను పూర్ణతరజీవనమును సాధించి, వారి ఘనకార్యము లను అన్నింటిని దాటిపోవలయును. కావున, మనము వెనుకకుపోయి క్షీణించుటెట్లు? అది యెన్నటికిని పొసగదు. ఎన్నడును అట్లు కాతగదు. వెనుకకుపోయినయెడల జాతి క్షీణించి నాశనమైపోవును. కాబట్టి మనము ముందునకే పోయి, యింకను ఘనతరకార్యములను సాధింతుముగాక. నేను మీకు చెప్పవలసినది అదియే.

ఎట్టి తాత్కాలికపు సంఘసంస్కరణమును నేను బోధించువాడను కాను. నేను దోషములను సవరింప ప్రయత్నించుటలేదు. మీరు ముందునకు సాగిపోవుచు; మన పూర్వులచేత నిరుపమవిధమున నిర్మింపబడియున్న మానవ పరిణామపదకమును ప్రత్యక్షాచరణమువలన పూర్తి గావింపుడని మాత్రమే విజ్ఞప్తి చేయుచున్నాను. మానవజాతియొక్క ఏకత్వము, నరునియం దంతర్గతమై వెలుంగు దివ్యాంశయు, పరమగమ్యమై వెలయు వేదాంతాదర్శమును, ఇంకను, ఇంకను హెచ్చుగా స్వానుభవమునకు దెచ్చుకొనుటకై పాటుపడుడని మాత్రము మిమ్ము హెచ్చరించుచున్నాను. నాకు వ్యవధియేయున్న యెడల, మన మీనాడు చేయవలసిన సర్వమును అనేకసంవత్సరములకు పూర్వమే మన ప్రాచీన స్మృతికర్తలచేత ఎట్లు నిర్ణయింపబడియున్నదో, మన జాతీయజీవితమున సంభవించిన, ఇంకను సంభవించుచున్న, పరిణామముల నన్నింటిని ఆ నాడే వా రెటుల ఊహించి యుండిరో, వివరముగా మీకు తెలిపెడివాడను. వారు సైతము కులవైరవిధ్వంసకులే; అయినను ఆధునికపురుషులవలె కాదు. కులభేదనిర్మూలన మనినంతనే ఊరివారందఱును కలిసి కూర్చుండి భోజనము చేయవలయుననికాని, సారాయము సేవింపవలయుననిగాని, దేశమునందలి ఉన్మత్తులును మందమతులును అందఱును తమకిష్టమైనప్పుడు, ఇష్టమైనచోటున, ఇష్టమైనవారిని పెండ్లి చేసికోవచ్చుననిగాని, ఆ విధమున దేశమును ఒక పెద్ద పిచ్చివాండ్ర శరణాలయముగా మార్చి వేయవలయుననికాని, మనపూర్వులు ఆశించినవారుకారు.

మఱియు, ఒక దేశపు సౌభాగ్యము, అందలి వితంతువులలో ఎందఱికి భర్తలు దొరకిరో అను లెక్కపై ఆధారపడునని నమ్మినవారును కారు. అట్టి వైభవముతో వెలిగిపోవు దేశ మెన్నడైన నుండగలదేమో చూడవలసి యున్నది!

మన పూర్వుల దృష్టిలో బ్రాహ్మణుడే ఆదర్శ పురుషుడు. మన గ్రంథములన్నింటను, ఈ బ్రాహ్మణాదర్శము ప్రస్ఫుటముగా గోచరించుచుండును. యూరపులో మఠాధిపతులెల్లరును తమ పూర్వుల ఘనతను ఋజువుచేసికొనుటకు, వేలకువేలు ఖర్చుపెట్టి మిక్కిలి తంటాలు పడుచుందురు. ఎచ్చటనో ఒక కొండలో కాపురముండి, దారిపోవువారిని కనిపెట్టిచూచుచు, వీలుచిక్కినప్పుడెల్ల వారిపై బడి దోచుకొనుచు, 'సుప్రసిద్ధ' గడించిన ఘోర చోరాగ్రేసర చక్రవర్తియొద్దకు ఎట్లో తమ వంశమూలమును లాగికొని పోవువఱకును వారికి నిద్రపట్టదు. కులీనతాప్రదాతలగు ఆ మూలపురుషుల వృత్తి అంతదారుణముగానుండ, నేటి పీఠాధిపతి అట్టివారిలో ఒకనిని తన గోత్రపురుషునిగా నిరూపించుకొను వఱకు సంతృప్తుడు కాజాలకున్నాడు! ఇక హిందూదేశమునందన్ననో, మహారాజులు సైతము కౌపీన ధారియై కందమూలములు తిని, వేదపారాయణము చేయుచు అడవులలో నివసించుచుండిన ఏ ప్రాచీనఋషినో తమ గోత్ర పురుషునిగా నిర్ధారణచేసికొనజూతురు. భారతరాజన్యులు తమ వంశవృక్ష మూలములను కనుగొనుటకై పోవునది

అక్కడికి! మన గోత్రపురుషుడు ఋషియైననే, మనది ఉత్తమకులమగును. వేఱువిధముగా కాదు.

మన ఉత్తమకులీనతకు నిదర్శనము ఇతరుల నిదర్శనముకంటె భిన్నముగానున్నది. అధ్యాత్మవిద్య కలిగి వైరాగ్యశీలుడగు బ్రాహ్మణోత్తముడు మనకు ఆదర్శపురుషుడు. బ్రాహ్మణాదర్శమనగా నా అభిప్రాయమేమిటో తెలియునా? ప్రపంచవిషయాసక్తి శూన్యమైన, సత్యజ్ఞానప్రపూర్ణమైన, బ్రాహ్మణత్వము!! అదియే హిందూజాతికి ఆదర్శము! బ్రాహ్మణుడు రాజశాసనమునకు అతీతుడనియు, వానిని బంధించుశాసనమే లేదనియు, రాజులకు వాని పైని అధికారము లేదనియు, వానిశరీరమును ఎన్నడును హింసింపదగదనియు, విధించు ప్రమాణములను మీరెన్నడును వినియుండలేదా? అది యెంతయు సత్యము! స్వలాభపరులును జ్ఞానహీనులును చేయు వ్యాఖ్యానముల ననుసరించి కాక సత్యములును, మూలానుసరణములును అగు వేదాంత భావముల ననుసరించి మీరు ఈ విషయమును అర్థముచేసికొనవలయును. బ్రాహ్మణుడనగా, స్వలాభాపేక్షను పూర్తిగా చంపుకొనినవాడును, జ్ఞానమును భక్తిప్రపత్తులను తాను సంపాదించి ఇతరులకు ప్రసాదించుటే వృత్తిగా పెట్టుకొని జీవించువాడును అని భావనచేసినయెడల, అటువంటి బ్రాహ్మణులతో—అనగా ఆధ్యాత్మవిద్యాపరాయణులును నీతిమంతులును ధర్మశీలురును అగు స్త్రీ పురుషులతో — నిండిన దేశముకలదేని, అట్టిదేశము రాజశాసనమునకు అతీతమై

యుండునని భావించుట ఒక అబ్బురమూ! అట్టి వారిని అదపులోనుంచుటకు రక్షకభటులును, యుద్ధవీరులును ఆవశ్యకమా? వారిని ఎవరేని అదపులో నుంచవలసిన అవసరము కలుగునా? వారు ఏ ప్రభుత్వము క్రిందనేని జీవించుట యెందులకు? వారు ఉత్తములు, పూజ్యులు, దైవాంశసంభూతులు గదా! మన ఆదర్శ బ్రాహ్మణులు ఇట్టివారు! సత్యయుగమునందు ఒక్కటేకుల ముండెడి దనియు, అది బ్రాహ్మణకులమేయనియు మనము చదువు చున్నాము. సృష్టి ఆరంభమునందు ప్రపంచమంతయు బ్రాహ్మణులతో నిండియుండెనని మహాభారతము తెలుపు చున్నది. వారు క్రమేణ పతితులు కాగా వేఱువేఱు కుల ములుగా చీలిపోయిరట. యుగచక్రము తిరిగివచ్చునప్పుడు సృష్ట్యాదియందువలె అందఱును మరల బ్రాహ్మణులగుదురు. ఈ యుగచక్రము ఇపుడు తిరిగిపోవుచున్నది. అందుచేతనే ఆ విషయములను మీ జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నాను. కాబట్టి వర్ణ సమస్యను పరిష్కారముచేయుటకై, ఇదివరకు ఉన్నతిలో నున్న వారిని క్రిందికి దిగలాగజనదు. ఆహారపానీయముల విషయములో హద్దుమీఱి ఇష్టమువచ్చినట్లు ప్రవర్తింపదగదు. అధికాధికముగా సుఖములను అనుభవింపవలయునని పరిమి తులను దాటిపోగూడదు. అది మార్గము కాదు. మనలో ప్రతివాడును వేదాంతమతాదర్శముల నందుకొనుట వలననే ఆ సంస్కరణము సిద్ధింపగలదు; అందుకు మనము ఆధ్యాత్మిక తేజమును సంపాదించి, ఆదర్శబ్రాహ్మణులము కావలయును. మనము ఆర్యులమైనను అనార్యులమైనను, బ్రాహ్మణుల

మైనను శూద్రులమైనను, మనకందఱకు ఒకేశాసనము వర్తించును. మనము ఎచ్చటను ఆగక ముందునకు నిరంతరము సాగిపోవుచుండవలయునని ఆ శాసనాదేశము! అతి నికృష్టుడగు పంచముడు మొదలు మహాపురుషుని వఱకు, ఈ దేశములో నున్న ప్రతివాడును, ప్రయత్నించి ఆదర్శ బ్రాహ్మణుడు కావలయును. ఈ వేదాంతసిద్ధాంతము ఈ దేశమున కేకాక ప్రపంచమునకెల్ల వర్తించును. మానవ సంఘమునందలి ప్రతి వ్యక్తియు అప్రతీకారి, శాంతుడు, స్థిర చిత్తుడు, భక్తితత్పరుడు, నిర్మలుడు, ధ్యానపరాయణుడు అయి ఆదర్శపారమార్థిక జీవిగా పరిణమించునట్లు నెమ్మదిగను జాగ్రత్తగను నడుపుటయే కుల వ్యవస్థ యొక్క పరమావధి! ఆ ఆదర్శమునందు భగవంతుడు ప్రత్యక్షమై యుండును.

ఈ ఫలితార్థములు చేకూరుట యెట్లు? శపించుట, తిట్టుట, దూషించుట ఏమాత్రము ఉపకారకరములు కావని నేను మఱల మఱల మీకు చెప్పుచున్నాడను. అనేక సంవత్సరములు వానిని ఉపయోగించి చూచినారు. చెప్పుకోదగిన ఫలము ఇసుమంతయు చేకూరలేదు. సత్ఫలములు ప్రేమద్వారమునను సానుభూతి ద్వారమునను మాత్రమే చేకూరగలవు. ఇది చాలగొప్ప సమస్య. నా దృష్టిలో నున్న పరిష్కార మార్గముల నన్నింటిని, దినదినము నా మనస్సునకు తట్టుచున్న ఊహల నన్నింటిని, విశదము చేయుటకు అనేక ఉపన్యాసములు ఒసగవలసియుండును. కాబట్టి ఓ హిందూ సోదరులారా! మన హైందవధర్మనౌక యుగయుగాంతర

ముల నుండి లోకోపకారముచేయుచు పర్యటించుచున్నదని మాత్రము మీకు జ్ఞప్తిచేయుచు ఇప్పటికి నా యుపన్యాసమును ముగింపదలచితిని. ఈనాడు బహుశః మన నౌకకు చిల్లిపడియుండవచ్చును. బహుశః ఇప్పుడది కొంచెము ఓటిదైపోయి యుండవచ్చును. అటులగునేని మీరును నేనును గట్టిగా ప్రయత్నించి ఆ బెజ్జమును, పగుళ్ళను సవరణ చేయుట ధర్మము. రానున్న అపాయమునుగూర్చి మన దేశీయులను హెచ్చరింతము గాక. వారు మేల్కొని మనకు తోడ్పడుదురు గాక. చిరనిద్రలో మునిగి మృతులవలె పడి యున్న భారతీయులను నిదుర లేపి, ప్రస్తుతస్థితిని, కర్తవ్యమును వారికి తెలుపుటకై మన దేశమునం దెల్లెడల సంచారము చేసి నా శక్తికొలది ఎలుగెత్తి ప్రబోధింతును. వారు నా పలుకులను పెడచెవి పెట్టుదురుగాక ; వారిని నిందింపను. ప్రాచీనకాలమున మన పూర్వులు మహా ఘనకార్యములను చేసియున్నారు. మనము భవిష్యత్కాలమున వారికంటెను ఘనతర కార్యములను సాధింపలేనియెడల, అందఱము ఒకటిగా మునిగి, మనశ్శాంతితో మరణించితిమను తృప్తినైన సాధింతుము గాక! దేశాభిమానులుగ నుండుడు; గతకాలమున మనకొఱకై అంతటి ఘనకార్యములు చేసిన ప్రాక్తన మహనీయులను సంస్మరింపుడు. సోదరులారా! నేను తారతమ్య విచారణ చేసిన కొలదిని, మీపై ప్రేమ అధికమగుచున్నది. మీరు యోగ్యులు, పవిత్రులు, సాధువులు! తరతరములుగా మీరు హింసల పాలగుచున్నారు. ఈ మాయమయ కలియుగములో మన గతి ఇటులైనది.

పోనిండు. తుదకు ఆత్మ జయించితీరును. ఈ లోపుగా మనము నిరంతరకృషి సలుపుదుముగాక. మన దేశమును మనము నిందింపరాదు. కాలవైపరీత్యమున క్రుంగిపోయి, నిర్విరామకార్యపరత్వముచే అలసటపొంది, మన సనాతన వ్యవస్థలన్నియు ప్రస్తుతము జడప్రాయముగానున్నవి. అంత మాత్రమున వానిని శపించి తిరస్కారము చేయకుందుము గాక. అతి మూర్ఖములును వివేకశూన్యములును అగు సంప్రదాయములను సైతము నోరెత్తి నిందింపకుము. పూర్వ మొకప్పుడు అవియును కొంత ఉపకారము చేసియేఉండును. ఆదర్శములందును ప్రయోజనములందును ఈ దేశ సంప్ర దాయములకంటె నిజముగా శ్రేష్ఠతర సంప్రదాయములుగల వేఱొండు దేశము ఈ ప్రపంచమున ఎక్కడను లేదని మీరు జ్ఞప్తి నుంచుకొనుడు. లోకములో దాదాపుగా ప్రతిదేశము నందును కులవిభాగములుండుట నేను చూచినాను. కాని ఇంకెచ్చటను వాని గమ్యార్థము ఇక్కడియంత మహనీయ ముగా లేదు. కులవిభాగము అనివార్యమే యైనయెడల, డబ్బువలన నేర్పడిన విభేదముకంటె, పవిత్రత సభ్యత త్యాగము మున్నగువానిపై నాధారపడిన విభాగమునే నే నభిమానింతును. కాబట్టి దూషణలకు దిగవలదు. పెదవులను మూసి పెట్టి, మీ హృదయములను తెఱవుడు. మీలో ప్రతివాడును భార మంతయు పూర్తిగా తన ఒక్కని నెత్తి మీదనే ఉన్నటుల భావించి, ఈ దేశముయొక్కయు ప్రపంచ మంతటియొక్కయు విముక్తికొఱకు పాటుపడ వలయును. వేదాంతముయొక్క దివ్యతేజస్సును, చైతన్య

శక్తిని ఇంటింటికి కొనిపోయి పంచిపెట్టుడు. ప్రతిజీవియందును దాగియున్న దైవాంశమును మేల్కొలుపుడు. అప్పుడు మీకు చేకూరు విజయము ఎంతపాటిదైనను, మీరు ఒక మహోద్యమమును చేపట్టి, దానికొఱకై పాటుపడి, దాని కొఱకే జీవితములను అర్పణముచేసిన సంతృప్తి మీకు లభించును. ఈ ఉద్యమవిజయము ఎటుల చేకూరినను, దానిమీదనే ఇప్పుడుగాని, మఱెప్పుడుగాని మానవజాతి యొక్క మోక్షము ఆధారపడియున్నది.

నా ఉద్యమ ప్రణాళిక*

మొన్నటి దినమున జనసమ్మర్దమువలన నా ఉపన్యాసము సాగింపలేకపోయితిని. కాబట్టి ఈ చెన్నపురిప్రజలగు మీరు నాయెడలచూపుచున్న అక్షీణమగు ప్రేమకు మీకు నా వందనములను తెలుపుటకు ఈ యవకాశమును తీసికొనుచున్నాను. మీ సన్మానపత్రములయందలి ప్రియవచనముల యెడ నాకృతజ్ఞతను తెలుపుచు, నాపై మీరుచూపుచున్న ఆదరణకు నన్ను పాత్రునిగా చేయుమని సర్వేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను. హైందవ మతప్రచారమునకును మాతృదేశ సేవకును నా యావజ్జీవమును సమర్పించి నిర్విరామముగా కృషిసల్పుటకన్న శ్రేష్ఠతర మార్గము నాకు తోచుట లేదు. పరమేశ్వరుడు నన్నందుకు అర్హునిగా జేయుగాక !

నాయందు ఎన్నిదోషములున్నను, నాకు కొంత సాహసము కలదని నే ననుకొందును. మన భారతదేశము నుండి పాశ్చాత్య ప్రపంచమునకు నే నొక సందేశమును కొనిపోవలసి వచ్చినది. ధైర్యముతో దానిని నేను అమెరికా ఇంగ్లాండు ప్రజలకు అందజేసితిని. ఈ దినము నా ఉపన్యాసాంశమునకు దిగకపూర్వము, మీఅందఱకును కొన్ని సాహసవాక్యములు చెప్పబోవుచున్నాను. నాకు ఆటంకములు కల్పించుటకును, నా పని సాగనీయకుండ ఎదిరించుటకును,

* చెన్నపురిలో

పీలగుచో నన్ను రూపుమాపుటకునుకూడ కొన్ని ప్రయత్నములు జరిగినవి. ఈశ్వరకృపవలన అవి యన్నియు వ్యర్థమై పోయినవి. అట్టి ప్రయత్నములు నిష్ఫలములగుచునే యుండును. కడచిన మూడుసంవత్సరములనుండి కొన్ని కొన్ని అపోహలు వ్యాపించుచు వచ్చినవి. నేను పరదేశములందున్నంతకాలము ఈ విషయమై ఒక్కమాటయైనను పలుకక మౌనముగానుంటిని. ఇప్పుడు నా మాతృభూమి యందు నిలబడి, కొన్ని సమాధానవాక్యములు చెప్పుకొనుచున్నాను. అటులచేయుట నా పలుకుల ఫలితార్థము ఏమగునాయని చూడగోరి కాదు; నా మాటలవలన మీలో ఎటువంటి అనుభూతిని కల్పింపగలనో అను కౌతుకము తోడను కాదు. నేను ఇట్టివానిని లక్ష్యముచేయువాడను కాను. ఏలయందురా, నాలుగుసంవత్సరముల క్రిందట ఒక దండమును కమండలువును మాత్రము చేబూని మీ నగరమును ప్రవేశించిన ఆనాటి సన్న్యాసినే ఇప్పుడును! ఆ సువిశాలప్రపంచమే ఇప్పుడును నా యెదుట కాన్పించుచున్నది. ఇంతకుమించిన ఉపోద్ఘాతములేకుండ నా యుపన్యాసము నారంభింతును.

మున్ముందుగా దివ్యజ్ఞానసమాజమువారినిగుఱించి కొన్ని మాటలు చెప్పవలసియున్నది. ఆ సమాజమువలన భారతదేశమునకు కొంతకొంత మేలు సమకూరెనని నేను వేఱుగా చెప్పనక్కఱలేదు. అందులకు ఆ సమాజము నెడలను, ముఖ్యముగా బెసెంటుదొరసానిగారియెడలను, ప్రతి హిందువును కృతజ్ఞుడై యుండవలయును. ఆమెను

గుఱించి నాకు తెలిసినది స్వల్పమైనను, నేనెఱిగినంత మట్టుకు ఆమె భారతదేశ శ్రేయోభిలాషిణి అనియు, ఆమె తనకు సాధ్యమైనంతవఱకు మనదేశము నుద్ధరించుటకు చిత్తశుద్ధితో పాటుపడుచున్నదనియు నాకు దృఢాభిప్రాయము కలిగినది. అందులకు నిజముగా భారతీయుడై పుట్టిన ప్రతివాడును ఆమెకు సదా కృతజ్ఞుడై యుండవలెను. ఆమెకును ఆమె కృషికిని సర్వశుభములు శాశ్వతముగా సమకూరుగాక! కాని, ఇది ఒకవిషయము; దివ్యజ్ఞాన సమాజములో చేరుట మఱొక విషయము. ఆదరమును, గౌరవమును, ప్రేమను చూపుట ఒకవిషయము; ఎవరేని చెప్పుదానిని తర్కింపకుండ, విమర్శింపకుండ, విచక్షణచేయకుండ, శిరసావహించుట వేఱొకవిషయము. అమెరికాలోను, ఇంగ్లాండులోను, నేను సాధింపగలిగిన స్వల్పప్రయోజనమునందు దివ్యజ్ఞాన సామాజికులు నాకు తోడ్పడిరని ఒకవార్త ఎట్లో ఎల్లెడల ప్రచారమగుచున్నది. అందు ప్రతిపదమును పొరపాటే; ప్రతిమాటయు అనృతమే అని మీకు స్పష్టముగా చెప్పుచున్నాను. "విశాలభావములు," "అభిప్రాయభేదమునెడ సానుభూతి," అనుచు ప్రగల్భములు పలుకుట లోకమున తఱచు వినుచున్నాము. ఆ సూత్రములు చాల మంచివే. కాని ఒకడు చెప్పుదానిని సర్వము ఇంకొకడు గ్రుడ్డిగా విశ్వసించువఱకే ఆ సూత్రములు ఆదరింపబడుచున్నవి. ఎదుటివాడు భేదాభిప్రాయమును తెల్పిన తోడనే ఆ ఆదరణ, ప్రేమ ఎగిరిపోవుచుండుట మనము కనులార చూచుచునే యున్నాము. వీరికన్న ఘనులు కొందఱుకలరు. వారు స్వలాభపరులు.

వారి స్వలాభసంపాదనకు ఏదేని అడ్డుతగిలెనేని వారికడుపు మండిపోవును. ఎంత ద్వేషమునైనను వారప్పుడు వెలి గ్రక్కుదురు. వారు చేయవలసినదేమో వారికే తెలియదు. హిందువులు తమయింటిని తాము చక్కబెట్టుకొనుచో, క్రైస్తవమిషనరీలకు గలుగు నష్టమేమి? హిందువులు తమ్ము తాము సంస్కరించుకొనుటకు తీవ్రముగా కృషిసల్పుచో, బ్రాహ్మసమాజము వారికిగాని, ఇతర సంస్కరణసమాజముల వారికిగాని వచ్చిపడు ఆపద ఏమున్నది? వీరందఱు ప్రతి ఘటించి నిలువనేల? హైందవోద్యమములకు వీరు పరమ శత్రువులుగా నిలువనేల? ఎందుకొఱకు అని నా ప్రశ్న! వీరి ద్వేషము, వీరి ఉద్రేకము ఎందుకో! కారణమును నా మట్టుకు నేను ఊహింపలేకున్నాను. ఏమైనను—వారి ప్రతీ కారోద్యమము మాత్రము అతితీవ్రముగా విజృంభించు చున్నది.

నాలుగేండ్లకు పూర్వము పేరుప్రతిష్ఠలులేక నిరాధారు డనగు సన్న్యాసిగా అమెరికాకు పోవునపుడు, అమెరికాలో స్నేహితులుగాని, అచటివారికి పరిచయపత్రములుగాని, లేకయే మహాసముద్రములుదాటి పరదేశములకు పోనున్న సమయమున, దివ్యజ్ఞాన సమాజనాయకుని దర్శింపబోయితిని. ఆయన అమెరికాదేశస్థుడు గావునను, హిందూదేశమునెడ అభిమానము కలవాడుగావునను, అక్కడ నెవరితోడనైనను నాకు పరిచయము కల్పించుటకు ఒక ఉత్తరమును వ్రాసి యిచ్చునని సహజముగా నేను తలంచితిని. ‘నీవు మా సంఘ ములో చేరుదువా?’ అని నన్నాయన అడిగినాడు. ‘చేర

జాలను; నాకు మీ సిద్ధాంతములలో చాలవానియందు నమ్మకములేదు. కావున నేనెట్లు చేరగలను?' అనినేనంటిని. 'అటులైనచో నే నేమియు నీకు సాహాయ్యముచేయజాల నందుకు విచారముగానున్నది' అని ఆయన నాకు జవాబు చెప్పినాడు. అట్లనుట నాకు మార్గము సరిచేసి పెట్టుటకాదే! నేను చెన్నపురిలోని కొందఱు మిత్రులసాహాయ్యముననే అమెరికా చేరగలిగితినని మీ రెఱుగుదురుగదా! వారిలో చాలమంది ఇప్పు డిక్కడే ఉన్నారు. న్యాయమూర్తి సుబ్రహ్మణ్యఅయ్యర్‌గారు ఒక్కరు మాత్రమిచ్చట లేరు. వారికి నేను మిక్కిలి కృతజ్ఞుడను. ధీనిధికి తగు దూరదృష్టి వారికి కలదు. నా కీ జన్మలోగల ప్రాణస్నేహితులలో వా రొకరు. సమయమునకు అక్కఱకువచ్చు నిజమైన స్నేహితుడు! యథార్థభారతపుత్రుడు! మతమహాసభ జరుగుటకు చాలనెలలుముందుగనే నే నమెరికా చేరితిని. నాయొద్దనున్న సొమ్ము చాలకొంచెము. అది త్వరలోనే వ్యయమైపోయెను. శీతకాలము వచ్చినది. నాకు ఉన్నవి వేసవికాలమున కుపకరించు సన్నని గుడ్డలు! ఆచలిలో ఏమిచేయుటకును నాకు తోపలేదు. చలి దుర్భరముగనున్నది. నేను వీథులవెంట బోయి యాచించితినా, నన్ను జెయిలుకుపంపుదురు. అక్కడ చేరినప్పుడు నాజేబులో కొలదిడాలర్లుమాత్రమే మిగిలి యుండెను. అప్పుడు చెన్నపురిలోని నామిత్రులకు ఒక తంతి వార్త పంపితిని. ఈ సంగతి దివ్యజ్ఞానసమాజమువారికి తెలియవచ్చెను. 'ఇప్పుడు ఆ శనిగాడు చావనున్నాడు. భగవంతుడు మనల నందఱిని అనుగ్రహించుగాక' అని

వారిలో నొకరు వ్రాసియున్నారు. అది నాకొఱకు మార్గమును సరిచేసిపెట్టుటయేనా? నే నిప్పు డావిషయమును తడవియుండెడివాడనుకాను. కాని నాదేశీయులకు ఈవిషయములు కొన్ని తెలిసియుండుట మంచిదని దానిని ప్రస్తావించితిని. మూడుసంవత్సరములకాలము ఈవిషయమునుగూర్చి నేను నోరెత్తలేదు, మౌనదీక్ష నవలంబించితిని. కాని ఈదినము ప్రాసంగికముగా ఆ విషయము బయటికి వచ్చినది. ఇంతేగాదు. మహామతసభలో కొందఱు దివ్యజ్ఞానసామాజికులను చూచితిని. వారితో మాటాడి వారితో కలిసియుండగోరితిని. అప్పుడు వారేదో దేవతలైనట్లు, నేనొక కీటకమైనట్లు నావంక తిరస్కారముతో చూచిరి. ఆచూపులు ఇప్పటికిని నాకు స్పష్టముగా కనబడుచునే యున్నవి. మహామతసభలో నాకు పేరు ప్రతిష్ఠలువచ్చిన పిమ్మట, నాకు తీఱికలేని ఉపన్యాస కార్యక్రమ మేర్పడెను. కాని ప్రతిచోటను దివ్యజ్ఞానసామాజికులు నన్ను అపనిందలపాలు చేయసాగిరి. వారెవ్వరును నా ఉపన్యాసములకువచ్చి వినకూడదని ఆసంస్థ అధికారులు శాసించిరి. వచ్చి వినినచో వారు తమసంఘము యొక్క సానుభూతిని కోల్పోవుదురట! ఆ సంఘముయొక్క ఆంతరంగికశాఖయందు చేరువారు 'కుథూమీ', 'మోరియో' అనువారియొక్క — అనగా, వారి ప్రత్యక్ష ప్రతినిధులగు జడ్జి దొరగారియొక్కయు, బెసెంటుగారి యొక్కయునే గదా — ఆజ్ఞలకులోబడి ప్రవర్తించుచుండవలెనని వారియొక్క ఆంతరంగికశాఖానియమములు విధించుచున్నవట! కాబట్టి వారి ఆంతరంగికశాఖలో చేరుటనగా స్వాతంత్రతను వారికి

అర్పణచేయుటయే! నే నట్టి పనిని ఎన్నడును చేయజాలను. అట్టిపనిని చేయువానిని హిందువనియే నేను పిలువజాలను. జడ్జిదొరగారియెడల నాకు చాల గౌరవముగలదు. ఆయన మాననీయుడు, నిష్కపటి, న్యాయశీలుడు, నిరాడంబరుడు. దివ్యజ్ఞానసమాజప్రతినిధులలో ఆయన ఉత్తమోత్తముడు. ఆయనయు బెసెంటమ్మయు తమ తమ మహాత్మునిదే సరియైన మాటయని పరస్పరము వివాదము పెంచుకొందురట! కాని ఆ విషయమును విమర్శించుయోగ్యత నాకులేదు. అందలి విచిత్రమేమన, ఇరువురును ఒకే మహాత్ముని గుఱించి వివాద పడుచున్నారు! సత్యము దైవమునకే ఎఱుక; ఆయనయే ఇందు తీర్పుచెప్పగలడు. ఉభయపక్షములు సమానముగా నుండునప్పుడు ఇతరులెవరును న్యాయ నిర్ణయము చేయ జాలరు! అమెరికాయందంతటను, వారు నాకు మార్గమును బాగుగా సిద్ధముచేసి పెట్టినదిల్లే.

క్రైస్తవమిషనరీలతో కలిసి వారు నా వైరిపక్షమున చేరిరి. ఈ క్రైస్తవ మిషనరీలు నన్నుగుఱించి కల్పనచేసి యుండని ఘోరతరాసత్యనిందలను ఊహింపనేలేము. పర దేశములో దీనుడనై, దిక్కులేకయున్న నాప్రవర్తనమును అతిహేయముగా చిత్రించి నగరనగరమున ప్రచారము గావించిరి. ప్రతిగృహమునుండియు నన్ను వెడలగొట్టించు టకు వారు ప్రయత్నించిరి. నాయెడ స్నేహభావముచూపిన ప్రతివానిని నా శత్రునిగా చేయుటకు ప్రయత్నించిరి. తిండి లేక నేను చచ్చుట కనులార చూడవలెనని వారికోరిక!

ఈ విధముగా పిశాచములవలె నన్ను అడుగడుగున వెన్నంటి బాధించినవారిలో నా స్వదేశీయుడే ఒకడుకలడని చెప్పు కొనుటకు నేను సిగ్గుపడుచున్నాను. ఇండియాలో సంస్కరణ పక్షమునకు చెందిన ఒక మహానాయకు డాయన! ఈ మహనీయుడు 'క్రీస్తు హిందూదేశమునకు దిగివచ్చె'నని ప్రతిదినము చాటి చెప్పుచుండును. 'క్రీస్తు హిందూదేశమునకు వచ్చుట' ఈ విధముగ నేనా? హిందూదేశమును సంస్కరించుమార్గ మిదేనా? ఈ మహాపురుషుని నేను బాల్యమునుండియు ఎఱుగుదును. ఈయన ఒకప్పుడు నా ప్రియస్నేహితులలో ఒకడుగా నుండెడివాడు. అచ్చట చాలకాలము నాకు నా దేశీయులు కాన్పింపకుండిరి. నే నీయనను కలిసికొన్నప్పుడు ఎంతగానో ఆనందించితిని. కాని ఆయన నాయెడలచూపిన ఔదార్యము ఇట్లుండెను! మహాసభవారు నన్నభినందించిన దినమునుండి, షికాగోనగరమున నేను ప్రజాభిమానము చూఱగొన్న దినమునుండి, నాయెడల ఆయనవైఖరి ఈ విధముగా మాఱినది! కపటమార్గమున నా కపకారము చేయుటకై సర్వవిధముల ఈయన ప్రయత్నించినాడు. 'క్రీస్తు ఇండియాకు వచ్చుమార్గము' ఇదియేనా? క్రీస్తుపాదములచెంత ఇరువది సంవత్సరములపాటు కూర్చుండి ఈయన నేర్చిన గుణపాఠము ఇదియా? క్రైస్తవమతము, క్రైస్తవశక్తి, హిందూ దేశ ప్రజలను ఉద్ధరించుననని మన సంస్కరణమహాశయులు ప్రకటించుచుందురే, అది జరుగుట ఇట్లేనా? నేనుసూచించిన మహనీయుడే ఇందుకొక దృష్టాంతమైనచో, ఈ ఉద్ధరణమును గూర్చి నమ్మకము కలుగుట కష్టము.

ఇంకొకమాట. ఒక సంఘసంస్కర్తల పత్రికయందు నన్ను శూద్రు డనుట చదివితిని. సన్న్యాసియగుటకు శూద్రునకేమి అధికారముకలదని వారు అధిక్షేపించిరి. "యమాయ ధర్మరాజాయ చిత్రగుప్తాయ వై నమః" అను వాక్యము నుచ్చరించుచు ప్రతిదినమును ఎవనిపాదములచెంత ప్రతి బ్రాహ్మణుడును పుష్పముల నర్పించునో, ఎవని సంతతి వారు పవిత్రక్షత్రియులో, అట్టి మహాపురుషుడు నావంశకర్త యని ప్రకటించుటయే వారికి నా ప్రత్యుత్తరము! తమ పురాణగ్రంథములయందును ప్రాచీనగాథలయందును ఈ సంఘసంస్కర్తలకు విశ్వాసముకలదేని — నా కులస్థులు ప్రాచీనకాలమున చేసిన ఇతరవిధములగు ఉపకారముల నటుంచినను, వా రనేకశతాబ్దములకాలము భారతదేశమున సగముభాగము పరిపాలించిరని ఈ 'మహనీయులు' తెలిసికొందురుగాక! నా కులస్థుల ప్రసక్తియే లేనిచో భారతీయ నాగరికతయందు మిగులున దేముండును? నారక్తబాంధవుల నుండియే వంగదేశము తమ మహాతత్త్వవేత్తను, కవిశిఖామణిని, ఉత్తమచరిత్రకారుని, ప్రాచీనవస్తుపరిశోధకాగ్రగణ్యుని, ఎందఱో మాన్యతమమతబోధకులను, బడయగలిగినది! నా రక్తమే ఆధునికశాస్త్రవేత్తలలో ఉత్తమోత్తముని భారతదేశమునకు ప్రసాదించినది. ఈ నిందాపరులు మనదేశచరిత్రను కొంచెము తెలిసికొనవలసియున్నది. మనలోని పై మూడుకులములనుగుఱించి వీరు కొంతచదివిన బాగుండును. సన్న్యాసులగుటకు బ్రాహ్మణుడును క్షత్రియుడును వైశ్యుడును సమానాధికారము గలవారనియు, వేద

పతనమునకు త్రైవర్ణికులును సమానార్హులనియు పాపము వీరికి తెలియదు. సరే, పోనిండు. ఇది యేదో మాటవరుసను చెప్పితిని. ఊరక ప్రస్తావించితిని. వారు నన్ను శూద్రుడు అనినారని నాకేమాత్రమును బాధలేదు. నాపూర్వులు దీన జనులను హింసించిన పాపమునకు అది కొంతపరిహారము కాగలదు! నేనొక మాలవాడనైనయెడల ఇంకను సంతసించి యుందును. ఏల యందురా, బ్రాహ్మణులలో బ్రాహ్మణుడై, మాలవాని ఇంటిని అలికి శుద్ధిచేయసమకట్టిన మహాపురుషుని శిష్యుడను నేను! ఆమాలడు వారినటుల చేయనీయకపోవుట చిత్రమా! బ్రాహ్మణసన్న్యాసి వచ్చి తన ఇల్లు శుభ్రపఱచుటకు అతడెటు లంగీకరించును? ఈ మహనీయుడో అర్ధరాత్రమున లేచి, అతిరహస్యముగా ఆ మాలనియింట ప్రవేశించి వాని మరుగుదొడ్డిని శుద్ధిచేసెను! తన పొడుగుపాటి తలవెంట్రుకలతో ఆస్థలమును తుడిచెను. సర్వజనులకును తాను సేవకుడైయుండు నిమిత్తము దినదినము ఆయన అటులచేయుచు వచ్చెను. ఆ మహాపురుషుని పాదములను నేను నాశిరస్సున ధరింతును! ఆయన నా మార్గదర్శి! ఆ మార్గదర్శిజీవితమునే నేను అనుసరింప ప్రయత్నించుచున్నాను. అందఱకును సేవకుడగుటద్వారా హిందువు తన్ను తానుద్ధరించుకొనుటకు యత్నించును. హిందువులు జనసామాన్యమును ఉద్ధరింపవలసినమార్గము అది. అంతే కాని యే యన్యులసాహాయ్యమునో యాచించి కాదు! పాశ్చాత్యనాగరికతతో ఇరువదిసంవత్సరముల గాఢపరిచయముగల ఒకపురుషుని ఉదాహరణము నా జ్ఞప్తికి వచ్చు

చున్నది. ఆ పురుషుడు పరదేశమునందున్న తన స్నేహితుడు తిండిలేక చచ్చుట చూడవలెనని కోరుకొనుచుండువాడు. ఎందులకో తెలియునా, ఆ స్నేహితుడు ప్రజల యాదరమును చూఱగొనినందువలన! తన ధనార్జనోపాయమునకు ఆ స్నేహితుడు ఆటంకముగా తోచుటవలన! నేను పేర్కొన్న ఇంకొక పురుషుడు యథార్థముగా పూర్వాచారములనుసరించు హిందువు మనదేశమున ప్రవర్తించువిధమున కుదాహరణము. మన సంస్కర్తలలో ఒక్కనియందేనిని నిర్మల సేవాభావము గోచరించునెడల, అతడు మాలవానికైనను నిష్కామముగా సేవ చేయుటకు సిద్ధపడునెడల, నేను వాని పాదముల చెంత కూర్చుండి వానిబోధను శిరసావహింతును. అంతవఱకు నేను ఈ సంస్కర్తలను గింస్కర్తలను లెక్కచేయను. కడవెడు కబుర్లకన్న గంటెడు ఆచరణ మేలు!

ఇక చెన్నపురి యందలి సంస్కరణసంఘములవారిని గూర్చి విచారింతము. వారికి నాయెడల మిక్కిలి ప్రేమ. వారు నన్ను గూర్చి చాల దయగా మాటాడుదురు. వంగదేశ సంస్కర్తలకును, చెన్నపురి సంస్కర్తలకును, తారతమ్యము కలదని వారు నాకు తెలిపిరి. ఇది నిజమే యని నేను మన స్ఫూర్తిగా ఆమోదించుచున్నాను. చెన్నపురి ప్రస్తుతము మనోహరమగు స్థితిలోనున్నది. వంగదేశమువలె చెన్నపురి "క్రియాప్రతిక్రియల" ఆటలోనికి దిగలేదు. ఇక్కడ సర్వరంగములందును సుస్థిరమగు నిరంతరపురోగమనము కాన్పించుచున్నది. ఇక్కడ ప్రతిది ప్రవర్ధమానమగుచున్నది; ప్రతిక్రియలు అడ్డుటలేదు. అనేక విషయములలో వంగదేశ

మున కొంతవఱకు పునరుద్ధరణము గోచరించుచున్నది. చెన్నపురిలో జరుగుచున్నది పునరుద్ధరణము కాదు, పెరుగుదల—సహజమగు పెరుగుదల. అందుచే ఈ రెండు రాష్ట్రములమధ్య, సంస్కర్తలు కలదని చెప్పు భేదము నిజముగా కలదని నేను పూర్తిగా ఒప్పుకొనుచున్నాను. కాని వారికిని అర్థముకానట్టి విషయము ఒక్కటి గలదు. ఇచ్చటి సంస్కరణసంఘములలోని కొందఱు నన్ను భయపెట్టి తమలో చేర్చుకొనవలెనని, పాపము, తీవ్రముగా ప్రయత్నించుచున్నారు. వీ రిటుల ప్రయత్నించుట నాకు చిత్రముగా నున్నది. తన జీవితములో పదునాలుగుసంవత్సరముల పాటు వస్తులు పడియుండుటకు అలవాటుపడి, రేపు తనకు ఎచ్చట తిండి దొరకునో యెఱుగక, ఎచ్చట నిద్రింపవలసి వచ్చునో తెలియక, తిరుగుచుండిన నరుని భయపెట్టి లోబఱచుకొనుట సులభమైనపని కాదు. శరీరము కొంగర్లు పోయి గడ్డకట్టెడు మంచుభూములయందు దిగంబరప్రాయుడై తిరుగుచు, రేపు ఎట్లుగడచునో తెలియనిస్థితిలో అనేక సంవత్సరములు గడప సాహసించిన పురుషుని సులభముగా లొంగదీయుట భారతదేశమున సాధ్యముకాదు. నేను వారికి తెలుపదలచిన మొట్టమొదటి విషయ మిది—నాకు కొంత స్వకీయమగు ఇచ్ఛాశక్తి కలదు; కొంచెము లోకానుభవమును కలదు; నేను ప్రపంచమునకు చాటి తెలుపవలసిన సందేశముకూడ ఒకటి కలదు. నిర్భయముగ, ముందేమగునో అను ఆరాటములేకుండ, నేను దానిని ప్రకటించెదను. నేను తమ్ముగనందఱను మించిన సంస్కర్తనని, ఈ సంస్కర్తలకు

తెలియజేయుచున్నాను. వారు స్వల్పవిషయములను మాత్రము సంస్కరింపగోరుచున్నారు; నేనో సమూల సంస్కారము గావింపచూచుచున్నాను. మఱియు మా సంస్కరణపద్ధతులయందు భేదము కలదు. వారిది విధ్వంసన పద్ధతి; నాది నిర్మాణపద్ధతి. నాకు సంస్కరణమందు నమ్మకములేదు. పెరుగుదలయందు నా నమ్మకము. నేను ఈశ్వరుని స్థానమునందు కూర్చుండి మన సంఘమును శాసించుటకు సాహసించువాడను కాను. "ఈ మార్గమున నీవు పొమ్ము; ఆ మార్గమున పోవలదు" అనుచు అధికారికముగా శాసింపజాలను. తనకు చేతనైనన్ని ఇసుక రేణువులను తెచ్చి సముద్రమున దులుపుటతో పరితృప్తినందిన శ్రీరామచంద్రుని సేతుబంధనమహాకార్యమున పాల్గొనిన ఉడుతవలె నుండ గోరెదను. నాస్థితి అట్టిది! ఈ విచిత్రమగు జాతీయయంత్రము అనేకయుగములు పనిచేసినది. ఈ అద్భుతజాతీయ జీవననది మన యెదుట ప్రవహించుచున్నది. అది మంచిదో కాదో, అది యెటులపాఱవలయునో, ఎవనికి ఎఱుక? ఎవడుచెప్ప సాహసింపగలడు? అనేక పరిస్థితులు దానినిచుట్టుముట్టినవి. అవి దానికొక ప్రత్యేక గతిని సూచించుచున్నవి. ఒకప్పుడు దానిని నెమ్మదిగను, మఱొకప్పుడు వేగిరముగను, నడపుచున్నవి. దాని గతిని శాసించుటకు ఎవనికి ధైర్యముగలదు? గీత తెలుపునటుల ఫలాపేక్షలేక పనిచేయుటే మనవంతు. ఈ జాతీయజీవనాగ్నికి కావలసిన కట్టెలు సమకూర్పుము. దాని వృద్ధిని అదియే చూచుకొనును. దానివృద్ధిని నిర్ణయించి శాసించువా డెవడునులేదు. మన సంఘములో కావలసినన్ని

లోపములున్నవి నిజమే. కాని ప్రతి ఇతర సంఘమునందును కూడ లోపములుకలవు. మనదేశము ఒక్కొక్కప్పుడు వితంతువుల కన్నీటి ధారలతో తడిసిపోవుచున్నది; అచ్చట, పాశ్చాత్యదేశములందు, పెండ్లికానిపడుచుల నిట్టూర్పులతో గాలిసుడులు తిరిగిపోవుచున్నవి. ఇక్కడ దారిద్ర్యము జాతి వినాశహేతువుగనున్నది; అచ్చట భోగలాలసత్వమునందలి వెక్కసపాటు జాతివినాశకారణముగానున్నది! ఇచ్చట తినుట కేమియు దొరకనికారణమున ప్రజలు ఆత్మహత్య చేసికొను చున్నారు; అచ్చట తిండి వెక్కసమై ఆత్మహత్య చేసికొను చున్నారు. ఇటు లెల్లెడల కీడుకలదు. అది జీర్ణించినకీళ్లనొప్పి వంటిది. దానిని పాదమునుండి తప్పించినచో శిరస్సున కెగబ్రాకును. అక్కడనుండి తప్పించినయెడల మఱొక తావున చొరబడును. ఒకచోటునుండి మఱొకచోటికి దానిని మార్ప జూచుటే మనము చేయునది. అంతయే. పసిబిడ్డలు కీడును వారింప ప్రయత్నించుట సరియైన మార్గము కాదు. మంచిచెడ్డలు ఒకేనాణెముయొక్క ఇరుప్రక్కలవలె పరస్పరానుబద్ధములని మన వేదాంతము బోధించుచున్నది. నీవు వానిలో ఒకదానిని కోరుకొందువేని రెండవదికూడ వచ్చితీరును. సముద్రమున ఒక అల పైకిలేచుట మఱొక చోట పల్లమేర్పడుటవలననే గదా! ఇంతేల, జన్మయే అనర్థము! ఇతరజీవులను చంపకుండ గాలిపీల్చుటయే సంభవముకాదు! ఎవరికో ఒకరికి లేకుండ చేసినకాని, ఒక ముద్ద అన్నము నీ నోట బడుటలేదు. ప్రకృతిధర్మమిట్లున్నది. ఇదియే వేదాంతము. కాబట్టి మనము కీడును ప్రతిఘటిం

చుటకై చేయుకార్య మంతయు బాహ్యక్రియారూపముగాక సంకల్పరూపమైనదేయని గ్రహించుటే! మనము ఎంతగా డంబములు పల్కినను, కీడుతొలగించుపని స్థూలక్రియారూపమైనది కాక బోధనరూపమైనదిగనే యున్నది. కీడును తొలగించు కార్యమునుగూర్చి మన మీ విషయమును మొట్టమొదట గ్రహింపవలయును. అది మనలను ఎక్కువ శాంతచిత్తులనుగా చేయవలయును ; అది మనరక్తములో పొంగిపడుచున్న మూర్ఖావేశమును తొలగింపవలయును, ఎచ్చటెచ్చట సంస్కరణములు దురావేశముతో సాగునో, అచ్చటనెల్ల అవి వ్యర్థములై పోయెనని ప్రపంచచరిత్ర మనకు తెలుపుచున్నది. అమెరికాఖండములో బానిసతనమును రూపుమాపుటకై జరిగినయుద్ధమునకన్న, ధర్మస్వాతంత్ర్య సంస్థాపనకొఱకు జరిగిన మహాప్రయత్నము వేఱొకటి లేదు. దానినిగుఱించి మీరందఱు ఎఱుగుదురుగదా! దానివలన సిద్ధించినదేమి ? బానిసతనమున్ననాటికంటె, ఈ నాడు ఆ బానిసల ఇక్కట్టులు నూఱురెట్లు ఘోరతరముగానున్నవి! ఈ బానిసతనము పోవకపూర్వము ఈ దీనులగు నీగ్రోలు ఎవరోఒకని సొత్తుగానైన నుండిరి. తనసొత్తు అగుటచేత వారిని సంరక్షింపవలసిన భారము ఆతనిమీద నుండెడిది. అందువలన వారి ప్రాణములు సురక్షితముగానుండెడివి. ఇప్పుడో వా రెవరి సొత్తునుకారు. వారి ప్రాణములకు విలువ లేదు. ఏ మాత్రము మిషదొరకినను, వారిని నిలువునకాల్చి చంపుదురు. వారిని కాల్చి చంపు హంతకులను శిక్షించు చట్టము లేదు! వారు నల్లవారుగాన నరజీవులే కారట! పోసీ

వారు పశువులైనను కారు. వారిగతి యిట్లున్నది. కీడును చట్టములసాహాయ్యమునగాని మూర్ఖావేశముచేతగాని బలాత్కారముగా తొలగించినయెడల ఫలిత మిట్లుండును. లోకోపకారము కొఱకై ననుసరే, దురావేశముతో సాగించు ఉద్యమములు ఇట్లు పరిణమించుచుండును. ఇది నేను స్వయముగా చూచితిని. నాస్వంత అనుభవమువలన నా కీ విషయము తెలిసినది. కాబట్టి ఈ ఆక్షేపకసంఘములలో దేనిలోను నేను చేరజాలను. ఖండనమునకు ఎందుకు పూనవలయును? ప్రతిసంఘమునందును లోపము లుండునని యెల్లరకును తెలియును. ఈ నాడు చిన్నపిల్లవాడుకూడ ఉపన్యాసపీఠము నెక్కి హిందూసంఘమునందలి దోషములను గూర్చి పెద్ద ఉపన్యాసమును ఈయగలడు. లోకసంచారియై పరదేశములనుండి ఇక్కడికివచ్చు ప్రతి విద్యాధికుడును, రైలులోపోవుచు ఒకసారి సింహావలోకనముచేసి హిందూదేశములోని ఘోర దురాచారములనుగూర్చి గొప్పగొప్ప పండితోపన్యాసములను కురిపింపగలడు. మన సంఘములో దోషము లున్నవని మనము ఒప్పుకొనుచునేయున్నాము. దోషమేదియో, ప్రతివాడును చూపగలడు. కాని ఆ దోషములను పరిహరించు మార్గమును చూపువాడే ప్రజోపకారి. ఒకప్పుడు నీటమునుగుచున్న ఒక పిల్లవానికి దారినిబోవుచున్న ఒక వేదాంతి ఉపన్యాస మీయసాగినాడట. అందులకు పిల్లవాడు "ముందు నన్ను నీటినుండి బయటికిలాగుము" అని అఱపులు పెట్టెనట. అటులనే "మేము ఉపన్యాసములు కావలసినన్ని విన్నాము. సంఘములు కావలసినన్ని యున్నవి.

పత్రికలును వలసినన్నికలవు. మాకు చేయిఅందించి పైకి లాగు పురుషుడే కఱవైనాడు. నిజముగా మమ్ము ప్రేమించువా రెక్కడనైననున్నారా! మాయందు సానుభూతిచూపగల దయాపరు డెందుగలడు?'' అని మన ప్రజలు ఘోషించు చున్నారు. అవును, ఇప్పు డట్టిపురుషుడే కావలసియున్నాడు. ఈ సంస్కరణోద్యమములతో నాకుగల అభిప్రాయభేదము అక్కడనే యున్నది. ఈ దేశమున నూఱుసంవత్సరములుగా ఈ ఉద్యమములు పనిచేయుచున్నవి. తిట్లాటలుసాగించుట, నిందాపూరిత గ్రంథములను రచించుట తప్ప చేకూరిన మే లేమున్నది? ఈ రచనలు లేకున్న ఎంత బాగుండెడిదో! వారు పూర్వాచారపరులను విమర్శించిరి; ఖండించిరి; దూషించిరి. ఇంతలో పూర్వాచార పరులును ఆవైఖరినే అవలంబించి బదులుకు బదులు తీర్పసాగిరి. తత్ఫలముగా ప్రతి దేశభాష లోను, జాతికి తలవంపులును, దేశమునకు అవమానమును గలిగించు గ్రంథరాశి సృష్టియైనది! 'సంస్కరణ' మనగా ఇదియా? జాతిని వైభవోన్నతికి తెచ్చుట ఇటులనేనా? ఈ దోషమంతయు ఎవరిది?

సరే, ఇంకొకగొప్పవిషయమునుగూర్చి విచారింప వలసియున్నది. హిందూదేశములో రాజులే సదా పరిపాల నము చేయుచు వచ్చిరి. రాజులే మన చట్టముల నన్నింటిని నిర్మాణము చేసినవారు. ఇప్పుడు ఆ రాజులు గతించిరి. ఆ ఉద్యమమును తలపెట్టువా రెవరును ఇప్పుడు లేరు. ఈ ప్రభుత్వమునకు సాహసము లేదు. ప్రజాభిప్రాయగమనమును అనుసరించి వీరు ఇప్పుడు తమ మార్గమును సవరించుకొన

వలసి వచ్చినది. ప్రజలు తమ సమస్యలను తామే పరిష్కరించుకొనవలెనన్న, బల సౌష్ఠవములుగల సమష్టి అభిప్రాయములు ఏర్పడవలెను; దానికి చాలకాలముపట్టును. ఈ లోపుగా మనము ఓపిక పట్టవలసి యున్నది. సంఘ సంస్కార సమస్యలెల్ల 'సంస్కారము కోరువారెక్కడ?' అను ప్రశ్నలో లీనమగుచున్నవి. మొదట వారిని నిర్మింపుడు. వా రిప్పు డెక్కడనున్నారు? లోకమున కానిపించు దార్జన్యము లన్నిటిలో అల్ప సంఖ్యాకుల దార్జన్యమే ఘోరతమమైనది. కొన్ని విషయములు చెడుగు లని భావించు ఏ కొలదిమంది పురుషులో జాతిని కార్యోన్ముఖముగా చేయజాలరు. జాతి కార్యోన్ముఖము కాకుండుటకు కారణమేమి? దానికి విద్యలేదు. కావున మున్ముందు జాతికి విద్య నేర్పి, తరువాత శాసనసభా నిర్మాణము చేసికొనుడు. ఆ పిమ్మట శాసనములు బయలుదేఱును. ఎందుండి శాసనములు బయలుదేఱవలయునో, అట్టి అధికారస్థానమును, మొదట సృష్టిచేసికొనుడు. మీ రాజులు గతించి పోయినారు. వారి స్థానమున క్రొత్తగా అధికారము పూనిన ప్రజాశక్తి ఎక్కడ? ముందు దానిని పెంపుచేయుడు. కావున సంఘసంస్కరణ విషయమున సైతము, ప్రజలకు 'ఎఱుక' గలిగించుట మీ మొదటి విధి. ఆ ఎఱుక కలుగునంతవఱకు మీరు వేచియుండవలసినదే. దాదాపు నూరేండ్లనుండి మీరు ప్రయత్నించి, సాధించిన సంస్కరణములలో చాలభాగము కేవలము అలంకారప్రాయముగనే ఉండిపోయినవి. ఈసంస్కరణములలో ప్రతిదియు మొదటి రెండు వర్ణములకుమాత్రమే

సంబంధించియుండెనేగాని, తక్కినవానిని తాకనే లేదు. భారతదేశస్త్రీలలో నూటికి డెబ్బదియైదుమంది విషయమున విధవావివాహప్రశ్నతో ప్రసక్తి లేనేలేదు. అట్టి ప్రశ్నలన్నియు హిందూదేశప్రజలలో ఉత్తమ కులములవారికి మాత్రమే సంబంధించినవి. వీరు ప్రజాసామాన్యపు ధనముతోనే తాము విద్యలునేర్చుకొనిరని గుర్తుంచుకొనుడు. వారి సొంతగృహములను బాగుచేసికొనుటకు సర్వప్రయత్నములను సాగించుకొనుచున్నారు. కాని అది సమష్టిసంఘసంస్కరణ మనిపించుకొనదు. మీరు ఎప్పుడుగాని, సమస్య పునాదుల కడకు, వేరులయొద్దకు, దిగిరావలయును. నేను పూర్ణ సంస్కరణమని చెప్పునది ఇట్టిదియే. అగ్నిని అక్కడ ముట్టింపుడు, అక్కడనుండి దానిని పైకిరగిలి రానిండు. అటులనే భారతజాతి నిర్మాణము పూర్తికానిండు. అయ్యది విశాలమగు పెద్దసమస్య అగుటచేత, దాని పరిష్కారము అంత తేలికయైనది కాదు. కావున మీరు ఆతురపడకుడు. ఈ సమస్యను అనేక శతాబ్దములక్రిందటనే మన పూర్వులు గుర్తించియున్నారు. ఈ దినములలో, ముఖ్యముగా దక్షిణ దేశమున, బౌద్ధమతమునుగూర్చియు, బౌద్ధుల అజ్ఞేయ సిద్ధాంతమునుగూర్చియు, ప్రసంగములుచేయుట ఆచారమైనది. ఈ నాడు మనకు సంక్రమించిన ఈ పతనదశ బౌద్ధమతమువలననే కలిగినదని వారు కలనైన గ్రహింపకున్నారు!

బౌద్ధమతము మనకు ఒప్పగించిపోయిన పిత్రార్జితమే ఇది! బౌద్ధమతము ఎటుల ఉదయించినదో, ఎటుల పతనము

గాంచినదో ఎన్నడును పరిశీలించి యెఱుగనివా రనేకులు బౌద్ధమతచరిత్రనుగూర్చి గ్రంథములువ్రాసిరి. వానిలో బౌద్ధమతము గౌతమబుద్ధుని అద్భుత నీతిధర్మముల వలనను, మహత్తర ప్రభావమువలనను, సర్వత్ర వ్యాప్తి గాంచెనని వ్రాయబడియుండును. ఈ గ్రంథరాజములనే మీరు చదువుచుందురు. బుద్ధదేవునియెడల నాకు అత్యంత గౌరవమును, పూజ్యభావమును కలవు. కాని బౌద్ధమతవ్యాప్తి ఆ గురుదేవుని వ్యక్తివిశేషమహిమవలనను ధర్మసిద్ధాంతములవలనను కంటె, ఎక్కువగా, బౌద్ధులు దేవళములు నిర్మించుటవలనను, విగ్రహముల ప్రతిష్ఠించుటవలనను, ఉజ్జ్వలకర్మకలాపములను అనుసరించుటవలనను కలిగినది; ఈ మాటలు గుర్తుంచుకొనుడు. ఈ రీతిగా బౌద్ధమతము ప్రవర్ధిల్లినది. ఎవరి యిండ్లలో వారు ఆహుతులువేయుచువచ్చిన చిన్న హోమగుండములు, ఈపెద్దపెద్ద దేవాలయములతో, కర్మకలాపములతో, పోటీపడి నిలువలేకపోయెను. కాని కాలక్రమమున అదంతయును భ్రష్టమైపోయినది; దుర్నీతిమయమయ్యెను. అది ఈ సభయెదుట మాటలాడదగని విషయము. దానినిగుఱించి తెలిసికొనగోరువారు ఈ దక్షిణ భారతదేశమున శిల్పవిశేషములతో నిండియున్న పెద్ద పెద్ద దేవాలయములను పరిశీలించినచో, కొంచెము గ్రహింప గలుగుదురు. బౌద్ధులవలన మనకు సంక్రమించిన దంతయు ఇంతమాత్రమే!

ఆ పిమ్మట మహాసంస్కర్తయగు శంకరాచార్యుల వారును, వారి అనుచరులును బయలుదేరిరి. హిందూదేశ

వాసుల నెల్లరను స్వచ్ఛమగు వేదాంతమతము వైపునకు నెమ్మదిగా మరల్చుకొనివచ్చుటకు వారు బ్రహ్మప్రయత్నము చేసిరి. ఆయనకు, ఆయన అనుయాయులకు, మన యందున్న లోపములు పూర్తిగా తెలియును. ఐనను వారు దూషణలు చేయుటకు పూనుకోలేదు! "మీ రవలంబించుచున్న దంతయు దోషము; దానిని దూరముగ నెట్టివేయుడు" అని వారు అప్పటి ఆచారములను తిరస్కరింపలేదు; అటుల నెన్నడును కార్యసిద్ధి పొసగదు. మూడువందల సంవత్సరములలో, రోమను గ్రీకు మతముల పలుకుబడిని క్రైస్తవమతము పూర్తిగా కూలద్రోసెనని నా మిత్రుడు డాక్టరు బార్నెస్ చెప్పుచున్నటుల ఈ దినమే పత్రికలలో చదివితిని. అవి యూరపు, గ్రీసు, రోమునగరములను చూచిన వాని పలుకులు కావు. రోమను గ్రీకు మతముల పలుకుబడి యంతయు నిలిచియే యున్నది! ప్రొటెస్టెంటు మతవ్యాప్తిగల దేశములలో సైతము, మారుపేరులతోనో, క్రొత్తవేషములతోనో, ఆ ప్రాతదేవతలు నిలిచియే యున్నారు! ఆ స్త్రీదేవతలే మరియమ్మలైరి; దేవుళ్లు ప్రవక్తలైరి! ఆ ఆచారములు క్రొత్త రూపము దాల్చినవి. 'పాంటిఫెక్స్ మాక్సిమస్' అను ప్రాతబిరుదు సైతము ఇప్పటికిని నిలిచియే యున్నది. కావున ఆకస్మికమగు మార్పులు పొసగనేరవు. శ్రీ శంకరాచార్యుల వారికి ఈ విషయము తెలియును. శ్రీ రామానుజాచార్యుల వారికిని తెలియును. వారికిగల మహాశయము అప్పుడున్న మతమును నెమ్మదిగా పరమావధిని చేరునట్లు నడుపుటయే. దీనికి వ్యతిరేకమగు రెండవపద్ధతిని అవలంబించి యుండిన

యెడల వారును లోకవంచకులై పోయెడివారే! వారి మతము నందలి ప్రధాన సిద్ధాంతము పరిణామము, మార్పు! ఆవశ్యక ములును సహకారకములును అగు భిన్నభిన్న అవస్థలను, అవస్థాంతరములను పొందుచు మార్పుచెందిచెంది జీవుడు పరమావధిని చేరవలసియున్నాడనిగదా ఆ సిద్ధాంతము. కావున వారిపై దోషారోపణము ఎవరు చేయగలరు?

'విగ్రహారాధన దోషము' అని పలుకుట ఈ దినములలో అలవాటై పోయినది. ప్రతివాడును ఆలోచన లేకుండ ఆమాటను అంగీకరించుచున్నాడు. నేనును ఒకప్పుడు అటులనే భావించితిని. అందుకు ప్రాయశ్చిత్తముగా, విగ్రహారాధన మూలమున సర్వమును సాధించిన ఒక మహా పురుషుని పాదములను నేను సేవింపవలసివచ్చినది. వారే శ్రీ రామకృష్ణపరమహంసగారు. విగ్రహారాధనమూలమున అట్టి రామకృష్ణపరమహంసలు సిద్ధించియుండ, మీకిపుడు కావలసినది ఈ సంస్కర్తల సిద్ధాంతములా, లేక పవిత్రము లగు విగ్రహములా? మీ సమాధానమును తెలియగోరు చున్నాను. విగ్రహారాధనమూలమున రామకృష్ణపరమ హంసలను కల్పనచేయగలుగుచో, మీరు ఇంకను వేలకొలది విగ్రహములను చేకొనుడు! భగవంతుడు మీ యత్నము లను సత్వరము సఫలముచేయుగాక! మీకు సాధ్యమగు ఏ విధానముచేతనైనను సరియే, అటువంటి మహాపురుషులను సృజింపుడు. ఐనను, విగ్రహారాధనము దోషమనుచున్నారు. ఎందువలన? ఎందువలననో ఎవరికిని తెలియదు! కొన్ని శతాబ్దములకు పూర్వము యూదియూజాతిపురుషుడొకడు

విగ్రహారాధనను ఖండించెనట. అనగా, తన ఆరాధ్య విగ్రహమునుతప్ప, తక్కినవారి విగ్రహము లన్నింటిని దూష్యము లనె నట! దేవునికి ఒకమనోహరరూపమును గాని, చక్కనిచిహ్నమునుగాని కల్పించుట మహాదోషమని ఆ యూదు డనెను. ఒక పెట్టె యాకారముగా తయారు చేసి, దానిపైని ఇరుప్రక్కల ఇద్దఱు దేవదూతలు కూర్చుండి నటులో, వానిపైని ఒక మబ్బు తేలియాడుచున్నటులో, చిత్రరూపకల్పనకూర్చి చూపినయెడల, అది పవిత్రమైన వానిలోనెల్ల పవిత్రమగునట! దేవుడు పావురము రూపమున వచ్చిన యెడల పవిత్రము! కాని ఆదేవుడే గోరూపమున వచ్చినచో ఊఁహుఁ, పనికిరాదు. నాస్తికుని మూర్ఖమతమని దానిని ఖండింప వలసినదే! ప్రపంచ మిట్లు నడచుచున్నది! కావుననే 'మర్త్యులమగు మనము ఎట్టి మూఢులమో!' అని ఒక కవివరుడు అన్నాడు. ఎదుటివాని కండ్లతో ఏ విషయ మునేని చూడగలుగుట మహాదుర్లభము. అదియే మానవ జాతికి పట్టిన అనర్థము. అదియే ద్వేషములకు, అసూయ లకు, వాదులాటలకు, పోరాటములకు మూలకారణము! ఎన్నడును చెన్నపట్టణమును వదలి బయటికి అడుగిడని మీరు—మీసాలువచ్చిన పాపలవంటి మీరు—నిలువబడి, ఈ ముప్పదికోట్ల జనులకు, వేలకొలది పూర్వసంప్రదాయ ములతో వెలయు ప్రజాసందోహమునకు, శాసనకర్తలు కా గోరుచున్నారా? మీకు లజ్జ లేదా? మరలుడు, అట్టి పరమపాతక కార్యమునుండి వెనుకకు మరలుడు! గుణపాఠ ములను మీరు ముందుగ నేర్చుకొనుడు. మర్యాదనెఱుగని

బాలులారా, మీరు నాలుగు బంతులు కాగితముపై గిలుకగానే, వానిని ప్రకటించు పిచ్చివాడొకడు దొరకినంత మాత్రాననే, మీరు జగద్గురువులమైతి మనుకొనుచున్నారా? మీ అభిప్రాయమే హిందూదేశ ప్రజాభిప్రాయమని తలంచుచున్నారా? నేను చెన్నపురి సంఘసంస్కర్తలకు ఈ మాట చెప్పవలసియున్నది. వారి యెడల నాకు మిక్కిలి గౌరవమును, ప్రేమయుకలదు. వారి విశాల హృదయములను చూచి; స్వదేశముపై, బీదలపై, దీనులపై, వారికిగల సానుభూతినిచూచి; నాకు వారియందు ప్రీతియేర్పడినది. కాని, సోదరప్రేమతో వారికి ఒక్కవిషయము చెప్పదలచుకొన్నాను. వారి పద్ధతి సరియైనది కాదు. నూరేండ్లపాటు దానిని పరీక్షింపగా అది వ్యర్థమని తేలినది. ఇంకొక క్రొత్త పద్ధతిని ప్రయోగించి చూతముగాక!

భారతదేశమున ఎన్నడేని సంస్కర్తలకు కఱవు గలదా? భారతదేశ చరిత్రను మీరుచదివితిరా? రామానుజులవారెవరు? శంకరాచార్యులవారెవరు? చైతన్యదేవుడెవరు? కబీరు ఎవరు? దాదు ఎవరు? ఒకరితర్వాత ఒకరుగా ఉదయించిన ఈ బోధకులందఱు ఎవరు? ధగధగితముగా ప్రకాశించు ఈ నక్షత్రరాశి ఎట్టిది? రామానుజులవారు నిమ్నజాతులయెడల కరుణపూనలేదా? బ్రతికియున్నంత కాలమును మాలవారిని సైతము తన మతములో చేర్చుకొనుటకు ఆయన ప్రయత్నించియుండలేదా? మహమ్మదీయులనుగూడ తనవారిలో చేర్చుకొనుటకు ప్రయత్నించియుండెనే! నానక్ మహాశయుడు హిందువులతోడను,

మహమ్మదీయులతోడను సంప్రతించి పరిస్థితులు చక్కదిద్దలేదా ? వారందఱును సంఘసంస్కరణప్రయత్నములు చేసినవారేగదా ! వారికృషి ఇప్పుడును కొనసాగుచునే యున్నది. కాని ఉన్న భేదమిది : ఈనాటి సంస్కర్తలవలె వారు ఆర్భాటములు చేయలేదు; శాపనార్థములు పెట్టలేదు. సదా దీవనలే వారి పెదవులనుండి వెలువడినవి. వారెన్నడును ఖండనము చేసియెఱుగరు. 'జాతి నిరంతరము పెరుగుచు పోవలసినదే' అని వారు ప్రజలకు బోధించిరి. వారు వెనుదిరిగిచూచి "సోదరులారా, మీరుచేసినది యోగ్యమైనదే. కాని మనమింకను యోగ్యతరముగా ప్రవర్తింతము" అని పల్కిరి. "మీరు ఇదివఱకు దుష్టులు, ఇప్పుడు యోగ్యులుకండు" అని వారనలేదు. వీరి పలుకులకును మన సంస్కర్తల పలుకులకును అపారమగు తారతమ్యమున్నది. మన నైజము ననుసరించి మనము పెరుగవలయును. విదేశ సంఘములు మనకు చూపిన కార్యమార్గముల నవలంబించి లాభములేదు. అది సాగుట అసంభవము. మనలను నలిపి వంకరటింకరగా మెలిత్రిప్పి, విజాతీయరూపములు తయారు చేయుట సాధ్యముకాదు. భగవత్కృపవలన అది అసాధ్యము. ఇతరజాతుల వ్యవస్థలను నేను నిందింపబూనుట లేదు. అవి వారికి శుభప్రదములే కాని, మనకు మాత్రము కొఱగావు. వారికి పాయస మగునది మనకు విషము కావచ్చును. మనము మున్ముందుగా నేర్చుకొనవలసిన నీతిపాఠ మిదియే. వారిశాస్త్రములు, వారి వ్యవస్థలు, వారి పూర్వగాథలు మున్నగువానివలన వారికీ ప్రస్తుత

ఆచారపద్ధతి సిద్ధించినది. మనమో మన పూర్వగాథల తోడను, వేలకొలది సంవత్సరముల మన కర్మానుభవము తోడను, మన వైఖరినే సహజముగా అవలంబింపగలుగుదుము. మన చాలు ననుసరించియే మనము పోగలుగుదుము. మనము చేయవలసినదియు అదియే!

ఇక నా ఉద్యమప్రణాళికనుగూర్చి. పూర్వ మహా ఋషుల అభిప్రాయముల ననుసరించుటయే నా ప్రణాళిక. నేను వా రొనర్చిన కార్యమును పరిశోధించితిని. వారు అవలంబించిన క్రియావిధానముల రహస్యమును కనుగొను అదృష్టము నాకు లభించినది. వారు మహనీయ సంఘ నిర్మాతలు! శక్తిని, పవిత్రతను, చైతన్యమును ప్రసాదింప జాలిన మహామహులు. వారు మహాద్భుత కార్యములను సాధించిరి. అట్టి కార్యములను మనముకూడ సాధింపవలసి యున్నది. పరిస్థితులు ఇప్పుడు కొంచెము మారినవి. ఆ కారణముచేత మన కర్మవిధానముకూడ స్వల్పముగా మారవలసియున్నది. కావలసినది అంతే. ఒక్కొక్క జాతియు ఒక్కొక్క వ్యక్తివలెనే, తన జీవితమునం దొక ప్రత్యేక జీవనపద్ధతి—ఒక విశిష్టమగు 'రాగము'—కలిగివర్ధిల్లుచుండును. ఈ ప్రధానరాగము ననుసరించి, తక్కిన స్వరములన్నియు వచ్చి చుట్టును చేరి 'లయ' కలుపుకొనవలసియుండును. ఆంగ్లజాతికి రాజ్యాధికారము ప్రాణాధారవిషయముగానున్నది. ఇట్లే ఇంకొక దానికి లలితకళామయ జీవనమును, ఇంకొక దానికి ఇంకొకటియు, ప్రాణప్రదవిషయములుగా నుండును. భారతదేశములో అధ్యాత్మజీవనము కేంద్ర

విషయముగానున్నది. ఈ ప్రధానరాగము ననుసరించియే ఈ జాతియొక్క జీవన గానమంతయు సాగవలయును. ఏ జాతి యైనను, అనేక శతాబ్దములనుండి అనుస్యూతముగా వచ్చిన తన విశిష్టజీవనమార్గమునుండి తొలగి నడచెనా, అది సర్వనాశమైపోవును. కాబట్టి మీ మతమును త్రోసివేసి, రాజకీయములనో, సాంఘికవాదమునో, మరేయితరవిషయమునో, మీజాతీయజీవనమునకు ప్రధానధర్మముగా గ్రహింతురేని, మీకును వినాశము తప్పదు, ఈ ఆపదను తప్పించుకొనవలెనన్న, మతము అనెడు జీవస్థానమును ఆధారము చేసికొని మీ రెల్లరును నడవవలసియుండును. మీ మతమనెడు 'మేరుదండము' ననుసరించి మీ నాడు లన్నియు స్పందింపవలసి యున్నవి. అమెరికా దేశీయులకు 'సాంఘిక జీవనము' అనునది జాతిధర్మము. అందుచే వారి సాంఘికజీవితమున 'మతము' ఎట్టి ప్రత్యక్షఫలితమును కల్పించునో తెలుపకుండ నే నా దేశమున మతబోధ చేయ జాల నని గ్రహించితిని. వేదాంతము వలన ఎట్టి విచిత్ర రాజకీయ పరివర్తనములు కలుగ గలవో తెలుపకుండ, నేను ఇంగ్లాండులో మతబోధ చేయజాలక పోయితిని. అదే తీరున హిందూదేశములో నూతనసంఘనిర్మాణము వలన ఎట్టి ఆధ్యాత్మికజీవనాభివృద్ధి లభింపగలదో చూపుచునే సంఘసంస్కార ప్రబోధమును సాగింపవలసియుండును. ఈ జాతికి ఏకైకవాంఛితార్థమగు ఆధ్యాత్మికజీవనము ఎంతచక్కగా వృద్ధికాగలదో చూపుచునే రాజకీయములను సైతము బోధింపవలసియుండును. ప్రతిమనుష్యుడును తన ఈప్సి

తార్థమును తానే నిర్ణయించుకొనవలసి యుండును; అటులనే ప్రతిజాతియు. యుగాంతరములనాడే మన ఈప్సితమును మనము నిర్ణయించుకొంటిమి. కావున మనము దానికి తప్పక బద్ధులమై వర్తింపవలయును. మీలో అనేకులు ఈ నిర్ణయము దోషమేమోయని సందేహించు చున్నట్లున్నారు. అది యేమంత దోషమైనది కాదు లెండు! అనాత్మపదార్థమును విడిచి ఆత్మపదార్థమును, నరుని విడిచి నారాయణుని, ధ్యానము చేయబూనుట అంతచెడ్డ నిర్ణయమగునా? పరలోకమునుగూర్చి సుస్థిరవిశ్వాసము, ఇహలోకముపై తీవ్ర నిరసనభావము, గాఢవైరాగ్యబలము, భగవంతునియందు అచంచలభక్తి, జీవుడు నిత్యుడనెడు దృఢనిశ్చయము మీలో కలవు. వానిని మీలో ఎవరేని పూర్తిగా విసర్జింపగలరా యని నిలువదీసి అడుగుచున్నాను, చెప్పుడు. ఆ పని మీవలన కాదు. మీరు అనాత్మవాదము పూని, ఏ కొలది నెలలపాటో ఆ వాదమున కనుకూలముగా ప్రసంగము చేసినంతమాత్రాన, నేను మోసపోను. మీ ఆంతర్యము నాకు తెలియును. నేను మీచేయి పట్టుకొనినమాత్రాననే, ఎవరికిని తీసిపోని ఆస్తికాగ్రేసరులై మీరు మరలివచ్చెదరు! మీ స్వభావమును, జన్మవాసనలను, మీరు ఎట్లుమార్చుకొనగల్గుదురు?

కాబట్టి భారతదేశములో అభ్యుదయకరమగు ప్రతి ఉద్యమమునకును వెనుక మతోత్సాహము పనిచేయుచుండవలెను. మనదేశమున సాంఘికవాదమునుగాని, రాజకీయ భావములనుగాని, ప్రవేశపెట్టుటకుపూర్వము అధ్యాత్మ భావ

ములతో దేశమును నింపివేయవలయును. మన ఉపనిషత్తుల లోను శాస్త్రములలోను పురాణములలోను గుప్తపఱుపబడి యున్న మహాద్భుత సత్యములను వెలికి లాగవలయును. మఠములనుండి వానిని బయటికి తీయవలయును ; వనముల నుండి తరలించుకొని రావలయును ; ప్రత్యేకవర్గముల అధీనమునుండి గుంజుకొని తేవలయును. అవి దేశమందంతటను—ఆసేతు హిమాలయ పర్యంతము—దవానలమువలె వ్యాపింపవలయునని మనము పూనిక వహించితిమా, కార్యము సాధించితి మన్నమాటే. ఆ సత్యములను మనలో ప్రతివాడును తెలిసికొనియుండవలయును. ఏలయందురా? "దీనిని మొదట వినవలయును ; పిమ్మట మననము చేయవలయును ; తుదిని ధ్యానమున నిలుపవలయును" అని పెద్దలు ప్రవచించియున్నారు. వానిని ప్రజలకు మొట్టమొదట వినికిడి చేయవలయును; ప్రజలకు తమ శాస్త్రములలోగల ఈ మహాసత్యములను వినిపించు పుణ్యశాలురెవ్వరో ! వారి యదృష్టమే యదృష్టము ! నేడు దీనికి మించిన సత్కర్మ మఱియొకటి లేదు. కలియుగములో ఒక కర్మమాత్రమే మిగిలియున్నది—యజ్ఞములు, ఘోరతపస్సులు ఇప్పుడు ఫలప్రదములు కావు. కర్మలయందుకూడ ఒక్కటి మాత్రమే మిగిలియున్నది; అది దానకర్మ ! "దానములలోకెల్ల అధ్యాత్మవిద్యాదానము శ్రేష్ఠతమమైనది ! దాని తర్వాతిది లౌకికజ్ఞానదానము ; దానితర్వాతిది ప్రాణదానము ; నాల్గవది అన్నదానము" అని మన వ్యాసులవారు చెప్పియున్నారు. ఆహా ! మనది ఎట్టి విశిష్టదాతలతో గూడినజాతియో చూడుడు ! శుష్క—

దరిద్రదశయందుండు ఈదేశములో ఎన్నెన్ని దానధర్మములు చేయబడుచున్నవో చూడుడు! చేత చిల్లిగవ్వయైనను లేని నిరుపేద సైతము ఆసేతు హిమాచలము హాయిగా, సుఖముగా, తీర్థయాత్ర చేయగలడు; ప్రియమిత్రునివలె ప్రతి వాని వలనను ఆదరణ పొందగలడు! ఎక్కడనేని ఒక పిడచ అన్నమున్నంతవఱకు ఈ దేశమున ఏ బిచ్చగాడును ఆకలిచే మరణింపడు. ఓహో, ఎట్టి ఔదార్యమో చూడుడు!

మొదటివిధమగు దానముయొక్క శక్తిని చేపట్టి ఈ ధర్మభూమియందు అధ్యాత్మజ్ఞానమును ప్రచారము చేయుదముగాక. ఆ ప్రచారము హిందూదేశపు హద్దులలో నిలిచిపోకూడదు; లోకమంతటిని ఆవరింపవలయును. ఇట్లు లోకవ్యాప్తమగు ధర్మప్రచారమును మనపూర్వులు చేసిరి. హైందవ వేదాంతము ఎన్నడును ఈ దేశమునుదాటి పోలేదని చెప్పువారును, మతప్రచారార్థము తొలిసారి పరదేశముల కేగిన సన్న్యాసిని నేనే యని చెప్పువారును, తమజాతి చరిత్రను ఎఱుగనివారే! ఇట్టి సంఘటనము లనేకపర్యాయములు సంభవించియేయున్నవి. అవసరమైనప్పుడెల్ల భారతీయాధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహము వెల్లువవలె ప్రవహించి, లోకమును ముంచి యెత్తుచువచ్చినది. రాజకీయ ప్రచారము రణధ్వానులతోడను, యోధులతోడను, సాగింపవచ్చును. అగ్నిని కురిపించియు, ఖడ్గమును ఝళిపించియు, లౌకికజ్ఞానమును, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానమును విరివిగా ప్రచారము చేయవచ్చును. కాని అధ్యాత్మజ్ఞానదానమో కన్నులకు కానరాకుండ, చెవులకు వినరాకుండ కురియుచు, గోజాపుష్పరాసులను వికసింపజేయు

మంచువలె, నిశ్శబ్దముగా జరుగవలసియున్నది. భారతదేశము నిరాడంబరముగా లోకమునకు మఱలమఱల చేయుచువచ్చిన దానము ఇదియే. ఏదో ఒకజాతి విజృంభించి విజయయాత్రలు సాగించి, ప్రపంచములోని ఆయా జాతులను సమ్మేళనముగావించుచు వచ్చినప్పుడెల్ల, రాచబాటలను సిద్ధముచేసి రాకపోకలకు సౌకర్యములను కల్పించినపుడెల్ల, భారతదేశము వెంటనే మేల్కొని ప్రపంచముయొక్క సమష్టిపురోభివృద్ధికి అధ్యాత్మబలమనెడు తనవంతు దానము ఇచ్చుచునే వచ్చినది. బుద్ధదేవుడు పుట్టుటకు అనేక యుగములకు పూర్వమే ఇట్టిది జరుగుచుండెను. చీనాలోను, ఆసియామైనరులోను, మలయాద్వీపరాశియందును, దాని గుర్తులిప్పటికిని శేషించియున్నవి. పూర్వము గ్రీసుదేశపు సామ్రాట్టు దిగ్విజయముచేసి, అప్పటికి తెలిసియున్న ప్రపంచము నలుమూలలను కలిపివేసినప్పుడును, ఇదే సంభవించినది. అప్పుడు హిందూదేశపు వేదాంతము వెల్లువవలె ప్రవహించినది. పాశ్చాత్యులు గర్వముతో చూపుకొను నేటి నాగరికత, నాటి వెల్లువలో శేషించినభాగమే. ఇప్పుడు అట్టి అవకాశము మరల వచ్చినది. ఇంగ్లాండుదేశముయొక్క బలప్రభావమువలన ప్రపంచజాతులకు మును పెన్నడునులేని పరస్పర సంబంధము నేడు కలిగినది. ఇంగ్లీషువారి వ్యాపారముకొఱకై ఏర్పడిన రోడ్లు, కాలువలు, ప్రపంచమంతటను నీరంధ్రముగా అల్లుకుపోయినవి. ఇంగ్లీషువారి తెలివితేటల వలన మున్నెన్నడును జరిగియుండనిరీతిని, ప్రపంచజాతులు ఈనాడు ఒకదానికొకటి కలిపి ముడివేయబడి యున్నవి.

మానవచరిత్రయందు పూర్వమెన్నడును జరిగియుండని విధమున కేంద్రవాణిజ్యస్థానములు నెలకొలుపబడి యున్నవి. వెంటనే హిందూదేశము ఎట్లో మేలుకొని, తన ఆధ్యాత్మిక దానవర్షములను ప్రపంచముపై కురిపించుచున్నది. ఆ ధారలు ఈ రోడ్లు ఈ కాలువలు ఆధారముగా దశదిశాంతములకు పరువులు వెట్టును. నేను అమెరికా వెళ్లుట నాప్రయోజకత్వముగాని, మీ ప్రయోజకత్వముగాని, కాదు. భారత భాగ్యవిధాతయగు హైందవాధిష్ఠానదైవతమే నన్ను పంపి యున్నాడు. ప్రపంచము నందలి అన్ని జాతులవారి కడకును, నా వంటివారిని వందలకొలదిమందిని ఇంకను పంపనున్నాడు. ఈ కార్యమును అడ్డు పెట్టగల శక్తి లోకమున లేదు. మీ మతమును ప్రచారముచేయుటకు మీరు విదేశములకేగవలసియున్నది. లోకములో ప్రతి జాతికిని మీరు మీ మతధర్మములను బోధింపుడు. ప్రతివానికిని నీత్యుపదేశము గావింపుడు. మీరు చేయవలసిన మొట్టమొదటి పని ఇదియే. ఇటుల అధ్యాత్మబోధచేసిన పిమ్మట, మీకు వలయు లౌకికజ్ఞానము, ఇతరజ్ఞానములు, దానితోపాటు తమంతతామే రాగలవు. కాని మతమును విడిచి మీరు లౌకికజ్ఞానము కొఱకు ప్రయత్నముచేసితిరా—నేను మీకు స్పష్టముగా చెప్పుచున్నాను— "ఈ భారతదేశములో అట్టి మీ ప్రయత్నము వ్యర్థముగాక తప్పదు! దానియందు మీ ప్రజలకు ఎన్నడును అభిమానము పుట్టదు. కొంతవఱకు ఆ కారణముచేతనే బౌద్ధమతమహోద్యమము సైతము వ్యర్థమైనది.

మిత్రులారా! నేను అవలంబించు విధానమును తెలిపెదను, వినుడు. భారతదేశమునందును, ఇతరదేశము లందును, మన పారమార్థిక ధర్మములను బోధించుటకు తగిన వారుగా మనయువకులను తయారుచేయుట కొఱకు భారత దేశములో కొన్నిసంస్థలను నెలకొల్ప వలయును. ఇప్పుడు కావలసినది పురుషులుమాత్రమే అని ముమ్మాటికి గ్రహిం పుడు. తక్కినదంతయు సిద్ధముగ దొరకగలదు. కాని బలిష్ఠులును, జవసంపన్నులును, ఋజువర్తనులును, ఆత్మ విశ్వాసపరులునునైన యువకులు కావలసి యున్నారు. అట్టివారు నూరుమంది దొరకిరా ప్రపంచము సంపూర్ణముగా పరివర్తనము పొందగలదు!!! ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తు లన్నింటికన్నను బలతమమైనది. అది సాక్షాత్తుభగవంతుని యొద్దనుండియే వచ్చునదిగాన దానిముందు తక్కినదంతయు లొంగిపోవలసినదే. నిర్మలమును, బలిష్ఠమును అగు 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పము) సర్వశక్తిమంతమైనది! దానియందు మీకు విశ్వాసములేదా? ఉన్నచో మీ మతములోని మహోన్నత ధర్మములను ప్రపంచమునకు బోధింప కంకణముకట్టుకొనుడు. ప్రపంచము ఆ ధర్మములకొఱకై ఎదురు చూచుచున్నది. అనేక శతాబ్దములుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతములు నేర్ప బడుచు వచ్చినవి. వారు వ్యర్థులని, నరజీవులేకారని, ప్రపంచ మునందు ఎల్లెడలను బోధలు జరిగినవి. ఎన్నియో శతాబ్ద ములనుండి వారీ బోధలవలన భయభ్రాంతులై పశు ప్రాయులై పోవుచున్నారు. తాము ఆత్మమయు లనుమాటను వినుటకైనను వారెన్నడును నోచుకొనలేదు. వారికి ఆత్మను

గురించి తెలుపుడు. "మీలో నీచాతినీచునందును ఆత్మ కలదు. అది యెన్నడును పుట్టునది కాదు, చచ్చునదికాదు. దానిని కత్తి తెగవేయజాలదు; నిప్పు కాల్పజాలదు; గాలి ఎండింపజాలదు; అది ఆద్యంతములులేనిది; అమృతమైనది; పరమపవిత్రమును సర్వశక్తిమంతమును సర్వవ్యాపకమును ఐనది" అని వారికి వినిపింపుడు. వారికి ఆత్మవిశ్వాసమును ప్రసాదింపుడు. ఇంగ్లీషువారికిని మీకును భేదమెక్కడనున్నది తెలియునా? తమ మతమునుగూర్చియు, తమ స్వధర్మమును గూర్చియు, ఎన్ని ప్రసంగములైనను చేయుదురుగాక. మీకు గలతారతమ్యము నాకు తెలియును: ఆంగ్లేయునకు తనయందు తనకు విశ్వాసము కలదు; మీకది లేదు. తానొక ఆంగ్లేయుడని, తానేమేనిచేయగలడని, అతనికి విశ్వాసము దృఢముగా కలదు! ఈ యాత్మవిశ్వాసమువలననే వాని అంతర్యమున నున్న భగవంతుడు వానికి ప్రత్యక్షమగును! అతడంతట తన యిచ్చవచ్చిన దానిని దేనినైనను సులభముగా చేయగలడు. మీరో, మీరేమియు చేయజాలరని, దద్దమ్మలని, మీవారే మీకు బోధించిరి. దానిని మీరు చక్కగానమ్మి దినదినము నిర్వీర్యులైపోవుచున్నారు!! మీకు కావలసినది బలము. కాబట్టి మీరు ఆత్మవిశ్వాసమును వహింపుడు. మనము దుర్బలురమైపోయినాము. ఆకారణముచేతనే "గుప్తవిద్య" (Occultism), "మర్మవిద్య"(Mysticism)మున్నగు తుచ్ఛ మతధర్మములెన్నియో వచ్చి మనపై పడుచున్నవి! వానిలో గొప్పసత్యములే ఇమిడి యుండవచ్చును. ఐననేమి? అవి మనలను దాదాపుగా నాశనముచేసినవి. మీ నాడులను

దృఢమైన వానినిగా చేసికొనుడు. ఇనుప నాడులు, ఉక్కు కండరములు మనకు కావలసియున్నవి! మనము పెద్దకాలము శోకములు పెట్టియున్నాము, చాలును. ఇంక శోకించుట వలదు. లేచి మీ పాదములపై మీరు నిలువబడుడు! పురుషులు కండు! ఇప్పుడు మనకు కావలసినది పురుషులను సృజించు మతమే! మనలను పురుషులనుగాచేయు సిద్ధాంతములే యిప్పుడు కావలయును! మనలను పురుషులనుగా చేయు విద్యయే మనకు ఎల్లెడల ఆవశ్యకముగా నున్నది! సత్యమును గుర్తించు టెట్లందురా? కాయికముగను, మానసికముగను, ఆధ్యాత్మికముగను, మిమ్ములను దుర్బలురనుగా చేయున దేదియైనను సరియే, దానిని విషప్రాయముగా త్రోసి వేయుడు! దానియందు జీవశక్తి లేదు; అది సత్యము కాజాలదు. సత్యము బలవర్ధకమైనది; సత్యము పవిత్ర మైనది; సత్యము సర్వజ్ఞము. సత్యము బలదాయకముగా నుండవలయును; జ్ఞానదాయకముగ నుండవలయును; జవ సత్త్వదాయకముగా నుండవలయును, మర్మవిద్యలందు కొన్ని సత్యరేణువులున్నను అవి సాధారణముగా మానవు లను నిర్వీర్యులను చేయునవియే! నా మాట నమ్ముడు. నా కీ విషయమున యావజ్జీవానుభవము కలదు. అందుచే అది నిర్వీర్యులనుచేయు స్వభావముగలదని నేను నిర్ణయింప గల్గితిని. నేను భారతదేశమందంతటను పర్యటించితిని; దాదాపు ప్రతి గుహలోను దూరి చూచినాను. హిమాలయ ములలో నివసించినాను. తమ జీవితమునంతను అందే గడపిన మహనీయులను ఎఱుగుదును. నా జాతియనిన నాకు

అభిమానము నొందుడు. మీ రిప్పటికన్న ఇంకను క్షీణించి పోయి నిర్వీర్యులగుట నేను చూచి సహింపజాలను. కాబట్టి మీ కోఱకును సత్యముకొఱకునుగూడ "ఇక ఆగుడు! నిలువుడు!" అని నా జాతి క్షీణగతిని ఆపుటకు ఎలుగెత్తి పలుకుచున్నాను. నిర్వీర్యులనుచేయు ఈ రహస్యమతములను త్యజింపుడు. బలము కూర్చుకొనుడు. మీ ఉపనిషత్తులపై, దివ్యమై, సత్త్వప్రదమై, తేజోవంతమై, వెలయు మీ వేదాంత శాస్త్రముపై, మరల దృష్టి ప్రసరింపజేయుడు. ఈ రహస్య విషయములనుండి, మిమ్ము దుర్బలురనుచేయు ఈ రహస్య బోధలనుండి, దూరముగా పొండు. వేదాంత ధర్మమును చేకొనుడు. ప్రపంచములోని మహోత్కృష్టధర్మము లెప్పుడు గాని అతిసరళములుగ నేయుండును; మీ జీవితములవలె నిరాడంబరములై యుండును. ఉపనిషత్తులు బోధించు ధర్మములు మీ ఎదుటనే యున్నవి. వానిని చేపట్టుడు. వాని ననుసరించి జీవింపుడు. అప్పుడు భారతదేశము మోక్షమొందుకాలము ఆసన్నమగును.

ఇంకొక మాటచెప్పి ముగించెదను. పాశ్చాత్యులు దేశాభిమానమునుగూర్చి తఱచు మాటాడుచుందురు. దేశాభిమానమునందు నాకును విశ్వాసముకలదు. దేశాభిమానమును గుఱించిన భావములు నాకును కలవు. ఘన కార్యములు సాధించుటకు మూడువిషయములు అవసరము. మొట్టమొదటిది హృదయపూర్వకమగు సానుభూతి. బుద్ధిలోగాని, తర్కములోగాని ఏమున్నది? అది నాలు గడుగులుమాత్రము పోయి అక్కడ ఆగిపోవును. కాని

హృదయద్వారమున దైవప్రేరణ కలుగును. ప్రేమ దుస్సాధములగు ద్వారములనుకూడ తెఱచివేయగలదు. జగద్రహస్యము లన్నింటికిని ప్రేమయే సింహద్వారము. కాబట్టి సంస్కర్తలుకాగోరు మహాశయులారా! దేశాభిమానులు కాగోరు మహాత్ములారా! ముందు సానుభూతిని అలవఱచుకొనుడు. మీకు సానుభూతి గలదా? దేవతలయొక్కయు, మహాబుషులయొక్కయు, సంతానములో లక్షలకొలంది జనము నేడు పశుప్రాయులై పోయిరేయని మీరు నిజముగా దుఃఖించుచున్నారా? లక్షలాది జనము తిండిలేక ఈనాడు మలమల మాడుచున్నారే యనిగాని, తిండిలేక కోట్లకొలది జనము అనేకయుగములనుండి చచ్చిపోవుచున్నారనిగాని మీరు పరితాప పడుచున్నారా? అజ్ఞానము నల్లనిమబ్బువలె దేశమును కప్పివేసెనని మీరు ఆరాటపడుచున్నారా? అది మీ హృదయములను కలంచివేయుచున్నదా? మీకు నిద్రపట్టకుండునట్లు చేయుచున్నదా? అది మీ రక్తమందు ప్రవేశించినదా? మీ గుండె దానితో స్పందించుచున్నదా? ఆ విచారముతోడ మీరు పిచ్చివారై పోవుచున్నారా? ఈ తీరున అయ్యో, సర్వమును నాశమైపోయెగదా యను చింత మిమ్మావహించినదా? మీ పేరు ప్రతిష్ఠలను, మీ ఆలుబిడ్డలను, ఆస్తిపాస్తులను, శరీరసౌఖ్యములను సమస్తమును మీరు మఱచిపోయితిరా? నిజము చెప్పుడు. అటుల చేయగలిగితిరా, దేశాభిమానులగుటకు మీరు మొదటి మెట్టును ఎక్కితి రన్నమాట! అసలు నేను అమెరికాకు పోవుట మత మహాసభకొఱకు కాదని మీలో చాలమందికి తెలియును.

నా దేశమునకు నేను ఏ సేవయు చేయలేకున్నానే యను పరితాపము నన్ను దయ్యమువలె పట్టుకొనినది. ఆ భావము నాలో చేరినది; నా ఆత్మలో దూరినది; నా దేశీయులకొఱకై పనిచేయు మార్గము కనబడక పండ్రెండు సంవత్సరములపాటు భారతదేశమంతయు కలియ దిరిగితిని. ఈ చికీర్షతోడనే, ఏమియుతోపక నేను అమెరికాకు పోయితిని. నన్నప్పుడు ఎఱిగియున్నవారికి ఈ సంగతులన్నియు తెలియును. ఆ మత మహాసభ ఎవరికి కావలసివచ్చెను? నా రక్తమాంసములు పంచుకొనిపుట్టిన నా సోదరులు ఇక్కడ క్షయించి పోవు చుండ ఆ సభగొడవ ఎవరికి పట్టినది? అదియే నా మొట్ట మొదటి భావము!

మీకు ఆ పరితాపము కలదనుకొందము. సరే, నురుగునుబోలి బుసబుసలాడు వ్యర్థపు ప్రసంగములతో మీ శక్తి నంతను వ్యయముచేసికొనుటకు మారుగా, ఈ దుఃస్థితినుండి వెలువడు మార్గమును దేనినైనను, అనుష్ఠానయోగ్యమగు ఏ పరిష్కారమునైనను, మీరు కనుగొంటిరా? శాపనార్థములకు మారుగా కొంచెమైనను సాహాయ్యము చేయుమార్గమేదైన కనిపట్టితిరా? వారిదుఃఖములను ఉపశమింప చేయుటకై, బ్రతికియుండగనే వారి ప్రాణముల తీయు ఘోర హింసలనుండి వారిని తప్పించుటకై, ఏ ఉపాయము నైనను మీరు కనుగొన ప్రయత్నించితిరా? ఇంతకూడ చాలదు! పర్వతములవలె లేచి అడ్డమై నిలుచు ఆటంకములను దాటుటకు తగిన సంకల్పశక్తి మీకు గలదా? ఖడ్గము చేతబూని ప్రపంచమంతయు మిమ్ములనెదిరించి నిలిచినను, ధర్మమని

తోచిన దానిని ఆచరించుటకు మీరు సాహసింతురా? మీ భార్యలు బిడ్డలు మీకు విరోధులై నిలిచినప్పటికి, మీ ఐశ్వర్యములు నాశమై పోయినప్పటికిని, మీ పేరు రూపు మాసినప్పటికిని, మీ సర్వస్వమును అదృశ్యమై పోయినప్పటి కిని మీరు ధర్మమునే అంటి పట్టుకొని నిలుతురా ? దానినే అనుసరించుచు మీ గమ్యమును చేరువఱకు స్థిరసంకల్పముతో పురోగమింతురా? "ఋషులు నిందింతురుగాక, స్తుతింతురు గాక; భాగ్యదేవత వచ్చుగాక, తనత్రోవను తాను పోవు గాక; ఈ నాడే మరణము వచ్చిపడుగాక, నూరుసంవత్సర ములు అగుగాక; సత్యమార్గమునుండి ఒక అంగుళమైనను తొలగనివాడే నిజముగా స్థిరచిత్తుడగు పురుషుడు!" అని భర్తృహరి చెప్పుచున్నాడు. అట్టి సుస్థిరత మీయందు కలదా ? ఈ మూడు విషయములు మీకు లభించునెడల మీలోని ప్రతివాడును అద్భుతకార్యములు చేయజాలును ! మీరు వార్తాపత్రికలలో వ్యాసములు వ్రాయనక్కఱలేదు; ఉపన్యాసములనిచ్చుచు అందందు తిరుగాడ నవసరములేదు. మీముఖమే దేదీప్యమానముగా తేజరిల్లును. మీరు గుహాం తరములందు నివసించుచున్నప్పటికిని మీసంకల్పములు రాతి గోడలను భేదించుకొనిపోయి, శతాబ్దముల కొలది లోకమం దంతటను స్పందించుచుండును. అవి ఎవని మేధయందో నాటుకొని, అక్కడనుండి మరల పనిచేయుచుండును. సంక ల్పముయొక్క శక్తి అటువంటిది. ఋజుత్వముయొక్క మహిమ అటులుండును. నిష్కల్మషదీక్షకు అట్టి సమర్థత కలదు.

బహుశః మీకు వేళ అతిక్రమించు చున్నది. ఇంకొక

మాట మాత్రము వినుడు! నా దేశీయులారా! నా మిత్రులారా! నా బిడ్డలారా! ఈ జాతీయనౌక కోట్లకొలది జీవులను ఈ జీవనస్రవంతిమీద దాటించుచు వచ్చినది. అనేక శతాబ్దములనుండి ఇది ఈ నదిమీద ఇటునటు తిరుగుచున్నది. దాని సాహాయ్యమున కోట్లకొలది జీవులు ఆవలియొడ్డున చేరి నిత్యానందమును బడయజాలిరి! కాని నేడు మీ దోషము వలననే కావచ్చును, ఈ పడవ కొంచెము ఓటిదైనది. దాని కొక తూటుపడినది. అట్లని దానిని మీరు దూషింతురా? ప్రపంచములో ఏ ఇతర వస్తువును ఇంత ఎక్కువగా పని చేయలేదని మీకు తెలియునుగదా! అట్టి ఈ నౌకపై కినిసి చెలరేగి దానినిగూర్చి అమంగళవాక్యములు పలుకుట మీకు తగునా? ఈ జాతీయనౌకలో — ఈమన సంఘములో — చిల్లులున్నప్పటికిని, మనము దాని బిడ్డలమేకదా! రండు, మనము పోయి ఆ రంధ్రములను బాగుచేయుదము! మన హృదయరక్తమును ధారవోసి ఆనందముతో ఆ కార్యమును నిర్వర్తింతము! మనకు సాధ్యముకాదేని, ఆ పవిత్ర కృషియందే మనము మరణింతుముగాక! మన మెదడులతో బిరడాలనుచేసి, ఆ పడవయొక్క రంధ్రములను పూడ్తుముగాక! అంతేకాని, నిందారోపణ చేయుటయా? వలదు వలదు! ఎన్నటికిని వలదు! ఈ సంఘమును గుఱించి నిర్దాక్షిణ్యముగ ఒక్కమాటనైనను పలుకకుడు! దాని పూర్వోన్నత్యమును గురించియైనను నేను దానిని ప్రేమించెదను. మీ రందఱును దేవతలబిడ్డలు కావునను, మహిమాఢ్యులగు పితరుల సంతానము కావునను, మిమ్ములను నేను ప్రేమిం

చెదను. నేను మిమ్మెట్లు దూషింపగలను? ఎన్నడును అటుల చేయను. సమస్తమంగళములును మీకగునుగాక! నా బిడ్డలారా! నా కలలన్నియు మీకు తెలుపుటకై మీ కడకు వచ్చినాను. మీరు ఆలకింతురా, మీతో కలసి పనిచేయుటకు నేను సిద్ధముగా నుందును. మీరు నా మాటలను చెవిని పెట్టనియెడల, మీరు నన్ను తన్ని హిందూదేశమునుండి వెడలగొట్టినను నేను తిరిగి తిరిగి వచ్చి "అయ్యో, మన మందఱము మునిగిపోవుచున్నాము, లెండు, లెండు" అని మిమ్ము ప్రబోధించుచునే యుందును. నే నిప్పుడు మీతో మీ మధ్య కూర్చుండుటకు వచ్చియున్నాను. మనము మునుగవలసి యుండినయెడల అందఱము కలిసియే మునుగుదము. అంతేగాని ఎన్నడును మన పెదవులనుండి దూషణ వాక్కులు వెలువడకుండుగాక!

హైందవజీవితము : వేదాంతము*

మన జాతిని పేర్కొనుటకును, మన మతమును తెలుపుటకును, సర్వసామాన్యముగా ప్రయోగింపబడు శబ్ద మొకటి కలదు. అది ''హిందువు''. ఆ 'హిందూ' శబ్దమునకు—వేదాంతమును గుఱించిన నా భావమును వివరించు సందర్భమున—కొంత వివరణమును చెప్పవలసి యున్నది. 'హిందూ' అనెడు మాట, సింధూనదిని పేర్కొనుటకు గాను ప్రాచీన పారశీకులు వాడుచు వచ్చిరి. సంస్కృతములోని 'స' అను అక్షరము అప్పటి పారశీకభాషలో 'హ' గ మాఱును. కాబట్టి 'సింధు' అను పదము 'హిందు' అయినది. సరే, 'హ'కారమును ఉచ్చరించుట కష్టముగానుండుట చేత గ్రీకులు దానిని అసలే వదలి వేసిరని మీకు తెలిసియే యుండును. అందువలననే మనకు 'ఇండియనులు' అను నామము ఏర్పడినది. 'సింధూనదికి ఆవలియొడ్డున నివసించు వారు' అని తెలుపుటకు ప్రయోగింపబడిన 'హిందూ' పదము పూర్వకాలమున నొకవేళ సార్థకమై ఉండి యున్నను, ఈ ఆధునిక కాలమునందు దాని సార్థకత యంతయు పోయినది. ఏలయనగా, సింధూనదియొక్క ఈవలి యొడ్డున నివసించు జనులందఱు ఈ కాలమున ఒకే మతమునకు చెందిన వారు కారు. ఇప్పుడు ఇక్కడ హిందువులుకాక, మహమ్మదీయు

---

* చెన్నపురిలో

లును, పార్సీవారును, క్రైస్తవులును, బౌద్ధులును, జైనులును కలరు. 'హిందూ' అను మాటయొక్క వ్యుత్పత్త్యర్థ ప్రకారము దానిలో వీరందఱును ఇమిడి యుండవలయును. కాని మతవిషయకముగా వీరినందఱిని హిందువులని పిలుచుట సరికాదు. మన మతమునకు సామాన్యనామమును కల్పించుట చాల కష్టమగు పని. ఈ మతము అనేక మతముల యొక్కయు, అనేక భావముల యొక్కయు, వివిధ కర్మకలాపముల యొక్కయు, ఆచారముల యొక్కయు, సమ్మేళనమై యున్నది. వీనికన్నిటికి ఒకేపేరుగాని, ఒకే అర్చనావిధానముగాని, ఒకే వ్యవస్థగాని లేక అన్నియు ప్రోగుపడినవి. మన ఈ సంప్రదాయములన్నియు వేద ప్రామాణ్యమునుమాత్రము అంగీకరించుచున్నవి. వేదములు పరమప్రమాణములని ఒప్పుకొనని ఏ వ్యక్తియు 'హిందువు' అని పిలుచుకొనుటకు అర్హుడు కాడని నిశ్చయముగా చెప్ప వచ్చును. ఈ వేదములన్నియు కర్మకాండ, జ్ఞానకాండ, అనెడు రెండు భాగములుగా విభజింపబడియున్నవని మీరెఱుగుదురు. కర్మకాండయందు యజ్ఞములు, క్రతువులు మున్నగువానినిగూర్చి చెప్పబడియుండును. వానిలో చాల భాగము ఈ కాలమునందు ఆచరణలో లేవు, 'ఉపనిషత్తులు' లేక 'వేదాంతము' అని పిలువబడు ఆధ్యాత్మికబోధభాగమునే జ్ఞానకాండ యందురు. మన ఆచార్యులందఱును, మన తత్త్వవేత్తలందఱును, మన గ్రంథకర్తలందఱును—ద్వైతులుగాని, అద్వైతులుగాని, విశిష్టాద్వైతులుగాని—ఈ వేదాంతమునే పరమ ప్రమాణముగా చూపుదురు. భారతదేశము

లోని ప్రతి తత్త్వసిద్ధాంతమునకు, ప్రతి సంప్రదాయమునకు, ఉపనిషత్తులలోనే ప్రమాణము చూపవలసియున్నది. అట్టి ప్రమాణము చూపజాలని సంప్రదాయము వేదబాహ్యమై అసమ్మతమగును. కావున ఈ కాలమున ఈ దేశమందంతటను గల హిందువులందఱకు వర్తింపగల పేరు కావలెనన్నచో, వారిని 'వేదాంతు' లనిగాని 'వైదికు' లనిగాని పేర్కొన వలెను. ఈ యర్థముననే 'వేదాంతమతము', 'వేదాంతము' అను పదములను నేను సదా వాడుచుందును. దీనిని ఇంకను కొంచెము వివరించెదను. ఏలయన 'వేదాంత' మను పద మును వేదాంతదర్శనములోని అద్వైతమతము అను అర్థము ననే చాలమంది వాడుట ఇటీవల ఆచారమైపోయినది. ఉపనిషత్తులను ఆధారముగా పెట్టుకొనిన ఆయా వేదాంత మతములలో, 'అద్వైత' మనునది ఒకశాఖ మాత్రమే యని మీ కందఱకును తెలియుననుకొందును. విశిష్టాద్వైత సాంప్రదాయులును, అద్వైతులతో సమానముగ ఉపనిష త్తులను గౌరవించెదరు. అద్వైతులవలెనే విశిష్టాద్వైతు లును వేదాంతము ప్రమాణమని వాదింతురు. ద్వైతులును అట్లే యందురు. హిందూదేశములోని ప్రతి ఇతర సాంప్ర దాయియు అట్లే చెప్పును. కాని ప్రజాసామాన్యమునందు 'వేదాంతి' అనగా అద్వైతి యని సాధారణముగా అభి ప్రాయము ఏర్పడినది. అందుకు కొంతకారణముకూడ కల దనవచ్చును. వేదములే మనశాస్త్రములైనను, ఆ వైదిక సిద్ధాంతములకు వ్యాఖ్యానోదాహరణములుగా తదనంతరము వ్రాయబడిన స్మృతులును, పురాణములునుకూడ ఏర్పడి

యున్నవి. వీనికి వేదములకున్నంత ప్రామాణికత లేదు నిజమే. ఈ పురాణములును, స్మృతులును శ్రుతికి విరుద్ధముగ నున్నచోట్లనెల్ల, శ్రుతినే అనుసరించి, స్మృతిపురాణములను త్రోసివేయవలెనని శాస్త్రవిధియు గలదు. అద్వైత వేదాంతియగు శ్రీ శంకరాచార్యులవారి వ్యాఖ్యానము నందును, ఆయనచే స్థాపింపబడిన సంప్రదాయమువారి రచనలందును, ఉదాహరింపబడిన ప్రమాణములు చాలవఱకు ఉపనిషత్తులనుండి తీసికొనబడినవే. శ్రుతులలో సాధారణముగా కనబడని అంశము నేదేని విశదము చేయవలసివచ్చినప్పుడు తప్ప, స్మృతులనుండి ప్రమాణములు తీసికోబడ లేదు. ఇతర సంప్రదాయము లన్ననో, వారు ఎక్కువగా స్మృతులను, కొంచెముగా శ్రుతులను, ఆధారముచేసికొనిరి. ద్వైతసంప్రదాయములన్ననో, అధికాధికముగ స్మృతుల నుండియే వారు ప్రమాణములు కైకొనియున్నారు. వేదాంతులమని చెప్పుకొనువారు ఇంతగా స్మృతిప్రమాణములపై నాధారపడుదురని మనము భావింపము; కాని వారటుల చేసిరి. వా రింతగా పురాణములనుండి ప్రమాణములను ఎత్తి చూపుటచేతనే అద్వైతియే స్వచ్ఛమగు 'వేదాంతి' యగు నను అభిప్రాయ మేర్పడియుండును.

అది యెట్లున్నను, వేదాంతమను శబ్దము భారతీయుల ఆధ్యాత్మిక జీవన క్షేత్రమున కంతటికిని అనువర్తింపవలయును. అది వేదములయొక్క అంశమగుటచేత, మనకుగల అత్యంత ప్రాచీన వాఙ్మయమని అందఱచేతను అంగీకరింపబడుచున్నది. నవీన పండితుల అభిప్రాయమెట్లున్నను, వేద

ములలోని కొన్ని భాగములు ఒకప్పుడును, మఱికొన్ని భాగములు మఱొకప్పుడును, వ్రాయబడి యుండెనని హిందువులు అంగీకరింప జాలరు. వేదములన్నియును ఏక కాలమునందే రచింపబడెనని వారు దృఢముగా విశ్వసించుచున్నారు. ఇవి ఎన్నడును రచింపబడినవే కావనియు, బ్రహ్మదేవుని హృదయమున అనాదిగా ఉండియున్నవే యనియు కూడ, వారి నమ్మకము. వేదాంతము ద్వైతముయొక్కయు, విశిష్టాద్వైతముయొక్కయు, అద్వైతముయొక్కయు, క్షేత్రమునంతను ఆవరించు నను భావముననే నేను వేదాంతశబ్దమును వాడుదును. ఈ ఆవరణములోనికి రానిష్టపడునేని, బౌద్ధ జైనమతములలోని కొన్నికొన్ని భాగములనుసైతము మనము స్వీకరింపవచ్చును. మన హృదయములు అందుకు తగినంత విశాలములుగనేయున్నవి. కాని మనలోనికి వచ్చుటకు ఇష్టపడకున్నది వారే. మనము సంసిద్ధముగనే యున్నాము. తీవ్రదృష్టితో పరిశోధించిన యెడల, బౌద్ధమతసార మంతయు ఉపనిషత్తులనుండియే గైకొనబడినదని స్పష్టమగును. బౌద్ధమతములోని మహోదార నీతి సూత్రములన్నియు మన ఉపనిషత్తులందు, 'తు,చ' తప్పకుండ, మాటలు మాటలుగ, అట్లే కాన్పించుచున్నవి. అదే విధముగ జైనుల సిద్ధాంతములు సైతము — వారి స్వకీయభ్రాంతికల్పనలను విడిచినయెడల — మన ఉపనిషత్తులందు గోచరించుచున్నవి. అనంతరకాలమున భారతదేశమున ప్రబలిన ఆధ్యాత్మికమతభావాంకురములన్నియు కూడ ఉపనిషత్తులలో కలవు. ఉపనిషత్తులలో భక్తిభావనా

దర్శనము లేదని కొందఱు వాదములు చేయుచుందురు. ఈ వాదములు కేవలము నిరాధారములు. ఉపనిషత్తులు చక్కగ చదివినచో ఈ వాదములు ఎంతమాత్రము సత్యముకాదని స్పష్టపడును. ప్రతి ఉపనిషత్తునందును కావలసినంత భక్తి యున్నది; మీరు కొంచెము కన్నులు తెఱచి దానిని చూడ వలసియుండును, అంతే. ఉత్తరకాలమున పురాణములలోను, ఇతర స్మృతులలోను, పూర్తిగ వికసించియున్న అనేక భక్తి భావములు ఉపనిషత్తులయందు బీజప్రాయముగా నున్నవి. వాని ఆకృతిరేఖలు స్థూలముగా అందే కలవు. కొన్ని పురాణములు ఆ స్థూలరేఖలను సూక్ష్మముగా తీర్చిదిద్దినవి. అంతేగాని, ఉపనిషత్తులలో అంకురముగనైన గోచరింపని ఒక్క భారతీయాదర్శమైనను, నూతనముగ వికసించినది కాన్పింపదు. ఉపనిషత్తులు బాగుగా చదువని కొందఱు పెద్దలు, భక్తికి ఏదో అన్యాధారము చూపవలయునని వెఱ్ఱి ప్రయత్నములు చేసియున్నారు. కాని వారిప్రయత్నము లన్నియు వ్యర్థములనుట రుజువైనది. భక్తిపరముగా మీకు కావలసినదంతయు ఉపనిషత్తులలో—సంహితలలోసైతము —కలదు. భక్తి, పూజ, మున్నగునదంతయు అందున్నది. కాని అవి వికసించుటమాత్రము ఆ తరువాతి కాలముననే క్రమక్రమముగా జరుగుచువచ్చినది. సంహితాభాగములందు కొన్నికొన్ని చోటుల, భయసంకటములతో కూడిన మతము యొక్కజాడలు మనకు గోచరించును; ఏ వరుణదేవుని ఎదుటనో, మఱొకదేవుని ఎదుటనో, గజగజ లాడుచుండెడి అర్చకుడు మనకు కానవచ్చును. పాపభావము వారినొక్కక

సారి అపారముగా సంక్షోభింపజేయుటయు కానవచ్చును. కాని ఉపనిషత్తులలో ఇట్టి విషయముల ప్రస్తావనయే కానరాదు. ఉపనిషత్తులలో కానవచ్చు మతభావమున భయమునకు స్థానమే లేదు. అందలి మతము భక్తిమయము, జ్ఞానమయము!

ఈ ఉపనిషత్తులే మనకు శాస్త్రగ్రంథములు. వానికి వేలువేలు రీతుల అర్థము చెప్పుదురు. అర్వాచీనములగు పురాణములకును, ప్రాచీనములగు వేదములకును భిన్నత సంభవించినప్పుడెల్ల, నేనిదివఱకే తెలిపియున్నటుల పురాణములే తలవంపవలసియుండును. అయినప్పటికిని, యథార్థమునకు మనము నూటికి తొంబదిపాళ్లు పౌరాణికులమును, పదిపాళ్లు మాత్రమే వైదికులమును అయితిమి. ఈ పదిపాళ్లయినను పూర్తిగ వైదికులమో కాదో! హిందూ శాస్త్రాధారము బొత్తిగా లేని అనేక విరుద్ధాచారములు మనలో కాన్పించుచున్నవి! అట్టి విరుద్ధ మతభావములు సైతము మన సంఘములో పరిపాటియై పాదుకొని పోయినవి! వేదములలోగాని, స్మృతులలోగాని, పురాణములలోగాని, ఎట్టి ప్రమాణములును లేక కేవలము స్థానికములై వచ్చు దేశాచారములను చూచినచో మనకు అత్యాశ్చర్యము కలుగును. పామరుడగు ప్రతి పల్లెటూరివాడును, ఏ చిన్న గ్రామాచారమో నశించిపోయిన యెడల, తానిక హిందువై నిలువజాలక భ్రష్టుడై పోవలసినదే యని తలంచుచున్నాడు! వాని మనస్సులో వేదాంతమతమును, ఈ స్థానికక్షుద్రాచారములును పెనవేసికొని, ఏకరూపమై పోయినవి! అట్టి

వాడు ధర్మశాస్త్రములను చదివినను కూడ, తాను చేయు వాడుకకు యథార్థముగా శాస్త్రాధారము లేదనియు, ఈ ఆచారములను వదలిన యెడల తనకు ఏ మాత్రము హాని లేక పోగా, తాను ఉత్తమమానవుడుగా కూడ పరిగణింపబడగలడనియు గ్రహించుట చాల కష్టము. రెండవది ఇంకొక కష్టమున్నది. ఈ మన శాస్త్రగ్రంథములు బహువిస్తృతములై యున్నవి. శబ్దవ్యుత్పత్తివిషయక (Philology) గ్రంథ రాజమగు పతంజలి మహాభాష్యమున, సామవేదమునకు వేయిశాఖలు కలవని చెప్పబడియున్నది! అవి యన్నియు ఇప్పుడు ఎక్కడ నున్నవి? ఎవనికిని తెలియదు! ప్రతి వేదము సంగతియు ఇట్లే అయినది. ఈ గ్రంథములు చాలభాగము అదృశ్యమై పోయినవి; కొద్దిభాగములు మాత్రమే మనకు మిగిలియున్నవి. అవియు కొన్నికొన్ని ప్రత్యేకకుటుంబములవారి అధీనమందే యుండెడివి. ఆ కుటుంబములవా రిప్పుడు అంతరించియుందురు; లేదా పరదేశీయులచేత క్రూరముగ వధింపబడియుందురు; మొత్తముమీద ఏదో విధముగ వారందఱును రూపుమాసి పోయిరి. వారితోపాటు వారు తమ అధీనమందుంచుకొనిన వేదశాఖాపాండిత్యముకూడ నాశమైపోయినది. ఏదేని క్రొత్త విషయమును బోధించుటకో, ఏదేని వేదవిరుద్ధమగు ధర్మమును ప్రచారము చేయుటకో పూనుకొనిన వారెల్లరు దీని నొక మిషగా పెట్టుకొనుచుందురని మనము జ్ఞప్తి నుంచుకొనవలయును. స్థానికాచారమునకును శ్రుతికిని వివాదము సంభవించినప్పుడెల్ల, ఆ స్థానికాచారము శాస్త్ర విరుద్ధమని చూపబడినప్పుడెల్ల, ఈ వాదమును వారు బయటికి

తీయుదురు. ఆ స్థానికాచారము శ్రుతి విరుద్ధము కాదనియు, అది అంతరించిపోయిన యొక శ్రుతిశాఖయందలి ఆచారమే యనియు, కావున దానికి వేదముయొక్క అంగీకారము కలదనియు వక్కాణింతురు! భిన్నభిన్నములగు పాఠాంతరములమధ్య, శాస్త్రములకు అర్థములు చెప్పుచో అవలంబింపబడు భిన్నభిన్నమార్గముల నడుమ, అన్నింటికిని సామరస్యమునుగూర్చు సూత్రమును కనుగొనుట చాల కష్టము. ఏల యందురా? భిన్నభిన్నములై చూపట్టు ఈ శాఖాంతరముల కన్నింటికిని అడుగున మూలాధారము ఒకటి ఉండితీరవలయు ననియు, ఈ చిన్నచిన్న భవనములన్నిటికిని పరస్పరానురూప్యమునుగూర్చు సామాన్యమగు పదకము ఏదో యొకటి ఉండితీరవలయుననియు, 'మన మతము' అని మనము చెప్పుకొనునట్టి ఈ కలగూరగంపకంతకు ఒక ఆరంభము ఉండితీరవలయుననియు, మనము విశ్వసించుచున్నాము. అటుల లేకున్నచో మన మతము ఇన్నిదినములు నిలిచియుండెడిదే కాదు; ఇంతకాలము సజీవమై యుండగలిగెడిదే కాదు.

మరల మన భాష్యకర్తల విషయము ఎత్తుకొన్నచో, ఇంకొక చిక్కు కానిపించుచున్నది. అద్వైతియగు భాష్యకారుడు తనకు అద్వైతపరమగు శాస్త్రవాక్యము దొరకినప్పుడు, దానిని ఉన్నది ఉన్నటుల కాపాడును. కాని ఆ భాష్యకారునకే ద్వైతపరమగు వాక్యము కండ్లపడగనే, తనకు చేతనైనంతవఱకు దానికి ఏదో ఒక వికృతార్థమును కల్పనచేయును. ఒక్కొకప్పుడు 'బ్రహ్మదేవుడు' 'ఆడు మేక' యైపోవును! ఆ భాష్యకర్తలు తమకు అనుకూలించు

కొఱకై 'అజుడు' అనగా పుట్టువు లేనివాడు (బ్రహ్మదేవుడు) అను అర్థమున్నచోట 'అజా' అనగా ఆడుమేక అని అర్థము చెప్పివేయుదురు. ఇదేతీరున—ఇంతకన్న అధ్వానముగ కూడ — ద్వైతభాష్యకారులుసైతము శాస్త్రవాక్యముల యర్థమును కొన్నిచోటుల తాఱుమాఱుచేసిరి. ద్వైతపరమగు ప్రతివాక్యమును సురక్షితముగ నుంపబడును. అద్వైతసిద్ధాంతమును తెలుపు ప్రతివాక్యమును తమ యిచ్ఛవచ్చినతీరున మెలికలుత్రిప్పి హింసింపవలసినదే! ఈ సంస్కృత భాష మిక్కిలి క్లిష్టమగుటచేతను, వేదములందలి సంస్కృత భాష అత్యంతము పురాతనమైనదగుటచేతను, 'భాషాతత్త్వశాస్త్రము' అతి సమగ్రమైయుండుటచేతను, ఒక్కమాటయొక్క అర్థమును గుఱించి యుగయుగములుగా ఎంతెంత వివాదమునైనను సాగింపవచ్చును. ఒక పండితుని పుఱ్ఱెలో బుద్ధి పుట్టినా, ఏ పిచ్చిప్రలాపమునైనను తన వాదబలముచేతను, శాస్త్రప్రమాణములను సూత్రములను క్రోడీకరించుటచేతను, శుద్ధమగు సంస్కృతముగ నిరూపింపగల్గును! ఉపనిషత్తులను అర్థముచేసికొనుటలో మనకు గల చిక్కులిట్లున్నవి. నాకొక అవతారపురుషుని పాదసమీపమున జీవించు నదృష్టము కలిగినది. ఆయన ఎంతటి అద్వైతియో అంతటి ద్వైతియు! ఎంతటి జ్ఞానియో అంతటి భక్తుడును! మున్ముందుగా ఈ పురుషుని సాహచర్యము లభించుటవలన, భాష్యకర్తలను గ్రుడ్డిగా అనుసరించుటకంటె స్వతంత్రముగా ఉపనిషత్తులకును శాస్త్రగ్రంథములకును అకృత్రిమాధారముగల అర్థము చెప్పుకోవలయునను సంకల్పము నాకు కలిగినది.

నా పరిశోధనలవలన నాకు కలిగిన అభిప్రాయ మిది: ఈ శాస్త్రగ్రంథములు ఎంతమాత్రమును పరస్పరవిరుద్ధములు కావు. కాబట్టి మూలగ్రంథపాఠములలో చేయబడిన మార్పుల వలన మనకు భయము లేదు. ఈ శాస్త్రగ్రంథములు రమ్యమైనవి; మహాద్భుతమైనవి. అవి పరస్పర విరుద్ధములు కానే కావు. ఒకభావమునుండి మఱొకభావమునకు చిన్నని దారిని చూపుచు, అన్నిభావములకు అద్భుతసామరస్యమును సాధించినవి. నే నొక సత్యమును కనిపట్టినాను. అన్ని ఉపనిషత్తులును ద్వైతభావములతోడను పూజాపురస్కారముల తోడను ప్రారంభమై చివరకు అద్వైతభావములతో ముగియుచున్నవి!

నా గురుదేవుని జీవితమునుబట్టి విచారింపగా ద్వైతియు అద్వైతియు ఒకరితో నొకరు పోట్లాడ నవసరము లేదని నేను గ్రహించితిని. జాతీయజీవితమున ఇరువురకును స్థానము—గొప్ప స్థానమే—కలదు. ద్వైతి ఉండవలసినవాడే! ఏలయన, ద్వైతియు అద్వైతివలెనే, జాతియొక్క అధ్యాత్మజీవితమున ప్రాధాన్యమువహించియే యున్నాడు. ఒకడు రెండవ యతడు లేనిది బ్రతుకజాలడు. ఒకడు రెండవ వాని ప్రయోజనమును సఫలము చేయును. ఒకడు దేవళమువంటివాడు, రెండవ యతడు దాని శిఖరము వంటివాడు. ఒకడు వేరువంటివాడు, రెండవ యతడు పండువంటివాడు. ఇట్లే పోల్చుకొనవచ్చును. కాబట్టి ఉపనిషత్తుల వాక్యములను విఱిచి, తికమకలు చేయబూనుట అసహ్యముగ కాన్పించును. ఉపనిషత్తుల భాష నాకు మహాద్భుత

మైనదిగా కనిపించుచున్నది. గొప్ప తత్త్వశాస్త్రముగా దానికి గల యోగ్యతకంటెను, మానవజాతికి తరణోపాయము చూపు భాగవతసిద్ధాంతముగా దానికిగల అద్భుత మహత్త్వముకంటెను, ఈ ఉపనిషద్భాషలోని ఉదాత్తతా వర్ణనచిత్రణము ప్రపంచమందసమానమై చిత్రాతిచిత్రమై యున్నది! మానవహృదయముయొక్క విశిష్టమహిమయు, సూక్ష్మదృష్టి, ఆంతరంగికప్రబోధముగల భారతీయుని బుద్ధికుశలతయు, బహు విస్పష్టముగా ఇందు ప్రకటితమగుచున్నవి! అన్యజాతి భాషలయందు గంభీరమగు చిత్రరచనలు ఇతర సందర్భములందు కనబడుచుండును. కాని ఒక్క మినహాయింపును లేకుండ వాని అన్నిటియందును, బాహ్యబల మహత్త్వమును ప్రకటించుటయే పరమావధిగా గోచరించుచున్నది. ఉదాహరణకు మిల్టన్, డాంటే, హోమర్, లేక యే ఇతర పాశ్చాత్యకవుల రచనలనైనను చూడుడు. వాని యందును అద్భుతములగు గంభీరవాక్యము లున్నవి. కాని పంచేంద్రియములును, కండరబలమును, అఖండ వికాసమును పొందుటవలననే అఖండతత్త్వము పట్టుబడునను సిద్ధాంతము అందు సర్వత్ర గోచరించుచుండును. ఇట్టి భావములే సంహితలందును కొన్నిచోటుల కలవు. సృష్టి వివరణముల దెలుపు కొన్ని అత్యద్భుత ఋక్కులను మీ రెఱిగి యుందురు. విస్తృతియందు ఔదాత్త్యతత్త్వమును, ఆకాశమునందు అఖండతాతత్త్వమును, వివరించుటలో మహోన్నత భాషాచిత్రణము అందు కూర్పబడినది. కాని ఆ విధముగా అఖండ బ్రహ్మమును తాము చేరలేమని వారు త్వరలోనే కను

గొనిరి! అనంతాకాశమును, విశాలావకాశమును, అంతులేని బాహ్యప్రకృతియుగూడ, వారి హృదయములనుండి వ్యక్తములై వెలువడుటకు 'తనుకులాడు'చున్న భావరాజములను తగురీతిని ప్రకటింపజాలవని వారు తెలిసికొనిరి. కాబట్టి ఇతర విధములగు సమాధానములకొఱకై తమ దృష్టిని మరల్చిరి. ఉపనిషత్తులందు వారిభాష మార్పుచెందినది. ఆ భాష నిషేధరూపము తాల్చినది. ఒక్కొక్కప్పు డది చిందఱ వందఱగ నుండును; ఒక్కొక్కప్పుడు అది మిమ్ము ఇంద్రియములకు అతీతముగా తీసికొనిపోయిపోయి మనస్సున కందక, ఇంద్రియములకు గోచరింపక, యుండు ఏదోయొక తత్త్వమును చూపును. అదేదో ఉన్నట్లు మాత్రము మీకు నిస్సంశయముగా తోచును. కాని అది యేదో స్పష్టముగా తెలియదు. "న తత్ర సూర్యో భాతి న చంద్ర తారకం నేమా విద్యుతో భాన్తి కుతోఽయమగ్నిః" అను వాక్యముతో సరిపోలు వాక్యము ప్రపంచమున నింకొకటి కలదా? "అక్కడ సూర్యుడు ప్రకాశింపడు; చంద్రుడు ప్రకాశింపడు; నక్షత్రములు ప్రకాశింపవు; మెఱుపులును ప్రకాశింపవు. ఇంక ఈ మర్త్యాగ్నిమాట చెప్పవలసిన దేముండును?" అని దీనిఅర్థము!

"ద్వా సుపర్ణా సయుజా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే।
తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్త్య-
నశ్నన్నన్యో అభిచాకశీతి॥

సమానే వృక్షే పురుషోనిమగ్నో-
ఽనీశయా శోచతి ముహ్యమానః ।
జుష్టం యదా పశ్యత్యన్యమీశమస్య
మహిమానమితి వీతశోకః ॥ ''

ఈ శ్లోకమునందుకంటె, ఎక్కువ మనోహరతరమగు భాషలోగాని, ప్రపంచమునగల పారమార్థికజ్ఞాన రాశిని, హిందువుల వేదాంతతత్త్వసారమును, మానవజాతియొక్క అఖండమోక్షౌదర్యమును, రమ్యతరమగు అలంకార రూపమునగాని, విశదము చేయజాలు వాక్యములు మీకింకెందు లభింపగలవు? ఒకే చెట్టుమీద రెండు సుందరమగు పక్షులు కలవట. అవి ఒకదానికొకటి పరమ మిత్రములు. ఒ[illegible]టి పండ్లను తినుచుండగా రెండవది ఏమియుతినక శాంతమ[illegible] నిశ్చలముగను కూర్చుండెను. అడుగుకొమ్మమీద [illegible] పక్షి తియ్యనిపండ్లను చేదుపండ్లను తినుచు సుఖమును [illegible]మును పొందుచుండ, రెండవపక్షి శాంతముగ, గంభీరముగ, చెట్టుకొనయందు కూర్చుండి యుండెనట! అది తియ్యని పండ్లనుగాని చేదుపండ్లనుగాని తినదు. సుఖమునుగాని దుఃఖమునుగాని అనుభవింపక తన స్వస్వరూప మహిమ యందు లీనమై యుండును! ఇది మానవుని ఆత్మయొక్క రూపపటము! నరుడు ఐహిక జీవితముయొక్క మధురఫల ములను విషఫలములను తినుచున్నాడు; ద్రవ్యముకై పరుగులు వెట్టుచున్నాడు; ఇంద్రియములవెంటబడి గంతుల్లు వేయుచున్నాడు; జీవితాడంబరముల వెంబడి ఉరుకు

చున్నాడు. నిరాశోపహతుడై వెట్టిగా ఇట్లు జీవితము గడపుచున్నాడు! వేఱుస్థలములయందు ఉపనిషత్తులు నరుని జీవాత్మను రథికునకును, ఇంద్రియములను మదించి పట్టవశము గాక పరుగులు వెట్టు గుఱ్ఱములకును పోల్చినవి. లౌకికాడంబరములవెంట పరుగులువెట్టు నరునియొక్క జీవనగతి ఇట్లున్నది. సువర్ణస్వప్నములను కాంచు చిన్నలు అవి అన్నియు చివరకు బూటకములే యని కనుగొనుచున్నారు. పెద్దలు తమ పూర్వచర్యలనుగుఱించి పశ్చాత్తాపము పొందుచున్నారు. ఐనను ఈ వలలోనుండి తప్పించుకొని బయట పడుమార్గము కానబడుటలేదు. ప్రపంచమనగా ఇట్టిది! కాని ప్రతివాని జీవితమునందును ఉత్తమాశాజనకములగు [illegible]ణములు కొన్ని వచ్చుచుండును. మహా ఘోరదుఃఖముల [illegible]ను — అంతేకాదు, మహానందముల నడుమ [illegible]ము—సూర్యుని ప్రకాశమును కప్పివేయు ఈ నల్లని [illegible]బ్బులు కొన్నని తొలగిపోవునిమేషములు రాగలవు. అప్పుడు ఇంద్రియానుభవముల దాటి, చాల దూరమున ఎక్కడనో, అతీతముగానుండు తత్త్వముయొక్క ఒక్కతళుకు హఠాత్తుగా, అప్రయత్నముగా, మన కన్నులను మిరుమిట్లు గొలుపును. ఈ జీవితాడంబరములకు అతీతముగా, ఈ సుఖములకు ఈ కష్టములకు దూరముగా, ఈ ప్రకృతిని—అనగా ఇహపరములందలి మన ఆనందభ్రాంతులను — దాటి, ఐశ్వర్యముకొఱకు పేరుకొఱకు ప్రతిష్ఠకొఱకు వంశాభివృద్ధికొఱకు మనము పొందు ఆరాటమునకు చాలదవ్వుగా, అది మెఱయును. దాని తళుకునుచూచి నరుడు ఒక నిమిష

కాలము చకితుడై పోవును. శాంతముగను గంభీరముగను కూర్చుండి, తీపి పండ్లనుగాని చేదుపండ్లనుగాని తినక, ఆత్మ తృప్తి కలిగి, ఆత్మానందముతో, స్వకీయ తేజమున ప్రకాశించు ఆ రెండవ పక్షిని చూచును.

"యస్త్వాత్మరతిరేవ స్యాదాత్మ తృప్తశ్చ మానవః ।
ఆత్మన్యేవ చ సంతుష్టస్తస్య కార్యం నవిద్యతే ॥"

అని గీతావచనము. "ఆత్మయందు అనురక్తుడై, ఆత్మను దప్ప మఱిద్దానిని కోరక, ఆత్మయందే సంతృప్తుడైయున్న వానికి తాను నిర్వహించుకొనవలసిన కార్యమేమియుండును?" దానిసవలె అత డేల పాటుపడవలయును? నరుడు తళుక్కుమను దాని జాడను చూచును; కాని మఱల దానిని మఱచి పోవును. ఈ సంసారపు తియ్యని పండ్లను, చేదుపండ్లను అతడు తినుచునే యుండును. ఒకవేళ కొంతకాలమునకు, తళుక్కుమను వెలుగుజాడ ఇంకొకసారి కానరావచ్చును. ఇటుల క్రిందనున్నపక్షి దెబ్బలుతిని తిని, పైనున్నపక్షికి దగ్గఱదగ్గఱగా పోవుచుండును. గట్టి మొట్టికాయలను తిను నదృష్టము ఎంతబాగుగా పట్టిన అంతత్వరగా తన సహవాసియు ప్రాణమును మిత్రమును అగు రెండవపక్షి దాపునకు పోయి చేరును. దానిని సమీపించిన కొలది, దానితెక్కల కాంతులు దీనిని చుట్టుకొని, దీనితెక్కలుకూడ ప్రకాశించుచున్నటుల తోచును. ఈ పక్షి యింకను సమీపమునకు పోవునపుడు దానికొక విచిత్ర రూపాంతరము చేకూరును! అది దాపునకు చేరిన కొలది, తన స్వరూపము కరగి పోవుచున్నదా యన్నట్లు దానికి తోచుచుండును. తుదకది

పూర్తిగా అదృశ్యమై పోవును. సత్యమున కీ పక్షి అసలు లేనే లేదు. ఇటు నటు కదలియాడుచుండు ఆకుల మధ్య నిశ్చలముగను, గంభీరముగను కూర్చుండియున్న ఆ రెండవ పక్షి ప్రతిబింబమే యిది! అంతయు పైదాని ప్రకాశమే! పైనున్న పక్షియొక్క ప్రభలే! దానిని కలిసికొన్నంతనే దీని భయము అణగి పోవును; పూర్ణతృప్తి లభించును; నిశ్చలశాంతి దొరకును. ఇట్టి ఆలంకారిక భాషతో, ఉపనిషత్తులు మనలను ద్వైతభావమునుండి అద్వైతభావమునకు తోడ్కొని పోవుచున్నవి!

ఇట్టి ఉదాహరణలను అనంతముగా చూపవచ్చును. కాని ఈ ఉపన్యాసములో అటుల చేయుటకు వ్యవధిచాలదు. ఉపనిషత్తులలోని ఉదాత్తకవితావైభవమును, ఉత్కృష్ట భావసంపదను, చూపుటకు ఇది యదనుకాదు. ఐనను ఇంకొక్క విషయమును మాత్రము తెలుపవలసి యున్నది. ఉపనిషత్తులలోని భాషయు, భావమును అతినిశితముగా, నిరాఘాటవేగముతో సాగివచ్చును. కత్తి విసరినటుల మీద పడును; పెద్ద సమ్మెటపోటులవలె పైని పడును. వాని అర్థమును గుఱించి పొరపడుటకు వీలులేదు. ఆ గానములోని స్వరములెల్ల స్పష్టమధురములై సంపూర్ణముగా రక్తికట్టును. తిరుగుళ్ళుండవు; పిచ్చి పిచ్చి ప్రసంగములు లేవు. పతనపు జాడలు అందు కాన్పింపవు. మితి మీరిన ఉపమాలంకారములుగాని, విశేషణ పరంపరలుగాని, క్లిష్టాన్వయములుగాని అందులేవు. మెదడు తిరుగుళ్లుపడి, చెదరి అందులోనుండి బయటపడు మార్గముతోపక గిజగిజలాడవలసిన యవసరము

లేదు. అటువంటిచిక్కు ఎంతమాత్రమును లేదు. అది మానవ రచితమైన వాఙ్మయమే అగునెడల, జాతీయమేధాసంపద ఎంతమాత్రమును పోలిపోవని ఒక మహాజాతి దానిని రచించి యుండునని చెప్పవలెను.

'బలము', 'బలము' అని ప్రతి పుటనుండియు ఉపనిషత్తులు నన్ను ఉద్బోధించుచున్నవి! మనము జ్ఞప్తినుంచుకొనవలసిన గొప్పవిషయములలో ఇది యొకటి. నా జన్మలో నేను నేర్చుకొనిన గొప్పగుణపాఠము ఇది ఒక్కటే. "బలము, బలము!" అని ఉపనిషత్తులు ఉద్బోధించుచున్నవి; "ఓయి మానవుడా, దుర్బలుడవుగా నుండుటతగదు, తగదు!" అని హెచ్చరించు చున్నవి. మానవునందు లోపములుండకుండునా? అని నరుడు శంకించుచున్నాడు. "సరే యున్నవి; ఇంకను ఎక్కువ లోపములువచ్చి వానిని సవరించునా? ముఱికితో ముఱికిని కడిగివేయ ప్రయత్నింతువా?" అని ఉపనిషత్తులు అడుగుచున్నవి. పాపమును పాపము హరించునా? దోషమును దోషము తొలగించునా? "బలమును, ఓ మనుజుడా, బలమునే సంపాదింపుము! లేచి నిలబడుము. బలముగలిగి దృఢముగా నిలబడుము" అని ఉపనిషత్తులు ఘోషించుచున్నవి. అవును! ప్రపంచవాఙ్మయములలోనెల్ల ఈ వాఙ్మయమునందుమాత్రమే 'అభీః' అనగా జంకులేకుండుట, అనుశబ్దము మఱల మఱల ప్రయోగింపబడినది! ప్రపంచములో మఱే మతగ్రంథమునందును దేవునకుగాని మానవునకుగాని ఈ 'అభీః' విశేషణము ప్రయోగింపబడి యుండలేదు. "అభీః" అను పదము వినగనే

అలగ్జాండరనెడు గొప్ప పాశ్చాత్యచక్రవర్తిస్వరూపము నాకిప్పుడు మనోగోచరమగుచున్నది. ఆ మహాచక్రవర్తి అడవియందు మన సన్న్యాసులలో ఒకనితో మాటలాడుచు సింధూనదియొడ్డున నిలిచియున్నటుల ఒక రూపపటము నా కండ్ల యెదుట గోచరించుచున్నది. ఆతనితో మాటాడు చుండిన వృద్ధుడు దిగంబరియై, ఒకరాతి బండమీద కాబోలు కూర్చుండియున్నాడు! ఆ చక్రవర్తి భాగ్యగౌరవములపై ఆసలుగొలిపి, తన గ్రీసుదేశమునకు రమ్మని ఆయనను అడుగుచున్నాడు. ఆయన అఖండజ్ఞానమునకు ఆశ్చర్యపడి అట్లే నిలుచుండి యున్నాడు. ఈ సన్న్యాసి వాని ఐశ్వర్యమును చూచి నవ్వుచున్నాడు; అతడు పురిగొల్పుచున్న భ్రమలనుచూచి మందహాసము చేయుచున్నాడు; అన్నిటిని నిరాకరించుచున్నాడు! అప్పుడు రాజ్యాధికార మదాంధుడగు చక్రవర్తి 'నీవు నాతోడ రానియెడల నిన్ను చంపివేసెదను' అని భయపెట్టగా, ఆ పురుషశ్రేష్ఠుడు పకపక నవ్వి "నీ విప్పుడు పలికినంత అసత్యము నీజన్మలో నెన్నడును పలికి యుండవు! నన్నెవరు చంపగలరు? జడమయప్రపంచమునకు నీవు చక్రవర్తివే; ఐననేమి? నీవా? నన్నా? చంపుటయా? ఎన్నడును పొసగదు! ఏలయందువా, నేను జననమరణములు లేని ఆత్మస్వరూపిని. నేనెన్నడును పుట్టి యుండ లేదు; ఎన్నడును చచ్చువాడను కాను. నేను శాశ్వతుడను; సర్వవ్యాపిని; సర్వజ్ఞుడను; నీవా? నన్ను చంపుటయా? నీవు ఏమియు నెఱుగని పసివానివలె నున్నావే!" అని పలుకుచున్నాడు. బలమనగా అట్టిది!

నేను ఉపనిషత్తులను చదివిన కొలది, ఓ నా స్నేహితులారా, నా దేశీయులారా! మిమ్ము చూచిన నాకు విచారము కలుగుచున్నది. ఆచరణయోగ్యమగు మహాసాధన ఉపనిషత్తులందు గోచరించుచున్నది. ఓహో! బలము! బలము మనకు కావలసియున్నది! బలము, బలమే మనకు కొఱవడియున్నది! మనకు బలమును ప్రసాదించువారెవరి? దుర్బలురను చేయువారు వేలకొలదిగ కాన్పించుచున్నారు. తలతోకలేని వెఱ్ఱి కథలు మనకు కావలసినన్ని యున్నవి. ఎక్కడ నున్నవని మీరు ప్రశ్నింతురేమో, మన పురాణములలో ప్రతి దాని యందును — ప్రపంచగ్రంథాలయములలో ముప్పాతిక భాగమునునింపగలిగినన్ని కథలు—గలవు. జాతిత్వేన మనలను దుర్బలురను చేసివేయు విషయములెన్నో గడచిన వేయి సంవత్సరములనుండి మనలను వెంటాడుచున్నవి. మన జాతీయ జీవితములో, ఈ వేయి సంవత్సరములుగా నానాటికి మనము దుర్బలురమై నిర్వీర్యులమై పోయితిమి. మనపై పాదమునిడ సాహసించు ప్రతివాని కాలిక్రిందను వానపాముల వలె గిలగిల తన్నుకొనుచు ప్రాకులాడు దుర్గతి మనకు పట్టినది. కావున సోదరులారా! మీ రక్తబాంధవులలో నొక్కడనగు నేను, మీతోడ జీవించి మీతోడ మరణింపనున్న నేను, "మనకు బలము కావలసియున్నది; సదా బలమే మనకు కావలసియున్నది" అని ఘోషించుచున్నాను. మన ఉపనిషత్తులు బలమునకు అపార నిధులై యున్నవి. ఈ ప్రపంచమంతటికిని ఉజ్జీవము నొసంగజాలునంతటి బలము వానియందున్నది. ఆ ఉపనిషత్తులద్వారమున లోక

మంతయు సజీవము కాగల్గును; బలసత్త్వములను పొంద గల్గును. అన్ని జాతులందును, అన్ని మతములందును, అన్ని సంప్రదాయములందును గల దుర్బలురను, దుఃఖితులను, పీడితులను, శంఖధ్వనివంటి ముక్తకంఠముతో ఆహ్వానించి "మీ పాదములపై మీరు నిలువబడుడు; స్వతంత్రులై నడువుడు" అని ఉపనిషత్తులు హెచ్చరించుచున్నవి. స్వాతంత్ర్యము! శారీరక స్వాతంత్ర్యము, మానసిక స్వాతంత్ర్యము, ఆధ్యాత్మిక స్వాతంత్ర్యము అనునవియే ఉపనిషత్తులలోని ప్రధానసూత్రములు!

ప్రపంచమందలి ధర్మగ్రంథము లన్నిటిలోను ఇవి మాత్రమే మోక్షమును గుఱించిగాక స్వాతంత్ర్యమును గుఱించి ఉద్బోధించుచున్నవి. "ప్రకృతి బంధములనుండి స్వతంత్రులు కండు; దౌర్బల్యబంధములను త్రెంచివేయుడు!" అని హెచ్చరించుచున్నవి. అంతేకాదు; ఈ స్వాతంత్ర్యము ఇదివఱకే మీలో నున్నదనికూడ అవి మీకు తెలుపుచున్నవి. ఉపనిషత్తులబోధలకు ఇది మఱొక విశిష్టమైన లక్షణము. నీవు ద్వైతివే అనుకొనుము. ఐననేమి? జీవాత్మ స్వాభావికముగనే పరిపూర్ణమైనదని నీవు అంగీకరింప వలయునుగదా! కాని ఆ జీవాత్మ కొన్ని కర్మలమూలమున 'సంకోచము' పొందియున్నది. శ్రీ రామానుజాచార్యుల వారి 'సంకోచవికాస' సిద్ధాంతమునే ఇప్పటి ఆధునిక శాస్త్రజ్ఞులు 'ఎవల్యూషన్' (Evolution) అనియు, 'అటవిజం' (Atavism) అనియు పేర్కొనుచున్నారు. జీవాత్మ క్రిందికి పోయిపోయి సంకోచముపొందును, దాని శక్తులు అవ్యక్తము

లగును. సత్కర్మలమూలముననుసత్సంకల్పముల మూలమునను అది తిరిగి వికాసముపొంది, తనకు స్వాభావసిద్ధమగు పరిపూర్ణతతో దీపించును. అద్వైతి అభిప్రాయము దీనికి కొంత భేదమైయున్నది. అతడు ప్రకృతిపరిణామమును అంగీకరించును కాని, ఆత్మపరిణామమును అంగీకరింపడు! ఒక తెర ఉన్నదనుకొనుడు. ఆతెరలో ఒక చిన్నబెజ్జమున్నది. ఆ తెరవెనుక నిలుచుండి నేనీ మహాసభవంక చూచుచున్నాను. ఇచ్చటనున్న ఏ కొలది ముఖములు మాత్రమో నాకు కనబడును. ఇప్పుడు ఆ బెజ్జము పెద్దదగుచున్నదనుకొనుడు. అది పెద్దదైనకొలది, అధికాధికముగ ఈ సభ నాకు సువ్యక్తమగుచు వచ్చును. ఇక ఆ బెజ్జము తెరంతటిదై దానితో ఏకీభవించునప్పుడు, నాకీ సభయంతయు పూర్ణముగ గోచరించును. అప్పుడు మీకును నాకును నడుమ అడ్డమేమియునుండదు. మీరు మారినది లేదు, నేను మారినది లేదు. మార్పంతయు ఈ తెరలోనే సంభవించినది. మొదటినుండి తుదివఱకు, మీరు ఏకరీతినే యున్నారు. తెరమాత్రము మారినది. పరిణామ సిద్ధాంతమును గుఱించి అద్వైతియొక్క భావము ఈ తీరుగనున్నది. ప్రకృతియందు పరిణామము జరుగుచున్నకొలది, లోనున్న ఆత్మ వ్యక్తమగుచుండును. అంతేగాని, ఆత్మ ఏ తీరుననైనను 'సంకోచము' పొందునని అద్వైతి ఒప్పుకొనడు. ఆత్మ నిర్వికారము, అఖండము. అది మాయ అనెడు ముసుగుచేత కప్పబడినదనవచ్చును. ఈ మాయ అనెడు ముసుగు పలుచనైనకొలదిని, ఆత్మయొక్క స్వాభావసిద్ధమైన సహజ

తేజస్సు వెలువడి సువ్యక్తమగుచుండును. ఈ మహాసిద్ధాంతము నొక్కదానిని భారతదేశమునుండి నేర్చుకొనుటకు లోకము వేయికన్నులతో ఎదురు చూచుచున్నది. ఏమేమి మాటలాడినను, ఎంతగా డంబములు పల్కినను, ఈ సిద్ధాంతమును ఒప్పుకొనక ఏ సంఘమును నిలువజాలదని కాలము జరుగుకొలది వారు తెలిసికొందురు. సమస్తమును క్షణక్షణము తలక్రిందులై పోవుచున్నది. ప్రతివిషయమును — మంచిదని ఋజువగు వఱకును — చెడ్డదిగనే భావించుట ఎట్లాచారముగ వచ్చుచుండినదో మీరు ఎఱుగరా? విద్యా విషయమునను, దోషుల దండించు విషయమునను, వెఱ్ఱివారికి చికిత్స చేయువిషయమునను, సామాన్యరోగములకు వైద్యము చేయు విషయమున సైతము, ఇదియే పురాతనాచారము. ఇక నవీన పద్ధతి ఎట్లున్నది? "శరీరము స్వభావముచేత ఆరోగ్యవంతమైనదే; అది తన స్వశక్తిచేతనే తన రోగములను మాన్పుకొనగలదు; శరీరమునందు గల అనుకూల పదార్థము నెల్ల ప్రోగుచేసి పెట్టుటొక్కటే మందు చేయగలదంతయు" అని నూతన సిద్ధాంతము చెప్పుచున్నది. అది నేరగాండ్రను గుఱించి ఏమి చెప్పునో తెలియునా? ఒక నేరగాడు ఎంత పతితుడైనను, వానియందు దైవాంశ కలదు. ఆ దైవాంశ మారునదికాదు. ఈ సిద్ధాంతము ననుసరించియే నేరగాండ్రయెడ ప్రవర్తింపవలసియున్నది. ఈ మార్పులన్నియు ఇప్పుడు వచ్చుచునేయున్నవి. సంస్కరణశాలలు (reformatories), పశ్చాత్తాప భవనములు (penitentiaries) ఏర్పాటగుచున్నవి.

ఇటులనే ప్రతివిషయమునను పరివర్తన జరుగుచున్నది. ప్రతి వానియందును దైవాంశకలదనెడు భారతీయుల సిద్ధాంతము— తెలిసినను తెలియకున్నను — ఇతరదేశములందు సైతము మెలమెల్లగా తలసూపుచున్నది. దీనికి వివరణము మన గ్రంథములందుమాత్రమే కలదు. దానినే ఇతరజాతుల వారును అంగీకరింపవలసివచ్చుచున్నది. ఒకడు తనతోడి వానితో ఎట్లు ప్రవర్తింపవలెనను విషయమున అభిప్రాయ పరిణామములు కలుగుచున్నవి. మానవజాతియొక్క దుర్బలతనే చాటుచుండు తాతలనాటి ప్రాతభావములెల్ల తొలగి పోవలసియున్నవి. ఈ శతాబ్దములోనే అవి వినాశమై పోగలవు. ఇప్పుడు ప్రజలు చెలరేగి మనలను ఆక్షేపింప వచ్చును. పాపమే లేదు అను రాక్షస తత్త్వమును బోధించు చున్నానని, ప్రపంచములో ఈ కొననుండి ఆ కొనవఱకు, నన్నాక్షేపించుచున్నారు. నేను పాపబోధచేయక పుణ్య బోధచేసితినని, ఈ ప్రజల సంతానమే, నన్నుగుఱించి ధన్య వాదములుచేయు కాలము వచ్చును. నేను పుణ్యబోధ చేయుదునుగాని పాపబోధచేయువాడను గాను. చీకటినిగాక లోకమునకు నేను వెలుగునే ప్రకటించుచున్నానని సగర్వ ముగా చెప్పుకొనుచున్నాను.

ఉపనిషత్తులనుండి ప్రపంచము గ్రహింపవలసిన రెండవ గొప్పసిద్ధాంతము ఈ 'విశ్వమంతయుఏక' మనునది! హద్దులను, భేదములను చూపుచుండిన పూర్వకాలపు భావములన్నియు వేవేగముగా అంతరించిపోవుచున్నవి.

విద్యుచ్ఛక్తియు, ఆవిరియంత్రములును, ప్రపంచపు నలు మూలలకు రాకపోకలద్వారా పరస్పర పరిచయము కూర్చుచున్నవి. అందుచేత మనము మనదేశమునకు ఆవలనున్న ప్రదేశములన్నియు రాక్షసులతో, దయ్యములతో, నిండియుండునని కాకమ్మకబుర్లు చెప్పుకొనుటలేదు. 'భారతదేశములో అడవిజాతివారును, మనుష్యులను చంపుకొని తిను ప్రజలును, నివసించుచుందు'రని క్రైస్తవదేశప్రజలును చెప్పుటలేదు. మనము పరదేశములకేగినను అచ్చటకూడ, మనకు చేతినందించి ఆదుకొనువారు, సాయపడి ప్రోత్సహించి ఆశీర్వదించువారు, వేలకొలది సోదరమానవోత్తములు కలరు. మన జన్మభూమియందున్నవారికంటె, కొన్ని సందర్భములలో వారే యోగ్యతరులుగా కాన్పింతురు. వారు ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడును అదేతీరున సోదరభావమును ప్రోత్సాహమును దీవనలను మనమును ఇచ్చుచున్నాము. దుఃఖమున కంతకును అజ్ఞానమే మూలమని మన ఉపనిషత్తులు బోధించుచున్నవి. సాంఘికమైనను, ఆధ్యాత్మికమైనను, ప్రతిజీవనదశయందును ఆ విషయము పూర్ణముగ సత్యమే. మనలో ఒకరిమీద నొకరికి ద్వేషము కలుగునట్లు చేయునది అజ్ఞానము. ఈఅజ్ఞానమువలననే మనము ఒకరినొకరము తెలిసికొనలేక, ఒకరినొకరము ప్రేమించుకొనలేక, దూరమైపోవుచున్నాము. మనము ఒకరినొకరము తెలిసికొనినతోడనే ప్రేమ పుట్టును—పుట్టితీరవలయును. ఏలయన, మన మందఱమును

నిజమునకు అభిన్నులమే కదా! ఈ విధముగా ఏకీభావము అవశ్యమై వచ్చుచున్నది. రాజకీయ సాంఘికాది విషయములయందు, ఇరువది సంవత్సరముల క్రిందట ప్రత్యేక జాతీయములుగా నుండిన సమస్యలు, ఇకమీదట అట్లు ప్రత్యేకజాతీయభావములనే ఆధారము చేసికొని పరిష్కారము కాజాలవు. అవి మిక్కుటముగ పెరిగిపోయి బ్రహ్మాండము నిండుచున్నవి. అవి ఇకమీదట అంతర్జాతీయమగు విశాలదృష్టితో పరిష్కారము కావలసి యుండును. "అంతర్జాతీయవ్యవస్థలు, అంతర్జాతీయసమ్మేళనములు, అంతర్జాతీయశాసనములు" అనుఘోష నేడు ఎల్లెడల వినవచ్చుచున్నది. ఇదంతయు ఏకత్వమును ప్రకటించునదే! ఇట్లే ప్రకృతిశాస్త్రమునందు భౌతికద్రవ్యరాశినిగూర్చిన విశాలతరభావములకు వచ్చుచున్నారు. భౌతికవస్తురాశిని— ఈ జగమంతటిని—ఒకేరాశిగను, ఒకే భౌతికపదార్థమహాసముద్రముగను, అందులో మీరును నేనును సూర్యుడును చంద్రుడును సమస్తమును, వేలువేలు చిన్ని సుడులో, బుడగలో అని నేడు పలుకుచున్నారు. మనఃపరముగా మాటలాడుకొనినను, ఇదంతయు సంకల్పమయమగు ఒక్క భావమహాసముద్రముగానున్నది. దీనియందు నీవు, నేను, అదేరీతిగా చిన్నసుడులుగ నున్నాము. ఆత్మపరముగా చూచితిమా, అది కదలదు; మాఱదు. అదంతయు నిర్వికారమును అఖండమును నిరవయవమును నగు ఒకేఆత్మ! నీతిధర్మావశ్యకతనుగూర్చియు ఇప్పుడు ఆరాటపడుచున్నారు. ఆ నీతి మనగ్రంథములయందే కానవచ్చును. నీతిధర్మముల వివరణమును, నీతిసూత్రముల

ఆధారమునుకూడ, ప్రపంచము తెలియ గోరుచున్నది. అదియు ఇచటనే లభింప గలదు. భారతదేశమున మనకు కావలసినదేమి? ఈ విషయములు విదేశీయులకు కావలసి యున్నచో, మనకు అవి ఇరువదిరెట్లు ఎక్కువగా ఆవశ్యకము! ఎందువలననో తెలియునా, ఉపనిషత్తులు ఎంత గొప్పవైనను, మన పూర్వ ఋషులను గుఱించి మనమెంతగా దంభములు కొట్టుకొనుచున్నను, ఇతర జాతులతో పోల్చిచూచినప్పుడు మనము దుర్బలురమై, నిర్వీర్యులమై, జీవచ్ఛవములవలె ఉన్నామని చెప్పక తప్పదు! మన శారీరకదార్బల్యమే మన దుఃఖములలో కనీసము మూడింట నొకభాగమునకు కారణ మగుచున్నది. పైగా మనము సోమరులము. మనము పని చేయజాలము; కలిసికట్టుగా ఒక సంఘముగా కూడ నుండజాలము; ఒకరినొకరు ప్రేమించుకొనుటలేదు; మిక్కిలి స్వార్థపరులము; ఒకరి నొకరు ద్వేషించుకొనకుండ, ఒకరిని గుఱించి యొకరు అసూయ చెందకుండ, ముగ్గురమేని కలిసి జీవింపజాలము. మన స్థితి ఇంత అధ్వాన ముగా నున్నది. గాలిలో చెల్లాచెదరైపోయిన దూది పింజల వలె నున్నవి మనబ్రదుకులు! దీనికితోడు కరుడుకట్టిన స్వార్థపరత! మన ముఖముమీద బొట్టును ఈ తీరున బెట్టు కొనవలయునా, ఆ తీరున బెట్టుకొనవలయునా, అనుచు శతాబ్దముల కొలది ఒకరితో నొకరము కొట్లాడుకొను చున్నాము. ఒక నరుని దృష్టి నా అన్నమును మైల పఱచునా లేదా, అను ఇట్టి మహా సమస్యలను గుఱించి సంపుటముల మీద సంపుటములుగా గ్రంథములను వ్రాయుచున్నాము.

కొలది శతాబ్దముల నుండి మనము చేయుచున్న పని ఇదియే! ఇంతచక్కని సమస్యల తోడను, పరిశోధనల తోడను, మెదడుయొక్క బలము నంతను వినియోగము చేయుచున్న జాతి ఇంక ఏ ఘనకార్యము చేయగలదని మనము విశ్వసింపగలము? పోనీ యిప్పుడైనను మనలను గూర్చి మనము సిగ్గుపడుచున్నామా! అవును, కొన్ని సమయములయందు సిగ్గుపడుచునే యున్నాము! కాని ఆ విషయములు తుచ్ఛము లని తెలిసియు, మనము వానిని వదలివేయజాలకున్నాము. మనము అనేకవిషయములనుగూర్చి చిలుక పలుకులు పలుకుచుందుము. కాని వానిని ఆచరణలో పెట్టము! ప్రలాపము లాడుటయు, ఆచరింపకుండుటయు మనకు అభ్యాసమై పోయినది! దీనికి కారణము ఏమి? శారీరక దుర్బలతయే! ఇట్టి దుర్బలమగు మెదడునకు ఏమి చేయుటకును శక్తి యుండదు. మనము దానిని బలిష్ఠము చేసికొనవలెను. మొదట, మన యువకులు బలిష్ఠులు కావలెను. మతనిష్ఠ ఆపిమ్మట విషయము. ముఖ్యముగా నాయువసోదరులకు నేనుచేయు విజ్ఞప్తి యిది: ముందు బలిష్ఠులుకండు. భగవద్గీతాపారాయణము కన్న 'ఫుట్‌బాల్' ఆటయే మిమ్ము శీఘ్రముగా మోక్షమార్గమున గొనిపోవును. ఇయ్యవి మహాసాహసవచనములు! అయినను నేను వానిని చెప్పవలసియున్నది. ఏలయన, నాకు మీయందు గాఢాభిమానము కలదు. నా చెప్పు ఎక్కడ కఱచుచున్నదో నాకు తెలియును. నేను కొంచెము అనుభవము సంపాదించినాను. మీ జబ్బలు, మీ కండరములు ఇంక కొంచెము బలపడినపుడు, మీ

రింకను బాగుగ గీతను అర్థముచేసికొనగలుగుదురు. మీ లోపల ఇంక కొంచెము బలముగల రక్తము ప్రవహించుచో, శ్రీకృష్ణుని మహాబలమును, ప్రతిభావిశేషమును ఇప్పటికన్న చక్కగా అర్థముచేసికొనగలుగుదురు. మీ పాదములమీద మీ శరీరము దృఢముగా, సుస్థిరముగా నిలువజాలినపుడు, మీరు నిజమగు పురుషులమని భావింపగల్గినపుడు, ఉపనిషత్తులను, ఆత్మమహిమను ఇప్పటికన్న సమగ్రముగా గ్రహింపజాలుదురు! ఈ విధముగా మనలోపములను తీర్చుకొనుటకు వీనిని ఉపయోగించుకొనవలయును.

నేను అద్వైతమతమును బోధించుటచూచి, అనేక పర్యాయములు ప్రజలు విసుగుజెందుచుందురు. అద్వైతమతమునో, ద్వైతమతమునో, లేక ప్రపంచములోని యే ఒక్కమతమునో, బోధించుట నా అభిప్రాయమే కాదు. మనకు ఇప్పుడు కావలసియున్న ఏకైకమతము, అద్భుతమగు ఆత్మభావనయే! ఆత్మయొక్క అఖండశక్తిని, దాని అఖండ దార్ఢ్యమును, దాని అఖండ పవిత్రతను, దాని శాశ్వత పరిపూర్ణతను మనము అనుభూతమొనర్చుకోవలెను. నాకొక బిడ్డ యున్నయెడల, అది పుట్టినది మొదలు, 'నీవు శుద్ధబ్రహ్మమవు' అని నూరిపోసెదను. పురాణములలో నొకదానియందు రాణిమదాలసను గుఱించిన చక్కని కథను మీరు చదివియుందురు. తనకు శిశువు పుట్టినతోడనే, ఆమె స్వయముగా తనచేతులతో ఆ శిశువును తొట్టెలలో నుంచి, ఆ తొట్టెలను ఊపుచు. "నీవు శుద్ధబ్రహ్మమవు!

నిష్కళంకుడవు! పాపరహితుడవు! మహాత్ముడవు! మహా పురుషుడవు!" అని జోలపాడెడిదట. ఓహో! అందులో అద్భుతమాహాత్మ్యమున్నది! మీరు మహాపురుషులమని త్రుటికాలము భావనచేయుడు! వెంటనే మీరును మహా పురుషులగుదురు. ఈ ప్రపంచమంతయు తిరిగి తిరిగి నేను కొంత అనుభవమును సంపాదించితిని; ఆంగ్లేయులు ఎల్లప్పుడు పాపులనుగూర్చి పలుకుచుందురు. వారందఱును, తాము పాపులమనియే నిజముగ విశ్వసించునెడల, ఈ ఆంగ్ల ప్రజలు మధ్యఆఫ్రికాలోని నీగ్రోల దుఃస్థితికి దిగుదురు. భగవదనుగ్రహమున వారటుల విశ్వసించుటలేదు! పైగా, ఆంగ్లేయుడు తాను లోకమునకు ప్రభువై పుట్టితినని విశ్వ సించుచున్నాడు! తాను గొప్పవాడననియు, ప్రపంచములో తానేమైనను చేయగలననియు అతని విశ్వాసము! తాను అనుకొన్నచో చంద్రునికడకుగాని, సూర్యునికడకుగాని పోగలడనియే అతని నమ్మకము! అదియే వానిని అంత గొప్పవానిగ చేయుచున్నది. తాను దీనుడగు మహాపాపి యనియు, శాశ్వతనరకమున వేదనపాలు కావలసినవాడనియు బోధించు మతగురువులనే నమ్మినయెడల, అతడీనాడు ఇంతటి వాడు కాకయే పోయెడివాడు! ఈ విధముగ ప్రతి జాతి యందును—మతాచార్యులును, మూఢవిశ్వాసములును, అడు గడుగున అడ్డుపడుచున్నను—ఆంతరమగు దైవాంశ సజీవమై నిలిచి, స్వయముగా వ్యక్తమగుచుండుట నాకు గోచరించు చున్నది. మనము 'శ్రద్ధ'ను(faith)పూర్తిగాకోలుపోయినాము. ఆంగ్లేయులకు గల శ్రద్ధలో సహస్రాంశముకూడ మనకు

లేదు. నేను ఉన్నది ఉన్నట్లు నిష్కపటముగా చెప్పుచున్నాను. వీనిని చెప్పకతప్పని పరిస్థితి యేర్పడుటచేత చెప్పుచున్నాను. ఆంగ్లేయులకు మన ఆదర్శములు నచ్చి, వానియందు గాఢ విశ్వాసము కుదిరెనా, ఇక ఉన్మత్తులవలె తదేకదీక్షతో, తమ దేశస్థులు అపహాస్యము చేయుచు గేలి కొట్టుచున్నను లక్ష్యముచేయక, తాము ప్రభుజాతికి చెందిన వారమనినవిషయమునే మఱచి, భారతదేశమునకు వచ్చి, మన మతాదర్శములను మనకే ఎటుల బోధించుచున్నారో మీరు చూచుటలేదా ? మీలో నెంతమంది ఆ విధముగ చేయగలరో తెలుపుడు ? మీరు ఆ తీరుగ ఎందుకు చేయలేరు ? ఆ విషయములు మీకు తెలియనివా ? వారికన్న మీకే ఎక్కువ తెలియునే! మీ తెలివి మితిమీరి, 'అతి తెలివి'గా మాఱినది. వచ్చిన చిక్కంతయు అక్కడనే యున్నది! మీ రక్తము నీరైపోయినది; మీ మెదడు చవుడు పట్టియున్నది; మీ శరీరమున సత్తువ సున్న! మీ రిక శరీర స్థితిని మార్చుకొనవలయును. అన్నిటికిని శారీరకదుర్బలతయే కారణము; మఱేమియు కాదు. నూఱు సంవత్సరములనుండి సంస్కరణములు, ఆదర్శములు మున్నగు విషయముల నెన్నింటిని గుఱించియో మీరు ప్రసంగములు చేయుచునే యున్నారు. ఆచరణకు దిగవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రము మీ రెక్కడను కాన్పింపరు ? ప్రపంచమంతయు మీ కబుర్లతో విసువు చెంది, సంస్కరణమను పేరే అపహాస్యముపాలైనది. దీనికి హేతువేమి ? మీకు తెలియదా ? అబ్బో! మీకు బాగుగనే తెలియును. కారణ

మంతయు మీ దౌర్బల్యమే! ముప్పాతికిని మీ దౌర్బల్యమే! మీ శరీరము దుర్బలమైనది; మీ బుద్ధి దుర్బలమైనది; మీయందు మీకు విశ్వాసములేదు. శతాబ్దములకు శతాబ్దములుగ, పీల్చి పిప్పిచేయు కులద్వేషముల పీడయు, రాజుల హింసయు, విదేశీయుల నిర్బంధములును, మీ స్వజనులను మీరు పెట్టు ఇక్కట్టులును, నాయన్నలారా! మీ బలము నంతను బలిగొన్నవి. మీ వెన్నెముక విరిగిపోయినది; మీరు కాలిక్రింద నలిపివేయబడు పురుగులై పోయినారు. మీకు బలమును ప్రసాదించునది ఎవరు? మనకు కావలసినది బలము—బలమే యని మీకు నేను స్పష్టముగ చెప్పుచున్నాను. అట్టి బలమును సంపాదించుకొనుటకు, మొట్టమొదటి సాధనము ఉపనిషత్తులను సత్యములని గౌరవించి 'నేను ఆత్మను' అని విశ్వసించుటయే! "నన్ను ఖడ్గములు ఛేదింపజాలవు. తుపాకిగుండ్లు నాలో గ్రుచ్చుకోజాలవు. నన్ను అగ్ని దహింపజాలదు. గాలి శోషింపజాలదు. నేను సర్వశక్తిమంతుడను. నేను సర్వజ్ఞుడను" అను ధన్యవాక్యలను ఉచ్చరింపుడు! 'మేము దుర్బలురము' అని ఎన్నడును పలుకబోకుడు. మనము సర్వమును చేయజాలుదుము! మనము చేయజాలనిది ఏమున్నది? ఈ ప్రపంచమున అట్టిదేదియు లేదు. మనలో అందఱియందును ఆ దివ్యాత్మ కలదు. దానియందు మనము విశ్వాసము పూనుదుముగాక! నచికేతునివలె 'శ్రద్ధ' వహింపుడు. నచికేతునకు, వాని తండ్రి యాగముచేయు సమయమున, 'శ్రద్ధ' ఉదయించినదట. అటులనే మీలో ప్రతివానికిని 'శ్రద్ధ' కలుగుగాక యని నేను

కోరుచున్నాను. మీలో ప్రతివాడును మహావీరుడై నిలుచు గాక! అద్భుత ధీశక్తిగలిగి, అఖండ దివ్యాంశతో, లోకమును వ్రేలిపై త్రిప్పగలిగియుండునుగాక! నేను కోరునది మీరు అట్టివారు కావలయుననియే. ఉపనిషత్తులవలన మీరు పడయగల బలము అటువంటిది! అందుండి మీకు లభింపగల 'శ్రద్ధ' అటువంటిది!

ఓహో! ఆ ఉపనిషత్తులు సన్న్యాసుల సొత్తట! రహస్యమైనవట! అవి సన్న్యాసి చేతులలో బడినవి; అతడు వానిని అడవులకు తీసికొనిపోయినాడు. శంకరాచార్యులు కొంచెము దయబూని, గృహస్థులు సైతము ఉపనిషత్తులు పఠింపవచ్చుననియు, అవి వారికి మేలు చేయుననియు, అందువలన వారికి అపాయము లేదనియు తెలిపినాడు. ఐనను, ఏకాంతవాసియై అడవులలోనుండువానిని గూర్చి మాత్రమే ఉపనిషత్తులు పలుకునను అభిప్రాయము ఒకటి కలదు. నేను మొన్న మీకు తెలిపినటుల, వేదములను గురించిన ప్రామాణికమగు వ్యాఖ్యానము—ఏకైక వ్యాఖ్యానము—ఆ వేదములను ప్రసాదించిన దివ్యపురుషుని వలననే— ఆ శ్రీకృష్ణభగవానుని వలననే — గీతయందు ప్రకటింపబడియున్నది. ఏ జీవనవృత్తియందున్నవానికైనను ఉపకరించు విధమున ఆ వ్యాఖ్యానము కలదు. వేదాంతభావములు విశ్వమంతటను ప్రచారముగాంచవలెను. అవి అడవులలోనే పడియుండరాదు. అడవులనుండి, గుహలనుండి, వెలువడివచ్చి న్యాయాధిపతికిని, న్యాయవాదికిని;

గురువులకును, ఛాత్రులకును; సంపన్నునకును, దరిద్రునకును; చివరకు చేపలుపట్టు బెస్తవానికి సైతము అందుపాటులోనికి వచ్చి ఉపకరింపవలయును! ఉపనిషత్తుల ప్రబోధము ప్రతి పురుషునికి, స్త్రీకి, బిడ్డకు—వారెట్టి వృత్తిగలవారైనను, ఎచ్చటివారైనను — అందఱకును వర్తించును. భయ పడుట కేమున్నది? ఉపనిషత్తుల ఆదర్శములను ఎల్లరు— బెస్తవాండ్రు సైతము—ఎటుల అనుసరింప వీలగునో ఆ మార్గము తెలుపబడియే యున్నది! ఆ మార్గము అనంతము; మతము అనంతము. ఎవరును దానిని దాటి పో జాలరు. నీవు నిష్కపటచిత్తముతో ఏమి చేసినను నీ కది మేలే. అత్యల్పకార్యమైనను సవ్యముగ చేసినచో మహాద్భుత ఫలము నొసగును. కాబట్టి ప్రతివాడును, తానుచేయగల స్వల్పకార్యమునైనను, శ్రద్ధతో నిర్వహించును గాక. బెస్త వాడుసైతము తాను ఆత్మస్వరూపి నని భావించు నెడల, తనబెస్తవృత్తియందు ఉత్తముడగును. విద్యార్థి తాను ఆత్మరూపినని తలంచునెడల, శ్రేష్ఠతరుడగు విద్యార్థియగును. న్యాయవాది తాను ఆత్మయే అని భావనచేయు నెడల, శ్రేష్ఠతరుడగు న్యాయవాది యగును. ఇటులనే ఇతరులును కూడ. దీని ఫలితార్థముగా కులములు శాశ్వతముగ నిలిచి యుండును—వర్గములుగ ఏర్పడుట సంఘస్వభావములోనే కలదు. అందుగల ప్రత్యేకాధికారములు మాత్ర మే పోవలసినవి. కుల మనునది సహజమగు వ్యవస్థ. సాంఘిక జీవితములో నే నొక ధర్మమును నిర్వహింపగలను ; నీవు మఱొకధర్మమును నిర్వహింపగలవు: నీవు దేశమును

పరిపాలింపగలవు ; నేను పాతచెప్పులజోడును బాగుచేయగలను. అంతమాత్రముచేత నీవు నాకంటె గొప్పవాడవనుటకు కారణములేదు. ఏలన నీవు నావలె చెప్పులను మరమ్మతుచేయగలవా? నేను దేశమును ఏల గలనా ? నేను చెప్పులను బాగుచేయుటలో నేర్పరిని ; నీవు వేదములు చదువుటలో నేర్పరివి. కాని అంతమాత్రముచేత నీవు నా నెత్తిమీద ఎక్కి త్రొక్కుటకు కారణములేదే! ఒకడు నరహత్యచేసినచో వానిని స్తోత్రముచేయుటయు, మఱియొకడు ఒక రేగుపండును దొంగిలించినమాత్రాన వానిని ఉరిదీయుటయు ఏల! ఇట్టిది అంతరింపవలయును. కులవిభజన మంచిదే. జీవనసమస్యను పరిష్కారము చేయుటకు ఇది యొక్కటియే సహజమైన మార్గము! మానవులు సంఘములుగ ఏర్పడవలసినదే; దానిని మీరు మాన్పజాలరు. మీ రెచ్చటికి పోయినను, అచ్చట కులము ఉండియేతీరును. కాని అట్లనుటచేత ఈ న్యూనాధిక్యములు, ఈ ప్రత్యేకాధికారములు, ఉండవలయునని అర్థముకాదు. వానిని తప్పక నిర్మూలింపవలయును. మీరు చేపలుపట్టు బెస్తవానికి వేదాంతము నేర్పినయెడల, అతడు ఇట్లనును : ''నేనును నీవలెనే మానవుడను. నీవు తత్త్వజ్ఞుడవు ; నేను చేపలు పట్టువాడను. ఐన నేమి? నీలోనున్న ఆ బ్రహ్మమే నాలోనుగలడు.'' మనకు కావలసినది ఇదియే. ప్రత్యేకాధికారములు ఎవరికిని ఉండరాదు ; అందఱికిని సమానావకాశములే! ప్రతివానికిని, తనయందు భగవంతుడు గలడని

బోధింపుడు. అప్పుడు ప్రతివాడును తన ముక్తికై తానే పాటుపడును.

స్వాతంత్ర్యమే అభివృద్ధికి ముఖ్యమగు మూలము. 'ఈ స్త్రీకిగాని, ఈ బిడ్డకుగాని, నేను ముక్తిని సాధించి పెట్టెదను' అని ఎవడేని చెప్ప సాహసించినయెడల అది అపచారము — ఘోరాపచారము! వితంతుసమస్యనుగుఱించి నా అభిప్రాయ మేమనియు, స్త్రీసమస్యనుగుఱించి నా అభిప్రాయమే మనియు, నన్ను అనేకపర్యాయములు అడుగుచుందురు. ఇందుకు ఒకేసారిగ ప్రత్యుత్తర మిచ్చివేసెదను : "ఆ పిచ్చి మాటలు నన్ను అడుగుటకు నేను వితంతువునా? నన్నా ప్రశ్న పదేపదే అడుగుటకు నేను ఆడుదాననా? ఆడువాండ్ర సమస్యలను పరిష్కరించుటకు నీ వెవడవు? ప్రతి వితంతువును, ప్రతిస్త్రీని, నీ అధికారములోనికి తెచ్చుకొని పరిపాలించుటకు నీవు దిగివచ్చిన దేవుడవా? దూరముగ నిలువుము. వారు తమ సమస్యలను తామే పరిష్కరించుకొందురు. లోకకంటకులారా! మీ రొకరి కొకసాహాయ్యము చేసిపెట్టగలమని తలప సాహసింతురా? చాలును, ఊరకుండుడు. భగవంతుడే సమస్తమును చూచుకొనును. నీకు సర్వము తెలియునని అహంకరించుటకు నీ వెవడవు? ఓ దైవదూషకులారా! భగవంతునిపైనను మీకు అధికారము గలదని భావించుటకు మీ రెటుల సాహసించుచున్నారు? ప్రతిఆత్మయు భగవంతుని ఆత్మయే యని మీకు తెలియదా? మీ కర్మవిషయము మీరు చూచుకొనుడు! మీరు అనుభవింపవలసిన కర్మభారము మీ కున్నది! మీ

జాతివారు మిమ్మొక గద్దెనెక్కించవచ్చును. మీసంఘము మీచర్యలకు ఆమోదసూచకముగా తమ కరతాళధ్వనులు మిన్నందింపవచ్చును. బుద్ధిహీనులు మిమ్ముగూర్చి స్తోత్ర పాఠములు చేయవచ్చును. కాని ఆ సమవర్తి నిదురపోవు వాడుకాడు. మీకుతగిన దండన ఇక్కడనో, అక్కడనో మిమ్ము వెంటాడివచ్చుట తథ్యము!

ప్రతి స్త్రీని, ప్రతి పురుషుని, ప్రతివారిని బ్రహ్మముగ చూడుడు! మీరు చేయగలది 'సేవ'యే; 'సాహాయ్యము' కాదు. భగవంతుని బిడ్డలకు సేవచేయుడు. ఆ భాగ్యము కలిగెనేని భగవంతునికే సేవచేయుడు. తన బిడ్డలలో ఎవనికేని నీవు తోడ్పడు అదృష్టమును పరమేశ్వరుడు నీకు ప్రసాదించినచో నీవు ధన్యుడవు. అంతయేకాని నీవు స్వాతిశయభావమును పూనకుము. ఇతరులకు లభింపని అదృష్టము నీకు లభించుట వలన నీవు ధన్యుడవు. అర్చనరూపముగ నీ వా సేవాకార్యమును నిర్వహింపుము. దరిద్రులందు మనము భగవంతుని ప్రత్యక్షము చేసికొనవలయును. మనము పోయి వారిని పూజించుట మన ముక్తికొఱకే! వ్యాధితుని రూపమున, పిచ్చివాని రూపమున, కుష్ఠరోగిరూపమున, పాపాత్మునిరూపమున కానబడుచున్న భగవంతుని మనము సేవించుకొఱకే దరిద్రులును, దుఃఖితులును ఉద్దేశింపబడియున్నారు! ఈ సాహసోక్తులను—'ఈ స్వరూపములన్నింటను భగవంతుని సేవించు నవకాశము మనకు లభించుట మహాప్రసాదము; పురాకృత సుకృతప్రాప్తము' అనుమాటలను—నన్ను మఱల ఉద్ఘాటింపనిండు. ఇతరులను పాలించుటవలన నీవు వారికి ఏ

మాత్రముగానేని మేలు చేయగలుగుదు వను అభిప్రాయము విడిచిపెట్టుము. యొక్క విషయములో నీ వెంత చేయగలవో అంతమాత్రమే ఇచ్చటకూడ చేయగలవు. విశాశమొందు చున్న విత్తనముయొక్క శరీరనిర్మాణమునకు అవసరములగు మృత్తికను, జలమును, వాయువును, సమకూర్చుట మాత్రమే నీవు చేయగలవని. అది తనకు కావలసినదాని నంతను తన సహజశక్తిచేతనే తీసికొని, ఇముడ్చుకొని, తన సహజ శక్తిచేతనే పెరుగును.

ప్రపంచములోనికి తేజోరాశిని తీసికొని రండు! తేజస్సు! తేజస్సు! తేజస్సు ప్రతివానికిని లభించునట్లొనర్పుడు! ప్రతివాడును బ్రహ్మమును చేరువఱకు ఈ కర్తవ్యము ముగియదు. పేదవారి కీ తేజస్సును చేకూర్పుడు. భాగ్యవంతులకు ఇంకను ఎక్కువగా దానిని చేకూర్పుడు. ఏలయన పేదవారికన్న వీరికే ఎక్కువగా వెలుగు కావలసియున్నది! చదువురానివారికి వెలుగును సమకూర్పుడు. చదువుకొన్న వారికి ఇంకను ఎక్కువ వెలుగును సమకూర్పుడు. ఏలయన మనకాలపు చదువులచే గలుగు దురభిమానములు అపారములు. కావున అందఱకును తేజస్సును సమకూర్చి తక్కిన పనిని భగవంతునికి వదలివేయుడు.

"కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన
మా కర్మఫలహేతుర్భూర్మా తే సంగోఽస్త్వకర్మణి"

(కర్మచేయుటకే నీకు అధికారము కలదు కాని, కర్మఫలములకు నీకు అధికారము లేదు. ఆ కర్మలు నీ

కొఱకై ఫలము లొసగునట్టిది కాకుండుగాక. ఐనను నీవు కర్మను వదలగూడదు) అని భగవానుడే స్వయముగా సెలవిచ్చియున్నాడు గదా.

ఇట్టి మహోన్నతభావములను యుగాంతరములకు మునుపే మనపూర్వులకు బోధించిన ఆ పరమేశ్వరుడు తన ఆజ్ఞలను ఆచరణలో పెట్టుటకు తగిన బలమును సంపాదించుకొనునటుల మనకు సాహాయ్యముచేసి అనుగ్రహించుగాక !

భారత దేశము ప్రపంచ విజేతయగు టెట్లు?

నరుడు వ్యక్తిత్వమును బాసి సమష్టితత్త్వమున కలిసి పోవ కాంక్షించుచుండును. అతడు సర్వసంగపరిత్యాగము గావించి పరుగిడిపోవ జూచును. శారీరకసంబంధముల నన్నిటిని ఒక్కుమ్మడిగా త్రెంపివేయ చూచును. గతమును మఱచి, తానొక మానవుడ నను మాటను సైతము విస్మరించుటకు ప్రయత్నించును. అట్లయ్యును వాని హృదయాంతరాళమున ఒక సూక్ష్మధ్వని, ఒక విచిత్ర తంత్రీస్పందనము, ఒక రహస్యవాణి, పాశ్చాత్య ప్రపంచమందుగాని, ప్రాచ్య ప్రపంచమందుగాని, 'స్వస్థానము స్వర్గతుల్య'మని ఘోషించుచుండును. సామ్రాజ్యప్రధాన నగరవాసులారా! నేనిప్పుడు మీ ఎదుట నిలుచునది ఒక సన్న్యాసిగా కాదు; మత బోధకుడనుగా కూడ కాదు. మున్ను మీతోడ ముచ్చటలాడుచు తిరుగులాడిన కలకత్తా* కుఱ్ఱడుగనే మీ యెదుటికి వచ్చుచున్నాను. ఓహో, నా చిన్ననాటివలెనే స్వేచ్ఛగా ఈ నగరవీథులందు ధూళిలో కూర్చుండి నా యన్నలారా, నా మనస్సున నున్న దానిని మీకు విప్పిచెప్పుట నా కెంతయు ఆనందకరము! మీరు 'సోదరా' అనెడు సాటిలేని ప్రేమలొల్కు పదముతో నన్ను సంబోధించినందులకు హృదయపూర్వకవందనములను మీకు అర్పించుచున్నాడను. ఓహో, నిజముగా నేను మీ సోదరుడనే గదా! అట్లే

* కలకత్తాలో

మీరును నాకు సోదరులు! నేను ఇక్కడికి బయలుదేరి వచ్చునపుడు ఆంగ్లమిత్రుడొకడు "స్వామీ! సర్వభోగ సమన్వితమును, మహాతేజోవిరాజితమును, అసదృశశక్తిమంత మును అగు ఈ పాశ్చాత్యప్రపంచమున నాలుగేండ్లున్న పిదప మీ మాతృదేశమునుగూర్చి ఇప్పటి మీ యభిప్రాయ మేమి?" అని ప్రశ్నించినాడు. "అక్కడనుండి బయలుదేరి రాక పూర్వము భారతదేశము నాకు ప్రేమపదమాత్రము; ఇప్పుడు ఆ భారతదేశపు ధూళిసైతము నాకు పరమపావనము; అచ్చటి గాలియే నాకు పరమ పవిత్రము; ఆ దేశమిప్పుడు నాకు ప్రియతమ యాత్రాస్థానము, తీర్థక్షేత్రము!" అని ప్రత్యుత్తర మిచ్చితిని. కలకత్తా నగర వాసులారా! నా అనుంగు సోదరులారా! మీరు నాయెడ చూపు చున్న ప్రేమకు తగినరీతిని నా కృతజ్ఞతను మాటలతో తెలుపజాలను. ఇంతేల, మీయెడల నా కృతజ్ఞతను తెలుప యత్నింపనే కూడదేమో! ఏలయన మీరు నా సోదరులు గదా! మీరలు విధిగా నిర్వహింప దగిన సోదరధర్మమును నిర్వహించుచున్నారు. ఔను, ఇది భారతీయులకు సహజమగా ధర్మమే గదా! ఇటువంటి కుటుంబబంధములు, ఇటు వంటి బంధుత్వములు, ఇటువంటి అనురాగము, మన మాతృ దేశపు సరిహద్దులను దాటినచో మరెక్కడను కాన రావు.

మతమహాసభ బ్రహ్మాండకార్య మనుటకు సందియము లేదు. ఆ సభను ఏర్పాటుచేసిన పెద్దమనుష్యులను ఈ దేశ మందలి వివిధనగరములనుండి మనము అభినందించితిమిగదా.

వారు మన యెడల చూపిన ఆదరణనుబట్టి మనకు వంద నీయులే; కాని ఆ మహామతసభయొక్క చరిత్రను ఒకింత మీకు విప్పి తెల్పెదను వినుడు. వారు ఒక గుఱ్ఱమును తెచ్చి దానిపై నెక్కి స్వారిచేయ కాంక్షించిరి — క్రైస్తవేతరమతన్యూనతాప్రదర్శన మొకటి కావించుటకు ఉబలాటపడిరి. కాని వారు కోరుకొనినది ఒకటి, జరిగినది మఱియొకటి! అటులకాక తప్పినది కాదు. వారిలో చాల మంది ఆదరభావము గలవారే; అందుకై వారికి కావలసి నన్ని వందనములను మనము సమర్పించియున్నాము.

అమెరికాలోని నా కర్తవ్యము మహామతసభకు సంబంధించినదే కాదు. అది ఆనుషంగికము, అనగా నా మార్గములో సంఘటిల్లిన ఒకానొక విషయము—అది నాకొక అవకాశమును కల్పించినది. అందులకు ఆ సర్వమతపరిషత్ సభ్యులయెడ మనము సదా కృతజ్ఞులమై యుందుము గాక! కాని నిజముగా మనము వందనముల నర్పింపవలసినది ఆ అమెరికను మహాజాతికి! తక్కినచోట్లకంటె అక్కడ సోదర భావము అధికతరవికాసము పొందియున్నది. మీరు రైలు బండిలో ఒక అమెరికాదేశీయుని ఐదునిమిషములపాటు కలిసికొనుడు, చాలును. అతడు మీ స్నేహితుడై పోవును; మరుక్షణమే అతిథిగా తనఇంటికి రమ్మని ఆహ్వానించును. అక్కడ దాపఱికములేక తన జీవితసరళినిసర్వమును మీ కెఱుక పఱచును. అమెరికను జాతియొక్క శీలలక్షణము ఆ తీరున నున్నది. అది మనకు చాల హృద్యముగనుండును. వారు నాయెడ చూపిన ప్రేమను నేను వర్ణించి చెప్ప

జాలను. ఎంతటి అద్భుతాదరణతో వారు నన్ను చూచిరో తెలుపుటకు నాకు కొన్ని సంవత్సరముల కాలము పట్టును. కాబట్టి ఆ మహాజాతికి మనము వందనముల నర్పింపవలసి యున్నది. ఇంగ్లీషువారి యెడల — జాతినిబట్టి — నాకంటె ఎక్కువ ద్వేషపూరితహృదయముతో మఱెవరును ఆంగ్లభూమి యందు అడుగిడి యుండరు. ఇరుగో ఈ యున్నతాసనమున కూర్చుండిన ఆంగ్లమిత్రులు ఆ విషయమునుగూర్చి సాక్ష్యము చెప్పగలరు. నేను వారిమధ్య నివసించిన కొలది, ఆంగ్ల జాతీయ జీవన మనెడు ఆ మహాయంత్రము ఎటుల పని చేయుచున్నదో నేను చూచిన కొలది, నేను వారితో కలిసి పోయిన కొలది, ఆ జాతియొక్క హృదయస్పందనము ఎచ్చట గలదో నేను కనుగొన్న కొలది, నేను వారిని గాఢ తరముగా ప్రేమించితిని. సోదరులారా! ఇక్కడనున్న మీలో ఎవరును నాకంటె ఎక్కువగా ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు వారిని ప్రేమింపజాల రనుకొందును. అక్కడ ఏమి జరుగు చున్నదో మీరు చూడవలయును. మీరు వారితో కలసి మెలసి యుండవలయును. తత్త్వశాస్త్రము, ముఖ్యముగా మనజాతీయ వేదాంత తత్త్వశాస్త్రము, పర్యవసానసిద్ధాంత ముగ చెప్పునటుల, మన సర్వదుఃఖములకు మన పరితాపములకు కారణము, ఏకైక కారణము, అజ్ఞానమే! ఇక్కడ మనకును ఆంగ్లేయులకును మధ్య పొసగు కష్టముల కన్నిటికిని ముఖ్య ముగా అజ్ఞానమే కారణమని గ్రహింపవలసి యున్నది. మనము వారి నెఱుగము; వారు మనలను ఎఱుగరు. దురదృష్టవశమున పారమార్థికత — నైతికతకూడ —

లౌకికసంపదతో అవినాభావసంబంధము కలిగియుండునని పాశ్చాత్యులభావము. కాబట్టి ఆంగ్లేయుడుగాని లేక ఇతర పాశ్చాత్యదేశీయుడుగాని మనదేశమున అడుగిడిన తత్క్షణమే దారిద్ర్యముతోడను, దుఃఖముతోడను నిండిన దేశము వాని కంటబడును. అంతట ఇక్కడ మత మను నదియే లేదనియు, నీతివర్తనము సైతము ఉండజాలదనియు అతడు వెంటనే నిశ్చయించుకొనును. సత్యముగా వారి అనుభవము అట్టిదిగనే యుండును. యూరపునందు, దుర్భర మగు శీతోష్ణస్థితిని బట్టియు, ఇంకను అనేకములగు ఇతర కారణములచేతను, దారిద్ర్యము, దుష్టవర్తనము పెనవేసి కొని పోయినవి. భారతదేశమున అటుల లేదు. అందుకు మారుగా ఈ దేశమున ఒకపురుషుడు దరిద్రుడైన కొలది నీతివర్తనమున మేటి యగు చుండుట నా అనుభవములో నున్నది. ఈ విషయము గ్రహించుటకు చాలకాలముపట్టును. విదేశప్రజలలో ఎందఱు దీనిని అర్థముచేసికొనుటకు, భారతదేశ జాతీయజీవనము యొక్క ఈ రహస్యమును గుర్తెఱుగుటకు, ఓపికపట్టగలరు? ఈ జాతిని పరిశీలించి అర్థము చేసికొనుటకై అంతటి ఓపికపూనగలవారు చాల కొలదిమందియే యుందురు. ఇక్కడ మాత్రమే, ఈ జాతి యందుమాత్రమే, దారిద్ర్యమనగా దోషవర్తనము కాదు; దారిద్ర్యమనగా పాపజీవనముకాదు. దారిద్ర్యమనగా దుష్ట వర్తనము కాకుండుటయే గాక, ఆ దారిద్ర్యమే దివ్య లక్షణమై పోయి, దరిద్రుడు ధరించు కౌపీనము దేశములోని పరమశ్రేష్ఠుడు ధరించు దివ్యాంబరముగా నెంచెడు ఏకైక

జాతి ఇక్కడమాత్రమే కలదు. ఇదేవిధముగా మనము కూడ పాశ్చాత్యుల సాంఘికాచారములను ఓపికతో పరిశీలింప వలసియున్నది. మనము వారిని గుఱించి వేగిరముగా పిచ్చి పిచ్చి అభిప్రాయములను వెలువరించుట తగదు. వానిని పరిశీలించుటకు తగిన ఓపిక మీ కున్నయెడల, వారిలో స్త్రీ పురుషులు కలిసి మెలగుట, భిన్నభిన్నములగు వారి ఆచార మర్యాదలు, అన్నియు సహేతుకములే యని మీకు తెలియ వచ్చును. వాని అన్నిటికిని ఉత్తమపక్షము గలదు. ఐనను వారి ఆచార మర్యాదలను మనము అవలంబింపవలయునని గాని, మనవానిని వారు అవలంబింపవలయుననిగాని, నా అభిప్రాయము కాదు. జాతియొక్క ఆచారమర్యాదలు ఆజాతిలో శతాబ్దముల తరబడి క్రమముగా పెరిగి వచ్చి యుండును. ప్రతిదానికిని వెనుక గొప్ప ప్రయోజనముండును. కాబట్టి వారు మన ఆచారమర్యాదలనుగాని, మనము వారి ఆచారమర్యాదలనుగాని హేళనచేయతగదు.

ఈ సభ ఎదుట ఇంకొక విషయము తెలుప గోరు చున్నాను. ఇంగ్లాండులో నేను చేసిన పని అమెరికాలో చేసినదానికంటె నాకు ఎక్కువ తృప్తికరముగా నున్నది. ఇతరజాతులవారి మేధాశక్తికంటె ఆంగ్లేయుని మేధాశక్తి అధికమైనది. ధైర్యశాలియు, సాహసికుడును, దీక్షాపరుడును అగు ఆంగ్లేయుని మెదడులో — అది ఇతరజాతుల మెదడు కన్న మందమైనది — ఒక సంకల్పము ఏదేని ఒకసారి నాటుకొనిపోగల్గిన యెడల అది యెన్నడును ఇక జారిపోదు. అత్యంతము కార్యపరతంత్రమగు ఆ జాతియొక్క సమర్థత

దానిని పెంపొందజేసి సత్వరఫలమొసంగునటుల చేయును. ఇతరదేశములలో అట్లుకాదు. అట్టి తీవ్రకార్యపరతయు, అట్టి సునిశితజాతీయచైతన్యమును మఱెక్కడను కాన్పింపదు. వారియందు ఊహారచన తక్కువగను కార్యధురీణత హెచ్చుగను నున్నవి. ఆంగ్లపురుషుని హృదయముయొక్క జీవధార యెవరికి గోచరము కాగలదు? ఎంతటి భావనాశక్తి కలదో, ఎంతటి సానుభూతి కలదో ఎవరికి ఎఱుక? వారిది వీరులజాతి; వారు సత్యమగు క్షత్రియులు. తమభావములను గుప్తముగ నుంచి ఎన్నడును వెలువరింపకుండుట వారివిద్య; వారు బాల్యమునుండి అటువంటి శిక్షణమునే పడయుదురు. ఆంగ్లపురుషుడు భావోద్రేకమును వెలువరింపగా చూడగల్గుట అరుదు. ఆంగ్లస్త్రీకూడ అట్టిదియే. వంగదేశీయులలోని మహాసాహసికులుకూడ అనుకరింప జంకునంతటి వీరకార్యములు ఆంగ్లస్త్రీలుచేయగా నేనుచూచితిని. అయినను, శౌర్యసూచకమగు ఈ బాహ్యాకారము ఎంతటిదిగ నున్నను, ఈ యోధాకృతికి వెనుక ఆంగ్లేయజాతియొక్క హృదయములో గొప్ప దాక్షిణ్యభావనిధి మఱుగుపడి యున్నది. నీ వొకసారి దానిని చేరుటకు మార్గము తెలిసికొని అక్కడకు చేరితివా, ఆంగ్లేయునితో నీవు సహవాసముచేసి స్వాయముగా వానితో కలిసిపోగలిగితివా, అతడు తనహృదయమును తెఱచును. ఇక నీ కతడు శాశ్వతమిత్రుడే—నీ దాసుడే—అయిపోవును! కాబట్టి ఇంగ్లాండులో నేను చేసినపని తక్కిన తావులందు కంటె ఎక్కువ తృప్తికరముగా నున్నదని నా అభిప్రాయము. రేపు నేను మరణింపనున్నను, ఇంగ్లాండులో నేను ప్రారంభిం

చినపని నాశ మందక నిరంతరము వృద్ధిగాంచుచునే నడవ గలదు.

సోదరులారా! మీరు నా హృదయమునందు మఱొక భావమును, అత్యంతగంభీర భావమును, మేల్కొల్పితిరి. మీరు నా గురువుయొక్క, నా స్వామియొక్క, నా నాయకుని యొక్క, నా పరమాదర్శముయొక్క, నా సజీవదైవతము యొక్క, శ్రీ శ్రీ శ్రీ రామకృష్ణపరమహంసయొక్క, నామమును సంస్మరించితిరి. తలపులతోడగాని, మాటల తోడగాని, చేతలతోడగాని, నేను ఏమేని సాధించి యున్నచో, ప్రపంచమునకు ఉపయోగకరమగు ఒక్క పలుకేని నా పెదవులనుండి వెలువడి యున్నచో, అదంతయు శ్రీవారిదే; నాయది అనజాలను. కాని నా పెదవులనుండి శాపములు వెలువడినయెడల, నా హృదయమునుండి ద్వేషము పొరలినయెడల, అదంతయు నాదే; శ్రీవారిది కాదు. దుర్బలమగు సమస్తము నాదియే. ఉజ్జీవకరమును బలవర్ధకమును నిర్మలమును పావనమును అగు సర్వమును శ్రీవారి ప్రేరణమే, శ్రీవారి భాషణమే, శ్రీవారిదే. మిత్రులారా! ప్రపంచము ఆ మహాపురుషుని ఇంకను గ్రహింపవలసియున్నదనుట సత్యము. ప్రపంచ చరిత్రయందు మహాత్ముల గుఱించియు వారి జీవితముల గుఱించియు కథలను చదువుచున్నాము. ఇవన్నియు శతాబ్ద ములతరబడి వారి వారి శిష్యుల వ్రాతలను చేతలను ఆధారము చేసికొని మనకు చేరుచున్నవి. వేలకొలది సంవత్సరములుగా చెక్కి చెక్కి ఆకారము కల్పించిన ఈ

ప్రాచీనమహాప్రవక్తల జీవితములు మనకు లభించుచున్నవి. ఇంత జరిగినను, నేను స్వయముగా ఎవరిని నా కన్నులతో చూచి యున్నాడనో, ఎవరినీడను నేను జీవించియున్నాడనో, ఎవరిపాదములచెంత నేను సమస్తము నేర్చుకొంటినో, అట్టి శ్రీ శ్రీ శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస జీవితముతో సాటి రాదగినంతటి దివ్యతేజోమయజీవితము ఒక్కటేని లేదని నా అభిప్రాయము. ఓహో మిత్రములారా! గీతలోని ఈసుప్రసిద్ధ వాక్యము మీ కందరకు తెలిసియుండును.

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత ।
అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్ ॥
పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్।
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే ॥

(అధర్మమునకు వృద్ధియు ధర్మమునకు నాశనమును, ఓ భారతపుత్రా! ఎప్పుడెప్పుడు కలుగుచుండునో అప్పు డప్పుడు నేను అవతరించుచుందును. సాధువుల రక్షించుట కొఱకును దుష్టుల శిక్షించుటకొఱకును ధర్మమును తిరిగి స్థాపించుటకొఱకును ప్రతియుగమునందును నేను పుట్టు చుందును).

దీనితోపాటు మీరు ఇంకొక విషయమును గ్రహింప వలసియున్నది. అట్టి విషయమొకటి నేడు మన కన్నుల యెదుట గోచరించుచున్నది. అధ్యాత్మసాగరమున మహా తరంగ మొకటి బయలువెడలివచ్చుటకు పూర్వము సంఘమునందు ఎల్లెడలను చిన్న చిన్న సుడులు కాన్పించు

చుండును. అట్టివానిలో నొకటి లేచి, మొదట ఎవరికిని తెలియరాక, ఎవరికిని కాన్పింపకుండ, ఎవరి ఊహకును చిక్కకుండనే విజృంభించి, తక్కిన చిన్న చిన్న సుడుల నన్నిటిని మ్రింగివేసి తనలో జీర్ణముచేసికొనెనో యనునటుల పెరిగి, పెద్దదై, మహాతరంగరూపము తాల్చి, ఎవరికిని నిలువరింప సాధ్యముకానంతటిమహాశక్తితో సంఘముపై పడును. అట్టిది మన కన్నుల యెదుట జరుగుచున్నది. కన్ను లున్నచో మీ కది కాన్పించును. మీ హృదయము వికసించియున్న యెడల దానిని స్వీకరింతురు. మీరు సత్యాన్వేషులై తిరేని మీ కది దొరకును. సూర్యోదయపు జాడలను చూడజాలనివాడు గ్రుడ్డివాడే, నిజముగా కన్నులు లేనివాడే. ఓహో! మీ రెన్నడు విని యెననుండని ఒక మారుమూలపుపల్లెలో ఒక బీద బ్రాహ్మణ కుటుంబమున జన్మించిన ఈ బాలుడు-అనేకశతాబ్దములనుండి 'మూర్తిపూజలను' ఖండించుచు ప్రేలుచుండిన విదేశములలో—ఈనాడు యథార్థముగా అర్చనములను పడయుచున్నాడు. అది యెవరి శక్తి? అది మీదియా నాదియా? అది శ్రీ శ్రీ శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంసరూపమున అవతరించిన దివ్యశక్తి తప్ప అన్యము కాదు. ఏలయన మీరును, నేనును, మహాఋషులును, ప్రవక్తలును — అవతారములు సైతము — చివరకు ఈ బ్రహ్మాండమంతయు కూడ, ఘనీభూతమై మానవ రూపముదాల్చినట్టి ఆ మహాశక్తియొక్క అంశమూర్తులే! ఇచ్చట నేడు ఒక మహాశక్తి అభివ్యక్తమైనది. దాని యొక్క ప్రారంభకార్యములనుమాత్రమే మనము చూచు

చున్నాము. ఈ తరము గడచి పోక పూర్వమే ఆ శక్తియొక్క విచిత్రకార్యములను ఇంకను హెచ్చుగా మీరు చూడగల్గుదురు. భారతదేశమున సదా పనిచేయు చుండవలసియున్న ఆ చైతన్యశక్తిని మనము మఱచుచు వచ్చుచున్న కారణమున, భారతదేశము నుద్ధరించుటకై ఈ తరుణమున ఆ మహాశక్తి అవతారము తాల్చినది.

ప్రతిజాతికిని దాని ప్రత్యేకలక్షణమగు ఒక కార్య విధానము ఉండును. కొందఱు రాజ్యతంత్రము ద్వారము నను, కొందఱు సంఘసంస్కరణముల ద్వారమునను, మఱి కొందఱు వేఱువిధానములతోడను, పనిచేయుదురు. మనమో మతమును మాత్రమే ఆధారము చేసికొని కదలగలము. ఆంగ్లేయుడు రాజనీతిద్వారముననే మతధర్మమును సైతము గ్రహింపగలును. అమెరికాదేశీయుడు సంఘసంస్కరణ ద్వారముననే మతధర్మమును సైతము తెలిసికొనజాలును. కాని హిందువన్ననో, రాజనీతిని సైతము మతద్వారముననే గ్రహింపగల్గును. సంఘధర్మము సైతము మతద్వారముననే రావలయును. హిందువునకు సర్వమును మతద్వారముననే రావలసియుండును. ఏలయన అది వాని గానమునకు పల్లవి. వాని జాతీయజీవితగానమునందు తక్కినవన్నియు రాగభేదము లుగ నుండును. దానికి ఆపద వాటిల్లినది. మన జాతీయజీవి తమునందలి ఈ పల్లవిని మార్చబోవుచున్నట్లున్నాము. మన శరీరమునకు ఆధారమగు వెన్నెముకను మార్ప చూచుచున్న ట్లున్నాము. ఆధ్యాత్మికమగు మన మేరుదండమును (back-bone) తొలగించి దానిస్థానమునందు రాజకీయమగు మేరుదండ

మును నిలుపుటకై యత్నించుచున్నాము. అందు మనము కృతకృత్యులమైనయెడల దాని మూలమున మనకు వినాశమే చేకూరియుండెడిది. ఆ ఆపద తొలగినది. కావుననే ఈ దివ్యశక్తి అవతరించినది. ఈ మహాపురుషుని మీ రెటువంటి దృష్టితో గ్రహింపజూచినను నేను సరకుగొనను. మీరు ఆయనయెడ ఎంతటి గౌరవము చూపుదురో అను విషయము లెక్కలోనిది కాదు. భారత దేశమున అనేకశతాబ్దములకు పిమ్మట నేడు ఈ మహాద్భుతదివ్యశక్తి అవతరించి వచ్చెనని నేను యథార్థముగా ముఖాముఖిని ప్రతిజ్ఞ చేసి చెప్పు చున్నాను. హిందువులగుటచేత మీ రా శక్తిని పరిశీలించి తెలిసికొని, భారత దేశముయొక్క క్షేమము కొఱకును, పునరుద్ధరణము కొఱకును, దానిమూలమున అఖిల మానవ కోటియొక్క శుభము కొఱకును, ఏమి జరుగుచున్నదో తెలిసికొనుట మీ విధి. ఓహో! ప్రపంచమందలి ఏ దేశమందుగాని విశ్వమతభావములనుగూర్చియు, విశ్వ మానవసౌభ్రాత్రమునుగూర్చియు వాదోపవాదములు జరుగు టకు చాలముందుగనే, ఇచ్చట ఈ నగరసమీపమున తన జీవితమంతయును నానామతమహాసభగా ఒక మహాపురుషుడు నడిపియుండెను సుడీ!

మన శాస్త్రములలో చెప్పబడిన పరమోత్త మాదర్శము నిర్గుణపరబ్రహ్మము. ఆ నిర్గుణపరబ్రహ్మాదర్శ మును ప్రాపింపగలుగునట్టి ఉత్తమావ్రాత మనలో ప్రతి వానికిని భగవదనుగ్రహమువలన లభించియుండినయెడ ఎంతో శ్రేయస్కరముగానుండెడిది. కాని అది అసంభవమగుటచేత

మానవజాతిలో అత్యధికసంఖ్యాకులకు సగుణదైవతాదర్శమే అత్యవసరమైయున్నది. తనజీవితములో ఈ పరమాదర్శములలో నొకదానిని చేపట్టి ఆధ్వజముక్రింద చేరనిదే ఏజాతియు పైకిరాజాలదు; ఘనత కూర్చుకొనజాలదు; ఎంతమాత్రమును కార్యసాధనము చేసికొనజాలదు. రాజకీయాదర్శములుగాని, రాజకీయాదర్శములకు ప్రతినిధులై నిలుచు మహాపురుషులుగాని, చివరకు సాంఘికాదర్శములుగాని, వాణిజ్యాదర్శములుగాని, భారతదేశములో ప్రబలములు కాజాలవు. ఆధ్యాత్మికాదర్శములు మనయెదుట సుప్రతిష్ఠితములు కావలెను. ఉత్తమపారమార్థికవ్యక్తులను ఎదుట నుంచుకొని వారి చుట్టును ఉత్సాహముతో గుమికూడవలయును. మన వీరులు పారమార్థికపురుషులుగనే ఉండవలయును. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసరూపమున అట్టి వీరుడొకడు మనకై మూర్తీభవించినాడు! ఈ జాతి అభ్యుదయముకాంచగోరునెడల ఈ నామము చుట్టును ఉత్సాహముతో చేరి నిలువవలయును. నా మాట నమ్ముడు; శ్రీ రా మ కృ ష్ణ ప ర మ హం స ను గుఱించి బోధించునది ఎవరా యను విషయము ప్రధానము కాదు. నీవో, నేనో, ఇంకొకరో, ఎవరైన కావచ్చును. ఆయన ఆదర్శమునే నేను మీ యెదుట పెట్టుచున్నాడను. ఏమి చేయుటో నిర్ణయించుకొనవలసినది మీరు. ఈ జీవిత దివ్యాదర్శమునుగుఱించి మీరు ఏ మి చే యు దు రో ఇప్పుడే నిర్ణయించుకొనుట భారత మహాజాతియొక్క క్షేమమునకును, అందలి మనశాఖయొక్క క్షేమమునకును, అవసరము. ఒక విషయమును మనము జ్ఞప్తియందుంచు

కొనవలయును. మనము చూచినవానిలోనెల్ల పరమ పవిత్రమైన జీవితమిది. అంతేకాదు; మనము గ్రంథములలో చదివియున్న జీవితములన్నిటిలోగూడ ఇది పావనతమమైన దని నేను మీకు స్పష్టముగా చెప్పుచున్నాను. మహాద్భుత మగు ఇట్టి ఆత్మశక్తిసాక్షాత్కారమును మీరు గ్రంథము లలో కనుగొనజాలరు. అంతకన్నను కనులార చూడగలమని ఆశింపజాలరు; ఆ విషయమును మీ కిపుడు తెలుపుచున్నాను. ఆ మహానుభావుడు నిర్యాణముచెందిన పది సంవత్సరముల లోపలనే ఆయనమహిమ భూగోళమునంతను ఆవరించివేసినది. ఇది మీ ఎదుట జరుగుచున్న యథార్థ విషయమే గదా! కాబట్టి మన జాతియొక్క కల్యాణము కొఱకును, మన మతముయొక్క క్షేమముకొఱకును, ఈ ఉత్తమపారమార్థి కాదర్శమును మీ ఎదుట నుంచుట నా విధియై యున్నది. ఆయన ఎట్టివాడో మీరు నన్నుబట్టి విచారించి నిర్ణయింప బోకుడు. నే నందుకు తగని దుర్బలమగు ఉపకరణమను. నా ఆధారమున ఆయన స్వరూపమెట్టిదో మీరు నిర్ణయింప చూడకుడు! ఆయన శిష్యులలో నేనుగాని మఱొకడుగాని నూరు జన్మలెత్తినను ఆయన సత్యస్వరూపమున కోట్యంశము నైనను సమర్థతతో నిరూపింపజాలము. అంతటి మహాత్ముడు ఆయన! మీకు మీరే స్వతంత్రముగా జిజ్ఞాస చేసికొనుడు. మీ హృదయాంతరాళములయందు ఆయఖండసాక్షి వెలుంగు చున్నాడు. ఆయన, ఆ శ్రీరామకృష్ణపరమహంసయే, మన జాతియొక్క క్షేమము కొఱకును, మన దేశముయొక్క అభ్యుదయము కొఱకును, మానవకోటియొక్క కల్యాణము

కొఱకును, మీ హృదయములను వికసింపజేసి, మీరు బుద్ధిపూర్వకముగ ప్రయత్నించినను ప్రయత్నింపకున్నను, తప్పక రానున్న అద్భుతపరివర్తనకు మిమ్ము పాత్రులుగ జేసి, మీరు స్థిరచిత్తములతో పనిచేయునటుల, అనుగ్రహించుగాక ! ఏలయన ఆ ప్రభువు సంకల్పించిన కార్యము మీయొక్కగాని, నాయొక్కగాని, ఆమోదము కొఱకు ఆగియుండునది కాదు. ఈ భూరజమునుండి వందల కొలదిగా, వేలకొలదిగా, తనసేవకులను ఆయన నిర్మించుకొన జాలును. ఆ మహాపురుషుని ఆశ్రయించుకొని ఏమాత్రమైనను పనిచేయు భాగ్యము లభించెనేని అది మన అదృష్టము ! మన ధన్యత !!

దీని నాధారము చేసికొని నా భావన విశాలవ్యాప్తి కాంచుచున్నది. మీ రిప్పుడు నాకు తెలిపినటుల, మనము ప్రపంచమునే జయింపవలసి యున్నది. మనము జయించియే తీరవలెను. భారతదేశము లోకమును జయింపవలయును. నా గమ్యార్థము అంతకు తగ్గునది కాదు. ఇది చాలగొప్పదిగా కాన్పింపవచ్చును. మీలో చాలమందికి ఇది అబ్బురముగా కూడ చూపట్టవచ్చును. కాని నిజమునకు అది అంతటిదే. మనము ప్రపంచమును జయించియే తీరవలెను; గత్యంతరము లేదు. జీవనమునకు లక్షణము వికాసము. మనము వెలువడవలయును; వికాసము పొందవలయును; చైతన్యమును ప్రకటింపవలయును; లేదా పతితులమై మురిగి చావవలయును. ఇంతకన్న మార్గాంతరము లేదు. బ్రతుకుటో లేక చచ్చుటో, ఈ రెంటిలో ఒకదానిని నిర్ణయించు

కొనుడు. ఇప్పుడు మన దేశములో మనకున్న క్షుద్రములగు మత్సరములను వివాదములను గుఱించి విచారించుదము. ప్రతిచోటను ఇట్టివి యున్నవి. నా మాట నమ్ముడు. రాజకీయజీవితములతో వర్ధిలు ఇతర జాతులవారికి వారి విదేశాంగతంత్రములు కలవు. వారికి స్వదేశమున పోరాటములు పెచ్చుపెరిగినప్పుడు దేశాంతరములందు ఎవరితోనో పోరాటము పెట్టుకొందురు. అంతటితో వారియింటి పోరు ఆగిపోవును. మనకును ఇట్టి పోరాటములే యున్నవి; కాని వాని నాపుటకు విదేశరాజకీయతంత్రములు మనకు లేవు. ప్రపంచమునందలి ఇతరజాతులవారికి మన శాస్త్రధర్మములను బోధించుట యనెడు సనాతన విదేశాంగ తంత్రమును మనము చేపట్టవలసియున్నది. జాతీయముగ మనకిది ఐకమత్యమును చేకూర్చుననుటకు వేఱొక రుజువు కావలయునా యని మీలో రాజకీయతంత్రజ్ఞు లగువారిని అడుగుచున్నాను. ఈ మహాసభయే కావలసినంత సాక్ష్యము నిచ్చుచున్నది. రెండవ విషయము ఈ స్వార్థపరత్వములు అట్లుండగా, స్వార్థత్యాగులును ఉత్తములును సజీవులును అగు ఆదర్శమూర్తులు మన వెనుక నున్నారు. భారతదేశముయొక్క దౌర్భాగ్యమునకును పతనమునకును ముఖ్యహేతువులలో నొకటి దీని సంకుచితత్వము. ఈ జాతి సంకుచితమై సీపి (ఒక గుల్లచేప)వలె ముడుచుకొని తన చిప్పలోనికి దూరిపోయినది. తన ముత్యములను రత్నములను మానవ కోటిలోని యితరజాతులకు పంచియిచ్చుటకు నిరాకరించినది. ఆర్యేతరజాతులవారు చైతన్యప్రదములగు మనధర్మముల

కొఱకై దప్పిగొని యుండగా వారిని నిరాకరించినది. ఇది యొక గొప్ప కారణము. మనము దేశాంతరములకు వెళ్లి యితరజాతుల అనుభవములతో మన అనుభవములను పోల్చిచూచుకొనకుండుట మన పతనమునకు ముఖ్య కారణము. ఈ కొలదిపాటి చలనమును, భారతదేశమున మీరిప్పుడు చూచు కొలదిపాటి జీవచిహ్నమును, శ్రీరాజా రామమోహనరాయలు మన బహిష్కరణావరణపు గోడలను పగులతన్ని వెలుపలికి వచ్చిన నాటినుండియే ప్రారంభమైనదని మీకు తెలియును. ఆనాటినుండి భారతచరిత్ర క్రొత్తమార్గమును పట్టినది. మఱి యిపుడు అతిశయించిన వేగముతో సాగిపోవుచున్నది. పూర్వకాలమున చిన్న చిన్న నదీప్రవాహములు ఉండెడివి; ఇక పెద్దపెద్ద వరదలు రానున్నవి. వాని నెవ్వరును ఆపజాలరు. కాబట్టి మన మిప్పుడు బయటికి పోవలయును. ఇచ్చి పుచ్చుకొనుట జీవశక్తికి లక్షణము. మనము ఎల్లపుడును పుచ్చుకొనువారముగనే ఉండవలయునా? ప్రతిదానిని—చివరకు మన మతమును కూడ—పాశ్చాత్యుల పాదములచెంత కూర్చుండి నేర్చుకొనవలసినదేనా? మనము వారినుండి యంత్రరహస్యములను నేర్చుకొనవచ్చును. ఇంకను ఇతరవిషయములు అనేకము నేర్చుకొందము గాక! కాని మనమును కొంత నేర్పవలసియున్నది. వారికి మనము నేర్పవలసినది మన మతము, మన పరమార్థతత్త్వము. ప్రపంచము తన నాగరికతను పూర్తిగావించుకొనుటకు వేచి యున్నది; భారతదేశమునుండి వెలువడనున్న రత్నరాసుల కొఱకు నిరీక్షించు

చున్నది; అనేక శతాబ్దములుగా పతితమై దైన్యమున క్రుంగి యున్నను, ఈ భారతజాతి తనరొమ్మునకు హత్తుకొని కౌగిట గదించిన పిత్రార్జితమహోచ్ఛ్రితపరమార్థతత్త్వమును ప్రపంచమునకు పంచి యీయవలయును, ప్రపంచము ఆ నిధి కొఱకు కనుపెట్టుకొని యున్నది!

మన పూర్వులు గడించి పెట్టిన ఈ విచిత్ర రత్న రాసులకొఱకు భారతేతర దేశములందు ఎంతమంది ఆకలి గొని కృశించిపోవుచున్నారో, ఎంతమంది దప్పిగొని పరితపించు చున్నారో, మీకేమియు తెలియుటలేదు. మన మిక్కడ వ్యర్థప్రసంగములు చేయుచున్నాము. ఒకరితో నొకరము వాదులాడుకొనుచున్నాము. ప్రతి పవిత్రవిషయమును గుఱించియు పక పక నవ్వుచున్నాము; వేళాకోళము చేయుచున్నాము. దైవీసంబంధమగు ప్రతిదానినిగుఱించియు హేళనచేయుట మనజాతికొక దురభ్యాసమై పోయినది. ఈ భారతవర్షక్షేత్రమున మన పూర్వులు భద్రపరచి యుంచిన అమృతమునందు ఒక చుక్కను గ్రోలుటకై, చేతులు చాచుచు ఆరాటముతో మన గోడల బైట ఎన్నిలక్షలమంది హృదయావేదనతో నిరీక్షించుచున్నారో మనకు తెలియ వచ్చుటలేదు. కాబట్టి మనము వెలుపలికి పోయి మన ఆధ్యాత్మికతత్త్వమును వారికిచ్చి దానికి బదులుగా వారియ్యగల దానిని దేనినైనను గ్రహింతుము గాక! ఆత్మప్రపంచవిచిత్రములను ఒసగి జడప్రపంచచిత్రములను వారియొద్ద కైకొందుముగాక! మనము ఎల్లప్పుడును విద్యార్థులుగనే యుండదగదు. ఉపాధ్యాయులముగకూడ

నుండవలసియున్నది. సమత్వములేనిది మిత్రత్వము ఉండజాలదు. ఒక పక్షమువాడు సదా ఉపాధ్యాయుడుగనే యుండి, రెండవ పక్షమువాడు సదా వాని పాదములకడనే కూర్చుండుచో సమత్వ మెట్లుండును? ఆంగ్లేయునితో గాని, అమెరికా వానితో గాని నీవు సమానముగా నుండ గోరునెడల, వారివలన నేర్చుకొనుటయే కాక వారికి నేర్ప గలిగియు నుండవలయును. శతాబ్దములతరబడి ప్రపంచమునకు నేర్పకలది నీకడ కావలసినంత కలదు; ఈ పని జరుగవలయును. మన రక్తములో సాహసమును ఉత్సాహమును ఉండవలయును. మనము వంగదేశీయులము. ఊహాశక్తి గలవారమని మనకు ప్రసిద్ధి గలదు. మనయందది కలదనియే నా నమ్మకము. ఊహాశీలురమనియు, విశేషముగు ఉద్రేకముగలవారమనియు మనలను వెక్కిరించుచుందురు. మిత్రులారా! నా మాట వినుడు. బుద్ధిశక్తి గొప్పదనుట నిజమే, కాని అది కొన్ని హద్దుల లోపల ఆగిపోవలసి యుండును. హృదయద్వారముయొక్క దాన మాత్రమే ఆవేశము పుట్టును. ఉద్రేకభావముల ద్వారముననే అత్యుత్తమ రహస్య విషయములు అందుకొనుటకు వీలగును. కాబట్టి వంగదేశీయుడే—భావోద్రేకముగలవాడుగనుక— ఈ పని నిర్వహింపవలయును.

* "ఉత్తిష్ఠత! జాగ్రత! ప్రాప్య వరాన్నిబోధత! (లెండు! మేల్కొనుడు! మీ గమ్యార్థమును చేరువఱకు

---

* కఠోపనిషత్తు.

ఆగకుడు!)'' కలకత్తానగర తరుణ వయస్కులారా! లెండు, మేలుకొనుడు; సమయము మంగళకరముగ నున్నది. అదిగో అప్పుడే సర్వమును మన ఎదుట సిద్ధమగుచున్నది. ధైర్యము వహింపుడు. భయపడకుడు. మన గ్రంథములందు మాత్రమే ''అభీః అభీః'' అను విశేషణమును భగవంతుని గుఱించి ప్రయోగించి యున్నారు. మనము 'అభీః' (భయములేని వారము) కావలయును. అప్పుడు మనము పూను కార్యము నెరవేరినట్లే! లెండు! మేల్కొనుడు! మీ దేశము ఈ మహాయజ్ఞమును కోరుచున్నది. యువకులే దానినినిర్వహింపవలసియున్నది. యువకులును బలయుతులును సత్త్వవంతులును దృఢకాయులును బుద్ధిశాలురును అగు వారు నిర్వహింప దగినదే ఈ కార్యము. ఈ కలకత్తానగర మున వందలకొలదిగా, వేలకొలదిగా, అటువంటి యువకు లున్నారు. మీరు చెప్పునటుల ఇప్పుడు నేను ఏమేని సాధించియుండినను, పూర్వము ఈ కలకత్తానగర వీథుల యందు ఆటలాడుచు కొఱగానికుఱ్ఱవాడని అనిపించుకొనిన వాడనే అని జ్ఞప్తి నుంచుకొనుడు. నేనే అంతపనిని చేసి యుండగా మీరు ఇంకను ఎంత ఎక్కువ పని చేయగలు గుదురో! లెండు, మేలుకొనుడు, ప్రపంచము మిమ్ము ఆహ్వానించుచున్నది. భారతదేశమునందలి ఇతరప్రాంతము లందు బుద్ధిశక్తి యున్నది; ధనమున్నది; కాని ఉత్సాహము మాత్రము నా జన్మభూమియందే కలదు. అది ఇప్పుడు వెలువడి రావలయును. కాబట్టి కలకత్తానగరయువజను లారా! మీ రక్తములోని ఉత్సాహశక్తితో లేచి నిలువ

బడుడు. మీరు దరిద్రులనియు, మీకు స్నేహితులు లేరనియు తలంపకుడు. ధనము ఎన్నడైన ఒక పురుషుని సృష్టింపగా చూచిన వారు కలరా? పురుషుడే సదా ధనమును సృష్టించుచుండును. ఈ ప్రపంచమంతయు సత్త్వసంపన్నుడగు మానవునిచేత ఉత్సాహశక్తిమూలమున విశ్వాసబలముతో నిర్మాణమగుచున్నది.

ఉపనిషత్తులలోనికెల్ల అత్యంత మనోహరమగు కఠోపనిషత్తును మీలో చదివిన వారికి ఆ రాజు మహాయజ్ఞము చేయబోవుచు శ్రేష్ఠమగు వస్తువులను దానము చేయుటకు బదులుగా, ఎందుకునుకొఱగాని ఆవులను గుఱ్ఱములను ఎటుల దానముచేయ మొదలిడెనో జ్ఞప్తియుండును. ఆ సమయమున వానికుమారుడగు నచికేతుని హృదయములోనికి 'శ్రద్ధ' ప్రవేశించినటుల ఆ గ్రంథమున కలదు. ఈ 'శ్రద్ధ' అను మాటకు అర్థముగా వేఱొక మాట నుపయోగించుట నాకిష్టము లేదు. అర్థము తప్పిపోవును. ఇది ఒక అద్భుత శబ్దము. దీనినిచక్కగా అర్థము చేసికొని దీనినే వాడుకొనుచుండవలయును. దీని మహిమను కొంచెము చూతము. నచికేతుడు వెంటనే తనలో తా నిట్లు అనుకొనెను: "నేను చాలమందికంటె గొప్పవాడను; కొందఱికంటె తక్కువవాడను. కాని ఎందునను నేను కడగొట్టువాడను కాను. నేనుకూడ కొంతపని చేయగలను". వానిధైర్యము పెంపొందినది. అంతట ఆ పిల్లవాడు తన మనస్సులో నున్న సమస్యను అనగా మృత్యురహస్యమును తేల్చవలయునని పూనుకొనినాడు. ఆ పరిష్కారము మృత్యుదేవతయగు

యముని ఇంటికి పోయిన గాని తేలునది కాదు. అక్కడికే ఆ పిల్లవాడు వెళ్లినాడు. అక్కడ ధీరుడగు నచికేతుడు యముని గృహమునొద్ద మూడు దినములు వేచియున్నాడు. పిమ్మట అతడు కోరుకొనిన దానిని ఎట్లు సాధింప గలిగెనో మీకు తెలియును గదా! ఈ శ్రద్ధయే మనకు కావలసినది. దురదృష్టవశమున శ్రద్ధ అనునది భారతదేశమునుండి దాదాపుగా అదృశ్యమైపోయినది. ఆ కారణముచేతనే మన మీ ప్రస్తుత దుఃస్థితికి వచ్చినాము. నరునకు నరునకు నడుమ గల భేదము శ్రద్ధయందు గల భేదమే తప్ప వేఱు కాదు. ఒకపురుషుని ఘనునిగను, వేఱొకని దీనునిగను అధమునిగను చేయునది ఈ శ్రద్ధయే. దీనుడ ననుకొను వాడు, దీనుడే అయి పోవునని నా గురువర్యుడు చెప్పుచుండెడివాడు. ఆ మాట సత్యము. ఈ శ్రద్ధ మీలో ప్రవేశింపవలయును. పాశ్చాత్య జాతులయందు ఎటువంటి ఐహిక బలము ప్రకటితమై యున్నదో, అది అంతయు శ్రద్ధయొక్క మహిమయే. వారు తమ శరీర బలమును నమ్ముకొందురు. మీరు మీ ఆత్మబలమును నమ్ముకొనినయెడల ఇంకను ఎంత అతిశయముగా అది పని చేయ గలదో! ఆ అఖండాత్మను, ఆ అఖండశక్తిమయుని నమ్ముకొనుడు. మీ శాస్త్రములును, మీ ఋషిసత్తములును ఐకకంఠ్యముగా దీనినే బోధించియున్నారు. ఏదియు వినాశము చేయజాలని ఆ ఆత్మయందు అనంతశక్తి కలదు. మీ ఆవాహనముకొఱకై అది ఎదురు చూచుచున్నది. భారతీయ వేదాంతమునకును, తక్కిన తత్త్వశాస్త్రము

లన్నిటికిని, నడుమ గల గొప్పభేదము ఇక్కడనే యున్నది. ద్వైతులును, విశిష్టాద్వైతులును, అద్వైతులును, అందఱును ఆత్మయందే సమస్తము కలదని దృఢముగా విశ్వసింతురు. అది వెలుపలికి వచ్చి సువ్యక్తము కావలయును. కాబట్టి నేను కోరుకొనునది ఈ శ్రద్ధయే. మన అందఱకును కావలసినదియు ఈ శ్రద్ధయే. ఈ విశ్వాసము మీలో కలదు. ఈ విశ్వాసమును మీ అనుభవమునకు తెచ్చుకొనుట యను మహాకార్యము నిర్వహింపుడు. గాంభీర్యమును గంగపాలు చేసి ప్రతి దానిని వేళాకోళము చేయు బుద్ధి ఈ జాతియొక్క రక్తములోనికి చొచ్చుకొని పోవుచున్నది. ఈ ఘోరవ్యాధిని తొలగించుకొనుడు. సాహసము పూనుడు. శ్రద్ధను సంపాదించుకొనుడు; తక్కిన దంతయు వచ్చి తీరును.

ఇప్పటికి నేనేమియు చేసి యుండనేలేదు. ఆ పనిని మీరు చేయవలయును. నేను రేపు మరణించినను ఈ కార్యము ఆగిపోదు. వేలకొలదిగా ముందునకు వచ్చి ఈ కార్యమును చేపట్టి, నేను ఊహతో కల్పన చేసికొనిన పేరాసల నన్నిటిని మించి ఈ మహాకార్యమును ముందునకు సాగించుకొని పోవుదురని నేను నిశ్చయముగా నమ్ముచున్నాను. నా మాతృదేశమునందు, ముఖ్యముగా నా మాతృదేశపు యువకులయందు, నాకు విశ్వాసము కలదు. యువకుల మూపులపై ఇంతవరకు మోపబడిన కార్యభారములన్నిటికంటె ఘనతమమైనది ఈ వంగదేశ యువకులమీద ఇప్పుడు పడినది. దాదాపు పదిసంవత్సరములనుండి

భారతదేశమునందంతటను నేను సంచారము చేసియున్నాను. భారతమాతను ఉద్ధరించి, ఆధ్యాత్మికముగా ఆమెకు అర్హమగు స్థానమును మరల చేకూర్పగలశక్తి వంగదేశ యువకులనుండి ప్రభవింపనున్నదని నా నిశ్చితవిశ్వాసము. అవును! మన పితరులు కనిపట్టిన అఖండపరమార్థసత్యములను బోధించుచు ఉపదేశముల గావించుచు ప్రపంచపు మూలమూలకు ప్రచారముసాగించెడు వీరవరులు ఈ వంగదేశపు యువకులనుండియే—అద్భుతభావస్ఫూర్తియు, ఉత్సాహపూరిత రక్తమునుగల ఈ నా యువకసోదరుల నుండియే—ఉదయము గాంచనున్నారు. మీ యెదుటనున్న ఘనతరకర్తవ్యము ఇదియే. కాబట్టి "లెండు! మేల్కొనుడు! ఈప్సితార్థసిద్ధి యగువఱకు నిలువకుడు!" అనుచు మఱొక సారి మిమ్ము హెచ్చరించుచు నా యుపన్యాసమును ముగింతును! భయపడబోకుడు. మానవచరిత్రయందంతటను మహాశక్తి ప్రజలనుండియే ప్రభవించుచువచ్చినది! అట్టి ప్రజాశ్రేణులనుండియే ప్రపంచమునందలి మహామనీషావంతు లందఱును బయలు వెడలియున్నారు. చరిత్రయందు ఒక్కసారి సంఘటిల్లినదే మరల మరల సంఘటిల్లుచుండును. దేనికిని మీరు భయపడ వలదు. మీరు అద్భుతకార్యములను చేయగలరు. భయపడిన తత్క్షణమే మీ రెందునకును కొఱగాకుండ పోవుదురు. లోకములోని దుఃఖమున కంతకును ముఖ్యకారణము ఈ భయమే. మూఢవిశ్వాసములలోనెల్ల అత్యధికమగునది ఈ భయమే. మన దుఃఖమున కంతకును ప్రధాన కారణము ఈ భయమే. నిర్భయత ఒక్కక్షణములో

స్వర్గమునుసైతము తెచ్చిపెట్టగలదు; కాబట్టి "ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్య వరాన్ని బోధత—లెండు, మేల్కాంచుడు, గమ్యస్థానము చేరువఱకును ఆగబోకుడు."

మహాశయులారా! మీరు నాయెడల చూపిన ఆదరణ కంతకును మఱొకసారి మీకు వందనములర్పించుచున్నాను. ఏకొంచెమైనను, ప్రపంచమునకును—ముఖ్యముగా నా దేశమునకును నా దేశప్రజలకును—సేవ చేయుట నా కోరిక. అదియే నిశ్చయమగు నా దృఢాభిలాష!

భారతదేశ భావి భాగ్యోదయము*

విజ్ఞానము మఱి ఏ ఇతరదేశమునకుగాని పోవుటకు పూర్వము, తన స్వగృహముగా చేసికొనినది ఈ ప్రాచీన భూమినే! అధ్యాత్మజ్ఞానాగమనమునకు స్థూలదృష్టికి చూపట్టు చిహ్నములో యన, మహాసముద్రముల బోలు గొప్ప నదులు ప్రవహించుచున్నది ఈ భారతదేశముననే! స్వర్గ రహస్యములను తొంగి చూడబోవుచున్నవో యను నటుల, మన అఖండహిమాలయపర్వతపంక్తులు సోపాన పరంపరలుగా స్వచ్ఛమగు మంచుకిరీటములను ధరించి, ఆకాశములోనికి అత్యున్నతముగ వ్యాపించుచున్నది ఇక్కడనే! లోకమున ఎన్నడేని యవతరించిన అత్యంతపూజ్యులగు ఋషిసత్తముల పాదస్పర్శచే పవిత్రీభూతమైన క్షేత్రములు ఈ భారతదేశమునందే కలవు! నరుని అభ్యంతర ప్రకృతిని గుఱించియు, ఆంతరప్రపంచమును గుఱించియు, పరిశోధనలు మొట్టమొదట ప్రారంభమైనది ఇక్కడనే! జీవాత్మయొక్క అమృతత్వమును గుఱించియు, జగత్పరిపాలకుడగు ఈశ్వరుని ఉనికిని గుఱించియు, ప్రకృతియందును నరునందును అంతర్యామియై పఱగు భగవంతుని గుఱించియు, సిద్ధాంతములు ప్రప్రథమమున బయలుదేరినది ఇక్కడనుండియే! మతధర్మముయొక్కయు, తత్త్వశాస్త్రము యొక్కయు అత్యుత్తమాదర్శములు తమ పరమప్రాప్య

* చెన్నపురిలో

స్థానమును పొందగలిగినది ఇక్కడనే! ప్రపంచమును పెక్కు తడవలు పూర్తిగ ముంచివేవనెత్తిన ఆధ్యాత్మికజ్ఞానము, తత్త్వవిద్య, అనెడు మహోత్తుంగతరంగములు బయలుదేరినది ఈ దేశమునుండియే! మానవకోటిలో శుష్కించి నిర్జీవములై పోవుచున్న జాతులను మరల నొకసారి ఉజ్జీవింపజేసి, జవ సత్త్వములు కూర్చుటకు అట్టి తరంగజాలము ఇక బయలుదేర వలసియున్నది ఈ భారత క్షేత్రమునుండియే! వందలకొలది విదేశీయుల దాడులను, భిన్నభిన్నములగు ఆచారమర్యాదల సమ్మేళనవలన గల్గిన వందలకొలది విప్లవములను, భరించి నిలిచినట్టి భారతభూమి ఇదియే! చెక్కుచెదరని శౌర్యము తోడను, వినాశమెఱుంగని చైతన్యప్రభలతోడను, లోకము లోని ఏ శైలరాజమునైనను మించగలిగిన సుస్థిరత్వముతో డను, నిలిచినది ఈ పవిత్రదేశమే! ఆద్యంతములులేక, అమృ తమై వఱగు నిత్యాత్మ ఎట్టిదో ఈ పవిత్రక్షేత్రము యొక్క జీవితముకూడ అట్టిదే! మనము అట్టి దేశమాతకన్న బిడ్డలము!

భారతపుత్రులారా! నేనిప్పుడు కొన్ని అనుష్ఠానాంశ ములగూర్చి మీకు తెలుపుటకై ఇచ్చట నిలిచియున్నాను. గతించిపోయిన వైభవోన్నతిని మీజ్ఞప్తికి తెచ్చుటలో నా ఉద్దేశ్యము ఇది : గతమును గుఱించి చింతించుట పతనమునకే హేతువనియు, ఎంతమాత్రమును లాభకారి కాదనియు, కావున మనము సదా భావినిగుఱించియే అనగా ముందు రానున్న దశను గుఱించియే విచారింపవలసి యుండు ననియు పెక్కురు బోధించుట నేను అనేకపర్యాయములు

వినియున్నాను. కాబట్టి మీకుశక్తిగలంతవఱకు వెనుదిరిగి దృష్టి సారించి, మీ వెనుకనున్న ఆ యఖండనిధులనుండి కడుపునిండుగ జ్ఞానజలములను గ్రోలి, అటుపిమ్మట ముందునకు చూడుడు; ముందున కేపరుగులిడుచు పొండు; భారతదేశమును పూర్వకాలమునాటికంటెను తేజోమయముగను, మాననీయముగను, మహిమాఢ్యముగను వెలయింపుడు. మన పూర్వులు చాల గొప్పవారు. మున్ముందుగా మనమావిషయమును జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనవలయును. మన స్వరూపసత్త్వములను, మన నాళములందు ప్రవహించు రక్తముయొక్క స్వభావమును, మనము తెలిసికొనవలయును. ఆ రక్తపటుత్వమునందును, భూతకాలమున ఆ రక్తపటిమ సాధింపగలిగిన ఘనకార్యములయందును మనము విశ్వాసము ఉంపవలయును. అట్టి విశ్వాసమును, మన ప్రాచీన ఔన్నత్యమును గుఱించిన పరిజ్ఞానమును, ఆధారము చేసికొని పూర్వముకంటె మహిమాఢ్యమై తేజరిల్లు తెఱగున భారతభూమిని పునరుద్ధరింపవలయును. మనదేశము క్షీణతను, హీనతను, అనుభవించిన కాలములును కలవు; తథ్యమే. అవి అంత ప్రధానములుగా నే నెంచను; మనకందఱకును ఆవిషయము తెలియును. అట్టి సమయములు తటస్థించుటయు అవసరమే! ఒక మహావృక్షమునందు మనోహరమగు పక్వఫలము కలుగుచున్నది. ఆ పండు నేలరాలి చితికి క్రుళ్ళి నాశమగును. దాని వినాశమునుండియే, వేరు పాతుకొని, భావికాలపు వృక్షము అంకురించుచున్నది. ఈ వృక్షము బహుశః మొదటిదానికంటె మహోన్నతమైనది కావచ్చును! మనము గడపిన

క్షీణదశ ఎంతయు అవసరమైనదే! ఆ క్షీణతనుండియే ఈ భారతదేశముయొక్క భావిభాగ్యోదయము రానున్నది. అదిగో అంకురము వెలువడినది! ఇప్పుడే దాని బీజదళములు కానవచ్చుచున్నవి! బ్రహ్మాండమగు మహావృక్షమురానున్నది! *"ఊర్ధ్వమూలం" అని వర్ణింపబడిన దివ్య వృక్షము అదిగో, అప్పుడే దృగ్గోచరమగుటకు ప్రారంభించినది! దీనిని గుఱించియే నేనిప్పుడు ప్రసంగింపబూనియున్నాను.

భారతదేశముయొక్క సమస్యలు ఇతరదేశముల సమస్యలకన్న మిగుల చిక్కైనవి. అంతేకాదు, ప్రముఖమైనవికూడ. జాతి, మతము, భాష, పరిపాలనము: ఇవి అన్నియు కలిసి దేశము (nation) అనుపేర పరగును. మన జాతితో పోల్చిచూచిన యెడల ప్రపంచములోని ఇతరజాతుల న్నిటియొక్క నిర్మాణమూలపదార్థములు నిజముగా అత్యల్ప సంఖ్యాకము లనవచ్చును. ఇచ్చట ఆర్యులు, ద్రావిడులు, తార్తారులు, తురుష్కులు, మొగలులు, యూరపియనులు, — ప్రపంచములోని సమస్తజాతులవారును — చేరి తమ రక్తములను ఈ దేశములోనికి ప్రవహింపజేసిరనవచ్చును. ఇక్కడి భాషాజాలమన్ననో అతి విచిత్రమగు కలగూరగంప. ఆచారవ్యవహారవిషయమున పాశ్చాత్యజాతులకును ప్రాచ్యజాతులకును నడుమ ఎంతభేదముగలదో అంతకు మించిన భేదము ఈ దేశమందలి ఏ రెండు జాతులమధ్యనైనను కానవచ్చును.

---

* భగవద్గీత, - 15 (1).

మనమతము, మన పరంపరాగతసంప్రదాయరాశియు మాత్రమే మనకందఱకునుగల సామాన్యలక్షణములు. వాని మీదనే మనము భవననిర్మాణము చేసికొనవలసియున్నది. యూరపునందు జాతీయైక్యము రాజనీతివలన కలుగుచున్నది. ఆసియాఖండమున మతాదర్శములు జాతీయైక్యమునకు ఆధారములుగా నున్నవి. కాబట్టి మతమునందు ఏకీభావము కుదురుట భారతదేశ భావిభాగ్యోదయమునకు ప్రప్రథమనియమముగ అత్యావసరమగు చున్నది. ఈదేశమందంతటను సర్వాంగీకృతమైన ఒకే మతము ఉండవలయును. ఒకేమతమనగా నాఅభిప్రాయమేమియో తెలియునా? క్రైస్తవులు, మహమ్మదీయులు, బౌద్ధులు భావన చేయునటుల ఏదోయొక ప్రత్యేక మతముకాదు. మన శాఖాసంప్రదాయములన్నియు వాని వాని సిద్ధాంతములందు ఎంత భిన్నములుగనున్నను, ఎట్టి భిన్నములగు హక్కు లొక్కొకటి ప్రకటించుకొనుచున్నను, మన మతశాఖలన్నిటికి కొన్ని సామాన్యాధారములు కలవు. ఈ సామాన్యాధారముల హద్దుల లోపల, ఈ మనమతము అద్భుతమగు భిన్నతల కెడమిచ్చుచు, అనంతమగు భావనా స్వాతంత్ర్యమును, జీవనస్వాతంత్ర్యమును అంగీకరించుచున్నది! ఈ విషయము మనకందఱకును తెలియును; మనలో జిజ్ఞాసువులైనవారికైనను తప్పక తెలియును. ఇప్పుడు మనకు కావలసినది మనమతమునకు ఆయువుపట్టులగు ఈ సామాన్యధర్మములను వెదకి కనుగొని, దేశమందంతటను ఒక కొననుండి మఱొక కొనవఱకు ప్రతి పురుషుడును, ప్రతిస్త్రీయు, ప్రతిశిశువును వీనిని

తెలిసికొని, చక్కగా అర్థముచేసికొని, తమ జీవితములలో అనువర్తింప యత్నించునటుల చేయుట మాత్రమే. ఇదియే మొట్టమొదటి సోపానము. కాబట్టి దానిని గుఱించియే మనమిప్పుడు శ్రద్ధ పూనవలసి యున్నది. మతముయొక్క సమ్మేళనశక్తిని ఎదిరించి నిలువలేక, ఆసియాఖండములో—అందు ముఖ్యముగా భారతదేశములో—జాతిసంబంధములగు చిక్కులు, భాషాసంబంధమగు కష్టములు, సంఘసంబంధమగు ఇక్కట్టులు, ఉపజాతులకు సంబంధించిన బాధలు, అన్నియు నీరై పోవునని మన మెఱుగుదుము. ఆధ్యాత్మికాదర్శములకు మించినదేదియు భారతీయుని మనస్సునకు గోచరింపదనియు, భారతీయజీవనమునకు మతమే కీలకమనియు మనకు తెలియును. మఱియు అవరోధములు అత్యల్పముగనుండు మార్గమునమాత్రమే మనము పనిచేయగలుగుదుము. ఆధ్యాత్మికాదర్శము అత్యుత్తమాదర్శమనుట సత్యమగుటయే కాదు; భారతదేశ విషయమున కార్యనిర్వహణమునకు అది ఒకటియే మార్గము! మొట్టమొదట దీనిని బలపఱుపకుండ మఱి ఏ ఇతరమార్గముననైన పని సాగించినయెడల అది మహానర్థకమగును. కాబట్టి భవిష్యత్కాలపు భారతజాతిని నిర్మించుటకై మొట్టమొదట చేయవలసిన "శంఖుస్థాపన" ఈ మతసమ్మేళనమే. యుగయుగములుగ పెరిగియున్న ఆ మహాశైలమునందు చెక్కవలసిన ప్రథమసోపానము ఈ మతసమ్మేళనమే. ద్వైతులమనియో, విశిష్టాద్వైతులమనియో, అద్వైతులమనియో, శైవులమనియో, వైష్ణవులమనియో, పాశుపత సంప్రదాయుల

మనిమో మన మేపేరుపెట్టుకొనినను, హిందువులమగు మన కందఱకును ఆధారములగు కొన్ని సామాన్యాదర్శములు కలవనియు, మన శ్రేయస్సుకొఱకును, మన జాతియొక్క క్షేమముకొఱకును, అల్పములగు మన విభేదములను మన వివాదములను విడిచిపెట్టవలసినకాలము ఏతెంచినదనియు, మన కెల్లరకును బోధించి నేర్పవలసియున్నది. ఈ వివాదము లన్నియు సంపూర్ణముగ దోషములేయని నమ్ముడు. మన శాస్త్రములు అట్టి వానిని ఖండించుచున్నవి. మనపూర్వులు అట్టివికూడదని మందలించియున్నారు. మనము ఎవరి సంతతి వారమని చెప్పుకొనుచున్నామో అట్టి మహాఋషులు, ఎవరి రక్తము మన నాళములందున్నదనుచున్నామో ఆ గోత్రపురుషులు,—ఈ స్వల్పభేదముల గుఱించి వాదులాడుకొనుచున్న—తమ సంతానమును చూచి ఏవగించుకొనుచున్నారు!

వివాదములను వదలివేయుటతో ఇతరములగు అభ్యుదయములన్నియు తమంతటతామే చేకూరును. జీవరక్తము నిర్మలముగను పుష్టిగను నున్నయెడల ఏ రోగబీజములును శరీరములో నిలువజాలవు. మన జీవరక్తము అధ్యాత్మధర్మమే. అది స్వేచ్ఛగా ప్రవహించు నంతకాలము, అది బలిష్ఠముగను శుద్ధముగను పుష్టిగను ఉన్నంతకాలము, సమస్తమును సక్రమముగనే నడుచును. ఆ రక్తము నిర్మలముగ ఉన్నయెడల, రాజకీయబాధలు, సాంఘికదోషములు, ఇంక నితరములగు కొఱంతలు—దేశదారిద్ర్యము సైతము—నివారణ కాగలవు! రోగబీజమును తొలగించి

వేసినయెడల ఏ దోషముకూడ మన రక్తములోనికి చొరబడ జాలదు. ఆధునికవైద్యశాస్త్రమునుండి ఒక ఉదాహరణను తీసికొందము. రోగము అంకురించుటకు రెండు కారణములుండవలయునని మన మెఱుగుదుము : వెలుపల నుండివచ్చి ప్రవేశించు విషబీజము ఒకటి; రెండవది శరీరముయొక్క స్థితి. శరీరము విషబీజములకు ప్రవేశమిచ్చు స్థితికి వచ్చు వఱకును, ఆబీజములు లోపల ప్రవేశించి బలపడి వృద్ధిగాంచుటకు వీలగునంతగా శరీరపటుత్వము తగ్గి జవము ఉడుగునంతవరకును, ప్రపంచములోని ఏరోగబీజమునకుకూడ మనశరీరమున రోగము కల్పించుటకు సామర్థ్యము లేదు. సూక్ష్మజీవులరూపమున లక్షలకొలది బీజములు ప్రతివాని శరీరమునందును నిరంతరము వచ్చుచు పోవుచునే యుండును. కాని శరీరము పుష్టిగానున్నంతకాలము ఆ విషయమే దానికి తెలియదు. శరీరము నిస్సారమైనప్పుడుమాత్రమే ఈ సూక్ష్మజీవులు దానిని ఆవహించి రోగకల్పన చేయును. జాతీయజీవనసందర్భమునను ఇటులే జరుగును. జాతీయ శరీరము దుర్బలమైనప్పుడే, నానావిధములగు రోగబీజములు జాతియొక్క రాజకీయపరిస్థితులందో, సాంఘికావస్థయందో, విద్యావిధానమునందో, చిత్తవైఖరియందో, గుంపులు గుంపులుగ శరీరమందు జొచ్చి రోగకల్పనచేయును. దీనిని కుదుర్చుటకు ఆ రోగమునకు మూల మెక్కడనో మనము కనుగొని, రక్తములోని మాలిన్యములనన్నింటిని తొలగింపవలయును. వెలుపలినుండి వచ్చు విషములనన్నింటిని ఎదుర్కొని నెట్టివేయగల సమర్థత కలుగునటుల రక్తమును నిర్మ

లముగను, శరీరమును బలిష్ఠముగను చేసి, నరుని పుష్టిమంతునిగ చేయుటకొఱకే మన ప్రయత్నమంతయు సాగింపవలయును. మనజవము, సత్త్వము—మనజాతీయజీవనము కూడ—మనమతమునందే కలదని తెలిసికొనియుంటిమి గదా! అటుల మనచైతన్యము మతమునందు నెలకొనుట సరియైనదో కాదో, నిరుష్టమైనదో కాదో, తుదకు లాభకరమైనదో కాదో అను విషయమును నేనిప్పుడు తర్కింపబోవుటలేదు. మేలునకో కీడునకో అది అటులున్నది. దానిని మీరు తప్పించుకొనలేరు. ఇప్పుడును ఇకముందును అది అట్లు నెలకొనియేయుండును. నాకున్నంత విశ్వాసము మతమునందు మీకులేకున్నను, దానిని మీరు పోషింపకతప్పదు. దానిచే మీరు బంధింపబడి యున్నారు. దానిని వదలివేసికొంటిరా, మీరు ఛిన్న భిన్నమైపోదురు. మనజాతియొక్క జీవనరహస్యము అదియే. మీరు దానిని బలపఱుపవలసియున్నది. పూర్వము మీరు దానిని గుఱించి చాల శ్రద్ధ తీసికొంటిరి గనుకనే, దానికొఱకు తక్కిన వానినెల్ల త్యాగముచేసితిరి గనుకనే, శతాబ్దముల తరబడిగా మీకు ఎన్ని అవాంతరములు వచ్చినను ఎదిరించి నిలువ గలిగితిరి. మీపూర్వులు సమస్తమును భరించిరి; మరణమునకుసైతము తలయొగ్గిరి; కాని తమ మతమునుమాత్రము సంరక్షించికొనిరి. విదేశదండయాత్రికులు దేవాలయములను ఒకటితర్వాత ఒకటిగా పగుల గొట్టివేసిరి. ఆ కల్లోలము గడచిపోవగానే దేవాలయశిఖరములు మరల పైకి లేచుచునే వచ్చినవి. దక్షిణభారతదేశము

నందలి ఈ ప్రాచీన దేవాలయములును, గుజరాతునందలి సోమనాథము వంటి దేవాలయములును, సంపుటములకొలది విజ్ఞానమును మీకొసగగలవు. అనేక పుస్తకరాసులకంటె ఇవి మీజాతీయచరిత్రయొక్క రహస్యములను ఎక్కువ స్పష్టముగ మీకు తెలుపగలవు. నిరంతరము వందలకొలది దాడులకులోనై నేల కూలియు, ఆ శిథిలములనుండియే ఎప్పటివలె వందలకొలదిసార్లు జవసత్త్వములతో పునర్జీవితములై పైకి లేచుచువచ్చిన గుళులు ఆ దేవళములమీద ఎటుల కాన్పించుచున్నవో చూడుడు. మన జాతీయహృదయము అట్టిది. మనజాతీయజీవనస్రవంతి అట్లు ప్రవహించునది. దానిని అనుసరించి పొండు. అది మిమ్ములను మహాతేజోవంతులనుగ చేయగలదు. దానిని వదలుకొంటిరా, మీరు మరణింతురు. ఆ జీవనస్రవంతిని వదలి ఒక అడుగునడచిన తత్క్షణమే మరణము సిద్ధము! సర్వనాశనమే దాని ఫలితార్థము. ఇతరవిషయములు అవసరములుకావని చెప్పుట నా అభిప్రాయముగాదు. రాజకీయాభివృద్ధిగాని, సాంఘికాభివృద్ధిగాని, అవసరముకాదని నేను చెప్పపూనుకొనలేదు. కాని మన దేశమున మతము ప్రధానమనియు, తక్కిన వన్నియు ఆనుషంగికములనియు, అనగా అప్రధానములనియు, నా అభిప్రాయము. ఈ విషయమును మనస్సులో పెట్టుకొనుడని మిమ్ముకోరుచున్నాను. భారతీయునిహృదయము ప్రధానముగ పారమార్థికము. తక్కినదంతయు అటుపిమ్మటిది. కాబట్టి మనము మతమును బలపఱుప వలయును. అపనిని ఎటులచేయుటయో నాఉద్దేశ్యములను మీకు చెప్ప

బోవుచున్నాను. నేను అమెరికాపోవుటకై చెన్నపురి సముద్రతీరమునుండి బయలువెడలుటకు అనేకసంవత్సరములకు మునుపే అవి నా మనస్సులోనుండెను. అసలు నేను అమెరికా ఇంగ్లాండులకు పోవుట కేవలము ఈ భావములను ప్రచారముచేయుటకొఱకే! మహామతసభ, ఇతరవిషయములు, కాదు నా లక్ష్యములు. అందువలన నాకొక అవకాశముమాత్రము దొరకినది. నిజముగా నాకుగల ఈ భావములే నన్ను లోకమంతటను ద్రిమ్మరునటుల చేసినవి.

ఏ కొలదిమందికో వశమై, ఏ మఠములందో ఏ అడవులయందో రహస్యముగ దాచబడి మూలబడియున్నట్టి మనగ్రంథములందలి అమూల్యములగు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానరత్నములను వెలికి తీసికొనివచ్చుటయే నా యుద్దేశ్యములలో మొట్టమొదటిది. ఆ జ్ఞానమును దాచిపెట్టుకొనియున్నవారి చేతులనుండియే గాక, యింకను దుర్గమమగు సంస్కృత భాషాపేటిక నుండి — శతాబ్దముల నుండి కరుడుకట్టుకొనిపోయిన సంస్కృతశబ్దజాలమునుండి కూడ — ఆ జ్ఞానమును వెలిపఱుపవలెను. అనగా, దానినంతను ప్రజాసామాన్యములో ప్రచార మొందునట్లు చేయవలెను. ఈ యుత్కృష్టభావరాశిని బయటికి లాగికొని వచ్చి—సంస్కృత భాష తెలిసినవారికిని తెలియనివారికిని—భారతదేశములోని ప్రతివానికిని అది కొంగుబంగారమై యొప్పునటుల చేసి వేయవలయునని నాకోరిక. అటుల చేయుటకు మన సంస్కృత భాష,—మన యీ దివ్యభాషయే,—గొప్ప అవరోధముగ నున్నది. అవకాశమున్నంతలో మన జాతి యంతయు మంచి

సంస్కృతపండితులయిననే తప్ప ఈ కష్టము తొలగజాలదు. నా జీవితకాలమంతయు ఈ భాషను పరిశోధించుచునే యున్నాను. కాని ప్రతి నూతనగ్రంథమును నాకు క్రొత్తగనే ఉండును. దీనినిబట్టి ఈ కష్టమెటువంటిదో మీరు గ్రహింపగలరు. ఈ భాషను పూర్తిగ ఆకలించుటకు అవకాశములేని సామాన్యప్రజలకు ఇంకను ఎంత కష్టతరముగ నుండునో యూహింపుడు. కాబట్టి ఆభావములను ప్రజలభాషలోనే నేర్పుచుండవలయును. అయినను దానితోపాటు సంస్కృతవిద్యనుకూడ నేర్పవలయును. ఏలయన సంస్కృతశబ్దములయొక్క ఉచ్చారణమే జాతికి మహాప్రతిష్ఠను, శక్తిని, బలమును చేకూర్చును. భారతదేశపు నిమ్నజాతులను ఉద్ధరించుటకై రామానుజులు, చైతన్యులు, కబీరువంటి మహనీయులు చేసిన ప్రయత్నములు ఆ ప్రవక్తల జీవితకాలములోనే మహాద్భుతఫలమును కల్పింపగలిగెను గదా! అయినను వారి తరువాతివారు ఏల విఫలులయిరో విశదపఱుప వలసి యున్నది. ఈ మహాపురుషులు గతించి పోయిన తరువాత దాదాపు ఒకశతాబ్దము లోపలనే వారి బోధల సత్ఫలములు అడుగంటిపోవుటకు గలకారణము తెలిసికొనవలసి యున్నది. దానిగుట్టు ఇది : నిమ్నజాతులను పైకి తీసికొని రావలయుననియే వారి కోరిక. అట్లే తెచ్చిరి. కాని ప్రజాసామాన్యమునందు సంస్కృతభాషను వ్యాపింపజేయుటకు వారు తమ శక్తిసామర్థ్యములను వినియోగింపలేదు. సామాన్యజనులు సంస్కృతభాషను చదువకుండ ఆపివేయుటలో బుద్ధభగవానుడుసయితము పొరపాటు

చేసెను. ఆయన సత్వరములభించు తాత్కాలిక ఫలితములను కోరి ఆనాటి ప్రజాసామాన్యభాషయగు పాలీభాషలో తన బోధలను సాగించినాడు. అది మహాఘనకార్యమే. ఆయన ప్రజలభాషలో మాటాడినాడు. ప్రజలు ఆయన భావములను గ్రహించినారు. అది గొప్పవిషయమే. అటుల చేయుటచేత ఆ భావములు త్వరితముగ వ్యాపించి చాల దూరముననున్న వారికిసైతము చేరగలిగినవి. అయినను వానితోపాటు సంస్కృతభాషనుకూడ వ్యాపింపజేసియుండవలసినది. జ్ఞానము లభించినదికాని దానికి గణ్యత కొఱవడినది; సభ్యతయు కొఱవడినది. సభ్యతయే, అనగా నాగరకతయే, ఒడుదుడుకులకు నిలిచి ఆగగలదు. కేవల విజ్ఞానరాశికి ఆ శక్తిలేదు. ప్రపంచములో జ్ఞానరాశిని మీరు వ్యాపింపజేయవచ్చును. కాని అందువలన ప్రపంచమునకు ఎక్కువ మేలుకలుగదు. రక్తములోనికి సంస్కృతిని ఎక్కింపవలెను. మహత్తరమైన జ్ఞానరాసులు కల జాతుల నెన్నిటినో యీ కాలమున మన మెఱుగుదుము. వారి గతి యెట్లున్నది? సంస్కృతి కొఱవడుటచేత వారు పులులవలెను, క్రూరమూర్ఖజాతులవలెను ఉన్నారు. వారి జ్ఞానమనునది పైపైని మెఱుగువంటిదే! ఈనాటి నాగరకతయును అట్టిదే. కొంచెము గీరిన యెడల వారిలోని క్రూరబుద్ధి బయలుపడును. అట్టి విషయములు తటస్థించుచుండును. అపాయమదియే. సామాన్యప్రజలకు వారి మాతృభాషలో బోధలు చేయుడు. వారికి ఉన్నతభావముల నేర్పుడు. వారికి విషయము గోచరమగును. కాని యింకొకటికూడ

అత్యావశ్యకము. వారికి సంస్కృతి నొసగవలయును. అది కొఱవడియున్నంతవఱకు ప్రజాసామాన్యమును పైకి తీసికొనివచ్చిన లాభము సుస్థిరముగ నుండజాలదు. సంస్కృత భాషాప్రభావముతో నొప్పు వేఱొకకుల మేర్పడి, త్వరలో తక్కిన వారందఱికంటె ఆధిక్యమును సంపాదించి, వారిపైని రాజ్యము చేయసాగును. నిమ్నజాతులవారికి రక్షణము చేకూరు మార్గము, వారికి ఉన్నతదశ లభించు నుపాయము, సంస్కృతభాషను అభ్యసించుటే; పోరాటములవలనను, ఖండనరచనల వలనను, ఉత్తమ జాతులవారిని నిందించుట వలనను లాభములేదు. అందువలన మేలు చేకూరదు. పైగా వాగ్వాదములు పోరాటములు పెచ్చుపెరుగును. అయ్యో, ఇదివఱకే భిన్నభిన్నముగ చీలిపోయిన జాతి యింకను ముక్కలు ముక్కలై పోవును. కులసమత్వమును తీసికొని వచ్చుటకు సంస్కృతిని అలవఱచుకొనుట ఒకటే ఉపాయము. ఉన్నతకులములవారిని బలవంతులనుగా చేసిన ఆ విద్యను వీరును సంపాదింపవలయును. అది చేసితిరా మీ కోరిక సిద్ధించినట్టే.

ప్రత్యేకముగా ఈ చెన్నపట్టణమునకు సంబంధించిన ఒక విషయమునుగుఱించి ఈ సందర్భమున వివరింపగోరెదను. ఉత్తరభారతదేశమున గల ఆర్యులనెడు జాతికాక వారికిభిన్నమగు ద్రావిడులను వేఱొకజాతి దక్షిణభారత దేశమున గలదనియు, ఈదక్షిణభారతదేశమున బ్రాహ్మణులు మాత్రమే ఉత్తరమునుండి వచ్చిన ఆర్యులనియు, ఈ ఇతర జనులందఱును ఈ బ్రాహ్మణులకంటె భిన్నమగు కులముల

కును జాతికిని చెందిన వారనియు, ఒక సిద్ధాంతము కలదు. ఈ సిద్ధాంతము పూర్తిగా నిరాధారమని నేను పలుకు నెడల భాషాతత్త్వవేత్తలు నన్ను క్షమింతురుగాక! ఉత్తర దేశమునకును దక్షిణదేశమునకును భాషాభేదముండుట మాత్రమే ఈ సిద్ధాంతమునకు ఆధారము! మఱి ఏభేదమును నాకు కాన్పించుట లేదు. ఉత్తరదేశపు జనులము ఇక్కడ చాలమందిమిఉన్నాముగదా! ఈసభలోని ఉత్తరదేశమువారిని దక్షిణదేశమువారిని వేఱుచేసి చూపుడని నా యూరపియను మిత్రులను కోరుచున్నాను. ఆ భేదమెక్కడనున్నది? కొంచెము భాషాభేదమేగదా! కాని బ్రాహ్మణులు సంస్కృతభాషను మాటాడుచు ఉత్తరమునుండి ఇక్కడకు వచ్చి చేరిరా? సరే, వారిప్పుడు ద్రావిడభాషను చేపట్టి, సంస్కృతభాషను మఱచి పోయినవారు గదా! తక్కిన కులములవారును ఎందువలన అదే రీతిని చేసియుండగూడదు? తక్కిన కులములవారును ఒకరితర్వాతఒకరుగా ఉత్తర భారతదేశమునుండి వచ్చి, ద్రావిడభాషను చేపట్టి, తమ సొంతభాషను ఏల మఱచియుండగూడదు? ఈ భాషా వాదము రెండు పక్షములకును అనుకూలింప గలదు. అట్టి పిచ్చి మాటలను మీరు విశ్వసింపబోకుడు. ఇక్కడి ద్రావిడ జాతిప్రజలు కొందఱు నశించియుండవచ్చును. అట్లు నశింపగా మిగిలిన ఏకొలదిమందియో అడవులలోను, అట్టి ఇతర స్థలములలోను, నివసించుచుండియుండవచ్చును. వారి భాష ఈ ఆర్యులచేత చేకొనబడెననుటకూడ సాధ్యమే. కాని ఇచ్చటివారందఱును ఉత్తరమునుండి వచ్చిన ఆర్యులే!

భారతదేశమంతటను ఆర్యజాతితప్ప వేఱేదియులేదు. ఇక శూద్రకులమువారు ఆదిమనివాసులనెడు సుస్థిరాభిప్రాయము ఒకటి కలదు. ఆ ఆదిమనివాసులు ఎటువంటివారు ? బానిసలు! చరిత్రయందు ఒకసారి జరిగిన సంఘటనలే మరల మరల జరుగుచుండునని వారు చెప్పుదురు. అమెరికనులు, ఇంగ్లీషువారు, డచ్చివారు, పోర్చుగీసువారు పాపము ఆఫ్రికా వారిని పట్టుకొని ప్రాణములున్నంతవఱకు కష్టపెట్టి, వారి చేత పనులు చేయించుకొనెడివారు. ఆ బానిసతనములో వారిబిడ్డలు సంకరజాతివారై పుట్టుచు వచ్చిరి. ఇటుల చాల కాలము జరిగినది. ఆవిచిత్ర నిదర్శనమును ఆధారముచేసికొని, మనస్సు ఎన్నోవేలయేండ్లు వెనుకకు పరువెత్తి, అదే విషయము ఇక్కడను జరిగియుండునని ఊహలు సాగించు చున్నది. ఇక మనపురాతనవస్తుపరిశోధకుడు భారతభూమి కాటుకకన్నులుగల ఆదిమవాసులతోనిండియుండెననియు, తేజస్వులగు ఆర్యు లెక్కడినుండియో—భగవంతునికే అది యెఱుక—వచ్చిరనియు, కలలుగాంచుచున్నాడు. వీరు మధ్య త్రివిష్టపము (టిబెట్టుదేశము) నుండి వచ్చిరని కొందఱును మధ్యఆసియానుండి వచ్చిరని మఱికొందఱును అభిప్రాయపడు చున్నారు ! ఆర్యులందఱును ఎఱ్ఱనివెంట్రుకలు గలవారని అభిప్రాయపడెడు స్వదేశాభిమానులగుఆంగ్లేయులు కొందఱు కలరు. వారు నల్లనివెంట్రుకలు గలవారని కొందఱి వాదము. గ్రంథకర్త నల్లనివెంట్రుకలు గలవాడైనచో ఆర్యులందఱును నల్లనివెంట్రుకలు గలవారే అయిపోదురు. ఇటీవల 'ఆర్యులు' అనువారు 'స్విస్సు'సరస్సుల తీరమున

నివసించెడివారని రుజువుచేయుటకు కొందఱు ప్రయత్నించిరి. వారెల్లరును—సిద్ధాంతసహితముగా—ఆ సరస్సులలో మునిగి పోయినను నాకు విచారముండదు. నరులందఱు ఉత్తర ధ్రువమునుండి వచ్చినవారేయని మఱికొందఱు చెప్పు చున్నారు. ఈ ఆర్యులయొక్కయు, వారి నివాసస్థానముల యొక్కయు నిజము నెవరు తెల్పి చెప్పగలరు! కాని వారు భారతదేశము వెలుపలనుండి ఎప్పుడేని వచ్చిరని రుజువు చేయుటకు తగిన మాట ఒక్కటియైనను మన శాస్త్రము లందు లేదు—ఆఫ్ఘనుస్థానముకూడ ప్రాచీన భారతదేశము లోనిదే. అంతటితో ఆ విషయము పోనిండు! ఇక శూద్ర కులము వారందఱు అనార్యులనియు, వారు పరిపరివిధములవారి సమూహమనియు చెప్పెడు సిద్ధాంతముసైతము తర్క మునకు నిలువజాలదు; అసంగతమైన వాదన అది. స్వల్ప సంఖ్యాకులగు ఆర్యులు అక్కడ వచ్చిచేరి నివాసము లేర్పఱ చుకొని, లక్షలకొలది బానిసలను తమ స్వాధీనమందు పెట్టు కొనియుండుట ఆదినములలో సాధ్యమగు విషయము కాదు. ఈ బానిసలు వారిని మ్రింగివేసి, ఐదునిమిషములలో పచ్చడి క్రింద నంజుకొనియుండరా? సత్యయుగములో మొట్టమొదట ఒక బ్రాహ్మణకులమే కలదనియు, కాలక్రమమున వృత్తి భేదములనుబట్టి వేఱువేఱు వర్ణములుగా వారు చీలి పోయిరనియు చెప్పెడు మహాభారత సిద్ధాంతము—ఇంత వఱకు లభించిన సిద్ధాంతములలో—సత్యమును సమంజస మునై చూపట్టుచున్నది. మరల రానున్న సత్యయుగ ములో తక్కినకులములన్నియు ఆ మొదటి స్థితికే మరలి

పోగలవు. కాబట్టి భారతదేశమందలి కులసమస్యాపరిష్కారము ఈ క్రిందితీరున జరుగవలసియుండును : ఉన్నతకులములవారిని క్రిందికి లాగి భ్రష్టుల చేయరాదు; బ్రాహ్మణులను త్రొక్కి పాఱద్రోలరాదు.

శ్రీ శంకరాచార్యులవారు బ్రాహ్మణత్వమును గుఱించియు బ్రాహ్మణత్వరక్షణమును గుఱించియు బోధించుటకే శ్రీకృష్ణుడు అవతరించినటుల తమ గీతావ్యాఖ్యాన ప్రారంభమునందు చెప్పుటవలన భారతదేశమునకు బ్రాహ్మణత్వమే ఆదర్శమని బోధించియున్నారు. అదియే పరమావధి. ఈ బ్రాహ్మణుడు, ఈ ఆదర్శపురుషుడు, ఈ సమగ్ర మానవుడు ఉండియేతీఱవలెను. అతడు రూపుమాసి పోగూడదు. ఆ కులమువారియందు ఇప్పుడు ఎన్నిలోపములు కాన్పించుచున్నను, ఆ కులమునుండియే — తక్కిన అన్ని కులములలోనికన్న — ఎక్కువమంది నిజమగు బ్రాహ్మణత్వము గలవారు ఉత్పత్తియైరని అంగీకరించుటకు సంసిద్ధులమై యుండవలెనని మన కెల్లరికిని తెలియును. ఆ మాట సత్యము. వారియం దీఘనత కలదని తక్కిన కులముల వారందఱు అంగీకరింప వలయును. మనము వారి లోపములను గుఱించి మాటాడుటకును ధైర్యము వహింప వలయును. పూర్తిగ ధైర్యము పూనవలసినదే. అట్లయ్యును వారికి అర్హమగునట్టి గౌరవమును వారి కొసంగియే తీరవలయును. "ఎవరి కేదితగునో దానిని వారి కొసంగుము" అనునట్టి ప్రాచీనపు ఇంగ్లీషుసామెతను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుడు. కాబట్టి మిత్రులారా! వివిధకులములవారు

పోట్లాడు కొనుట వలన ప్రయోజనము లేదు. దాని వలన మేలేమియు చేకూరదు. అది మనయందు ఇంకను విభేదముల కల్పించును; మనల నింకను దుర్బలుల చేయును; ఇంకను అధోగతిపాలు చేయును. ప్రత్యేకాధికారముల దినములు, ప్రత్యేకపు హక్కుల దినములు, గడచి పోయినవి. మన భారతదేశమున ఇంకెన్నడును ఆ దినములు మరలి రావు. భారతదేశమునకు బ్రిటిషుపరిపాలన వలన చేకూరిన మేళ్లలో అదిఒకటి. ప్రత్యేకాధికారములను రూపుమాపుట అనెడు మహాప్రసాదమును మహమ్మదీయపరిపాలనముగూడ మన కొసంగియున్నది. ఆ పరిపాలన పూర్తిగా దుష్టమైనది గాదు. ఏదియు పూర్తిగా అనర్థకమని చెప్పుటకు వీలులేదు; ఏదియు పూర్తిగా శుభప్రదమును కాజాలదు. మహమ్మదీయవిజయము భారతదేశమున అణగద్రొక్కబడి యున్న వారికిని, బీదవారికిని, సంరక్షకమయ్యెను. అందువలననే మనప్రజలలో ఐదవవంతుజనము మహమ్మదీయులైరి. అది అంతయు ఖడ్గమువలన సాధించిన కార్యము కాదు. ఖడ్గము, అగ్గియు ఈ కార్యమునంతయు సాధించెనని తలంచుట మిక్కిలి వెఱ్ఱితనము. మీరుజాగ్రత్తపడరేని, మీ చెన్నపురి వాసులలో అయిదవవంతు—సగము మంది—క్రైస్తవులు కాబోవుదురు. మలబారుదేశమున నేను చూచినదానికంటె పిచ్చివిషయము పూర్వము ఎన్నడైన ప్రపంచమున ఉండి యుండెనా? పాపము మాలవాండ్రు ఉన్నతకులములవారు పోవు వీధులగుండ నడువనే కూడదట. కాని వారు దడబిడగ ఏదో ఇంగ్లీషుపేరును తగిలించుకొను

నెడల అట్టి ఆక్షేపము లేదు ; మహమ్మదీయనామముల పెట్టుకొనినను సరిపోవును. ఈ మలబారుప్రజలందఱును వెట్టివాండ్రనియు, వారి గృహములు వెట్టివాండ్ర శరణాలయములనియు నిర్ణయించుట కంటె మీరేమి చేయగలరు? వీరు తమచేష్టలను వీడి, తిన్నని త్రోవకు వచ్చిననేతప్ప భారతదేశమునందలి ప్రతిజాతివారును వీరిని చూచి అసహ్యపడవలసినదే. ఇటువంటి దౌర్జన్యమును, రాక్షసాచారమును అంగీకరించుట ఎంతసిగ్గుచేటు! ఈ మాలవారి బిడ్డలు తిండిలేక చచ్చుచున్నారు. కాని వారు వేఱొకమతమును స్వీకరించినంతనే వారికి చక్కగా భోజనముదొరకుచున్నది. కాన వివిధకులములవారిమధ్య ఇక పోరాటములుండుట ఎంత మాత్రమును తగదు.

పైవారిని క్రిందికి పడలాగుటవలన కాక, క్రిందివారిని పైకిలేవదీయుటవలననే ఈ సమస్య పరిష్కారము కాగలదు. ఎవరికి శాస్త్రజ్ఞానము సున్నయో, ప్రాచీనుల యభిప్రాయము తెలిసికొనుశక్తి ఎవరియందు 'పూజ్యమో', అట్టివారు మీకేమి చెప్పినను, మన శాస్త్రములందెల్లెడల కాన్పించు సాధనోపాయము నేను చెప్పినదే. ఈ కార్యసీమను సమగ్రముగా గ్రహించుట బుద్ధికుశలులగువారికి మాత్రమే సాధ్యము. అట్టివారు ప్రక్కకు తొలగి నిలుచుండి, యుగయుగాంతరములనుండి మన జాతీయజీవనము ఎటుల అద్భుతముగా నడుచుచున్నదో కనుపెట్టి చూచుచుందురు. ప్రాచీనములు, నూతనములు, అగు గ్రంథములన్నిటియందును ఈ కార్యమెట్లు క్రమక్రమముగా పరిపాక

మొందుచున్నదో వారు చెప్పగలుగుదురు. కార్యప్రణాళిక ఏది? ఒకచివరను బ్రాహ్మణాదర్శము, రెండవచివరను చండాలాదర్శము; మనము చేయవలసిన పనియంతయు చండాలుని బ్రాహ్మణత్వమునకు లేవనెత్తుటే. మెట్టు మెట్టుగా, మెల్ల మెల్లగా, వానికి అధికారములను సమకూర్చుచుండవలయును. ఇట్టి ఘోరవాక్యములు మన శాస్త్రములందు కలవు: "శూద్రుడు వేదములను వినుట తటస్థించిన యెడల వాని చెవులలో సీసము కరగించి పోయుడు. ఒక్క వేదవాక్యము వానికి జ్ఞప్తియున్న యెడల, వానితలను చితుక కొట్టుడు. 'ఓ బ్రాహ్మణుడా?' అని వాడొక బ్రాహ్మణుని పిలువసాహసించిన యెడల, వాని నాలుకను తెగకోయుడు." ఇదంతయు రాక్షసము! ప్రాచీన అనాగరికత! మూర్ఖత! సందేహములేదు. అది స్పష్టమే. అయినను స్మృతికర్తలను నిందింప బోకుడు. వారు కొన్ని శాఖాసంప్రదాయములందు చూపట్టినయాచారములను ఉదాహరించిరి. అంతయే. ప్రాచీనులందు అప్పుడప్పుడు అటువంటి ఘోరరాక్షసులు తలచూపుచు వచ్చిరి. అన్నియుగములందును కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా అటువంటి ఘోరపాతకులు అన్నిచోట్లను కాన్పించుచునేవచ్చిరి. కాని కాలక్రమమున ఈ కాఠిన్యము కొంచెము తగ్గుచు వచ్చెను. ఉదాహరణకు "శూద్రులను బాధింపకుడు. కాని వారికి ఉత్తమ ధర్మములను బోధింపకుడు". కాలక్రమమున ఇతర స్మృతులయందు, ముఖ్యముగా ఇప్పుడుప్రామాణికములుగనున్న స్మృతులయందు, "శూద్రులు బ్రాహ్మణుల

ఆచారమర్యాదలను అనుకరించినయెడల మంచిదియే. వారిని ప్రోత్సహింపుడు'' అని యున్నది. ఈ మార్గమే ఇప్పుడు అనుసరింపబడు చున్నది. ఆ ఉదంతముల వివరము లను మీకు తెలుపుటకు నాకు వ్యవధి లేదు. కాని, అన్ని కులములవారును మెల్ల మెల్లగా పైకిరావలసి యున్నది. కాని ఎన్నో వేల కులములు ఉన్నవి. అందులో కొందఱు బ్రాహ్మణులలోనికి చేర్చుకొబడుచునేయున్నారు. ఏకులమైనను బ్రాహ్మణులమని చెప్పుకొనకుండ ఏది అడ్డగలదు? కఠినమగు కులవ్యవస్థ అట్లేర్పడెను. ఇక్కడ పదేసివేలజనులు గల కులములు కొన్ని కలవని అనుకొందము. వారందఱును కలసి మేము బ్రాహ్మణులము అని ప్రకటించుకొందుము అని తీర్మా నించుకొనినచో, వారిని ఎవరును అడ్డుపెట్టజాలరు. నా జీవితకాలములో, నేను స్వయముగా ఇట్టి సంఘటన ములను చూచియున్నాను. ఏకులమువారైనను బలవంతులై, ఏకాభిప్రాయులు అయినవెంటనే, 'వద్దు' అని అడ్డుచెప్పగల వాడుండడు. ప్రతికులమును ఇతరకులములనుండి వేఱు గనే నిలుచుచు వచ్చినది. అది ఇతరుల వ్యవహార ములతో జోక్యము పెట్టుకొనుట లేదు. ఒక్క-కులములోని అంతశ్శాఖలవారే మఱియొక అంతశ్శాఖలవారితో జోక్యము కల్పించుకొనుట లేదు. శ్రీశంకరాచార్యులు మొదలగు మహాయుగపురుషులే గొప్ప కులనిర్మాతలు. వారు "సృష్టించిన'' విచిత్రవిషయముల నన్నిటిని నేనిప్పుడు మీకు చెప్పజాలను. చెప్పినచో మీలో కొందఱు ఆగ్రహా వేశులు కూడ కావచ్చును. కాని, నా దేశసంచారముల

సందర్భమునను, నా అనుభవములనుబట్టియు, ఆ చిత్రములను కూలంకషముగా పరిశీలింప, విస్మయముగొలుపు నిర్ణయములు తేలినవి. ఒక్కొకప్పుడు వారు * బెలూచీలను గుంపులుగుంపులుగ తెచ్చి అందరిని ఒక్కుమ్మడిగా క్షత్రియులను చేసివేసెడివారు. బెస్తవాండ్ర సమూహములను తెచ్చి ఒకేదాటున బ్రాహ్మణులనుగా చేసివేసెడివారు. అట్టి వారందఱును ఋషులును సిద్ధపురుషులును అయిరి. వారిని సంస్మరించి నేడు మనము సాష్టాంగనమస్కారములు చేయుచున్నాము. అట్లే మీరందఱును ఋషులు, సిద్ధపురుషులు, కండు. అదే రహస్యము. మనమెల్లరము కొంచెము హెచ్చు తగ్గుగా ఋషులము అగుదుము! 'ఋషి' అనగా నేమి? 'పవిత్రుడు' అన్నమాట. మీరు ముందు పవిత్రులు కండు. అధికారము అప్పుడే మీకు వచ్చును. ఊరక 'నేను ఋషిని' అని చెప్పుకొనుటవలన ప్రయోజనము లేదు. నీవు నిజముగా ఋషివి అయినప్పుడు ఇతరులు తమంతటతామే నీవు చెప్పినట్లు నడచుట నీకే తెలియవచ్చును. ఏదో ఒక విచిత్రశక్తి నీలోనుండి బయలుదేఱి వారు నీ వెంటబడునటుల చేయును. వారు నీమాట వినునటుల చేయును. తమకు ఇష్టములేక పోయినను తమకు తెలియకుండనే వారు నీ సంకల్పములను నెఱవేర్చుచుందురు. 'ఋషిత్వము' అనగా అటువంటిది!

ఇది యెట్లు నిర్వర్తింపవలయునో వివరముగా కనుగొని

* బెలూచిస్థాన్ ప్రజలు.

జరపుటకు కొన్ని పురుషాంతరముల కాలము పట్టును. అయినను ఈ కలహములు నిలిచిపోవలెనని మీకు తెలుపుటకుగా, ఇటులు సూచనగా చెప్పితిని. ఈ ఆధునిక కాలములోకూడ కులముల మధ్య వివాదము లింతగా జరుగుట నాకు విచారముగ నున్నది. ఇది నిలిచిపోవలయును. ఏ పక్షమువారికి గాని ఇందు వలన నేమియు ఉపయోగము కలుగదు; ముఖ్యముగా ఉన్నతకులజులగు బ్రాహ్మణుల కేమాత్రమును లాభము లేదు. ప్రత్యేకాధికారములు, ప్రత్యేకపు "హక్కులు" అంగీకరించు దినములు గడచిపోయినవి. ఉన్నతిగల్గియుండినవా రెల్లరును తమ సమాధిని తామే త్రవ్వుకొనవలసిన కాలము వచ్చినది. ఎంత త్వరితముగా వారు అటుల చేసిన అంత మంచిది. ఆలస్యము చేసినకొలదిని రోగము పెరిగి, దేహము క్రుళ్ళిపోయి, వారు దుర్భర మరణముపాలు కావలసి వచ్చును. కాబట్టి తక్కినమానవ కోటి యొక్క మోక్షము కొఱకై పాటుపడుట భారతదేశ బ్రాహ్మణునివిధి. దానిని నిర్వహించు నెడలను, దానిని నిర్వహించు నంతకాలమును, అతడు బ్రాహ్మణుడే. కాని ధనార్జనమునకై తిరుగులాడుచో అతడు బ్రాహ్మణుడు కాడు. మఱియు దానపాత్రుడైన (నిజమైన) బ్రాహ్మణునకే మీరు దానము లీయవలయును. అది స్వర్గమునకు దారిజూపును. కాని అనర్హుడగువానికి ఒసగబడినదానము ఒక్కొకప్పుడు నరకమునకే త్రోవ చూపునని మన శాస్త్రములు పలుకుచున్నవి. ఈ విషయమున మీరు జాగ్రతతో నుండవలయును. ఎవనికి లౌకికవ్యాపారముండదో అతడుమాత్రమే బ్రాహ్మ

ణుడు. లౌకికవ్యాపారము బ్రాహ్మణునికొఱ కేర్పడినది కాదు. అది ఇతరకులములవారి పని. తాము తెలిసికొనిన దానిని ఇతరులకు బోధించుచు, అనేకశతాబ్దములనుండి తాముకూర్చుకొనిన సంస్కృతిని ఇతరులకు పంచి యిచ్చుచు, భారత ప్రజను ఉద్ధరించుటకే పూ_ర్తిగ పరిశ్రమింపుడని నేను బ్రాహ్మణులను ప్రార్థించుచున్నాను. సత్యముగ బ్రాహ్మణత్వము ఎయ్యదియో జ్ఞప్తియందు ఉంచుకొనుట భారతదేశపు బ్రాహ్మణుని ధర్మము. మనువు చెప్పినటుల, నీతిధర్మద్రవ్యాగారము అతని స్వాధీనమందుండుటవలననే, బ్రాహ్మణునికి ఈ అర్హతలు ఈ గౌరవములు అన్నియు ఒసగ బడుచున్నవి. అతడు ఆ ద్రవ్యాగారమును తెఱచి అందలి అమూల్య ధనరాసులను ప్రపంచమునకు పంచి ఇయ్యవల యును. భారతీయ జాతులకు బోధలు సలిపిన ప్రథమగురువు బ్రాహ్మణుడనుట సత్యము. జీవితముయొక్క పరమ గమ్యార్థమును సాధించుటకొఱకు సమస్తము త్యాగము చేయవలయునను భావము ఇతరులకు స్ఫురించుటకు పూర్వమే బ్రాహ్మణుడు సర్వపరిత్యాగము చేయుటలో ప్రప్రథము డయ్యెననుటయు సత్యమే. అతడు ఇతరకులములవారికంటె ముందుగ పురోగమించియుండుట అతని దోషముకాదు. ఇతరకులములవారును అటులే తెలివిగలవారై బ్రాహ్మ ణులు చేసినటుల తామును ఏల చేసియుండలేదు! తాము తీరి కూర్చుండి సోమరులై బ్రాహ్మణులను ఏల పరువిడ నిచ్చిరి? కాని ముందుగ లాభములు సంపాదించుట ఒక విషయము ; దుర్వినియోగము చేయుటకొఱకు వానిని పేర్చి

పెట్టుకొనుట మఱొక విషయము. అధికారమును దుర్వి నియోగము చేయుట రాక్షసలక్షణము. అధికారమనునది సద్వినియోగముకొఱకే ఏర్పడినది. యుగయుగాంతరములనుండి సంపాదితమై, బ్రాహ్మణుడు—ధర్మకర్తగా—తన యొద్ద నుంచుకొనిన ఈ విజ్ఞానమును అతడు సామాన్య జనమునకు నేడు చేర్పవలసియున్నది. అతడటుల చేసియుండని కారణముననే మహమ్మదీయుల దండయాత్ర సంభవించుటకు అవకాశము కల్గినది. ఈ మహానిధిని ప్రజలకై అతడు మొదటి నుండియు తెఱవకయుండిన కారణముననే, వేయి సంవత్సరములనుండి భారతదేశముమీదికి రా దలపెట్టిన ప్రతివాని పాదముక్రిందను పడి మనము నలుగుచున్నాము. ఆ కారణమువలననే మనము అధోగతికివచ్చినాము. కాబట్టి మన అందఱిపెద్దలగు మహాఋషులు ప్రోగుచేసి యుంచిన ఈ అద్భుతధనరాసులు దాచబడియున్న కోశములను పగులగొట్టి బాగుగ తెఱచివేయుట ప్రప్రథమ కర్తవ్యము. ఆ ధనరాసులను వెలికితెచ్చి, వానిని ప్రతి వానికిని ప్రసాదింపవలయును. అటులచేయుటలో బ్రాహ్మణుడే ప్రథముడుగానుండవలయును. త్రాచుపాము తానుకఱచిన మనుజునిగాయమునుండి విషమును తానే తిరిగి పీల్చుకొనిన యెడల, ఆరోగి మరణింపడని ఒక మూఢవిశ్వాసము వంగదేశమున గలదు. అట్లే బ్రాహ్మణుడు తనవిషమును తానే పీల్చుకొన వలయును. బ్రాహ్మణేతరకులములవారికి నేను చెప్పున దేమనగా 'ఓపిక పట్టుడు; తొందఱ పడకుడు; అవకాశము దొరకినప్పుడెల్ల బ్రాహ్మణునితో పోరునకు దిగకుడు. ఏల

యందురా? నేను తెలిపియున్నటుల మీలోపమువలననే మీరు బాధల ననుభవించుచున్నారు. ఆదిని అధ్యాత్మ జీవనమును, సంస్కృతపాండిత్యమును అశ్రద్ధ చేయుడని మీకెవరు చెప్పిరి? ఇంతకాలమును మీరేమి చేయు చుంటిరి? మీరు శ్రద్ధావిహీనులై యుండనేల? మీ కంటె ఎక్కువ మెదడును, బలమును, సత్త్వమును, జవమును ఇంకొకరికి ఉండుట చూచి ఇప్పుడు కినిసి చిందులు త్రొక్క నేల? వార్తాపత్రికలలో వ్యర్థమగువివాదములను, విమర్శన ములను సాగించి మీ శక్తులను వ్యర్థము చేసికొనుటకు మారుగా, పాపమునకు పాల్పడి స్వగృహములో పోరును తెచ్చి పెట్టి కొట్లాటలు సాగించుటకుమారుగా, బ్రాహ్మణుడు సంపాదించిన సంస్కృతిని మీరు సాధించుటలో మీ సామ ర్థ్యము నంతను వినియోగింపుడు. మీకు కార్యసిద్ధి యగును. మీరేల సంస్కృతపండితులు కాగూడదు? సంస్కృత విద్యను భారతదేశములోని సకలవర్ణములవారికిని చెప్పిం చుటకై, లక్షలకొలది ధనమును మీరేల ఖర్చు పెట్టరు? ఇదియే సమస్య. ఈ పనులు చేసినతక్షణమే మీరు బ్రాహ్మణులతో సమానులు కాగలరు. భారతదేశము లోని అధికారరహస్య మిదియే.

సంస్కృతవిద్యయు, ప్రతిష్ఠయు భారతదేశ మున పెనవేసికొని నడుచుచున్నవి. మీరు అది సంపా దించినపిదప మిమ్ము ఎదిరించి మాటాడుటకు ఎవ్వరును సాహసింపరు. అది యొకటియే కీలకము. దానిని చేజిక్కించు కొనుడు. ప్రాచీనాద్వైతులు చెప్పినటుల, ఈ విశ్వ

మంతయు స్వకల్పితభ్రాంతిలో పడి యున్నది. ఇచ్ఛయే శక్తి. బలిష్ఠమగు ఇచ్ఛాశక్తి గల పురుషుడు తనచుట్టును ఒక జ్యోతిర్మండలమును సృష్టిచేసికొని, ఇతరజనులను తన మనస్సునందుగల స్పందనదశకు తేగలుగును. అట్టి మహనీయపురుషులు పుట్టుచుందురు. ఏల? ఒక్కొకమహాత్ముడు పుట్టునప్పుడు వానిమహత్త్వమును, వాని సంకల్పములను, మనలోనికి చొప్పించును. మన అందఱిలోను ఆ సంకల్పములే ప్రసరించును. అందుచే మనమును శక్తిమంతుల మగుదుము. పొందికగా ఏర్పఱుపబడిన సంఘములు అంత బలవంతములుగా నుండుటకు కారణమేమి? సంఘీకరణము జడమయమని అనెదరేమో. ఉదాహరణగ, నాలుగుకోట్ల ఆంగ్లేయులు ఈ దేశమందలి ముప్పదికోట్ల జనమును పరిపాలింప గలుగుట ఎట్లు సాధ్యమయ్యెను? మన తత్త్వశాస్త్రము దీనినెట్లు వివరించును? ఈ నాలుగుకోట్లమందియు తమ ఇచ్ఛలను సమీకరింతురు, అనగా ఏకము చేయుదురు. ఆశక్తి అనంతమగును. మీ ముప్పదికోట్లమందిలో ప్రతివాని యిచ్ఛయు వేఱువేఱై ఉండును. కాబట్టి భవిష్యత్కాలమున మహత్తర భారతదేశమును నిర్మించుటయందుగల రహస్యమంతయు సంఘీభావమునందు కలదు; శక్తిసమీకరణము నందు కలదు; ఇచ్ఛలయొక్క అనగా మన సంకల్పములయొక్క, పరస్పరసహకారమునందు కలదు; ఇదిగో అధర్వవేదసంహిత యందలి అద్భుత శ్లోకమొకటి నా స్ఫురణకు వచ్చుచున్నది. దాని భావ మిది : 'మీరందఱును ఒక్కమనస్సుతో నుండుడు; మీరందఱును ఒక్క

సంకల్పముతో నుండుడు. ఏల యన, ప్రాచీనకాలమున దేవతలు ఏకమనస్కులై యుండుటచే హవిస్సులను పొందగలిగిరి. దేవతలు ఏకమనస్కులు అగుటచేతనే మానవులచే పూజింపబడుచున్నారు.' ఏకమనస్కతయే సంఘమునకు కీలకము. ద్రావిడులని, ఆర్యులని అల్ప భేదములను పాటించి వివాదములు, పోరాటములు, సాగించిన కొలదిని, బ్రాహ్మణులని బ్రాహ్మణేతరులని ఇట్టిభేదములతో కీచులాడుకొలదిని, భావిభారతభాగ్యమును నిర్మింపగల శక్తిసామర్థ్యముల సమీకరణము మీకు దూరమై పోవును. నామాట గుర్తు పెట్టుకొనుడు. భావిభారతభాగ్యోదయము పూర్తిగ ఈ సమీకరణము మీదనే ఆధారపడియున్నది. ఇచ్ఛాశక్తియొక్క సమీకరణమే అనగా సమ్మేళనమే— సంకల్పముల నన్నిటిని ఒక్క కేంద్రమునకు తెచ్చుటయే—ఆ కీలకము. ప్రతి చీనావాడును తన త్రోవను తాను సంకల్పము చేయును. కొద్దిమంది యగు జపాను వారందఱును ఒకేమార్గమున సంకల్పింతురు. ఫలితార్థము మీకు తెలిసినదే. ప్రపంచచరిత్రయందు ఎల్లెడల జరుగు చున్నదిదియే. సంఘీభవించిజీవించు స్వల్పజాతులు అధిక సంఖ్యాకములై విడియుండు జాతులను సదా జయించి పాలించు చుండుట మనము చూచుచున్నాము. అది స్వభావసిద్ధమే. ఏలయన సంఘీభావముతో మెలగు అల్పజాతులవారు తమ భావములను కేంద్రీకరించుట, అనగా సమీకరణముచేయుట, లేక ఒకటిగాచేయుట, చాలతేలిక యైనపని. అందువలన వారు త్వరలో వికాసమును పొందు చున్నారు. జాతి పెద్ద

దైనకొలదిని ఈ సమీకరణము దుస్సాధమగు చుండును. చెల్లాచెదరయినగుంపువలె జన్మించుటచేత వీరు సులభముగా సంక్షుభవింపజాలరు. ఇట్టి వైషమ్యము లన్నియు తుద ముట్టుట అత్యావశ్యకము.

మనలో ఇంకొక లోపమును కలదు. నారీరత్నము లారా! నన్ను క్షమింతురుగాక. శతాబ్దములకొలది బానిస తనములోపడియుండుటచేత మనము స్త్రీజాతిగా మారి పోతిమి. ఈ దేశములోగాని, మఱి ఏదేశములోగాని, ముగ్గురుస్త్రీలను ఒకచోటచేర్చినచో, వారు పోట్లాడకుండుట చాల అరుదు. యూరపుదేశములో స్త్రీలు పెద్ద పెద్ద సంఘములను స్థాపించి స్త్రీల సామర్థ్యాదులనుగుఱించి గొప్ప ఆడంబరప్రకటనములను కావింతురు! కాని వారు త్వరలోనే తమలో తాము కీచులాడుకొందురు. ఇంతలో ఎవడో పురుషుడు వచ్చి వారి అందఱిమీదను అధికారము చేయ సాగును. ప్రపంచమంతటను స్త్రీలను పరిపాలించుటకు పురుషులే కావలసియుందురు. మనము వారివలె నున్నాము—స్త్రీలమైపోయినాము. ఒకస్త్రీవచ్చి స్త్రీలమీద నాయకత్వము వహించు నెడల తత్క్షణమే వారంద ఱును ఆమెను తప్పులు పట్టి ముక్కలు ముక్కలుగ చీల్చి చెండాడి, తుదకు ఆమెను కూలద్రోతురు. ఒక మగవాడు వచ్చి కొంచెము కాఠిన్యముచూపి, అప్పుడప్పుడు నాలుగు తిట్లు తిట్టుచున్నయెడల, అంతయు చక్కబడును. వా రిట్టి ఇంద్రజాలమునకు అలవాటుపడియే యున్నారు గదా. ప్రపంచమంతయు అటువంటి ఇంద్రజాలికులతోడను, మంత్ర

గాంభీర్యముతోడను, నిండియున్నది. అట్లే మన దేశీయులలో నొకడు నిలువబడి ఏదోవిధముగ ప్రముఖుడగుటకు ప్రయత్నించు నెడల, మన మందఱముకూడి వానిని అణగద్రొక్క ప్రయత్నింతుము. కాని ఒక్క విదేశీయుడువచ్చి మనలను తన్ను జూచిన అంతయు చక్కబడును. మనము అట్టి దానికి అలవాటుపడియున్నాము గదా. బానిసలు నాయకులు కాగలరా? కాబట్టి బానిసలుగా నుండుటను మానుకొనుడు. రానున్న ఏబదిసంవత్సరములవఱకు, ఈ మన దివ్యభారత మాతయే మన అధిష్ఠానదైవతముగ నుండుగాక! అంతవఱకును ఇతర వ్యర్థదేవతలు మన మనస్సులనుండి అదృశ్యమై పోవుదురు గాక! ఈమె ఒక్కతెయే జాగ్రదవస్థలో నున్న దేవత! మూర్తీభవించిన మనజాతియొక్క స్వరూపము! సర్వత్ర ఆమె చేతులే, సర్వత్ర ఆమె పాదములే, సర్వత్ర ఆమె కర్ణములే; ఆమెయే సర్వమును ఆవేశించియున్నది. తక్కిన దేవతలందఱును నిద్రించుచున్నారు. వ్యర్థపు దేవతల వెంటబడి, మన చుట్టును ఆవరించి వెలుంగు దైవతమును, ఈ విరాణ్మూర్తిని పూజింపజాలకున్నామే! ఈ దేవతను మనము అర్చించినపిమ్మట తక్కిన దేవతల నందఱను పూజించుటకు అర్హుల మగుదుము. ఒక అరమైలు ప్రాకులాడుచుపోవజాలకమునుపే, హనుమానునిలీల మహాసముద్రమును లంఘింపగోరుచున్నాము! అది పొసగునది కాదు. ప్రతివాడును యోగికావలయునట! ప్రతివాడును తపస్సునకు పూనుటయా! అది పొసగదు. దినమంతయు కర్మకాండతో సంసారమునమునిగి యుండి, సాయంకాలము కాగానే ఒక

చోటకూర్చుండి రేచకపూరకముల చేయబూనుటయా! అది అంతటి సులభకార్యమా! నీవు ముక్కుతో మూడుసార్లు బుఱ్ఱుమని గాలినిపీల్చి వదలినమాత్రాన ఋషులు ఆకాశమునుండి దిగివత్తురను కొందువా? ఇదేమి వేళాకోళమా? ఇది అంతయు వెఱ్ఱిపని! మనకు కావలసినది చిత్తశుద్ధి! హృదయపవిత్రత! అది యెట్లు లభించును? పూజలలోని కెల్ల ప్రప్రథమపూజ విరాట్పూజయే. అనగా మన చుట్టు నున్న సర్వభూతముల పూజయే. ఆ పూజను చేయుడు. పూజ అను సంస్కృతపదమునకు సరియైన ఆంగ్ల పదము 'వర్షిప్' అనునది; మఱే ఆంగ్ల పదమును సరిపోదు. వీరందఱును — నరులు పశువులు సహా — మనకు దేవతలు! మనము పూజింపవలసిన ప్రధాన దేవతలు మన దేశప్రజలే! మనము పరస్పరము అసూయా గ్రస్తులమై ఒకరితో నొకరము పోరాడుకొనుటకు మాఱుగా వారిని పూజింప వలసి యున్నది. మహాఘోరకర్మముపాలై మనము ఇట్లుచేయుచున్నాము. అట్లయ్యును కటా, మనము కన్నులు తెఱచుట లేదే!

ఈ విషయము చాల పెద్దది. ఎక్కడ ఆగుటయో నాకు తెలియుట లేదు. కాని నేను చెన్నపట్టణములో నిర్వహింపదలచిన కార్యములను కొలదివాక్యములలో తెలిపి నా ఉపన్యాసమును ముగింతును. ఈజాతియొక్క పారమార్థిక వ్యావహారిక విద్యలను మన వశములో నుంచుకొనవలయును. ఈ మాట మీకు అర్థమైనదా? స్వప్నములలో

మీరు కదియేవచ్చుచుండవలయును; దానిని గుఱించియే ముచ్చటలాడు కొనుచుండవలయును; దానిని గుఱించియే జిజ్ఞాస చేయవలయును; దానికొఱకే పాటుపడవలయును. అంత వఱకును ఈ జాతికి మోక్షము లేదు. ఇప్పుడు మీరు నేర్చుచున్న విద్యయందు కొలదిసుగుణములు కలవు. కాని అందుండు మహానర్థములు ఆగుణములను నిర్మూలింపగలుగు నంత గొప్పవి. ప్రప్రథమవిషయము. ఇది పురుషత్వమును నిర్మించు విద్యయే కాదు. ఇది పూర్తిగా నిషేధరూపవిద్య. నిషేధరూపవిద్య, లేక దోషనిరూపణము చేయు శిక్షణ, మరణముకంటె నికృష్టమైనది! బిడ్డ బడికి పోవును. అక్కడ అతడు నేర్చుకొను మొదటి విషయము తన తండ్రి బుద్ధిహీనుడని! రెండవ విషయము తన తాత వెఱ్ఱివాడని! మూడవ విషయము తన గురువులందఱు మోసగాండ్రని! నాల్గవ విషయము తన శాస్త్రగ్రంథములన్నియు అబద్ధము లని! ఇంతియే. ఆ బిడ్డకు పదునారేండ్ల ఈడు వచ్చు నప్పటికి అతడు ఎముకలులేని, త్రాణలేని, పెద్ద నిషేధముల మూర్తిగా తయారగుచున్నాడు. తత్ఫలితార్థము ఏమన, ఇట్టి విద్య ఏబదిసంవత్సరములనుండి నేర్పబడుచున్నను, ఈ మూడు రాజధానులయందును ఉపజ్ఞాశక్తిగల పురుషు డొక్కడైనను ఏర్పడలేదు. ఉపజ్ఞాశక్తిగల పురుషుడు ఎక్కడనైన చూపట్టెనేని, అతడు ఇతరదేశములయందు విద్యనేర్చివచ్చినవాడే గాని, ఈ దేశమందు తయారైనవాడు కాదు. లేదా వారు ప్రాచీన విశ్వవిద్యాలయములకేగి మఱొకసారి తమ మూఢవిశ్వాసములను కడిగివేసికొనిన

వారై యుందురు. విద్య యనగా, మీ మెదడులోనికి చొప్పింపబడి అందు త్రోవగానక, జీర్ణముకాక, జీవితకాల మంతయు పడియుండు వార్తారాశి కాదు. మనకు కావలసి నది చైతన్యప్రదములును, పురుషనిర్మాణకుశలములును, శీలనిర్మాణసమర్థములును అగు భావములను జీర్ణముచేసి కొనగల ప్రబోధమే. నీవు ఐదు భావములను జీర్ణము చేసి కొని, వానిని నీ జీవనమునందును నీ శీలమునందును ప్రక టింపగలిగితివేని, ఒక గ్రంథకోశమునంతను కంఠపాఠముగా వల్లెవేసినవానికంటె హెచ్చువిద్య నేర్చినవాడవే. "ఖరశ్చన్దనభారవాహీ భారస్య వేత్తా న తు చందనస్య— మంచిగంధపుచెక్కలను మోయు గాడిదకు, ఆ మంచి గంధపుచెక్కలయొక్క బరువే తెలియును గాని విలువ తెలియదు". అట్లే విద్య అనగా వార్తారాశిగా భావించిన యెడల, గ్రంథకోశములే ప్రపంచములోని కెల్ల ఉత్తమ సిద్ధమూర్తులును, విజ్ఞానసర్వస్వములే మహాఋషులును అయి యుండును గదా! కావున మన దేశముయొక్క పారమార్థిక వ్యావహారిక విద్య యావత్తును మన చేతు లలో పెట్టుకొని, జాతీయ పద్ధతుల ననుసరించి జాతీయము లగు సదుపాయములతో సాధ్యమైనంతవఱకు నడుప వలసి యున్నది. ఇది చాల పెద్ద ప్రణాళికయే; చాల పెద్ద ఉద్య మమే; సందియము లేదు. ఇది ఎన్నడైనను ఆచరణ లోనికి వచ్చునో రాదో నాకు తెలియదు. కాని మనము పనిని ప్రారంభించి తీరవలయును. ఎట్లు? ఉదాహరణకు చెన్నపట్టణమును తీసికొనుడు. హిందువులకు మతము

ప్రప్రథమవిషయము గాన, మన ˆకొక దేవాలయము కావలసియుండును. అప్పుడు అన్ని సంప్రదాయములవారును దానినిగుఱించి తగవులాడుదురు గదా అని మీరు అడుగవచ్చును. కాని మన మా దేవాలయమును సంప్రదాయపక్షపాతములేనిదానినిగా చేయుదము. 'ఓం' అనెడు గుర్తునుమాత్రము అందుంచుదము. ఇది ఏ సంప్రదాయమువారైనను ఉత్కృష్టసంజ్ఞగా అంగీకరించునదే గదా. ఓంకారసంజ్ఞ పనికిరాదనెడు సంప్రదాయ మేదైన ఇక్కడ ఉండునెడల దానికి హిందూసంప్రదాయమని చెప్పుకొను అర్హతయే లేదు. తమ సంప్రదాయమునకు అనుకూలించు తీరున హిందూమతమునకు వ్యాఖ్యానముచేయు అధికారము అందఱికిని కలదు. కాని మన కందఱకును సామాన్యాలయము ఒకటి ఉండి తీఱవలయును. నీ ఇష్టము వచ్చిన విగ్రహములను, ప్రతీకములను, నీవు ఇతరస్థలములయందు పెట్టుకొనవచ్చును. కాని ఇక్కడమాత్రము నీ అభిప్రాయమును అంగీకరింపని వారితో వాదులాడ తగదు. ఇక్కడ మనయందు గల వేర్వేఱు సాంప్రదాయికశాఖలన్నిటికి సమానప్రామాణికవిషయములను బోధింపవలయును. మఱియు ఆ యా సంప్రదాయముల వారికి, ఇతర సంప్రదాయములవారితో తగవులకు దిగరాదనెడు నియమమునకు లోబడి తమ తమ సిద్ధాంతములను బోధించుటకు స్వేచ్ఛ యుండవలయును. నీవు చెప్పగోరునది చెప్పుము. ప్రపంచము దానిని వినగోరుచున్నది. కాని ఇతరులను

గుఱించి నీ అభిప్రాయ మేమియో వినుటకు ప్రపంచమునకు వ్యవధి లేదు. దానిని నీ లోపలనే యుంచుకొన వచ్చును. రెండవ విషయ మేమన, ఈ దేవాలయమునకు అనుబంధముగా బోధకులను సిద్ధముచేసెడు విద్యాలయము ఒకటి ఉండ వలయును. ఆ బోధకులు పోయి మన ప్రజలకు పారమార్థిక ధర్మమును లౌకిక ధర్మమును కూడ బోధించుచుండ వల యును. వారు ఈ రెండుపనులను చేయవలయును. మనము ఇదివఱకే ఇంటింటికి పోయి మతధర్మవ్యాపనము చేయు చున్నాము. దానితోపాటు లౌకికధర్మప్రచారము కూడ చేయుదుము గాక. ఈపని తేలికగా జరుగును. ఆపిమ్మట ఈ బోధకులవలనను, ఈ గురువులవలనను, మన పని వ్యాప్తి కాంచగలదు. భారతదేశమంతటను వ్యాపించునటుల ఇటువంటి దేవాలయములను నిర్మింప గలుగుదుము. ఇదియే నా కార్యవిధానము. ఇది బ్రహ్మాండమైనదిగా కనుపింప వచ్చును. కాని ఇది మిక్కిలి అవసరము. డబ్బు ఎక్కడ నుండి వచ్చును అని మీరు అడుగుదురు. డబ్బు అవసరమే లేదు. డబ్బు లెక్కలోనిది కాదు. నాజీవితములో కడచిన పన్నెండుసంవత్సరములనుండి ఎప్పటి కప్పుడు నాకు తిండి ఎక్కడ నుండి రాగలదో తెలియనే తెలియదు; అయినను నాకవసరమగు డబ్బును సమస్తమునువచ్చితీరుచునేయున్నది. ఏలయన, అవి నా బానిసలు! నేను వానికి బానిసనుకాను. డబ్బుగాని మఱిఏదికాని తప్పకవచ్చును. వచ్చియే తీరును. కాని తగిన పురుషులేరి? అదియే నాకుగలచిక్కు. చెన్నపురి యువకులారా, నాఆశలు మీయందున్నవి! మీరు మీజాతి

యొక్క ఆహ్వానమును పాటింతురా? మీరు నన్ను నమ్మ సాహసింతురా? అందుచే మీలో ప్రతివానికిని భావికాలమున మహాదశ ప్రాప్తించి తీరును. నాకు చిన్నప్పుడెట్టి విశ్వాస ముండెడిదో అట్టి విశ్వాసము—నే నిప్పుడు ఆ విశ్వాసమునే అనుష్ఠానరూపమున చూపుచున్నాను — అట్టి మహత్తర ఆత్మవిశ్వాసము కలిగియుండుడు. ఆ సనాతనమహాశక్తి ప్రతిఆత్మ యందును నెలకొని యున్నదను ఆత్మవిశ్వాసము మీలో ప్రతివానికిని కలదేని, మీరు ఈ భారతదేశము నంతను మరల ఉజ్జీవింపజేయగలరు. అవును, అంతట మనము ప్రపంచములోని ప్రతిదేశమునకును పోయి ప్రతి జాతిని ఉద్ధరింపనేర్పడిన అనేకశక్తులతో కలిసి మన బోధ లును అచిరకాలములో పనిచేయునట్లొనర్తుము. భారత దేశమునందును ఇతరదేశములందునుగల ప్రతిజాతియొక్క జీవనము నందును మనము ప్రవేశించిపాటుపడవలెను. పాటు పడినగాని కార్యసిద్ధి సాధ్యముకాదు. అందుకే నాకు యువకులు కావలయును. ''తరుణవయస్కులును, బలయుతు లును, ఆరోగ్యవంతులును, సూక్ష్మబుద్ధిశాలురునుమాత్రమే బ్రహ్మమును ప్రాపింప గల్గుదు''రని వేదములు ఘోషించు చున్నవి. మీ భావిభాగ్యోదయమును నిశ్చయించుకొనుటకు ఇదియే తరుణము—యౌవన జవసత్త్వములు నిలిచియుండ గనే—యౌవనపు జవమును నవోజ్జ్వలతేజమును ఉండగనే; వృద్ధులై, విసిగి వేసారిపోయినప్పుడు కాదు. కార్యధురీ ణులు కండు! ఇదియే తరుణము. ఎవరును తాకని, ఎవరును వాసనచూడని, నవకోమలపుష్పములనే కదా

పరమేశ్వరుని పాదములచెంత అర్పణము చేయవలయును. అట్టి వానినే ఆయన స్వీకరించును. కాబట్టి ఇప్పుడే మేల్కొనుడు. జీవితము అత్యల్పము. న్యాయవాదులగుట, తగవులాడుకొనుట, అట్టి వాని కన్న సాధింపవలసిన ఘనతర కార్యములు గలవు. మీజాతి శ్రేయస్సుకొఱకును, మానవకోటి నుద్ధరించుటకొఱకును, మీరుచేయగల ఈ ఆత్మత్యాగము మహోత్తమమైనది! ఈ జీవితములో ఏమున్నది? మీరు హిందువులు గదా! జీవుడు సనాతనుడు అనెడు సహజ విశ్వాసము మీలో కలదు. ఒక్కొక్కప్పుడు తరుణవయస్కులు నాకడకు వచ్చి నాస్తికవాదమునుగుఱించి మాటాడ మొదలిడుదురు. హైందవుడు ఎన్నడేని నాస్తికుడు కాగలడని నేను నమ్మజాలను. అతడు యూరపియనులు వ్రాసిన పుస్తకములను ఎన్నిటినేని చదువును గాక; తాను జడవాదినని అనుకొను గాక; అది తాత్కాలికవికారమే! అట్టి నైజము మీ రక్తమునందు లేదు. మీ తత్త్వమునందు లేనిదానిని మీరు నమ్మజాలరు. అట్టి మీ ప్రయత్నము వ్యర్థప్రయాసయే! అట్టి విషయమును గుఱించి ప్రయత్నము చేయకుడు. నా చిన్నతనములో ఒకప్పుడు నేను అట్టి యత్నము చేసితిని. కాని అది జరుగలేదు. ఆయువుస్వల్పము. కాని ఆత్మ అవినాశి, నిత్యమైనది. మరణమో ధ్రువము. కాబట్టి పరమోత్తమాదర్శమునకు పూనుకొని దానిని సాధించుటకు మన యావజ్జీవమును అర్పణముచేయుదుము గాక. ఇదియే మన నిశ్చితసంకల్పమై వెలయుగాక. "పరిత్రాణాయ సాధూనాం. . .సంభవామి యుగేయుగే—నాభక్తులను సాధు

వులను, రక్షించుటకొఱకు ప్రతియుగమునందును అవతరించు చుందును" అని పలికినటుల మనశాస్త్రము లెవనిని చెప్పు చున్నవో అట్టి శ్రీకృష్ణభగవానుడు మనల నాశీర్వదించి మనకు గమ్యార్థసిద్ధి కలుగునటుల నడపు గాక!

హిందూమతమునందలి సామాన్య సూత్రములు*

పావనమగు ఆర్యావర్తమునందుసైతము పరమ పవిత్రముగ నెంచబడు ప్రదేశమిది. మహానుభావుడగు మన మనువు ప్రశంసించిన "బ్రహ్మావర్త" మిదియే. ఈ దివ్యభూమి యందే తొలుత ఆత్మాన్వేషణము ప్రారంభమైనది. చరిత్ర నిరూపించుచున్నట్లు ఇక్కడనుండియే యీ ఆత్మసాధన వెల్లువలై పొరలి ప్రపంచమునెల్ల ముంచెత్తవలసియున్నది. తన యందు ప్రవహించు మహాస్రవంతుల బోలి ఎచ్చోట ఆధ్యాత్మికసాధనలు వెల్లివిరిసి ప్రపంచము నందంతటను, ఉత్తరమునుండిదక్షిణమునకు, పూర్వనుండిపడమరకు, సంచారము చేసి మేఘగంభీరధ్వనితో స్వయంప్రకటనకావించు కొనెనో, ఆ భూమిఇదే! భారతదేశముపై వచ్చి పడిన అన్ని దండయాత్రల, దోపిడుల, మొదటి దెబ్బతిని ఓర్చుకొనవలసి వచ్చినది ఈ ప్రదేశమే! వెలుపలనుండి ఆర్యావర్తములోనికి చొరబాటివచ్చిన అనాగరికజాతులవారి తాకిడికి ప్రథమమున రొమ్ము చూపవలసివచ్చిన వీరభూమి ఇదియే! ఇన్ని పీడలకు లోనయ్యును తన ఔన్నత్యమును, తన బలమును పూర్తిగ పోనాడుకొనక ధీరతమెయి నిల్చినది ఈ భూమియే! పిమ్మటికాలమున నానక్ సాధువు తన

* లాహోరులో

అబ్బురంపు విశ్వప్రేమసిద్ధాంతమును బోధించి, హిందువులను మహమ్మదీయులను ప్రపంచమునంతటిని, కౌగిటను చేర్చుకొనుటకై తన బాహువులను దీర్ఘముగాచాచినదియు, తన విశాలహృదయమును తెఱచినదియు, ఇచ్చోటనే! మన జాతీయమహావీరశ్రేణులయందెల్ల అత్యంతప్రఖ్యాతి పడసిన ఉత్తమోత్తమవీరశ్రేణికి చెందిన గురుగోవిందసింగు జన్మించినది ఇక్కడనే. తన రక్తమును, తన సన్నిహిత ప్రియబంధువర్గముయొక్క రక్తమును, మతధర్మసంరక్షణార్థము బలియొసంగి, ఆ పిమ్మట ఎవరి కొఱకై తాను రక్తబలి దానము చేసెనో వారే తన్ను ఏకాకినిచేయగా, దక్షిణదేశమునకు విశ్రాంతికై వెడలి తనదేశమును గుఱించి పల్లెత్తి ఒక్క దూషణవాక్కునైనను పలుకక, ఒక్క నిందోక్తినైనను వెలువరింపక, గుండెపోటు తినిన సింగము వలె అసువులు బాసిన ఆ మహావీరుడు ఉద్భవించిన దిక్కడనే!

ఓ పంచనదీ క్షేత్రవాసులారా! ఇక్కడ ఈ మన ప్రాచీనక్షేత్రమందు మీ ఎదుట నేను నిలిచినది బోధకుడనుగా కాదు. ఏలయన, ఇతరులకు బోధింపగలిగినంతటి పరిజ్ఞానము నాకులేదు. పశ్చిమభాగమునందు నివసించు సోదరులతో యోగక్షేమములను పరస్పరానుభవములను ముచ్చటించుకొనుటకు నేను ప్రాచ్యభాగమునుండి వచ్చియున్నాను. నే నిక్కడకు వచ్చుట మన మధ్యగల విభేదములను కనుగొనుటకు కాదు. మనకు ఐకమత్యము ఎక్కడ కుదురునో గ్రహించుటకొఱకే. ఏ ఆధారములమీద

మనము సదా సోదరులముగా ఉండిపోగలమో, ఏ ఆధారముల ననుసరించి సనాతనమగు మన ప్రాచీనవాణి ఇంకను శక్తిమంతముకాగలదో తెలిసికొనుటకు నేను ప్రయత్నించుచున్నాను. మీతో నిర్మాణకార్యక్రమమునుగుఱించి కొంచెము ముచ్చటించుటకు వచ్చితినిగాని నిర్మూలనప్రకరణమునకు ఉద్యమించి రాలేదు. ఖండనకు కాలము గడిచి పోయినది. నిర్మాణకార్యముకొఱకు మన మందఱమును నిరీక్షించుచున్నాము. దాదాపు నూరుసంవత్సరములనుండి మన ఈ మాతృదేశమునం దంతటను విమర్శలు వెల్లువలై ప్రవహించినవి. పాశ్చాత్యశాస్త్రజ్ఞానము విచ్చలవిడిగా, మనలో లోపములుగల తావులందెల్ల నాట్యము సలిపినది. దాని ఫలితముగా నేడు సందుగొందులును, కన్నములును, అన్నిటికన్న స్పష్టముగా కనబడుచున్నవి. పూర్వము దేశమందంతటను మహామనీషావంతులును, ఉత్తములును, మాననీయులును, సత్యపరాయణులై ధర్మాన్వేషణ బుద్ధితో దేశము నెడల అభిమానము, తమ మతము, దైవము నెడల గాఢతరభక్తి గలవారును, అనేకులు జన్మించిరి. ఈ మహాత్ములు, తీవ్రజిజ్ఞాసువులు కావుననే, సాంద్రమగు భక్తి గలవారు కావుననే, వారికి తప్పు అని తోచినదాని నెల్ల విమర్శించిరి. ఈ ప్రాచీనమహానుభావులకు ధన్యవాదములు. వారు చాల మేలునే చేసిరి. కాని ప్రకృతకాలపు వాణి 'విమర్శలిక చాలును' అని హెచ్చరించుచున్నది. విమర్శనము కావలసినంత జరిగినది. అవసరమగునంత దోషాన్వేషణము జరిగినది. పునరుద్ధరణకును, పునర్నిర్మాణ

మునకును సమయ మాసన్నమైనది. చెల్లాచెదరైపోయిన మనబలగములను ప్రోగుచేసికొని, వానిని ఒక కేంద్రమున సమీకరించి, కొన్ని శతాబ్దములనుండి గమనముడిగియున్న మనజాతిని ముందునకు నడుపవలసిన తరుణము వచ్చినది. గృహమును శుభ్రపరచుటయైనది. తిరిగి గృహప్రవేశము చేయవలయును. మార్గము ఆయత్తమైనది. ఆర్యసంతానము లారా! ముందునకు సాగినడువుడు.

ఆర్యులారా! ఈ ఉద్దేశ్యమే నన్నిచ్చటికి తీసికొని వచ్చినది. నే నేపక్షమునకుగాని, ఏ సంప్రదాయమునకుగాని, చెందినవాడనుకానని మొట్టమొదటగనే ప్రకటించు చున్నాను. అవి అన్నియు గొప్పవే. నాకు మాన్యమైనవే. వానినన్నిటిని నేను ప్రేమింతును. నా యావజ్జీవము వానిలో యోగ్యమును, సత్యమును అగుదానినెల్ల కను గొనుటకే ప్రయత్నించుచున్నాను. కాబట్టి మనమందఱి మును ఏ ఏ విషయములందు ఏకీభవింతుమో వానిని మీ ఎదుట పెట్టుటయు, సాధ్యమగునేని మనకు సఖ్యము ఏర్పడు ప్రణాళికను రూపొందించుటయు ప్రస్తుతము నా ఉద్దేశ్యము. భగవదనుగ్రహమువలన అట్టి ప్రణాళిక సాధ్యమగునెడల మనము దానిని ఆచరణలో పెట్టుదముగాక! మనము హిందువులము. ఈ 'హిందువు' అనుమాటను ఏ విపరీ తార్థము తోడను నేను ప్రయోగించుటలేదు. ఈమాటయం దేమేని దూష్యమగు అర్థమున్నదని చెప్పువారితో నేను ఏకీభవింపను. సింధునదికి ఆవలనుండు ప్రజలు అని మాత్రమే ప్రాచీనకాలమున దీనికి అర్థముండెడిది. ఈనాడు

మనలను ద్వేషించువారిలో అనేకులు దానికి విపరీతార్థమును ఆరోపింతురుగాక. అయినను పేరులో ఏమున్నది? 'హిందు' అను నామము ప్రభావవంతమగు సర్వమును, ఆధ్యాత్మికమగు సర్వమును, స్ఫురింపజేయుటయో, లేక పతితులను, నిర్భాగ్యులను, ధర్మభ్రష్టులను, తెలుపు అవమానసూచకపదముగ నిలిచిపోవుటయో మనపై ఆధారపడి యుండును. ప్రస్తుతము 'హిందు' అను శబ్దము ఏదేని చెడుగును సూచించినను సరకు చేయకుడు. ఈ శబ్దమే సర్వభాషలయందలి సర్వశబ్దములలో అత్యంతశ్రేష్ఠమైనదని మనక్రియలవలన రుజువు చేయుటకు సంసిద్ధులమగుదుముగాక. నా పూర్వులను గుఱించి లజ్జనొందకుండుట నా జీవితధర్మములలో ఒకటిగా భావించుచున్నాను. నాకున్నంతగర్వము ప్రపంచములో ఎవ్వరికిని ఉండదు. కాని కపటము లేకుండ చెప్పుచున్నాను—నాగర్వము నన్నుగుఱించి కాదు, నా పూర్వులను గుఱించి. గతమును గురించి విచారించినకొలది, నా దృష్టిని వెనుకకు మరల్చినకొలది, అధికాధికముగా గర్వము కలిగినది. అది నాకు బలము నొసంగినది; దృఢవిశ్వాసపూర్వకమగు సాహసమును కలిగించినది; నేలమీద దుమ్ములో పడియున్న నన్ను లేవనెత్తినది; మహనీయులగు మనపూర్వులు నిర్ణయించిన ఉత్తమప్రణాళిక ననుసరించి కృషిసల్పుటకు నన్ను ప్రోత్సహించినది. ప్రాచీనార్య సంతానములారా! ఈశ్వరానుగ్రహమువలన మీకును అట్టి గర్వభావము కలుగుగాక! మీ పూర్వులవిషయమై

అటువంటి విశ్వాసము మీ రక్తములోనికి చేరబారుగాక! అయ్యది మీ జీవితములతో సారూప్యమును పొందుగాక! అయ్యది ప్రపంచముయొక్క మోక్షమునకై ఉపకరించుగాక!

మన మందఱమును ఏ అంశమునందు ఏకీభవింతుమో, మన జాతీయజీవనమునకు సామాన్యమూలాధారము ఏదియో, సరిగాకనుగొన ప్రయత్నించుటకుపూర్వము మనము ఒక్క సంగతిని జ్ఞప్తియం దుంచుకొన వలయును. ప్రతివానియందును ఒక వ్యక్తిత్వము ఉండుతీరున, ప్రతి జాతికిని ఒక వ్యక్తిత్వ ముండును. ఒకడు మఱొకనికంటె కొన్ని కొన్ని విశేషములలోను, తనకు విశిష్టములగు సహజ లక్షణములలోను, భిన్నముగా నుండునట్లు ఒక జాతి మఱొక జాతినుండి కొన్ని కొన్ని విశిష్టస్వభావములందు భిన్నముగా నుండును. ఈ ప్రకృతియొక్క కార్యనిర్వహణమునందు ఏదో కొంత పనిని నిర్వహించుట ప్రతివాని కర్తవ్యము. వాని పూర్వకర్మనుబట్టి అతడు అనుసరింపవలసిన ఒక ప్రత్యేక కార్యవిధానము ఉండును. జాతుల విషయమునను ఈ సూత్రము వర్తించును. ప్రతిజాతియు నిర్వర్తింపవలసిన నిర్ణీత కార్యముండును. ప్రతిజాతియు ప్రకటింపవలసిన ఒక ప్రత్యేకసందేశ ముండును. ప్రతిజాతియు నిర్వహింప వలసిన ఒక విశిష్టమగు ఉద్యమ ముండును. కాబట్టి ప్రారంభమునుండియు మన జాతియొక్క ఉద్యమమును, అది సఫలము చేయవలసిన నిర్ణీతధర్మమును, వివిధజాతుల పురోగమనమునందు అది ఆక్రమింపవలసిన స్థానమును,

వివిధజాతిసామరస్యమునకై అది చేయవలసిన విశిష్ట కృషిని, మనము తెలిసికొన వలసి యున్నది. కొన్ని సర్ప ముల నెత్తిమీద మణు లుండుననియు, ఆ మణులు వాని శిరస్సున నున్నంతవఱకు వాని నేమిచేసినను సరియే ఆ పాములు చావవనియు, చిన్నతనమున కథలు విని యుందుము. తమఆత్మలను చిన్న పక్షులలో దాచియుంచుకొను రాక్షసులను, పెనుభూతములను గురించి కథలు వినుచుందుము. ఆ పక్షులు సురక్షితముగా నున్నంత కాలము ఆ రాక్షసులను చంపు శక్తి లోకములో నెవరికిని ఉండదు. ఆ భూతములను నీవు ముక్కలు ముక్కలుగా నరకుదువు గాక; వానిని చంపుటకు నీ వేమైనను చేయుదువుగాక; అవి మాత్రము చావవు. అటులే జాతులును ఉన్నవి. ఒకజాతి యొక్క ప్రాణము కేంద్రీకృతమైయుండు ప్రత్యేకవిషయము ఒకటి యుండును. అక్కడ ఆ జాతియొక్క జాతీయత నెలకొనియుండును. దానిని ధ్వంసము చేయువఱకును ఆ జాతి చావదు. ఈ సాదృశ్యమును బట్టి ప్రపంచచరిత్ర యందలి మహాద్భుత సంఘటన నొకదానిని మనము అర్థము చేసికొనవచ్చును. ఈ మన పుణ్యభూమి మీదుగా కెరటాలు కెరటాలుగా అనాగరికజాతుల దాడులు దొర లుచు పోయినవి. వందలకొలది సంవత్సరములు "అల్లాహో అగ్బర్" అను రణధ్వనులు ఆకసమును చీల్చివేసినవి. ఏ హిందువుగాని తన అంత్యకాలము ఎప్పుడు మూడనున్నదో ఎరుగకుండెను. ప్రపంచచరిత్రలో ఇంతగా ఇడుమలగుడిచిన జాతి, ఇంతగా అణగద్రొక్కబడిన జాతి, మఱియొకటి లేదు.

యినను, మనము ఇప్పటికిని యథాపూర్వముగనే నిలిచి యున్నాము. అవసరమగుచో మరల మరల కష్టముల నెదుర్కొనుటకును సంసిద్ధముగనే నిలిచియున్నాము. ఇంతియే కాదు; మనము బలముగలిగియుండుటే కాక అవసరమగుచో, దేశాంతరములకు పోవుటకునైతము సిద్ధముగ నున్నామని, తెలుపు సూచనలు ఇప్పుడిప్పుడు కానవచ్చుచున్నవి. వికాసమేగదా చైతన్యలక్షణము!

మన భావములును, మన సంకల్పములును ఈ భారత దేశముయొక్క హద్దులలోనే ఒదిగియుండలేదు. ఇతర జాతులవాఙ్మయములోనికి ప్రాకిపోయినవి. వివిధజాతులయందు తమ అరవస్థానమును ఆక్రమించుకొని, మనకు ఇష్టమున్నను లేకున్నను, కొన్నియెడల నాయకత్వమును, నిరంకుశాధికారమును సైతము చేపట్టినవి. మొత్తముమీద ప్రపంచ వికాసమునకు భారతదేశము చేసిన దోహదము అధ్యాత్మవిద్యాప్రచారము. మానవుని అంతఃకరణమును ఆక్రమింపదగిన విషయములలో అత్యున్నతమును, అతి గంభీరమును, అతిసూక్ష్మమును అగు తత్త్వవిద్య భారత దేశమునుండి బహిర్గతమగుటవలననే మన జాతికి ప్రపంచ జాతులలో ఒక విశిష్టస్థాన మేర్పడినది. మనపూర్వులు అనేకములగు ఇతర విషయములందును కృషి సలిపిరి. ఇతర జాతులవారివలెనే వీరును ఇంద్రియగోచరమగు బాహ్య ప్రకృతియొక్క రహస్యములను కనుగొనుటకై మొట్ట మొదట ప్రయత్నించిరి. అద్భుతమగు తమ మహామేధా బలముతో లోకమంతయు శాశ్వతముగ గర్వపడదగిన

గొప్ప అలౌకిక కార్యములను ఆ క్షేత్రమునకూడ సాధించి యుండెడివారు. కాని అంతకన్న ఉత్తమమైనదానికొఱకై వారు దీనిని విడిచివేసిరి. వేదపుటలనుండి ఉదాత్తమగు ఒక వాణి ఘోషిల్లుచు వినవచ్చుచున్నది — "ఆ నిర్వికార బ్రహ్మమును తెలుపునట్టి శాస్త్రమే ఉత్తమోత్తమమైనది!" వికారపుంజమును క్షణభంగురమును అగు ప్రకృతియొక్క, ఈమర్త్యప్రపంచముయొక్క, ఈ దుఃఖసంసారముయొక్క, ఈ శోకమయలోకముయొక్క, శాస్త్రముకూడ గొప్పది కావచ్చును. నిజమునకు గొప్పదే. అయినను ఎచ్చట మాత్రమే శాంతి కలదో, ఎచ్చటమాత్రమే శాశ్వత జీవనము కలదో, ఎచ్చటమాత్రమే అఖండత్వము కలదో, ఎచ్చటమాత్రమే దుఃఖమంతయు అంతరించుచున్నదో అట్టి నిర్వికార బ్రహ్మమును గుఱించిన, ఆ పరమానందమయుని గుఱించిన, శాస్త్రమొక్కటియే మనపూర్వులఅభిప్రాయ ములలో అన్నింటిలోను ఉత్తమోత్తమము! ఇంతేల మనకు కూడును, గుడ్డను, తోడిమానవులనువశముచేసికొనుశక్తిని ఒసగగల శాస్త్రమును, తోడి జీవరాసులను జయించి వానిపై పెత్తనముచెలాయించు టెటులో తెలుపు శాస్త్రమును, బలవంతులు బలహీనులపైని అధికారము చూపు యుక్తిని నేర్పు శాస్త్రమును, వారపేక్షించిన యెడల కనుగొన గలిగెడి వారే! కాని ఈశ్వరకృపవలన అంతకన్న మిక్కిలి ఉత్తమమును, ఉన్నతమును, అత్యధికానందప్రద మును అగు ఆ అన్యవిషయమును వారు తత్క్షణము గుర్తించిరి. అది వారి జాతీయస్వభావమైపోవుపఱకును, వేలకొలది

సంవత్సరములనుండి అనుస్యూతముగా పిత్రార్జితసంపదగా మనదాక వచ్చువఱకును, అది మనలో సారూప్యము పొందు వఱకును, మన రక్తనాళములలో ప్రవహించు ప్రతినెత్తురు చుక్కలోను అది జలజలలాడువఱకును, అది మన నైజ లక్షణమైపోవువఱకును, ''మతము'', ''హిందువు'' అను శబ్దములు అభిన్నములై పరగు వఱకును, వారు దానిని పట్టుకొని సాధించిరి. అదియే మనజాతీయ విశిష్టలక్షణము. దానినెవరును తాకలేరు. ఖడ్గమును అగ్నిని చేబూనివచ్చిన క్రూరజాతులలో, క్రూరదుష్టాచారములను తోడ్కొని వచ్చిన అనాగరికజాతులలో, ఒక్కరేనియు మన ఆయువుపట్టును తాకజాలక పోయిరి. ఆ ''జీవమణి''ని ఒక్కడును స్పృశింపజాలక పోయెను. మన జాతీయాత్మ నెలకొనియున్న ఆ ''పక్షి''ని చంపు శక్తి ఒక్కనికిని లేకపోయెను. కాబట్టి మత మనునది ఈ జాతియొక్క ఆయువుపట్టు. అది సురక్షితముగా నున్నంతకాలము ఈ జాతిని ధ్వంసముచేయగల శక్తి ఈ జగత్తున ఎక్కడను నుండదు. మన పిత్రార్జితసంపదలన్నిటిలోను శ్రేష్ఠతమమగు అధ్యాత్మధర్మమును మనము అవలంబించియుండునంత కాలము, అన్ని బాధలును, లౌకికములగు అన్నిదుఃఖములును, మనకు ఏ హానియు కలుగజేయకయే దాటిపోవును. మనము ప్రహ్లాదునివలె ఆ అగ్నిజ్వాలలనుండి సురక్షితముగా బయటపడగలము. ఏ హిందువేని అధ్యాత్మపరాయణుడు కానియెడల, వానిని నేను హిందువనియే పిలువను. ఇతరదేశములందు ప్రతివానికిని మున్ముందుగా రాజకీయము ముఖ్యము; ఆ పిమ్మట కొంచెము

మతము. కాని ఇక్కడ భారతదేశమునందో మన జీవితము లందు ప్రప్రథమమును, ప్రధానమును అగు ధర్మము ఆధ్యాత్మికము ! ఆ పిమ్మట కాలవ్యవధియున్నచో ఇతర విషయములు వచ్చును. దీనిని మనస్సున పెట్టుకొని మన జాతీయశ్రేయస్సునకొఱకు ప్రాచీనకాలమునందువలెనే ఇక ముందును సదా పాటుపడవలయును. ప్రస్తుతము మన జాతి యొక్క ఆధ్యాత్మిక శక్తుల నన్నిటిని మున్ముందుగా కనుగొన వలసి యున్నది. భారతదేశములో జాతియైక్య మనగా అచ్చ టచ్చట చెదరియున్న ఆధ్యాత్మిక శక్తుల నన్నిటిని ప్రోగు చేయుటయే ! భారతదేశములో ఒకజాతి యనగా ఒకే ఆధ్యాత్మిక సంకీర్తనమునకు అనుగుణముగా తాళము వేయు హృదయస్పందనముగల ప్రజారాశి యనియే అర్థము !

ఈ దేశములో కావలసినన్ని సంప్రదాయములు ఉండెడివి. ఇప్పుడును కావలసినన్ని యున్నవి. ఇకముందును కావలసినన్ని ఉండగలవు. ఏలయనగా మన మతము భావనారూపసిద్ధాంతములందు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య మొసగు చున్నది. ఇది మన మతమునకు ప్రత్యేక లక్షణము ! ఈ సిద్ధాంతముల ననుసరించి అతిస్వల్పాంశముల వివరణము జరుగును. మన శిరస్సులపైని ఉండెడి ఆకాశమంత విశాల ములును, సాక్షాత్తు మూలప్రకృతియంత శాశ్వతములును అగు ధర్మసూత్రములనుండి ఈ స్వల్ప వివరము లన్నియు నిర్మితము లగుచుండును. కాబట్టి సహజముగా సంప్రదాయ భేదములు మన దేశమున ఉండి తీరవలసినదే. కాని ఉండ

తగనిది ఏది ? ఈ సాంప్రదాయకములగు కొట్లాటలు మాత్రమే! సంప్రదాయములు ఉండి తీరవలసినవే అయినను సాంప్రదాయకదురభిమానము ఉండ నగత్యము లేదు. సాంప్రదాయకదురభిమానమువలన ప్రపంచ మెన్నడును బాగుపడదు. అయినను వేర్వేఱు సంప్రదాయములు లేనిది ప్రపంచము నడువజాలదు. ఒక చిన్న మానవబృందము ప్రతి కార్యమును నిర్వహింపజాలదు. ఈ జగత్తునగల అనంత మగు శక్తిరాశినంతను కొలదిమందిపురుషులు పరిపాలింప జాలరు. కావున పరిశ్రమవిభాగము బలాత్కారముగా నైనను జరగవలసినదే. అందువలననే అనేక సంప్రదాయములు ఏర్పడినవి. ఆధ్యాత్మికశక్తుల వికాసార్థము సంప్రదాయభేదము లుండునుగాక! కాని అందువలన మనము పోరాటములకు తలపడ వలసిన అగత్యము కలదా ? మన ప్రాచీనశాస్త్ర గ్రంథములు ఈ విభేదము మిథ్య అనియు, ఇన్ని విభేదము లున్నను వీని యన్నింటను ఒక ఐకమత్యము, ఒక సుందర సామరస్యము, కలదనియు ఘోషించుట లేదా ? "ఏకం స ద్విప్రా బహుధా వదన్తి" (ఉండు బ్రహ్మము ఒక్కడే. జ్ఞానులు వానిని అనేక నామములతో పిలుతురు) అని మన ప్రాచీనగ్రంథములు ప్రకటించుచున్నవి. కాబట్టి ఈ సంప్రదాయములమధ్య తగవులు కలిగినయెడల, ఈ వేర్వేఱు సంప్రదాయములు కొట్లాటలకు దిగినయెడల, భారతదేశమునగల సంప్రదాయములనడుమ అసూయాద్వేష ములు పొసగినయెడల, సర్వసంప్రదాయములును సర్వకాలము గౌరవింపబడుచు వచ్చిన ఈ దేశములో ఆ వంశపురుషుల

సంతానమని చెప్పుకొనుటకేని మనకు యోగ్యత ఉండదు గదా! అది యెంతటి శోచనీయ స్థితియో ఆలోచింపుడు!

మనదేశములో వైష్ణవులుగాని శైవులుగాని, శాక్తేయులుగాని గాణాపత్యులుగాని, ప్రాచీనవేదాంతపద్ధతులకు చెందిన వారుగాని, నూతన మతములకు చెందినవారుగాని, పూర్వాచార సంప్రదాయములకు చెందినవారుగాని, నవీన సంస్కారసంఘములకు చెందినవారుగాని, కొన్ని మహాధర్మ సూత్రముల విషయమున ఏకీభవించుచున్నారనియు, హిందువునని చెప్పుకొనువాడెల్ల ఈ ధర్మసూత్రములను విశ్వసించుచున్నాడనియు నా విశ్వాసము. అయినను ఈ ధర్మ సూత్రములకు అర్థముచెప్పుటలో, వానికి వివరణములు కూర్చుటలో, సహజముగా భిన్నత్వము ఉండియేతీరును. దానిని అందఱును ఆమోదింప వలసినదే. ఏలయన ప్రతి మానవుని బలాత్కారముగా మన స్థితియందే నొక్కి పెట్టుట మన సిద్ధాంతము కాదు. మన వ్యాఖ్యానము ననుసరించియే వర్తింపుమనియు మన విధానమునే అనుసరించి జీవింపు మనియు ప్రతిమానవుని బలాత్కరించుట పాతకము. వేదములు మతరహస్యములను బోధించు సనాతనగ్రంథములని ఇక్కడనున్న వారందఱు బహుశః విశ్వసింతురని అనుకొందును. ఈ పావనవాఙ్మయము ఆది లేక, అంతమును లేక, ఆద్యంతములులేనిప్రకృతితో సమానప్రతిపత్తి కలిగి యున్నదని మన మందఱమును నమ్ముదుము. ఆ పవిత్ర గ్రంథము నెదుట నిలుచుండు నప్పుడు మత సంబంధములగు మనవిభేదములును మతవిషయకములగు తగవులాటలును

అన్నియును అంతరింప వలసి యుండుననియు, అధ్యాత్మ సంబంధములగు మతవిభేదముల నన్నింటిని తీర్చుకొనుటకు వేదమే ఉత్తమన్యాయస్థాన మనియు మనమందఱమును అంగీకరింతుము. ఆ వేదములు ఎట్టివి అను నిర్ణయమును గుఱించి మనకు వేర్వేఱు దృక్పథములు ఉండవచ్చును. ఒక భాగము మఱొకభాగముకంటె అధికపవిత్రతకలదని భావించు ఒక సంప్రదాయము ఉండుగాక! కాని మన మందఱమును ఈ వేదముల విషయమున సోదరుల మనియు, పూజనీయములును సనాతనములును ఆశ్చర్యజనకములును అగు ఈ గ్రంథములనుండియే మన కీ నాడు గల శుభకర మును నిర్మలమును పవిత్రమును అగు సర్వమును లభించె ననియు మనము గ్రహించినంతకాలము ఆ విషయము అంతగా పాటింప దగినది కాదు. కాబట్టి మీరు వేద ప్రామాణ్యమును విశ్వసించు నెడల మొట్టమొదటగా ఈ సూత్రమును దేశమం దెల్లెడల బాహాటముగా పూర్ణ ప్రచారము చేయుడు. వేదములకు అర్హమగునట్టి ప్రాధాన్య మును ఒసంగుడు. వేదములతర్వాత మనమందఱమును విశ్వసించు రెండవ అంశమేది? ఈ జగమునంతను సృష్టించి రక్షించు మూలశక్తియై యుండు వా డెవడో, జగత్తెల్ల ఈ విచిత్రసృష్టి కాలక్రమము ననుసరించి ఎవనినుండి వ్యక్తమై వెలువడుచు మరల ఎవనిలోనికి పోవుచుండునో అట్టి భగవంతు డొకడు ఉన్నాడనుట. ఈ భగవంతుని గుఱించి మన భావనలు భిన్నముగా నుండవచ్చును. ఒకడు పూర్ణముగాసగుణుడగు భగవంతునియందు విశ్వాసము

ఉంపవచ్చును. మఱొకడు సగుణుడయ్యును మానవ స్వరూపుడుగానట్టి భగవంతుని నమ్మకొనవచ్చును. వేఱొకడు పూర్ణముగా నిర్గుణుడగు భగవంతునియందు నమ్మకము పెట్టుకొనవచ్చును. ఈ అందఱకును వేదము లందు ప్రమాణములు దొఱకును. మనమందఱమును భగవంతునియందు విశ్వాసము గలవారమే! దేనినుండి ఈ సమస్తమును కలుగుచున్నదో, దేనియందు ఈ సమస్తమును మనుచున్నదో, దేనిలోనికి తుదకు ఈ సమస్తమును మరలుచున్నదో, అట్టి విచిత్రాఖండశక్తిని నమ్మనివాడు హిందువునని చెప్పుకొనుటకు అర్హుడుకాడని దీని యర్థము. అట్లగుచో ఈ సిద్ధాంతమునుగూడ దేశము నందంతటను ప్రచారము చేయుదముగాక. నీ కెట్టి భావనకలదో అట్టి దానినే ప్రచారము చేయుము; దానినే బోధింపుము. ఆక్షేపణలేదు; మనము దానిని గుఱించి పోట్లాడబోవుట లేదు. భగవంతునిమాత్రము ప్రచారము చేయుము. మనకు కావలసినదంతయు అదియే. ఒక భావన వేఱొక దానికంటె శ్రేష్ఠతరముగ నుండవచ్చును. కాని, వానిలో ఏదియు దూష్యముకాదని నీవు జ్ఞప్తియం దుంచుకొన వలయును. ఒకటి శ్రేష్ఠమైనది, మఱొకటి శ్రేష్ఠతరమైనది, ఇంకొకటి శ్రేష్ఠతమమైనది; అంతియేగాని చెడ్డది అనుమాట మన మతముయొక్క పరిభాషలోనికి రాదగదు. కావున తమకు ఇష్టమగు విధమున భగవంతుని నామమును ప్రచారము చేయు వారి నందఱిని భగవంతుడు ఆశీర్వదించునుగాక! భగవంతుని గుఱించి ఎంతెంత ప్రచారముజరిగిన ఈ జాతికి

అంతంత మేలు చేకూరును. భగవన్నామము స్మరింప వలయుననెడు భావము వారిలో నిండారునట్లు మన సంతాన మును పెంచుదుముగాక! ఈ భావము నిఱుపేదల గుడిసెల లోనికిని, శ్రీమంతుల భవనములలోనికిని చొచ్చుకొని పోవుగాక!

నేను మీకు తెలుపదలచిన **మూడవ** భావమిది: ఈ ప్రపంచము కొన్ని వేలయేండ్ల క్రిందట సృష్టింపబడెననియు, మరల ఒకానొక దినమున శాశ్వతముగ నాశము చేయ బడుననియు—పుడమియందలి ఇతరజాతులవలె —మనము నమ్మము. ఈ జగత్తుతో కూడ జీవాత్మయు శూన్యము నుండి సృష్టింపబడెననియు మనము నమ్మము. మన మందఱము ఏకీభవించు మఱొకఅంశము ఇదియే యని నేను తలంతును. ప్రకృతి ఆద్యంతములు లేనిదనియు, ఈ బాహ్యప్రపంచముయొక్క స్థూలద్రవ్యము కొన్ని నియమిత సమయములందు తన అత్యంతసూక్ష్మదశకు మరలు ననియు, కొంత నియమితకాలమువఱకు అటుల నిలిచి, తిరిగి బహి ర్గతమై, మనము 'ప్రకృతి' యని పిలిచెడు ఈ అనంత మనోహరదృశ్యముగా వ్యక్తమగుచుండుననియు మనము విశ్వసింతుము. ఈ తరంగగతి కాలమారంభమగుటకు పూర్వము నుండియు జరుగుచున్నది. ఇంకను అనంతముగా శాశ్వతముగా జరుగుచునేయుండును. మన విశ్వాస మిది. హిందువులందఱును విశ్వసించువిషయ మింకొకటి కూడ కలదు. 'నరుడు' అనగా ఈ జడమయస్థూలశరీరము మాత్రమే కాదు. ఆంతరమగు మనస్సనెడు సూక్ష్మశరీరము

మాత్రమేకూడ కాదు. ఈ శరీరము మాఱిపోవునది. అట్లే మనస్సును మాఱిపోవునదియే. కాని వీనికంటె శ్రేష్ఠతర మైనది ఒకటి కలదు. అది వీనికి అతీతముగనుండు ఆత్మ. 'ఆత్మ' అను శబ్దమును ఇంగ్లీషులోనికి అనువదింప ప్రయత్నింపను. ఎట్లనువదించినను అది తప్పే యగును. ఈ సూక్ష్మశరీరమునకు ఆవల ఒకటి యున్నది అని మన మందఱమును నమ్ముచున్నాము. అదియే నరుని ఆత్మ. దానికి ఆద్యంతములు లేవు. మరణమన్న నేమో అది ఎఱుగదు. తక్కిన జాతు లందఱిభావములకును భిన్న మగు ఈ విచిత్రభావము మనకు గలదు: అదే మన ఆత్మ శరీరముతర్వాతశరీరమును వరుసగా గ్రహించి అందువసించు చుండుననుట. తనకు అభిలాష ఉన్నంతవఱకు అది అటుల చేయుచుండును. తుదకు అది ముక్త మగును. ఆ పిమ్మట ఇక దానికి జననము లేదు. ఇచ్చట సంసారసిద్ధాంతమును సూచించుచున్నాను. మనశాస్త్రములు బోధించు 'జీవులు శాశ్వత' మనెడు సిద్ధాంతము ఇదియే. మనము ఏ సంప్రదా యమువారమైనను అందఱము ఏకీభవించు విషయ మిది ఒకటి. ఆత్మకును భగవంతునికినిగల సంబంధమును గుఱించి భావభేదము లుండవచ్చును. ఒక సంప్రదాయముప్రకారము ఆత్మ భగవంతునినుండి శాశ్వతముగా వేఱుపడి యుండును; వేఱొక సంప్రదాయముప్రకారము ఆ అఖండాగ్ని రాశియందు అది ఒక రవ్వను బోలి యుండును; ఇంకొక సంప్రదాయముప్రకారము ఆ అఖండవస్తువుతో అది అభిన్నమై ఉండును. మూలసూత్రమునందు మనకు

విశ్వాస మున్నంతవఱకు మనమెట్లు భావనచేసినను తొందఱ లేదు. ఆ మూలసూత్ర మిది : జీవాత్మ అనంతమైనది ; అది ఎన్నడును సృష్టియైనది కాదు. కావున ఎన్నడును మరణింపదు ; అది వేర్వేఱు శరీరములలోనికి పోవుచు మానవశరీరములో పరిపూర్ణత్వమునుపడయువఱకు ఇట్లే మాఱుచుండును. ఈ సూత్రమునుగుఱించి మన కందఱకును ఏకీభావము కలదు. ఇక ఉత్తమోత్తమమును అతివిస్మయకరమును, అధ్యాత్మక్షేత్రమున కనుగొనబడిన సిద్ధాంతములలోనెల్ల శ్రేష్ఠతమమును అగు విషయము ఇంకొకటికలదు. పాశ్చాత్యతత్త్వశాస్త్రము, ప్రాచ్యవేదాంతము, ఈ విషయముననే ప్రధానముగా భేదించుచున్నవి. పాశ్చాత్యతత్త్వశాస్త్రమును చదువుచుండిన మీలో కొందఱు దీనిని కనిపట్టియే యుండవచ్చును. అది ఏది? మనము శాక్తేయులమైనను, వైష్ణవుల మైనను, సూర్యోపాసకుల మైనను, బౌద్ధుల మైనను, జైనుల మైనను, భారత దేశములోని మన మందఱమును—జీవాత్మ స్వభావముచేతనే పవిత్రమైనదనియు, పూర్ణమైనదనియు, అఖండశక్తిగలదనియు, దివ్యమైనదనియు విశ్వసించుచున్నాము. ద్వైతుల అభిప్రాయము ననుసరించి ఆత్మయొక్క ఈ సహజదివ్యతేజస్సు పూర్వపు దుష్కర్మవలన సంకుచితమైపోయినది. భగవదనుగ్రహము వలన అది తిరిగి వికాసమును పొంది తన పూర్ణత్వమును ప్రకటించును. ఇక అద్వైతసిద్ధాంతము ననుసరించి సంకోచమా నేడు ఈ భావముసైతము కొంతవఱకు పొరపాటే. 'మాయ' ఆత్మను ఆవరించియుండుట చూచి ఆత్మ తన

మహిమను కోల్పోయినదని మనము భ్రమించుచున్నాము; ఇంతియే కాని దాని మహిమలు సంపూర్ణముగా ప్రకాశించు చునే యున్నవి. ఈ భేదము ఎటువంటిదైనను, మన ప్రధాన సారాంశమును విచారించు నప్పుడు, ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సిద్ధాంతముల మధ్య పరస్పరసమాధానము కుదురని గొప్ప భేద మొకటి కలదని స్పష్టమగుచున్నది. ఉత్తమమును శుభంకరమును అగు సర్వమును ప్రాచ్యఖండవాసులు అభ్యంతరమున వెదకుదురు. పూజలు చేయునప్పుడు మనము కన్నులు మూసికొని భగవంతుని అభ్యంతరమునందు కను గొన జూతుము. పాశ్చాత్యులో, భగవంతుని కొఱకు బాహ్యమునందు పైకిచూతురు. పాశ్చాత్యులకు వారిమత గ్రంథములు బాహ్యమునుండి పుట్టినవి. మనగ్రంథములో శ్వాసవలె అభ్యంతరమునుండి వెలువడినవి. మంత్రద్రష్ట లగు ఋషుల హృదయములనుండి భగవంతుని శ్వాసగా అవి వెలువడినవి.

నా మిత్రులారా! నా సోదరులారా! మనము బాగుగా గ్రహింపవలసిన ముఖ్యాంశ మిది యొకటి. భవిష్య త్కాలమున మనము పట్టుదలతో అనుసరింపవలసినది ఈ ఒక్క విషయమే యని మీకు తెలుపుచున్నాను. ఈ ఒక్క విషయమునుగుఱించి నాకు దృఢవిశ్వాస మమరినది. మీరు దీనిని చక్కగ గ్రహింపవలయునని నా ప్రార్థన— దివారాత్రములు తాను వ్యర్థుడనని మననము చేయుచుండు నరునివలన ఎట్టి శుభమును కలుగబోదు. ఒక పురుషుడు రేయుంబవళ్లు తాను దుఃఖితుడనని అధముడనని వ్యర్థుడనని

స్మరించుచుండెనేని, అతడు వ్యర్థుడే అయిపోవును. నీవు 'అహం' 'అహం' అని స్మరింతువేని అటులే అయిపోవుదువు. నీవు 'నాహం' అనుచు 'నేను కా' నని తలంచి, కేవలము వ్యర్థుడనని మననముచేయసాగితివేని నీవు నిజముగా వ్యర్థుడవే అయిపోవుదువు. ఈ మహాసత్యమును జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలయును. మనము ఆ సర్వశక్తిమయుని బిడ్డలము; ఆ అఖండ దివ్యాగ్ని లోని రవ్వలము. మనము శూన్యులమై పోవుటెట్లు? మనము సర్వమయులము. మనము సర్వమును చేయ సిద్ధముగ నున్నాము. మనము దేనినైనను చేయగలము. మనము ప్రతిదానిని చేసి తీరవలెను. ఈ ఆత్మవిశ్వాసము మన పూర్వులహృదయములందు ప్రకాశించినది. నాగరికతాభివృద్ధియందు వారిని ముందునకు త్రోసికొని వచ్చిన క్రియాశక్తి ఈ ఆత్మవిశ్వాసమే! మనకు భ్రష్టత్వము వాటిల్లినయెడల, దోషము చేకూరినయెడల, ఆ భ్రష్టత్వము మన ప్రజలు ఆత్మవిశ్వాసమును కోల్పోయిననాడే ప్రారంభమైనది. తనయందు తాను విశ్వాసము పోనాడుకొనుట యనగా భగవంతునియెడ విశ్వాసము పోగొట్టుకొనుటయే! నీలోనను, నీ ద్వారమునను కర్మ చేయుచున్న ఆ అఖండ శుభంకరదైవమునందు నీకు విశ్వాసము కలదా? ఈ అంతర్యామి ప్రతిపరమాణువునందును వెలసి, నీ శరీర మంతటను, నీ మనస్సునందును, నీ ఆత్మయందును ఓతప్రోతముగా (పడుగు పేకగా) వ్యాపించి యున్నటుల నీవు విశ్వసింతువేని ఇక అధైర్యపడుటెట్లు? నేను ఒక చిన్న నీటిబుడగను కావచ్చును; నీవు పర్వతోత్తుంగతరంగము కావచ్చును.

ఐననేమి ? ఆ అనంతసాగరము నీకును నాకును గూడ ఆధార క్షేత్రమై యున్నది. ఆ అఖండచైతన్య సముద్రము, ఆ అఖండశక్తిజలరాశి, ఆ అఖండాత్మజలనిధి, నీదైనయటులే నాదియు కూడ. నా జన్మాదిగా — నేను జీవించియుండుటే ఇందుకుసాక్షి—ఆ అనంతచైతన్యరాశితో ఇదివరకే కలసి యున్నాను. దానితో యోగము నందున్నాను. నీవు పర్వతమంత ఎత్తు గలిగి ఉన్నను, ఆ అనంతక్షేమనిధితో ఆ అఖండశక్తిరాశితో నీవలెనే నేనును కలిసియే యున్నాను. కాబట్టి నాసోదరులారా! ఈ జీవప్రదమైన, మాన్యమైన, ప్రభావవంతమైన మహాసిద్ధాంతమును మీబిడ్డలకు, వారు పుట్టిననాటినుండియే బోధసేయుడు. మీరు వారికి అద్వైతము నేర్ప నక్కఱలేదు; ద్వైతమే బోధింపుడు; లేక మీ కిష్టమగు ఏమతమునైనను బోధింపుడు. ఏది బోధించినను ఈ భారతదేశమునందంతటను ఆత్మయొక్క పూర్ణత్వమును గూర్చిన ఈ సిద్ధాంతమునే సకల సంప్రదాయములును విశ్వసించుచున్నవి. మన మహాతత్త్వవేత్త కపిలాచార్యులు తెలిపినటుల జీవాత్మ స్వభావముచేతనే పవిత్రమైనది. కాని యెడల ఎన్నడును అది పవిత్రతను పొందజాలదు. స్వభావము చేత ఏదేని పరిపూర్ణము కానియెడల, ఒకప్పుడది పరిపూర్ణత్వమును పొందినను ఆ పూర్ణత్వము మరల జారిపోవును. నరుడు స్వభావముచేతనే అపవిత్రుడైన యెడల, నడుమ ఒక ఐదునిముసములపాటు పవిత్రుడైనప్పటికిని అతడు సదా అపవిత్రుడుగా ఉండిపోవలసినవాడే. ఆ పవిత్రత్వము కొట్టుకొని పోవుకాలము వచ్చితీరును. అంతట పూర్వపు సహజమగు

అపవిత్రత మరల తలసూపవలసినదే! కాబట్టి మన తత్త్వవేత్తలందఱును పరిశుద్ధతయే, పూర్ణత్వమే మన స్వభావముగాని, అపూర్ణత, మాలిన్యము, మన స్వభావము కాదని చెప్పుదురు. మనము ఈ విషయమును జ్ఞప్తియందుంచుకొందుముగాక. ఒక మహర్షి ప్రాణావసానకాలమున తన మహాకార్యముల నన్నింటిని, తన మహోత్తమ సంకల్పముల నన్నింటిని, జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుమని తన మనస్సును హెచ్చరించెనట! తన దోషములను అవివేకకార్యములను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుమని మనస్సునకు చెప్పలేదు! చూచితిరా! మనోహరమగు ఈ ఉదాహరణమును ఎన్నడును మఱవకుడు. దోషములు ఉండును. అవివేకకార్యములు ఉండి తీరును. అయినను మీ యథార్థస్వభావమును నిరంతరము జ్ఞప్తిలో నుంచుకొనుడు. మన దోషములను పోగొట్టుకొనుటకు ఇది ఒకటియే మార్గము; మన అవివేకకార్యములను నివారించుకొనుటకు ఇది ఒకటియే త్రోవ!

భారతదేశములోని వివిధమతసంప్రదాయములకు సమానముగానున్న అంశములు ఇవిగా గోచరించుచున్నవి. ఒకవేళ భవిష్యత్కాలమున ఈ సమానాంశములను పురస్కరించుకొని పూర్వాచారపరాయణులును మతస్వాతంత్ర్యవాదులును, ప్రాతపద్ధతులవారును, క్రొత్తపద్ధతులవారును, ఒండొరులను ఆలింగనము చేసికొనవచ్చును. అన్నిటిని మించి జ్ఞప్తిలో నుంచుకొనవలసిన ఇంకొక విషయము కలదు. దానిని అప్పుడప్పుడు మనము మఱచుచుండుట చూచి నాకు విచారము కలుగుచున్నది.

భారతదేశములో మతమనగా అపరోక్షానుభూతియే, అందుకు తగ్గినదేదియు మతమే కాదనుట ఆ విషయము. "ఈ ధర్మమును నమ్మకొనుము, నీకు క్షేమమగును" అనునిట్టి బోధలు మన చెవికెక్కవు, మనకు వాని యందు నమ్మకము లేదు. నిన్ను నీవు ఎట్టివానినిగా చేసికొందువో అట్టివాడవుగ నేడుందువు. ఈశ్వరకృపవలనను, నీ సాధనవలనను నీవిప్పుడిట్టి వాడవైతివి. కొన్ని సిద్ధాంతములను, కొన్ని ధర్మములను 'నమ్ముట' వలనమాత్రము కాదు. భారతదేశములో అధ్యాత్మాకాశమునుండి వినవచ్చిన గంభీరశబ్దము "అనుభూతి"; అనగా ప్రత్యక్షానుభవము. "బ్రహ్మమును సాక్షాత్కారము చేసికొనవలయును" అను బోధ మన గ్రంథములందు మాత్రమే పలుమారు వినవచ్చుచున్నది. ధైర్యవంతములును, సాహసోపేతములును అగు పలుకులివి! కాని అవి సంపూర్ణముగా సత్యములే! అందు ప్రతిశబ్దమును ప్రతిస్వరమును సత్యమే! మతమును అనుభూతము చేసికొనవలయును; వినిన చాలదు. చిలుకవలె ఏదో శాస్త్రమును నేర్చుట చాలదు. మానసికముగా అంగీకరించినంతమాత్రమున చాలదు. అందేమియు ప్రయోజనము లేదు. అది మనలోపలికి ప్రవేశింపవలయును. భగవంతుడున్నాడనెడు విషయమున మనకు గల గొప్ప నిదర్శనము మన తర్కము అటుల చెప్పుచున్నదనుట కాదు. ప్రాచీనులును నవీనులునుకూడ భగవంతుని సాక్షాత్కారము పొందిరి కనుకనే మనము అది రుజువైనదనుచున్నాము. ఆత్మ కలదని రుజువుచేయుటకు పటుతర కారణము లున్నవి.

కాని మనము దానిఉనికిని విశ్వసించుట అందువలననే కాదు. ముఖ్యముగా భారతదేశములో, పూర్వకాలమున పెక్కువేల మంది ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందిరి; ఈ కాలమునగూడ చాలమంది పొందుచున్నారు. భవిష్యత్కాలమునను అట్టి సాక్షాత్కారమునుపొంది తమ ఆత్మలను చూడగలుగువారు వేలకొలది ఉందురు. అందుచే ఆత్మ కలదను విశ్వాసము మనలో దృఢముగా నిలిచినది. నరుడు స్వయముగ దేవుని చూచువఱకు, తన ఆత్మను ప్రత్యక్షము చేసికొనువఱకు వానికి మోక్షములేదు. కాబట్టి అన్నిటికంటె ముఖ్యముగ దీనిని అర్థముచేసికొందుముగాక. మనము దీనిని గ్రహించినకొలదిని భారతదేశములోని సాంప్రదాయకదురభిమానములు తగ్గిపోవుచుండును. ఏలయన భగవంతుని అనుభూతికితెచ్చుకొని వానిని చూచినవాడే మతధర్మపరాయణుడగును. ఎవడు — దగ్గఱవానిలోనెల్ల దగ్గఱగను, దూరపువానిలోనెల్ల దూరముగను ఉండు—దైవమును చూచునో, వానియందలి హృదయగ్రంథులు తెగిపోవును. వానియందలి సంశయములు తీరిపోవును. అతడు మాత్రమే కర్మఫలమునుండి ముక్తుడగును. వ్యర్థప్రలాపములనే మతధర్మముగను, కేవలబుద్ధిసాధ్యప్రసంగములనే ఆత్మసాక్షాత్కారముగను భావించి మనము తఱచుగ పొరబడుచుందుము. అంతట సాంప్రదాయకదురభిమానములు బయలుదేరి పోట్లాటలు సాగును. అపరోక్షానుభూతియే నిజమగు మతమని మనమొకసారి గ్రహించినయెడల, మన హృదయములను పరిశోధించుకొని మతధర్మములను ఎంత

వఱకు అనుభూతి చేసికొనఁగలిగితిమో తెలిసికొందుము. అప్పుడు మనమట్టుకు మనమే చీకటిలో దేవులాడుకొనుచు, ఇతరులనుకూడ ఆ చీకటిలోనికే తీసికొనిపోవుచున్నామని గ్రహింతుము. అప్పుడు మనము పాక్షికదురభిమానములను వివాదములను దెబ్బలాటలను మానుకొందుము. ఎవరేని శాఖాసాంప్రదాయకమగు పోరాటమును మొదలిడ ప్రయత్నించినయెడల వానిని ఇట్లు ప్రశ్నింపుడు: "నీవు భగవదనుభూతిని పడసితివా? నీ వాత్మను కనుగొంటివా? లేదేని భగవంతునిపేరిట ప్రచారము చేయుటకు నీకేమి అధికారము కలదు? నీమట్టుకు నీవే చీకటిలో దేవులాడుచు నన్నుగూడ ఆచీకటిలోనికి లాగ ప్రయత్నించుట* గ్రుడ్డివాడు గ్రుడ్డివానికి త్రోవచూపుచు ఇద్దరును గోతిలోపడు చందమగును గదా".

కాబట్టి మీరు పోయి ఇతరుల దోషములను వెదకుటకు ముందు జాగ్రత్తగా ఆలోచన చేయుడు. వారు తమ హృదయములోని సత్యమును కనుగొనుటకుప్రయత్నించుచున్నంతవఱకు, వారి భగవత్సాక్షాత్కార మార్గమున వారిని పోనిండు. విశాలమును, నిష్కళంకమును అగు సత్యమే గోచరించుచో వారు పరమానందమును పొందుదురు. భారతదేశమునందలి ప్రతిఋషియు, సత్యసాక్షాత్కారము పొందిన ప్రతిసిద్ధపురుషుడును ఈ పరమానందమును గుఱించి ఋజువు పల్కుచున్నారు. అప్పుడు వారి

* "అంధేనైవ నీయమానా యథాంధాః" —కఠోపనిషత్తు.

హృదయముల నుండి ప్రేమపూరితవచనములుమాత్రమే వెలువడును. ఏలయన అకలంక ప్రేమస్వరూపియగు భగవంతుని వారిహృదయములు స్పృశించియుండును. అప్పుడుమాత్రమే సమస్తశాఖాదురభిమానపుపోరులు అణగిపోవును. అప్పుడుమాత్రమే మనము హిందు వను శబ్దమును, ఆ పేరు పెట్టుకొనినప్రతివానిని అర్థము చేసికొన గలము. అప్పుడుమాత్రమే అట్టి హిందువును మన హృదయములలోనికి ఆకర్షించుకొనుటకును, కౌగిట జేర్చుకొని గాఢముగ ప్రేమించుటకును, తగినస్థితి మనకు సంప్రాప్తించును. నా పలుకులు గుర్తుంచుకొనుడు; అప్పుడుమాత్రమే నీవు నిజమగు హిందువవై, హిందువు అను నామము ఉచ్చరింపగనే బలవర్ధకమగు విద్యుత్ప్రవాహము నీతనువును పులకరింప చేయును. హిందువని పేరుపెట్టుకొని ఏ దేశమునందుండినను, మనభాషను మాటాడువాడైనను కాకపోయినను, అతడు నీకు సన్నిహితప్రియబంధువై తోచునప్పుడుమాత్రమే నీవొకహిందువవు అనిపించుకొన దగుదువు. హిందువను పేరుగల ఎవడేని ఆపదలోనున్నప్పుడు నీ హృదయము కరగి నీ సొంతకుమారుడే ఆపదలోనున్నటుల నీవు అనుభూతి పడసినపుడుమాత్రమే నీవు హిందువ వనిపించుకొనుటకు అర్హుడ వగుదువు. ఈ ఉపన్యాసారంభమున నేను పేర్కొనిన అసదృశమహామూర్తియగు మీ గురుగోవిందసింగుమహాశయునివలె సోదరహిందువులకొఱకు సర్వమును భరించుటకు సంసిద్ధముగనున్నప్పుడే నీవొక హిందువ వనిపించుకొనుటకు తగినవాడ వగుదువు. ఎవరు హిందూమతము

యొక్క సంరక్షణకొఱకు తన రక్తమును బలిఇచ్చెనో, ఎవరు యుద్ధభూమియందు తన కొడుకుల హత్యను కనులార చూచియు హృదయమును చిక్కబట్టి, తన దేశమును పీడించు శత్రువుల నెదిరించి పోరాడ సాహసించెనో, ఎవ్వరి కొఱకు తన రక్తమును తన సన్నిహితప్రియబంధువుల రక్తమును బలిగానర్పించి, అట్టివారిచేతనే తన మాతృదేశము నుండి వెళ్లగొట్టబడెనో, ఆ అప్రతిమమహామూర్తి, పోటు వడసిన సింహము తీరున యుద్ధభూమినుండి మరలి దక్షిణ దేశమున ప్రశాంతముగా ప్రాణములు విడుచుటకు ప్రవాసము పోయియు, కృతఘ్నులై తన్ను పరిత్యజించినవారినిగూర్చి ఒక్క కఠినవచనమునైనను తన పెదవులనుండి వెలువడ నీయడయ్యె! మీ దేశమునకు మీ రు ప కా ర ము చేయగోరితిరేని మీలోని ప్రతివాడును గురుగోవిందసింగు కావలసియుండును. మీ స్వదేశీయులందు వేలకొలది లోపములు మీకు కాన్పించుగాక. అయినను వారియందలి హిందూరక్తమునే గుర్తించి పాటింపుడు. వారు మీకు అపాయము కూర్చుటకే సర్వవిధముల ప్రయత్నించియుండి నను మీరు పూజలర్పింపవలసిన ప్రధానదేవతలు వారే! వారిలో ప్రతియొక్కడును మీపై శాపవాక్యములు విసరు చున్నను మీరుమాత్రము వారిపై దీవనలనే కురిపింపుడు. వారు మిమ్ము తరిమివేసినయెడల ఆ మహాసింహమువలె మౌనము వహించి చాటునకుపోయి శాం త ము తో మరణింపుడు. అట్టివాడే హిందువను నామమును ధరించుటకు అర్హుడు. అట్టి ఆదర్శమును నిరంతరము మనము ఎదుట

నుంచుకొనవలయును. మన ఖడ్గములనన్నింటిని పూడ్చి పెట్టుదము గాక! ఎల్ల దిశలను ఇట్టిమహాప్రేమవాహినులను ప్రవహింప చేయుదము గాక!

తమ ఇష్టము వచ్చినటుల భారతదేశపునరుద్ధరణమును గురించి ప్రసంగములుచేయువారిని అట్లే చేయనిండు. ఈ విషయమై యావజ్జీవమును పాటుపడుచున్నట్టి, లేక పాటుబడప్రయత్నించుచున్నట్టి, నేను, మీకు చెప్పున దేమనగా: మీరు ఆత్మపరాయణులగునంతకు భారతదేశమునకు పునరుద్ధరణము లేదు. అంతియే గాదు; సర్వప్రపంచకల్యాణముసైతము దానిమీదనే ఆధారపడియున్నది. ఏలయనగా నేడు పాశ్చాత్యనాగరికతయొక్క పునాదులు సైతము అట్టడుగునంతకు కదలియున్నవని నేను మీకు దాపరికము లేక చెప్పుచున్నాను. జడవాద మనెడు పొడి యిసుకపునాదులమీఁద కట్టబడిన మహాభవనములు ఏదో యొకదినమున భగ్నములై నేలకూలి నాశము కాక తీరవు. ప్రపంచచరిత్రయే యిందుకు సాక్షి. జాతి తర్వాత జాతిగా లేచి నరుడనగా జడమయరాశియే యని ప్రకటించుచు తమ ఉన్నతికంతను జడవాదమునే ఆధారపరచుకొనుచు వచ్చినవి; పాశ్చాత్యభాషలో నరుడు ఆత్మను విడిచెనందురు. మనభాషలో నరుడు దేహమును విడిచెనందుము. పాశ్చాత్యుడు మొదటగా తానొక శరీరమై పిమ్మట ఆత్మను పొందుచున్నా[illegible] [illegible]లో నరుడు ఒక జీవుడు లేక ఆత్మయైయుండి తానొ[illegible] [illegible]షయుచున్నాడు. ఇక్కడనే ప్రపంచమంత[illegible] [illegible]పట్టుచున్నది.

కాబట్టి భౌతికసౌఖ్యము మొదలగు ఇసుకపునాదుల ఆధారముపై నిర్మింపబడిన నాగరికతలన్నియు స్వల్పకాలము జీవించి, ఒకదాని తర్వాత ఒకటిగా ప్రపంచరంగమునుండి అదృశ్యమైపోయినవి. కాని భారతమాతృపాదముల చెంత నిలిచి భారతీయనాగరికతను అభ్యసించిన జపాను, చైనావంటి ఇతరజాతులు ఈనాటివఱకు సజీవములై యున్నవి. మఱియు వానియందు పునరుద్ధరణసూచనలు సైతము గోచరించుచున్నవి. వారి జీవములు "ఫీనిక్సు" పక్షి జీవమువలె వేయిసార్లు నాశము చేయబడినప్పటికిని మరల మరల అతిశయవైభవముతో పునర్భవమగుటకు సంసిద్ధముగానుండును. కాని జడవ[illegible]యనాగరికత ఒక తడవ నేలకూల్పబడినపిదప మరల నె[illegible]న్నడును తలయెత్త జాలదు. ఆ భవనము ఒక్కసారి కూ[illegible]నా ఇక నెన్నటికిని పనికిరాకుండ ముక్కలు ముక్కలై పోవును. కాబట్టి ఓపికతో వేచియుండుడు. మనకు భావిభాగ్యోదయము రానున్నది.

తొందర పడబోకుడు. ఇతరుల నెవరినిగాని అనుకరింప దలపకుడు. మనము నేర్చుకొనవలసిన గొప్పనీతిపాఠము ఇది యొకటి: అనుకరణము నాగరికతకాదు. నేను ఒక రాజువేషము వేసికొనవచ్చును. అంతమాత్రమున నేను రాజునా? సింహచర్మమును కప్పుకొనిన గార్దభము సింహము కాగలదా? అనుకరణము — పిరికితనమునకు గుఱుతగు అనుకరణ[illegible] — ఎన్నడును వృద్ధి అనిపించుకొన జాలదు. అది [illegible] నాపట్టు దౌర్భాగ్యపతన

సూచనయే! నరుడు తన్నుతాను ద్వేషించుకొనుట ప్రారంభించెనా వానికి తుట్టతుదిదెబ్బ తగిలినట్లే! తన పూర్వులనుగూర్చి లజ్జించుట ఆరంభించెనా అంత్యకాలము మూడినట్లే! ఇదిగో హిందూజాతిలో అధములలో నొకడనై నేనున్నాను. అయినను నాజాతిని గుఱించి నేను గర్వించుచున్నాను. నా పూర్వులనుగుఱించి నేను గర్వపడుచున్నాను. హిందువునని చెప్పుకొనుటకు నేను గర్వించుచున్నాను. మీ సామాన్యసేవకులలో ఒకడ నగుటకును నేను గర్వపడు చున్నాను. నేను మీ తోడిదేశీయుడ ననియు, మీరు సాధుసంతానమనియు, మనము ఈ ప్రపంచములో తేజరిల్లిన మహామహిమాఢ్యులగు ఋషులవంశము వారమనియు, నేనెంతయు గర్వమునుపొందుచున్నాను. కాబట్టి మీరును ఆత్మవిశ్వాసము పూనుడు. మీ పూర్వులను గుఱించి గర్వపడుడు. వారినిగూర్చి ఎన్నడును సిగ్గుపడబోకుడు, ఎన్నడుగాని ఇతరులను అనుకరింపబోకుడు. మీరు ఇతరులను అనుకరించి వారిచేతిక్రిందికిపోవునప్పుడెల్ల మీ స్వాతంత్ర్యమును కోల్పోవుచుందురు. పారమార్థిక విషయములందుసైతము ఇతరుల చెప్పుచేతలలో పడి పనిచేయసాగితిరేని క్రమేణ మీ సంకల్పశక్తినిసైతము పోగొట్టుకొందురు. మీ సొంత అనుభవముల ద్వారమున మీకు గలదానిని ప్రకాశింపజేయుడు. ఇతరులను అనుకరింపకుడు. అయినను ఇతరులనుండి శుభంకరమగు దానిని తప్పక స్వీకరింపుడు. మనము ఇతరులనుండికూడ నేర్చుకొనవలసి యున్నది. బీజమును భూమిలో నాటుడు. దాని

పోషణకు కావలసిన ఎఱువును, గాలిని, నీటిని దానికొసగుడు. ఆబీజము పెరిగి మొక్కయై మహావృక్షమై, ప్రకాశించు నప్పుడు అది మట్టి యగునా? గాలి యగునా? లేక నీరగునా? అది తన కొసగబడినసర్వమును జీర్ణముచేసికొని తన స్వభావముననుసరించియే మొక్కయై మహావృక్ష మగు చున్నది. మీస్థితియు అట్లే ఉండవలయును. ఇతరులనుండి మీరు నేర్వవలసిన విషయములు నిజముగా అనేక మున్నవి. క్రొత్త దానిని నేర్చుకొన నిరాకరించువాడు ఇదివఱకే ప్రాణముపోయిన శవముతో సమానుడు.

> "ఆదదీత పరాం విద్యాం ప్రయత్నాదవరాదపి ।
> అంత్యాదపి పరం ధర్మం స్త్రీరత్నం దుష్కులాదపి ॥

ఒక స్త్రీరత్నము నీచకులమందు పుట్టినదైనను భార్యగా స్వీకరింపుము. నీచజాతి పురుషునికైనను శుశ్రూష చేసి పరావిద్యను నేర్చుకొనుము. చండాలునికైనను సేవచేసి ముక్తికి త్రోవను తెలిసికొనుము" అని మన మనువు బోధించు చున్నాడు. ఇతరులనుండి మంచిని సర్వమును నేర్చుకొనుము; నీలోనికి తీసికొనుము; నీకు స్వాభావికమగు మార్గమున దానిని జీర్ణముచేసికొనుము. అంతియే గాని పరుల వేషముమాత్రము వేయకుము. ఈ భారతీయజీవిత మార్గమునుండి తొలగిపోకుము. భారతీయులందఱును వేఱొక జాతివారివలె ఉడుపులు ధరించుట, తిండి తినుట, ప్రవర్తించుట మున్నగునవి ఆరంభించుటవలన భారతదేశమునకు మేలుకలుగునని ఒక్క త్రుటికాలమైనను అపోహ

పడకుము. కొన్ని సంవత్సరములపాటు అలవాటైన ఒక అభ్యాసమును వదలివేయుటలోనే ఎన్ని ఇబ్బందులు కలవో నీకు తెలియును. ఈ భారతీయత నీ రక్తములో ఎన్ని వేల సంవత్సరములు జీర్ణమైయుండెనో దైవమునకే ఎఱుక. ఈ జాతీయవిశిష్టజీవనప్రవాహము ఒకతెన్నున ప్రవహించుచున్నది. అది అటుల ఎన్ని వేలఏండ్లుగా ప్రవహించుచున్నదో భగవంతుడే ఎఱుగును. దాదాపుగా మహాసముద్రమున కలియనున్న ఈ మహాప్రవాహము ఆ హిమవత్పర్వతముల మీఁది మంచుగడ్డలలోనికి మరలిపోగలదను నమ్మకము నిజముగా నీకున్నదా ? అది అసంభవము. అటువంటి ప్రయత్నము జాతిని ధ్వంసముచేయును. కాబట్టి ఈ జాతియొక్క జీవన స్రవంతియొక్క స్రోవను సరిచేయుము. ఈ మహానది యొక్క గమనమును అడ్డగించు గుట్టలను తొలగింపుము ; మార్గమును శుభ్రపఱపుము ; కాలువను వాటము చేయుము. అప్పుడది సహజబలముతోనే వడివడిగా వెల్లువయై ప్రవహించును. అప్పుడు ఈజాతి పరుగులిడుచు పురోగమనము సాగించును.

భారతదేశములో అధ్యాత్మప్రచారమునకు మార్గములు ఇవి యని సూచించుచున్నాను. ఇంకను ఇతర గొప్ప సమస్యలు చాలకలవు. వ్యవధిలేకపోవుటచేత ఈ సందర్భమున అవియన్నియు మీకు తెలుపజాలను. ఉదాహరణకు చిత్రమగు మనవర్ణవిభేదసమస్యను చూడుడు. ఈ సమస్యనుగుఱించియు, దీని సాధక బాధకముల గుఱించియు నా యావజ్జీవము పరిశీలించుచున్నాను. భారత

దేశములో దాదాపుగా అన్నిప్రాంతములందును దాని స్థితిని విచారించితిని. దేశములో దాదాపుగాప్రతిభాగమందును, అన్నికులములవారితోడను నేను కలిసి తిరిగియున్నాను. దీని ప్రాధాన్యము ఎందున్నదో తెలిసికొనుటకై నా మనస్సులో చాల తికమకలు పడితిని. దీనిని గుఱించి పరిశీలన చేసినకొలదిని నా చిక్కు హెచ్చుచు వచ్చినది. తుదకిప్పుడు దాని తేజముయొక్క ఒక చిన్న తళుకును మాత్రము చూడగలిగితిని. ఇప్పుడిప్పుడే దాని అర్థమును కొంచెము తెలిసికొన ప్రారంభించితిని. దీనితర్వాత కలిసితినుట, త్రాగుటను గుఱించిన ఇంకొకమహాసమస్య కలదు. ఆ మహాసమస్య మనము సామాన్యముగా తలంచునటుల అంత వ్యర్థవిషయము కాదు. అన్నపానములను గుఱించి మనమిప్పుడు పెట్టుకొనిన పట్టుదలలు బహువిచిత్రముగను, మన శాస్త్రవిధులకు కేవలమువ్యతిరేకముగను నున్నవి. మనము తిను ఆహారముయొక్కయు, త్రాగెడు పానీయముయొక్కయు పారిశుద్ధ్యవిషయమున అశ్రద్ధ చేయుట వలన అనర్థముల పాలగుదుము. దాని యథార్థభావమును మనము కోల్పోయినాము.

నేను మీకు తెలుపదలచిన ఇతరసమస్యలు చాల కలవు. ఈ సమస్యలను పరిష్కరించుటెట్లో, వాని రహస్యములను కనుగొనుటెట్లో తెలుపవలెనని యున్నది ; కాని చాల కాలవ్యవధి అగువఱకును ఈ సభ సక్రమస్థితికి రాలేక పోయినది. ఇప్పుడింకను మిమ్ము చాలకాలము ఇచ్చట నిలుపుట నా అభిమతము కాదు. కాబట్టి వర్ణవ్యవస్థ మున్నగు

విషయములగుఱించి ప్రసంగించుటకు ఇంకొక అవకాశము కలుగు వఱకును నా భావములను అట్లే యుంచెదను.

ఇంకొక మాట తెలిపి ఈ అధ్యాత్మభావములను గుఱించి మాటలాడుట విరమింతును. చాలకాలమునుండి భారతదేశములో మతము స్తబ్ధమై యున్నది. దాని నిప్పుడు క్రియాశక్తితో పూరింపవలయును. ప్రతివానిజీవితములోనికిని దానిని చొప్పించుట నా అభిమతము. పూర్వపురీతిని మతము రాజుల మహాసౌధములందును, దరిద్ర కృషీవలుల గుడిసెలందునుగూడ, ప్రవేశింపవలసియున్నది. ఈజాతియొక్క సామాన్యపిత్రార్జితసంపదయు సార్వజనీనజన్మస్వామ్యమును అగు మతమును ప్రతివాని గడపకడకును ధారాళముగా తీసికొనిరావలసియున్నది. దేవుడిచ్చిన గాలివలె అంత ధారాళముగను, అంత సులభసాధ్యముగను మన దేశములో మతము సర్వత్ర నిండియుండవలయును. భారతదేశములో మనము నిర్వహింపవలసినది ఇటువంటి పనియే; కాని చిన్న చిన్న శాఖాసంప్రదాయములను బయలుదేఱదీసి, విభేదములుకల్పించువిషయములను పట్టుకొని ప్రాకులాడుచు పోట్లాడుటవలన ఎన్నడును ఏ లాభము కలుగదు. మనమందఱమును ఏకీభవించువిషయములనే ప్రచారము చేయుదుము గాక. అప్పుడు విభేదములు వానియంతట అవియే నివారణ కాగలవు. నేను భారతప్రజలకు మరల మరల ఇదే చెప్పుచుందును. ఒక గదిలో శతాబ్దముల తరబడి చీకటి యున్నది. ఆ గదిలోనికి బోయి అబ్బో ఇక్కడ చీకటిగ నున్నది, చీకటిగ నున్నది అని అరచు

చుందు మనుకొనుడు. ఆ చీకటి పోవునా ? దీపము తీసికొని రండు, తత్క్షణము ఆ చీకటి పటాపంచలై పోవును. ప్రజలను సంస్కరించుటకు తగిన కీలక మిదియే. వారికి శ్రేష్ఠతర విషయములను తెలుపుడు. నరుని యోగ్యతయందు విశ్వాసము పూనుడు. నరుడు పతితుడై, భ్రష్టుడై పోయెనను నమ్మకము నాధారము చేసికొని మన కృషిని ప్రారంభింప నేల ? ఏ సందర్భమునను, ఎంత నికృష్టుడుగానున్నను, మానవునియందు విశ్వాసము పెట్టి నేనెన్నడును భంగపడ లేదు. నేను నరునందు విశ్వాసము ఉంచిన సందర్భమునం దెల్ల ఫలితము మొదట ప్రోత్సాహకరముగా కనపడకున్నను, చివరకు జయప్రదముగానే ఉండెడిది. ఒకడు గొప్ప విద్వాంసుడుగ కనబడినను మిక్కిలి పామరుడుగ కనపడినను, దేవదూతగా కాన్పించినను లేక రాక్షసాధముడుగ కాన్పించి నను, వానియందు అచంచలమగువిశ్వాస ముంచుము. మొట్టమొదట మానవునియందు విశ్వాస ముంచుము. అటుల విశ్వాస ముంచిన పిమ్మట వానిలో దోషములు కాన్పించిన యెడల, అతడు నేరములు చేసిన యెడల, అతడు అత్యంతము మూఢములు, దుష్టములు అగు ధర్మములను అవలం బించిన యెడల, అవి అట్లు తటస్థించుట నిజముగా వాని స్వభావమునుబట్టి కాదనియు, శ్రేష్ఠతరాదర్శములు కొఱవడి యుండుటనుబట్టియే యనియు నమ్ముము. ఒకడు అసత్య మార్గమున పోయెనేని దానికి కారణము అతడు సత్యమును తెలిపికొనలేక పోవుటే ! కాబట్టి దబ్బరయగు దానిని సవరించుమార్గము సత్యమగుదానిని వానికి తెలుపుటయే! అట్లు

చేసి వానిని విచక్షణ చేసికొననిమ్ము. నీవు వానికి సత్యమును తెల్పుము; అంతట నీ పని తీరినట్లే. అతడు దీనిని అదివఱకు తనలోనున్న దానితో తనమనస్సులోనే సరిపోల్చి చూచుకొన నిమ్ము. నీవు వానికి యథార్థముగా సత్యమునే ఒసగితివేని అసత్యము పారిపోయితీరును. వెలుగు చీకటిని తరిమివేయుతీరున సత్యము అసత్యమును పాఱద్రోలి ధర్మమును వెలికి తీసికొని వచ్చును. దేశమును ఆధ్యాత్మికముగా నీవు సంస్కరింప దలచితివేని ఇదియే మార్గము, పోట్లాటకాదు! ప్రజలతో వారు చేయునది దోషమని చెప్పుటయుకాదు! ఇది ఒకటియే మార్గము. వారి యెదుట ధర్మము నుంచుము. ఎంత ఆతురతతో వారు దానిని స్వీకరింతురో చూడుము. ఎన్నడును నాశము చెందక నరునందు సదా వసించుచుండు దివ్యాత్మ మేల్కొని పైకివచ్చి ధర్మమగునట్టి సర్వమును, తేజోవంతమైన సమస్తమును, స్వీకరించుటకు ఎటుల చేతులు చాచునో నీవు స్పష్టముగా కనుగొనగలుగుదువు.

సృష్టికర్తయు, రక్షకుడును, మన జాతిపోషకుడును, మన పూర్వుల దైవమును అగు నతడు విష్ణువో, శివుడో, శక్తియో, లేక గణపతియో, వానిని ఏ పేరున పిలిచినను, వానిని సగుణరూపముగ పూజించినను లేక నిర్గుణరూపముగ ఉపాసించినను, వానిని సాకారునిగ అర్చించినను లేక నిరాకారునిగ భావించినను, మన పూర్వులు ఎవనిని ప్రత్యక్షము చేసికొని "ఏకం స ద్విప్రా బహుధా వదంతి" (ఉన్న బ్రహ్మము ఒక్కడే. పండితులు వానిని పెక్కు పేరులుపెట్టి పిలిచిరి) అనుచు అభివర్ణించిరో, ఆ భగవంతుడు తన దివ్య

ప్రేమతో మనలను ఆవహించుగాక! ఆయన తన ఆశీర్వాదములను మనపైని వర్షించుగాక! మనము పరస్పరము ఒకరి భావము నొకరు గ్రహించు నటులచేయుగాక! మనము ఒకరి యెడల నొకరు సత్యమగు ప్రేమతో, సత్యము నెడ గాఢతరాభిమానముతో పనిచేయునటుల చేయుగాక! స్వఖ్యాతి కొఱకుగాని, స్వప్రతిష్ఠకొఱకుగాని, స్వలాభముకొఱకుగాని, అత్యల్పపు కోరికయేనియు భారతదేశముయొక్క ఆధ్యాత్మిక పునరుద్ధారణమహోద్యమమునందు చొరబడ కుండుగాక!

మనము పుట్టి పెరిగిన మతము*

చాలకాలముక్రిందట మనదేశము ఆధ్యాత్మికముగ నెక్కువ పురోభివృద్ధి చెందినది. ఇప్పుడు మన మా ప్రాచీన చరిత్ర నొక్కసారి మనస్సునకు తెచ్చుకొందము. కాని పూర్వపుఔన్నత్యమునందు దృష్టినిలుపుటవలన నొక అపాయమున్నది. మనము క్రొత్తవిషయములనుగూర్చి ఆలోచింపక పూర్వుల ఔన్నత్యమును నెమరుకు తెచ్చుకొనుటచే తృప్తిని గర్వమును పొందుచుందుము. ఈ అపాయమునకు మనము దూరముగ నుండవలయును. పూర్వకాలమున పరతత్త్వానుభూతినొందిన ఋషులు, మహర్షులు ఉండిరి, నిజమే. కాని వారిని జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుట నిజముగాప్రయోజనకారియగుటకు మనము కూడ వారివలె ఋషులుగా తయారుకావలయును. అంతే కాదు — చరిత్రవలన మనకుతెలియుచున్న ఋషుల కంటెను గొప్పవారము కాగలమను దృఢవిశ్వాసము నాకున్నది. పూర్వము మనము సాధించిన కార్యములు మిక్కిలిప్రశంసనీయములు. వానినిగూర్చి ఆలోచించుట నాకు గర్వకారణముగ నున్నది. ప్రస్తుతపతనావస్థనుచూచి నేను నిరుత్సాహపడుటకూడ లేదు. భవిష్యత్తును నా మనోనేత్రము ముందు చిత్రించుకొని ఉత్సాహపడుచున్నాను. ఎందుచేత? విత్తనము చెట్టగుటకుముందు పూర్తిగా

---

* ఢాకాలో

రూపాంతరమును పొందునని, అంతేకాక పూర్తిగా నశించిన ట్లగపడునని నాకు తెలియును. ఇదేవిధముగా తాత్కాలికమైన ఈ పతనావస్థలో మనమతముయొక్క భావిభాగ్యోదయశక్తు లున్నవి. ఇవి సమయమువచ్చినపుడు విజృంభించి మన మతమును ఇదివఱకున్నదానికంటెగూడ ఉన్నతదశకు తీసికొనిపోగలవు.

ఇప్పుడు మనము మనమతములో ఏ విషయములయెడ ఏకవాక్యత గలదో పరిశీలింతము. స్థూలముగ చూచినపుడు మనమతములోని వివిధశాఖలమధ్య పెక్కు భేదము లున్నవనుట నిస్సందేహామే — కొందఱు అద్వైతులు, కొందఱు విశిష్టాద్వైతులు, మఱికొందఱు ద్వైతులు ఉన్నారు. కొందఱకు అవతారములయెడ నమ్మకముగలదు. కొందఱు విగ్రహారాధనమును నమ్మెదురు. మఱికొందఱు నిరాకారవాదమును గావింతురు. ఆచారములలోగూడ పెక్కుభేదములున్నట్లు మనమెఱుగుదుము. మహమ్మదీయుల తోడను, క్రైస్తవులతోడను వివాహసంబంధముల గావించి నను జాటు (Jat) జాతివారికి కులబహిష్కార ముండదు — నిరాటంకముగా వారు హిందూదేవాలయముల ప్రవేశింపవచ్చును. పంజాబులోని కొన్నిగ్రామములలో పందిమాంసమును తిననివానిని హిందువుగనే పరిగణింపరు. నేపాలుదేశములో బ్రాహ్మణుడు చతుర్వర్ణములలో వివాహము గావించుకోవచ్చును; కాని వంగదేశములో బ్రాహ్మణుడు శాఖాంతరవివాహమైనను చేసికోరాదు. ఇట్లు ఒక్కొకచోట ఒక్కొక ఆచారమున్నది. కాని ఈ భిన్నత్వ

ములో హిందువులందఱకును ఏకాభిప్రాయముగల విషయ మొకటి యున్నది—హిందువగువా డెవ్వడును పశుమాంస మును తినడు. ఇట్లే మనమతములోని వివిధరూపములలో, వివిధశాఖలలో, ఏకవాక్యతగల విషయములు పెక్కులున్నవి.

శాస్త్రములగూర్చి చర్చించునపుడు మనకొక్కవిషయము మొదట స్ఫురించును — స్వకీయమగు శాస్త్ర మొకటో పెక్కులో ఆధారముగాగల మతములుమాత్రమే శీఘ్రముగ నభివృద్ధి చెందుచువచ్చి ఎన్ని ఆఘాతములు గలిగినను నేటికిని నిలువగలిగినవి. సర్వాంగసుందరమైనను గ్రీకుమతము ప్రమాణ మతగ్రంథాధారములేమిచే నశించినది. కాని యూదుల మతము 'ఓల్డ్ టెస్టమెంటు'ను ప్రమాణముగాగొని నేటికిని శక్తినిగోల్పోక నిలిచియున్నది. ప్రపంచములో అతిప్రాచీనము లగు వేదముల నాధారముగా గల హిందూమతముకూడ ఇట్లే నిలువగలిగినది. వేదములు కర్మకాండమని, జ్ఞానకాండమని రెండుగా విభజింపబడినవి. మేషయజ్ఞములను దక్కనులోని కొందఱు బ్రాహ్మణులు అప్పుడప్పుడు చేయుచున్నప్పటికి కర్మకాండము మనదేశమున ఆచరణమున ప్రస్తుతము లేనట్లే. ఇది మన మంచికికావచ్చు, లేదా చెడ్డకేకావచ్చు. వివాహ శ్రాద్ధాదుల సందర్భమున చెప్పబడు మంత్రములలో వైదిక క్రియాకాండచిహ్నములు మనకు కొంచెము కానవచ్చు చున్నవి. కాని అది పూర్వపుస్థితిని పొందగల అవకాశ మేమియులేదు. కుమారిలభట్టు ఒకప్పుడు ప్రయత్నించెను కాని ఆ ప్రయత్నము ఫలప్రదము కాలేదు.

వేదములలోని జ్ఞానకాండము ''వేదాంతము'' అనగా, (వేదశిఖరాగ్రము) అని చెప్పబడు ఉపనిషత్తులరూపమున నున్నది. ఆచార్యులు ప్రమాణముగా ఎచ్చటనైన ఒక శ్రుతి వాక్యము నుదాహరించిన అది ఉపనిషత్తులలోనిదే అయి ఉండును. వేదాంతమే ప్రస్తుతము హిందువులమతము. హిందూదేశములో ఏ తెగ కాని తమభావములను ప్రజలలో స్థిరముగా పాదుకొనజేయవలెనన్న, వేదాంతమును ప్రమాణముగా గైకొనవలయును. ద్వైతులైనను, అద్వైతులైనను, ఎవరైనను సరియే—అట్లు చేయవలసినదే. వైష్ణవులుకూడ తమ సిద్ధాంతములను నిరూపించుకొనుటకై గోపాలతాపన్యుపనిషత్తు నాశ్రయింతురు. ఏ నూతనశాఖవారుగాని తమ భావముల కాధారము ఉపనిషత్తులలో ఏమియు లేదని గ్రహించినచో, వెంటనే ఒకదానిని కల్పించి అది ప్రాచీన గ్రంథమే అని చెప్పుటకైనను వెనుదీయరు. పూర్వ మిట్టి సంఘటనలు అనేకములుండెను.

ఇక వేదములనుగూర్చి. అవి పూర్వమెప్పుడో మానవులచే వ్రాయబడిన గ్రంథమాత్రములుకావని హిందువులు నమ్ముదురు. అత్యంతప్రాచీనకాలసముపార్జితములై — ఒకొ్కకప్పుడు అభివ్యక్తములై, తక్కినప్పుడు అభివ్యక్తములుకాకుండు — అగాధదివ్యజ్ఞాననిధులుగా వానిని భావింతురు. భాష్యకర్తయగు సాయణాచార్యులు తమ గ్రంథములలో నొకచో ఇట్లుచెప్పెను: ''యో వేదేభ్యోఽఖిలం జగత్ నిర్మమే'' (వైదికజ్ఞానముచే నెవడు అఖిల జగత్తును నిర్మించెనో). వేదములను వ్రాసినవానిని ఎవరును చూడలేదు.

అట్టివాడు ఒకడు ఉన్నాడని ఊహించుటకూడ కష్టమే. ఋషులు మంత్రనామకములగు సనాతననియమములను కనుగొన్నవారు మాత్రమే. అనాదులగు ఆ అనంతజ్ఞాననిధులను—ఆ వేదములను—వారు ముఖాముఖి దర్శింపగలిగిరి. అంతయే.

ఆ ఋషులెవరు? వాత్స్యాయను డిట్లు చెప్పెను :— “మ్లేచ్ఛుడైననుసరే ఎవడు యుక్తమార్గమున ధర్మము యొక్క ప్రత్యక్షానుభూతినొందెనో వాడేఋషి”. ఈవిధముగనే జారపుత్రుడగు వసిష్ఠుడు, జాలరిదానికొడుకగు వ్యాసుడు, అనిర్దేశ్యపితరుడై యొక గృహదాసికి పుట్టిన నారదుడు, ఇంకను ఇట్టివా రనేకులు ఋషిత్వమును పొందిరి. పరతత్త్వానుభూతినొందినవారి విషయమున జాతిభేదమును పాటించుట తగదని ఇందుచే తేలుచున్నది. పై చెప్పినవారందఱు ఋషులైనప్పుడు నేటికాలపు కులీనబ్రాహ్మణులు అంతకంటె గొప్ప ఋషులు కావచ్చును. కావున ఆ ఋషిత్వమును పొందుటకు ప్రయత్నింపుడు. గమ్య మందుకొనువఱకు వెనుదీయకుడు. అప్పుడే సర్వప్రపంచము మీకు తలయొగ్గును. ఋషులుగా మాఱిపొండు. అదియే శక్తిరహస్యము.

వేదములు మాత్రమే మనకు ప్రమాణములు. వానిని గ్రహించుటకు ప్రతివానికి హక్కున్నది. “యథేమాం వాచం కల్యాణీమావదాని జనేభ్యః। బ్రహ్మరాజన్యాభ్యాం శూద్రాచార్యాయ చ స్వాయ చారణాయ॥” అని శుక్ల యజుర్వేదము చెప్పుచున్నది. ప్రతివానికి వేదములనుచదువ

హక్కు లేదని వేదములనుండి ప్రమాణము మీరు చూప గలరా? పురాణములుమాత్రము కొన్నికులములు వేదములు చదువరాదని, కొన్ని కులములకుమాత్రమే వానిని చదువు నధికారము కలదని, వేదములలోని కొంతభాగము సత్య యుగమునకును, కొంతభాగము కలియుగమునకును వర్తించు నని చెప్పుచున్నవనుమాట నిజమే. కాని వేదములుమాత్ర మట్లు చెప్పుటలేదని గుర్తుంచుకొనుడు. అట్లు చెప్పునది పురాణములే. సేవకుడు యజమానిని ఆజ్ఞాపింప గలడా? స్మృతులు, పురాణములు, తంత్రములు మొదలగునవి వేదానుసారములై నంతవఱకే గ్రాహ్యములు. వేదవిరుద్ధములగువానిని అప్రమాణములుగా త్రోసిపుచ్చ వలెను. కాని నేడు మనము వేదములకంటె పురాణముల కెక్కుడు ప్రాధాన్యమిచ్చియున్నాము! వేదపఠనము వంగదేశమున ప్రాయికముగా మటుమాయమైనది. ఇలువేల్పగు సాలగ్రామముతోబాటు వేదములనుగూడ పూజావేదికపై నుంచి చిన్న, పెద్ద, ఆడ, మగ అను భేదములేకుండ అందఱు వేదపారాయణము చేయగల దినములకై నేనెంతో ఆశతో ఎదురుచూచుచున్నాను.

వేదములగూర్చి పాశ్చాత్యపండితులు చేసిన సిద్ధాంత ములందు నాకు నమ్మకములేదు. వారు నేడు వేదములు ఏదో ఫలానాకాలమునకు చెందినవని నిర్ణయించి రేపు ఆ నిర్ణయమును విడనాడి, వానిని ఇంకొక వేయిసంవత్సర ములు ముందుకు తెత్తురు. పురాణములగుఱించి వేదమార్గాను సారములైనంతవఱకే అవి ప్రమాణములని, కానిచో కావని

నే నిదివఱకే చెప్పితిని. పురాణములలో వేదవిరుద్ధములగు విషయములు పెక్కున్నవి. ఉదాహరణమునకు పురాణములలో ఎవరో పదివేలసంవత్సరములు జీవించెనని, మఱియొకరు ఇరువదివేలసంవత్సరములుజీవించెనని చెప్పబడియున్నది. కాని వేదము లిట్లు చెప్పుచున్నవి — శతాయుర్వై పురుషః — "మానవుడు వందసంవత్సరములు జీవించును". ఈ విషయములో మనము దేనిని ప్రమాణముగా గ్రహింపవలయును? వేదములనే. ఇట్టి కొన్ని విషయములున్నను, నేను పురాణములను తెగడుటలేదు. పురాణములలో మహోపదేశములును, యోగ, భక్తి, జ్ఞాన, కర్మములనుగూర్చి అమూల్యములగు పలుకులును, అనేకములున్నవి. వీనిని మనము తప్పక గ్రహింపవలసినదే. ఇక తంత్రములనుగూర్చి ఆలోచింతము. తంత్ర మనుపదమునకు సరియైన అర్థము శాస్త్రము. ఉ. కాపిల తంత్రము. కాని తంత్ర మనుపదము సంకుచితార్థమున ఉపయోగింపబడుచుండుట వాడుక. బౌద్ధమతమును స్వీకరించి అహింసాసిద్ధాంతమును ప్రచారముగావించినరాజుల పాలనలో వైదికయజ్ఞయాగాదులు అంతరించినవి. రాజభీతిచే ఎవడును జంతుబలిచేయ సాహసింపలేకపోయెను. కాని తరువాత బౌద్ధులలోనే — మొదటహిందూమత మనుసరించుచుండిన — కొందఱు యజ్ఞయాగాదులకు సంబంధించిన కొన్ని ముఖ్య కర్మములను స్వీకరించి రహస్యముగా చేయమొదలిడిరి. వీనినుండియే తంత్రములు బయలుదేఱినవి. వామాచారాది కొన్ని అతిగర్హ్యదురాచారములవిషయము వీడినచో, తంత్రములు ప్రజలుఅనుకొనునంత చెడ్డవికావు. ఉదాత్తము

లగు కొన్ని వైదికభావములు అందున్నవి. తుదకు వేదముల లోని బ్రాహ్మణములనుకూడ కొన్నిమార్పులతో తంత్రములలో చేర్చియున్నారు. కర్మకాండమునకు సంబంధించిన నేటి పూజ, ఆచారము, ఇత్యాది విధానములు తంత్రానుసారములుగనే యున్నవి.

ఇప్పుడు మన మతసూత్రములనుగూర్చి కొంత చర్చింతము. భిన్నాభిప్రాయములకు గుఱియైన విషయములు వివిధశాఖలలోనున్నను, అందఱు అంగీకరించు కొన్ని సామాన్యవిషయములును అందున్నవి. ఇందు మొదటిది : ఈశ్వరుడు, ఆత్మ, జగత్తు—ఈ మూడువిషయముల—ఈ మూడువస్తువుల — ఉనికిని ప్రాయికముగా అందఱు నంగీకరింతురు. సర్వజగత్తునకు, సర్వదా సృష్టిస్థితిలయకారకుడగువాడు ఈశ్వరుడు. సాంఖ్యులుమాత్రము ఈ విషయము నంగీకరింపరు. రెండవది ఆత్మను, ఆత్మయొక్క పునర్జన్మమునుగూర్చినది. అసంఖ్యాకములగు జీవాత్మలు ఒక శరీరము తరువాత మఱొకశరీరమును గ్రహించుచు వానివాని పురాకృతకర్మమునుబట్టి జీవన్మరణచక్రమున పరిభ్రమించుచుండునని ఈ వాదము చెప్పుచున్నది. దీనిని సంసారవాదమనియు, పునర్జన్మవాదమనియు అందురు. ఇక ఆద్యంతరహితమగు ఈ జగత్తు. ఈ మూడును ఒకేవస్తువుయొక్క రూపాంతరములని కొందఱు, పరస్పరసంబంధరహితములగు విభిన్నవస్తువులని కొందఱు, మఱికొందఱు పలుపలువిధములుగా చెప్పుచున్నను పై మూడును ఉన్నవని అందఱు అంగీకరించుచునే యున్నారు.

ఇచ్చట ఒక్క విషయమును జ్ఞప్తియందుంచుకొన వలయునని మిమ్ము కోరుచున్నాను. హిందువులు అతి ప్రాచీనకాలముననే ఆత్మ మనస్సుకంటె వేఱని గుర్తించిరి. కాని పాశ్చాత్యులు మనస్సునకతీతముగా పోజాలకపోయిరి. పాశ్చాత్యులకు విశ్వమంతయు సుఖమయముగనే ఉండును గనుక వారికీ లోకము సుఖమనుభవింపగల స్థలమే. కాని ప్రాచ్యులకు సంసారము — క్షణక్షణమగు ఈ లోకము — దుఃఖమయమనెడు ఆజన్మసిద్ధభావము కలదు. అందుచే లోక మశాశ్వతమైనదని, అందుగల అనిత్యములగు సుఖములను సంపదలను, ఆత్మ నమ్ముకొనుట తగదని వారి యుద్దేశము. ఈ కారణముచేతనే అటు పాశ్చాత్యులు కట్టుదిట్టముగ కార్యమునుచేయుటలో నేర్పరులై యుండ, ఇటు ప్రాచ్యులు ఆంతరలోకసత్యాన్వేషణపరులై యున్నారు.

ఇక హిందూమతములోని ఒకటిరెండు ఇతరవిషయములనుగూర్చి ఆలోచింతము. మొదట, భగవదవతారములను గూర్చిన వాదమును కైకొందము. వేదములలో మత్స్యావతారమునుగూర్చిమాత్రము ప్రస్తావింపబడినది. అందఱును ఈ అవతారవాదమును అంగీకరింతురా లేదా అనుట ప్రస్తుత విషయముకాదు. అవతారవాదములోని అంతరార్థము మానవసేవయే. భగవంతుని మానవునిలో దర్శించుటయే నిజమైన భగవద్దర్శనము. హిందువులు ప్రకృతిద్వారా ప్రకృతిదైవమును దర్శింపరు. మానవునిద్వారా మానవ దైవమును దర్శింతురు.

తరువాత విగ్రహారాధనము గూర్చి. శుభకర్మావసరములందు పూజింపబడవలయునని శాస్త్రములు నిర్దేశించిన ఐదుగురు దేవతలుతప్ప మిగత దేవతలందఱు వారి దశాంతరములే. ఈ ఐదుగురు దేవతలుకూడ ఒక్క దేవుని వివిధనామములుతప్ప వేఱుకావు. విగ్రహారాధనరూప బాహ్యారాధనము అధమపూజావిధానములలోనెల్ల అధమమైనదిగా శాస్త్రములలో చెప్పబడినది. అంతమాత్రాన అది చేయుట తప్పుకాదు. విగ్రహారాధనములో నేడు పెక్కు దోషము లున్నను నేను దానిని నిరసింపను. సనాతనాచారపరుడు, విగ్రహారాధకుడు అగు ఆ బ్రాహ్మణుని పాదధూళిసోకు మహాభాగ్యము నాకుకలుగకుండినచో, నాస్థితి యెట్లుండెడిదో!

విగ్రహారాధనపేర సాకారారాధనమును దూషించు సంస్కర్తలకు నేను చెప్పున దేమన — "సోదరులారా! మీరెట్టి బాహిరసహాయము లేక నిరాకారదైవమునే ప్రత్యక్షముగా పూజింపగలిగినచో అట్లే చేయుడు. కాని అట్లుచేయ లేనివారిని మీరెందుకు దూషింతురు? అతిప్రాచీనకాలమునకు స్మారకచిహ్నమైన సుందరభవన మొకటి అజాగ్రత్తవల్లనో, ఉపయోగమున లేకపోవుటచేతనో, ధూళిధూసరితమై శిథిలావస్థలో నున్నదనుకొనుడు. అందలి కొన్ని భాగములు నేలలో కలసిపోవుచున్నవనికూడ అనుకొనుడు. దానిని మీరేమి చేయుదురు? తగిన మరమ్మతులుచేసి పూర్వపుస్థితికి తెచ్చుటకు ప్రయత్నింతురా లేక పూర్తిగా పడగొట్టి ఆ స్థలమున — సుస్థిరమని ఇంకను స్థాపింపబడని — నూతన విధానమున వేఱొకభవనమును నిర్మింపదలతురా?

దానిని పూర్తిగా పడగొట్టు ప్రయత్నము చేయక శుభ్రముగావించి అవసరమగు మరమ్మతు చేయు ప్రయత్నమునకే పూనుకొనవలయును. అంతటితో దాని సంస్కారము పూర్తియగును. పునరుద్ధరించిన తరువాత దానికింకేమి లోపమున్నది? మీరు చేయగలిగినచో ఆ పని చేయుడు. లేకున్న ఊరకుండుడు!" మన దేశసంస్కర్తలు ఒక క్రొత్తమతమును స్థాపింపదలచుచున్నారు. ఎట్లైనను వారు మంచిపనియే చేసిరి. భగవంతుడు వారినాశీర్వదించు గాక! కాని హిందువులైన మీరు మనకు సర్వసామాన్యమై యుండు మతమునకు దూరముగా ఏల పోదలచుచున్నారు? మీ సర్వస్వమగు హిందూమతమునకు చెందినవారమని చెప్పుకొనుటకు మీరేల సిగ్గుపడియెదరు? ఓ నా దేశీయులారా! అమృతపుత్త్రులారా! ఈ మన భారతనౌక (మనమతము) యుగయుగములుగా మన నాగరకతను మోసికొనిపోవుచు అందలి అమూల్యధనముచే ప్రపంచము నెల్ల సంపన్నము చేయుచున్నది. తేజస్వంతములగు పెక్కు శతాబ్దములనుండి ఈ నౌక అనేకాత్మలను మోసికొని జీవనసముద్రమును దాటించి దుఃఖమునకు దూరముగానుండు ఆవలియొడ్డుకు చేర్చినది. మీ తప్పుచేతనో, ఇతర కారణముల చేతనో, ఆ నౌక నేడు చిల్లులుపడి ఓటిదైనది. ఆ నౌకలో నున్న మీరు ఇప్పుడేమి చేయుదురు? దానిని నిందించుచు మీలో మీరు కలహింతురా? మీరందఱు ఏకమై దాని చిల్లులను పూడ్చ యత్నింపరా? అందులకై మనము హర్షముతో మనహృదయరక్తమును అర్పింతము. ఈ

ప్రయత్నమున విఫలులమైతిమా అందఱము ఒక్కటిగా మునిగి మరణింతముగాక. కాని అప్పుడుకూడ మనము తిన్నగుండి విశ్వాసఘాతకులము కాక, స్వస్తివాచకములే పలుకుచుందుముగాక.

బ్రాహ్మణులకు నేను చెప్పున దేమన — "మీ వంశమునుగూర్చి, మీ పూర్వులనుగూర్చి మీరు గర్వించుట నిరర్థకము. ఆ గర్వమును పరిత్యజింపుడు. మ్లేచ్ఛరాజులక్రింద చాలకాలము జీవించుటచే మీ శాస్త్రములనుబట్టియే మీరు బ్రాహ్మణత్వము నిపుడు కోలుపోయినారు. మీ పూర్వుల వచనములందు మీకు నమ్మకమున్నచో,—బౌద్ధుల నోడించుటకై మొదట వారి శిష్యత్వమును స్వీకరించి, వారిని వాదమున ఓడించి పెక్కుర మరణమునకు కారకుడై, తరువాత పాపపరిహారార్థము, తుషానలమున (ఊకకుమ్ము) ప్రవేశించి దేహత్యాగము గావించిన కుమారిలభట్టువలె — తత్క్షణమే మీరును తుషాగ్నిని ప్రవేశించి దేహములను వదలుడు. అట్లుచేయుటకు ధైర్యములేనిచో మీ బలహీనతను ఒప్పుకొని విజ్ఞానకవాటముల నందఱకు తెఱచియుంచి, పతితులైయున్నవారికి చేయూతనొసగి వారికి న్యాయ్యముగా రావలసిన హక్కులను, అవకాశములను ఇండు".